

I. BUKU NARASI 2010 (PAWESTRI).

PAWESTRI TANPA IDHENTITI

Romané
Suparto Brata

Sawise ngunci mobile, Panuluh Barata mlayu-mlayu nyangking tas cilike nrjang grimis sing wis mendha, nranyak mlebu lobi Hotel Batavia Inn Jatinegara, njujug resepsionis.

“Mbak, aku bisa ketemu karo Tuwan Victor Holiday, kamar nomer 317?”

“Saged. Keng asma?”

Panuluh terus menehi kartu namane.

Resepsonis nampani terus maca, langsung kandha, ”Kula aturi lenggah ing pojok lobi. Meja ingkang panjang, meja kantoran.”

“Lo, ora ditakokake dhisik, Mbak, pyayne kersa nampa aku apa ora?”

“Menika, sampun wonten ingkang ngrumiyini ngentosi Tuwan Holiday. Sampun pesen badhe wonten pepanggihan bisnis watawis tiyang sedasa, rak inggih, ta? Asma panjenengan inggih kasebat.”

“Oh, sokur! Meja pojok, ya?” Kanthi sigrak Panuluh nyangking tase marani meja dawa pojok lobi.

Ing kana wis ana wong wadon siji, lanang telu, padha nyeleh bahan piranti rapat ing meja amba sing dikepung. Kabeh padha ngadeg nalika Panuluh marani papan kono. Padha salaman. Mung wong siji sing wis ditepungi Panuluh, kuwi wae ora dimangerten i sapa jenenge. Wong kuwi saka Agen Meat Wholesale. Lan bareng wis padha salaman pitepungan, Panuluh lagek genah, wong lanang saka Agen Meat Wholesale mau dikancani wong lanang liyane, dene wong lanang kang angka telu asma Prayoga, saka Law Firm Prayoga & Partners, sing dikancani wong wadon sing ngijeni mau.

“Wah, udane nggrejeh sedina muput ora mendha-mendha,” ujare minangka alasan anggone kasep 15 menit tekane saka prejanjen rapat kang mesthine kawiwitan jam 19.00

“Inggih, Pak. Menika wau criyosipun margi dhateng bandhara banjur ageng. Tuwan Holiday siyang wau saking bandhara dhateng kitha langkung mrika meh

kebetheng, pun stop pulisi wiwit Kori Tol Cengkareng. Tujunipun sopiripun taksi Blue Bird trampil, sleyat-sleyot nglimpe-nglimpe pulisi nekat mawon nrabas banjir, mboten sisah kedangon kebetheng kemacetan, mboten kedah puter wangslangkung Tangerang. Wilujeng mbrabat, ngirit wekdal, lan dumugi mriki taksih siyang, saged ngaso sacekapipun. Menika wau sampun criyos ing telpun dhumateng kula. Lan pesen pepanggihan tetep kawontenaken ing wekdal samangke,” ujare Prayoga.

“Dados sampun wilujeng rawuh ing mriki kados ingkang sampun kaagendha?”

“Sampun. Nanging wau ngendikanipun inggih mrangguli kacilakan nalika sopir taksinipun nekat nrabas bena lan slamet. Wonten mobil ingkang tumuju badhe dhateng bandhara, mobil *minicab* menapa ngaten, nggoling kasemp yok bena, kerem. Sajakipun kanthi dalasan wontenipun kacilakan menika, margi dhateng bandhara tol Prof. Sediatmo - *airport tall road*, meh salajuripun kebanjiran santer, dipuntutup saking kalih-kalihipun jurusan. Taksinipun Tuwan Holiday mbokmenawi kendharakan ingkang pungkasan nrabas langkung mrika,” saute wong sing dikenal saka Meat Wholesale. Meat Wholesale yakuwi agen daging ing ngendi Panuluh saprene kulakan daging. Kuwi agen perwakilane Meatcorp Inc ing Perth, West Australia, sing dipandhegani Victor Holiday.

Kanthi sapa-sinapan mengkono, patemon dadi akrab.

“Wah, yen ngono kari pegaweku sing durung teka,” ngudarasane Panuluh.

Lan durung nganti omong luwih dawa, Aji karo Rumsari, wong-wonge Panuluh teka nusul. Uga nggawa tas, lan terus mbeber isine ing meja, wujud map-map lan laptop, minangka pirantine parepatan. Uga ngresulakake udane kang nggrejeh.

Durung suwe maneh teka Tio Radjen, sing nglola gudhang atis ing Pulo Mas. Tio Radjen mono komandhiter sing melu dadi pandarbe saham PT Frozenmeat Rayane Panuluh. Dhisike mung nyewakake gudhang ing Pulo Mas. Bareng salah sijine panyewa gudhange, ~ Panuluh Barata saka PT Frozenmeat Raya, ~ kajaba arep nyewa gudhang uga arep mbongkar gudhange terus dibangun dianggo gudhang atis utawa *cold storage* sing kanggo jujugan lan simpenan ageng daging njendhel langsung saka kapal sadurunge didistribusekake menyang agen-agen sa-Jakarta, Tio Radjen banjur melu nggabung wae dadi komandhiter PT Frozenmeat Raya, pandarbe saham kang uga melu aktif makarya, nanging mligi ngurusni gudhang atis ing Pulo Mas kuwi. Dheweke saiki uga melu

nggabung parepatan ing Hotel Batavia Inn bengi iki, ya mung dadi seksi anteng pihak PT Frozenmeat Raya. Ora melu rembugan aktif.

Suguhan wujud nyamikan lan unjukan kang dipesen manut kersane dhewe-dhewe gage lumadi ing meja parepatan.

Lan ora suwe, Victor Holiday, wong Australia sing bakulan daging import saka negarane menyang Indonesia, mrepeg i papan. Padha salaman lan sapa aruh takon-takon keslametane, swasana basane malih dadi basa Inggris kabeh. Ora ngentekake wektu, gatine parepatan enggal kawiwitan.

Kabeh sing melu rapat wis padha cecepak apa materine rapat sarana tinulis, yakuwi prejanjen sahabipraya yen pihak PT Frozenmeat Raya lan pihak Meatcorp Inc. ningkatake *commensalism* dodolan daging sapi. Sing maune PT Frozenmeat Raya pimpinane Panuluh Barata anggone kulak daging ngecer marang Meat Wholesale, *distributor and representative* Meatcorp Inc. ing Indonesia, saiki marga njaluk jatah sedina pesen daging khusus tepong sak ton, Meat Wholesale ora wani tanggung, kudu liwat prejanjen langsung karo Meatcorp Inc. Bab iku satemene wis suwe dirembug lan diojok-ojoki dening Victor Holiday wiwit setaun kepungkur, nalika ing dina Idul Fitri sadurunge, pihak PT Frozenmeat Raya ora bisa ngladeni panjaluke para pelanggan sing gunggunge luwih saka rong ton ing dina Riyaya kuwi. Tegese rejeki mrucut saka tangane Panuluh. Kanggo nytingkiri prekara kuwi maneh ing tembe mburi, mula nalika Victor Holiday kliling rutin marang agene ing Indonesia, ketemu karo Panuluh, mrayogyakake Panuluh karo Holiday gawe akta khusus wae ngenani jatah sak ton sedinane daging tepong. Dhisike, sawise dina Riyaya kae, dagangane daging Panuluh ora nganti sakton saben dina, nanging marga kegiyatane sabanjure, jatah samono kuwi bisa diranggeh. Malah katone sangsaya ngrembaka. Mula kanggo ngantisipasi kekurangane daging kaya dhek Riyaya kae, sidane apa ojok-ojokan prakarsane Victor Holiday dimupakati. Ya dina kuwi akta pamupakatan kuwi ditapak-astani bareng-bareng. Sing dipilih dadi konsultan hukume Law Firm Prayoga & Partners, sawenehe konsultan hukum terdaftar tumrap profesi penunjang pasar modhal, sing kantore ing Jalan Balai Pustaka Rawamangun Jakarta Timur.

“Wis? Sak ton wae cukup? Ora kurang?” pitakone Victor Holiday sepisan maneh.

“Sajake cukup. Ngranggeh sak ton sedina kuwi wae aku perlu pengalaman adol daging sepuluh taun,” wangsulane Panuluh.

“Nanging, sajrone setaun kari-kari iki pamundhutan daging panjenengan saya mreda, kerep nglanjak nganti karo-tengah ton,” ujare Prayitna, wong saka Wholesale sing wis ditepungi Panuluh mau.

“Iya. Nanging salonge daging liya, ora mung daging tepong thok. Daging teponge isih sok kurang akeh saka sak ton. Mula sing tepong wae sing dakjaluk kudu ajeg ing mupakatan iki. Mayokane sak ton daging tepong samono kuwi wae aku kudu ngaya meres pikiran lan tenaga,” keterangan jlentrehe Panuluh.

Marga kabeh wis cumpak, kari nggenahake apa sing katulis ing akta prejanjen, nganggo basa Inggris lan Indonesia. Sawise padha diwaca lan dimupakati, ora ana owah-owahan wong satemene ya wis bola-bali dikonsultasekake, terus gage padha ditapakastani. Pihak siji, Panuluh Barata, pihak ka loro Victor Holiday, seksi-seksi saka Law Firm, Prayoga, saka Meat Wholesale, Prayitna, saka Frozenmeat Raya Aji Kartika.

Rapat kuwi ora nganti setengah jam wis rampung. Sawise padha aso sinambi mangan nyamikan lan ngombe, rapat gage bubaran. Para perwakilan padha pamit mulih kabeh, pancen wis ndungkap bengi. Udane wis cukup terang, sanajan saperangan papan sok isih rintik-rintik.

Ora ana acara liya, Panuluh dicandhet diajak Victor kari omong-omong gelem. Srawung memitran kang mengkono perlu digegulang, marga ora saben-saben Victor bisa ditemoni dening Panuluh, marga papan padunungane ing Perth.

Dhisike arep dijak omong-omong ing bar *lounge* lobi hotel. Nanging nalika lagek arep lungguh ing bar, ndadak ana rame-rame wong akeh mlebu ing lobi, saperangan nganggo sandhangan pulisi lan satpol PP. Panuluh lan Victor durung nganti maspadakake, ana pengumuman ing pengeras swara, yen para sing teka kuwi pulisi lan pulisi pamong praja, sing arep nggropyok mriksa kamar-kamar hotel, gropyokan rutin kang mawa sandi *razia pekat (penyakit masyarakat)* sing dicakake dening pemerintah wilayah Jakarta wetan kanggo ngantisipasi mbabrase penyakit masyarakat, yakuwi ngonsumsi narkoba, ngabotohan lan prostitusi. Para tamu sing nginep ora perlu kuwatir yen ora nglakoni kang mengkono. Panggropyokan ing hotel wis kanthi idi manajer hotel,

lan pangledhahan kamar-kamar dikancani karo pegawe hotel. Pengumuman dibaleni maneh nganggo basa Inggris.

“Ora kepenak cangkruk neng kene. Ayo, menyang kamarku wae!” pangajake Victor. Rada njengek, sajak ana sing dielingi sanalika kuwi uga. Kanthi kesusu Victor nggeret Panuluh menyang lift. Marga lifte lagi wae munggah, Victor ngajak Panuluh liwat undhak-undhakan wae. Mungahe meh karo mlayu. Rada ketantingan Panuluh nyangking tase.

Nrancak nganti jogan telu, Victor gage marani kamare, 317. Kahanane sepi, nanging ing ngarep kamare wis ana rubung-rubung wong nyandhang pulisi lan pamong praja, lan uga pegawe hotel. Sing dadi pujere rubungan sawenehe wong wadon.

“*My God! Save her to heaven! Out of this macabre situation!*” ujare Victor gragapan. Kandha ngono mape dipindhahake tangan kiwa, tangan tengene nyandhang lengene Panuluh dicengkerem. Genah sambat njaluk pitulungan. Mesthi wae marang Panuluh, marga nyadhari dheweke wong manca. Sing ditepungi mung Panuluh.

Panuluh panceñ ya cingak, lan njomblak. Ngreteni yen kamare Victor nomer 317 kuwi prenahe kono, kamar-kamar liyane sepi kok ing kono wis ana rubungan wong nyandhang kapulisen, mesthine sing mau diumumake duwe tugas nggropyoki kamar hotel, lan ing rubungan kuwi ana wong wadone. Panuluh njomblak. Saklebatan pikire ngira nyentak, *Victor nglebokake wong wedok ing kamare! Victor mrangguli alangan gawat!* Lan gage maklum apa sing diangluhake Victor mau anggone gragapan nyengkerem lengene Panuluh. Genah njaluk tulung marang dheweke kanthi banget kae. “*Save her to heaven! Tulungana dheweke aja nganti kecekel pulisi!*” ngono weling adreng sing ditampa dening Panuluh. Lan ora kepengin Victor kesangkut prekara ing tanah manca kene. Sak uwat kono Panuluh iya gage nduwe karep tandang tulung nylametake wong wadon kuwi, lan uga nylametake Victor. Tanpa takon-takon urusane maneh marang Victor Panuluh gage mlangkah maju ndhisiki Victor.

“Héé, Bapak-bapak. Bapak-bapak! Kosik! Kena apa iki?” kaya dikomandho Panuluh karo Victor agahan mrepegi rubungan uwong ing ngarep kamar 317. Lan ngurus prekarane.

Sing nyandhang pulisi loro, Satpol PP loro, pegawai hotel siji, noleh marang Victor lan Panuluh, kanthi rasa mbedhedheg lan ngenyek. Mbedhedheg marga bisa

nangkep sing pancen digropyok, ngenyek marga asore drajate buron sing ditangkep. Dene wong wadon sing didhabyang kuwi, katone mung pasrah, ora swala. Roke abang lungset, modhel kimono, sanajan potongan cukup modhis. Raine pucet, mripate ngriyip-ngriyip merem, manut pangrasane Panuluh ora mung pasrah, nanging sajak arep semaput.

“Wong wedok iki kepregokan ing kamar kono,” kabeh kaya padha arep kandha.

“*She is a good girl. Poor woman. Help her, please! I pray!*” Victor nyereng.

Tanpa serenge Victor, Panuluh wis gumreget arep nylametake pawestri kuwi.

“Iki sekretarisku. Arep dikapakake? Tuwan iki sing duwe kamar iki, aku karo Tuwan iki mau nganakake rapat ing lobi ngisor, sekretarisku dikongkon Tuwan iki njupuk *flashdisk*,” kanthi cepet tanpa pikir dawa Panuluh mrotes.

“Ah, mongsok ngono? Wong nalika kene mbukak kamar iki dheweke ora lagi katon cilengan nggoleki barang apa-apa,” ujare pulisi sing sajake pemimpine.

“Nanging, iki lo asile rapat ing lobi mau. Aku karo Tuwan Holiday iki nganakake kontrak sahabipraya dagangan daging import saka Australi. Ing tasku iki mung orek-orekan cathetane. Akta prejanjene wis padha digawa mulih perwakilane dhewe-dhewe. Rapate neng lobi kana, lo. Yen ora percaya takona receptionist hotel, wong anggone rapat ya terdhaftar hotel!” Panuluh angger mbrubul wae omonge, nduweni niyat nylametake wong wadon kuwi.

“Apa bener ngono? Sapa jenenge wong iki? Endi KTP-ne? Kene ora nemokake idhentitine,” ujare pulisi.

“Pawestri. Endi dhompetmu? Oh, katut ing tase Rumsari, ya?” maneh-maneh Panuluh omong asal muni wae. Apa sing kumlebat ing pikir terus diwutahake. “Katut neng nggonge kancane sing melu rapat mau. Marga Pawestri pancen diutus Tuwan Holiday njupuk barang mrene, nalika rapat ngarepake bubar.”

“Kok percaya kongkon wong wedok iki ijen mlebu kamar kene?”

“Lo. Aku karo sekretarisku iki sak awan mau sadurunge rapat jangkep wis jagongan neng kamar kene. Tuwan Holiday iki mentas wae saka Australi, jam telu mau tekane. Parepatan dianakake wiwit jam pitu mau ing ngisor kana marga ana pihak katelu saka badan hukum barang sing kudu dadi seksi.”

“Wong wedok iki kita takoni ora wangsan lan apa-apa. Ketara wedi banget. Marga nglakoni salah.”

“Ora mung wedi. Genah arep semaput ngono, kok. Ya genah *shock! Jetlag!* Wong becik-becik diarani palanyahan!”

“Kita tetep ora ngandel. Durung ana bukti sing cukup kuwat yen iki wong becik-becik. Dadi ya kudu kita gawa nyang mapolsek. Mengko priye putusan urusane ya neng kana sawise di-*interrogasi*. Yen ora ana bukti dhokumen sing nyata, ya mlebu bui!” ujare pulisi isih karo swara ngenyek. Ora percaya karo rembuge Panuluh.

“Aku sing tanggung jawab,” Panuluh ngotot.

“Ya, ayo. Melu menyang mapolsek!” Ora nggubris karo ngotote Panuluh, para pulisi ngglendheng pawestri mau oncat saka kono.

Panuluh rundhingan cepet karo Victor. Kudu mbebasake wong wadon kuwi saka tangkepan pulisi. Lan uga misah nyingkirake Victor saka prekara kuwi, aja nganti kebulet. Bakal repot urusane marga Victor wong manca. Panuluh kudu lelabuh kanthi teges nyanggupi ngentas prekara kuwi, yakuwi mbebasake wong wadon kuwi saka tangkepane pulisi supaya ora mbulet apa nyathek marang Victor sing warga negara Australi. Panuluh kudu melu menyang mapolsek. Apa Victor kudu melu uga? Ora sah. Rembugan cepet-cepetan, lan banjur pisahan, marga Panuluh kudu ngetutake tangkepan kuwi menyang kantor pulisi Sektor.

Sakeplasan Panuluh nggagas, apa dheweke nggawa mobile dhewe? Enggal dibusak. Ora. Dheweke kudu atut ombyake grudugan pulisi lan tangkepane kuwi. Aja nganti ketilapan. Nganti dheweke yakin tenan, wong wadon kuwi lepas bebas saka pulisi.

Pranyata grudugan kuwi uga cekat-ceket. Ora padha ngenteni kanca petugas liya, malah padha pisahan andum tugas, mung ana pulisi siji sing langsung ngirit tangkepan siji kuwi mudhun, metu saka pekarangan hotel, digawa ing pinggir lurung ing ngendi mobil patrole pulisi parkir. Udan wis terang. Mobil patrole ana loro, lan ana sepedhah montore barang. Sajake wis dirancang wiwit sakawit, sawise sapa aruh karo para kanca pulisi ing parkiran mobil patrol, pulisi sing ngirid tangkepan munggah menyang mobil patrol sing ngarep. Tangkepane iya dikon munggah. Panuluh sing niyat ora arep ketilap karo tangkepan mau uga banjur munggah ngetutake. Pulisine ora nglarang. Ing mobil patrol wis ana pulisi loro, sing padha ngirid tangkepan siji dhewe-dhewe, mung tangkepane kabeh wong lanang. Lan ora ngenteni tangkepan apa kanca liya maneh, mobil

patroli gage budhal. Sing diangkut ing mobil ya wong pitu kuwi. Kajaba sing nyopir, ing ngarep ana pulisi siji engkas.

Panuluh lungguhe mepet wong wadon tangkepan kuwi. Dheweke mau nyawang pawestri kuwi mung saklebatan. Sing nges ing atine, mung candrane sing nglangut, sajak ora beneh. Mula Panuluh mau wani kandha, wonge arep semaput. Wawasan liyane ora cetha. Ya mung ketoke isih enom, dedeg piadege klebu dhuwur, sandhangane murwat becik, sanajan sajake lungset. Dene arep mbiji ayu-eleke rupa Panuluh ora sempat. Uga ayu-alane ati. Cekake Panuluh durung sreg tenan nyandra bobot-bebete wong wadon sing dibelani kuwi. Mula saiki mupung ana kalodhangan Panuluh lungguhe mepet, karepe arep naksir kaya ngapa bobot-bebete pawestri kuwi. Perlune kena kanggo ngukuhi lelabuhe mengko, apa dianggеп sekretarise, kanca bisnis, apa malah garwane. Pokok dudu wong palanyahan. Dadi mesthi kudu ucul saka tangkepane pulisi.

Rada kepara nyedhak ing raine, Panuluh bisik-bisik, “Dhik. Asmamu sapa?”

Wong wadon mau ora mangsuli. Raine ora pati cetha, marga mung kesorotan lampu-lampu ing lurung sing diliwati mobil bukakan kuwi. Nanging Panuluh duwe pangreten yen candrane pawestri mau isih kaya sing mau. Ndongong, ora dhong. Marga kaget banget, lan nganti meh semaput. Panuluh trenyuh. Metu welase. Candra kang kaya mengkono ora kena dikasar. Panuluh banjur saya alus anggone nepungake dhirine. Kanthi wani-wani angas, lengen wadon sing wis dipepet, dirangkul raket.

“Aja wedi. Aku mitramu. Kowe mengko daktulungi. Dakkancani. Daklawani. Dakayomi. Ora papa, kok. Slamet-slamet. Sapa ta, asmamu?”

Wong wadon mau tetep wae bungkem. Njinem.

Panuluh ngrasa upayane nepungi wong kuwi muspra. Ditakoni ora mendal. Dadi, ya mung kandheg samono. Nanging cukup nyemangati. Rangkulan lengen sing pepetan kuwi cukup ngangetake ati. Lengen lan tangan wadon kuwi diplenet-plenet, diremet-remet, mbales ngeduti. Kedut-kedut nanggapi. Ana reaksine. Panuluh rumangsa cukup katrima. Lumayan kanggo lelabuh mengkone. Genah anggone pawestri mau ora mendal ditakoni akibat saking kagete utawa karanta-rantane ati marga digropyok pulisi diterka kadiidene wong palanyahan. Banget mokale! *Jetlag*. Badan wadhage ora ndayani, nuranine isih duwe kekuwatan brontak. Kedute otot tangan kang nanggapi gegemane Panuluh wis mratandhani jerit nalurine ati wadon sing ora bisa kaucapake. Panuluh

nangkep sasmita kuwi. Cukup ndadekake legane pangrengkuhe anggone arep ngayomi pawestri kuwi.

Elok, sing dadi tangkepan kok para lanang. Mesthi beda prekara karo pawestri iki.

Tekan mapolsek padha mudhun. Terus mlebu menyang ruwang pepriksan. Lagi ana pepriksan ing ruwang amba kono. Siji lanang lagi dipriksa ngadhep panyelidhik. Liyane ana wadon telu lan lanang siji maneh sing nunggu giliran. Kabeh padha dikancani pulisi sing nangkep. Kajaba kuwi ing sakupenge meja pamriksan uga ana sawatara pulisi sing ngladeni lakune papriksan, ana polwan ana pulisi priya, ana sing klamben preman, ora klambi dhines. Uga ana para wartawan, ketara saka gawane notes lan kamera. Nalika rombongane Panuluh mlebu, pepriksan kuwi wis sawatara wektu tumindake, wis ana sing wis divonis. Sajake bengi kuwi mapolsek kono didadekake Posko, pance digelar pepriksan mligi ing kono, minangka kejangkepane operasi penyakit masyarakat sing ditindakake Kesatuan Pelaksanaan Pengamanan wilayah Jatinegara Barat kono. Tindhihe operasi nekakake pulisi pangkat AKBP, ketara saka pangkat mawar loro ing pondhake. Dipilih mapolsek kono dadi Posko, kanthi pilihan pos pepriksan tangkepan prekara cedhak karo wilayah mligi Jatinegara Barat sing kena razia operasi bengi kuwi.

Pemriksakan lumaku cepet. Wong lanang loro sing teka dhisik sadurunge Panuluh mlebu prekarane genah, yakuwi pengedhar narkoba. Konangan nyimpen ing awake. Sawise diproses verbal, dilaporake dening pulisi sing ngirid, dicathet dening para pembantu pulisi sing ngupengi pamriksan, paukumane wis genah, yakuwi langsung mlebu kurungan. Sadurunge digiring mlebu kurungan dikon menyang jedhing dhisik, dikon nguyuh, uyuhe diwadhahi ing bumbung plastik kang wis ditulisi jenenge. Kabeh mau digiring lan diladeni imbal para pulisi sing wis cumepak ing ruwang pepriksan kono.

Wong wadon telu tutuge sing dipriksa kabeh diarani dadi wong palanyahan. Sing loro enom-enom wiwit mau wis padha nutupi raine, emoh konangan rupane, dene sing siji nalika ing meja pepriksan mbantah yen dheweke kuwi wong palanyahan.

“Aku bengi-bengi nyang Pasar Jatinegara ijen kuwi ora kluyuran golek mangsan, nanging butuh tuku obat. Obat manjur sing jare tanggaku ces pleng kanggo nambani penyakit lumpuhe anakku, sing jarene obat mau diedol ing Pasar Jatinegara....!” ujare.

Beda karo wong wadon loro sing dhisik, wong iki bisa nuduhake KTP-ne, lan nomor HP-ne bojone sing manggon saomah karo dheweke. Dadi alamat omahe ing KTP ya mesthi padha. Dheweke njaluk supaya bojone dihubungi, dikon mbebasake dheweke.

Pulisi nyanggupi, ngundang bojone liwat HP-ne. Wong wadon tangkepan kuwi sawise diproses lan dicathet sakabehe ora gage mlebu kurungan, dienggeng ing ruwang kono nganti sing lanang teka, nanging tetep wae dikon nguyuh, uyuhe arep dipriksa ngandhek narkoba apa ora.

“Cekake kabeh tangkepan bengi iki dipriksa urine!” ujare pulisi penyidik teges. “Yen urine resik, sing wadon-wadon sing diterka palanyahan nginep kene sewengi, sesuk-esuk oleh tuntunan gegulang ing kalbu, banjur dilepas tengah dina.”

Wong lanang loro sing bareng Panuluh prekarane sing siji konangan nggawa sabu-sabu 2 gram, liyane konangan dadi bandhar togel, ketangkep lembaran kertas isi angka-angka totohan, dhuwit telung atus ewu rupiyah, lan ponsel. Loro-lorone ya dikon nguyuh dhisik sadurunge diirid menyang kurungan.

Sadurunge wong lanang loro mau dipriksa, wis mlebu maneh tangkepan karo pulisine sing ngirid, ana wong papat, lanang loro wadon loro. Nalika pawestri sing dibelani Panuluh diproses verbal, wong papat kuwi sing ganti ngenteni dadi giliran pepriksan. Sajake pepriksan kuwigilir gumanti mengkono terus, mulane angger ana sing ketangkep gage dikirim mrono. Ora diklumpukake nganti oprasi rasia rampung. Dadi ora ana tumpukan pepriksan, kang mesthi wektune pepriksan bisa molor nganti bengi.

Pawestri sing diayomi Panuluh tetep wae ora bisa ngomong bancar. Mung prapane lan pandeng mripate wis ora gragapan kaget wedi kaya mau. Sithik-sithik ya omong nglemek, nanging tetep angel dirunut, ndadekake sing takon ora gampang mudheng. Nanging wis lilih gelem memandeng kanthi esem. Marang Panuluh kajaba gelem sasmita karo gondhelan kang kenceng, uga gelem mangsuli clemang-clemong pitakone Panuluh sing diucapake kanthi welas asih. Wis ngreti tenan prekarane diayomi dening Panuluh. Mula bareng pulisi angel oleh jawaban pitakone saka wong wadon kuwi, sidane pulisi luwih manut ngrungokake katrangane Panuluh. Yakuwi yen wong wadon kuwi sekretaris prusahakane, *PT Frozenmeat Raya* sing mapan ing Jatiwaringin Raya. Bengi kuwi diajak sapatemon bisnis ing Hotel Batavia Inn sahabipraya dagangan daging njendhel karo Meatcorp Inc. sing tindhihe prusahakan ditekakake saka Perth bengi kuwi

nginep ing hotel kono. Panuluh nyritakake kabeh apa sing kedadean ing lobi hotel mau kae. Uga crita yen sadurunge sapatemon resmi Panuluh karo sekretaris kuwi wis ditemoni dening tamu manca mau ing kamare nomer 317, lan bareng lagi rapat bisnis ing jrambah ngisor, si sekretaris diutus njupuk *flashdisk* ing kamar nomer 317.

“Dheweke kita tangkep pas nalika pulisi mlebu kamar, pas dheweke lagek ana ing ngarepe jedhing, lagek mbenak-mbenakake roke abang kuwi sisih dhadha. Potongan roke sajak kaya kimono sing modhis ngono, bledhehane benik kabeh neng ngarep, mongsok ngono kuwi sandhangane sekretaris sing lagek tandang gawe? Pantese rak dienggo kelon neng kamar,” ujare pulisi sing nangkep pawestri kuwi, ngiras pantes nuduhake yen sandhangan sing dienggo ora pantes yen dienggo nona sakretaris sing teka ing rapat bisnis kok warnane abang modhel kimono.

“Kenapa kok sing diutus sekretaris? Kok ora dipundhut dhewe dening sing kagungan kamar?” pitakone pulisi putri penyelidik sing nganggo pangkat mawar loro ing pundhake kuwi.

“O, iya. Sadurunge pance *flashdisk* kuwi wis ora diperlokake banget. Bisa ora dikatutake dadi bahan rapat. Nanging marga Pawestri nalika samono pamit arep turas, takon ngendi papane turas, Tuwan Holiday banjur ngakon turas ing kamare wae, karo sisan-sisan njupukake *flashdisk* darbeke sing ketinggal ing kamar mau. Kartu kunci kamar diparingake marang Pawestri sing kudu arep mlebu kamar nomer 317,” omonge Panuluh karo ngarang crita apus-apus kanthi bancar. Dheweke wis ngarang-ngarang crita kepriye trep logise wong wadon kuwi dadi sekretaris. “Dheweke teka nyang omahku sadurunge budhal menyang hotel pance kebes kodanan.”

“Cekake Bapak tanggung jawab yen wong iki ora nglakoni palanyahan ing hotel kana mau?” putuse pulisi tindhihe pepriksan.

“Aku tanggung jawab. Kuwi kartunamaku. Iki KTP-ku. Kena dilacak sawayah-wayah,” jawabe Panuluh mantep.

“Aku pareng ngoreksi saiki? Telpun menyang daleme Bapak, nakokake bab iki? Lan para relasi sing mau dijak rapat?” pitakone pulisi panyidik sereng, nanging tetep karo mesem.

“Neng ngomah mung ana pembantuku wadon. Ing kartunama kuwi ana nomer telpune omahku. Nomer telpune sing mau dakjak rapat, sik, dak delenge ing HP-ku.”

“Dicathet ing kene wae, lo. Aja dikontak liwat HP. Nomer telpune wong loro wae cukup. Jenenge pembantu sing ana ndalem sapa?” pulisi kuwi karo nyetitekake nomer telpun ing kartunama.

“Srigadning. Aku ngundange *Mbak Sri*.”

“Mbak Srigadning? Kok apik jenenge? Kuwi pembantu apa garwane?”

“Jaman saiki ana pembantu sing jenenge Endah Swastika. Jenenge wong saiki wis ora nuduhake dhuwur-asore status. Dhuwur-asore status ditemtokake saka karya gawene. Ya coba urusen ing nomer telpun kuwi.”

Tindhihe pulisi sing mriksa gage nyetitekake nomer telpun lan jeneng sing dicathetake dening Panuluh ing ngarepe pulisi putri kuwi. Terus angkat telpun, nduduli nomer sing mentas disetitekake. Ngontak telpun omahe Panuluh.

“Hallo. Dalem Jatiwaringin,” wangslane telpun saka nomer kana langsung nuduhake papan panggonane.

“Hallo, Mbak Srigadning, ya? Bapak Panuluh ana ndalem, Mbak? Sapa wae sing ana ing ndalem kono? Sing manggon kabeh karepku?” pitakone pulisi putri grapyak.

Dijawab pembantu wadon, “Tuwan tidak ada. Rapat. Tidak punya istri. Tidak ada orang lain lagi. Tidak tau. Tidak tau.”

Pulisi putri terus ngontak telpun liyane sing dituduhi dening Panuluh. Yakuwi para relasi sing mau padha diajak rapat bisnis ing Hotel Batavia Inn Jatinegara. Akeh sing ngakoni kabeh mau bener. Pancen Panuluh mau nggawa pegawene loro, lanang karo wadon. Panuluh ora ngapusi. Pulisi nggugu.

Lembaran proses verbal terus digarap. Sawise dititi priksa dening pangarsa panyidik, Panuluh dikon maca sing bantas. Ngandhakake yen wong wadon aran Pawestri kuwi sekretarise, menyang Hotel Batavia Inn marga diajak rapat bisnis dening Panuluh, Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya kang dedunung ing Jalan Jatiwaringin Raya Jakarta Timur.

Pawestri dibebasake sarana ditanggungjawabke dening Panuluh. Nanging ya kudu dipriksa urine barang dhisik. Solusine pepriksan urine ora bisa saiki, mung kaya tangkepan liyane, dikon ninggal senine ing bumbung plastik sing wis ditulisi jenenge: Pawestri, 4102, nomere pepriksan bengi kuwi.

Pawestri menyang jedhing diterake polwan andhahan, Panuluh tetep dicandhet ing ngarep polwan penyidik, dijak omong-omong sing saya nandhesake yen Panuluh kuwi wong sing tanggung jawab tenan prekara wong wadon iki mau. Prejengane, candrane, ngendikane, penggaweane, kabeh mratandhani yen Panuluh kuwi priyayi luhur, mula perwira pulisi pangkat AKBP kuwi anggone wawan rembug ya ngajeni tenan.

“Iki pancen sing paling beda ing bengi iki,” malah wartawan sing kaet mau nyemak penyidhikan, melu nrambul omong lan ngurmati Panuluh. “Wong wadon sing ditangkep diterka palanyahan racake ijenan, iki kok ketangkep ana kakung pangayome. Gek dibelani nganti tekan kene, mesthi nuduhake kejujurane sing kakung. Iki apa pulisi sing nggaruk angger wae?”

“Ya ora angger, wong tenan, anggonku nangkep ing kamar hotel,” jare pulisi sing nangkep. “Ijen, gek dheweke dudu sing manggoni kamar. Mangka iki rak *razia pekat*, rasia penyakit masyarakat, klebu ngrasia wong wadon palanyahan ngene iki.”

Wartawan ora nggape sangkalane pulisi, wong karep niyate arep ngurmati sarana nggrapyaki Panuluh sing ngayomi wong wadon tangkepan. Ora arep ngritik nyemoni panggaotane pulisi. Mula nutugake grapyak semanake tutur marang Panuluh, “Sajake putrine mau cahyane pucet banget. Gek nglentruck lemes. Bisa uga lara maras apa jantungen. Kira-kira gerah nemen. Prayoga gage dipriksakake dhokter, Pak. Dhokter praktik bengi yah mene adate wis tutup. Terus nyang gawat darurat rumah sakit wae.”

“Genah yen kaget banget, digropyok mengkono. Jantungen nganti *jetlag*! Iki mengko karepku ya ngono, gage dakgawa menyang dhokter dhisik.” Panuluh nanggapi becik gumrapyake wartawan.

“Daleme ngendi, ta?”

“Jatiwaringin Raya. Arah Pondok Bambu.”

“Yen ngono Rumah Sakit Yadika Jalan Pahlawan Revolusi wae, cedhak kana.”

“Rumah Sakit Waluyajati Bekasi wae, aku kenal dhokter-dhoktere,” Panuluh mangsuli tanpa gagasan priye-priye. Ngramahi rembuge wartawan.

“Lo, rak malah saya adoh?”

“Alah, yen liwat tol ya ora nganti 15 menit,” Panuluh nganggep sepele. Adoh-cedhake papan diukur sarana wektu, saking kulinane ngalami lurung macet ing Jakarta, umur entek ing ndalan.

Pawestri lan polwan pangiringe bali. Pangiringe karo nggawa bumbung plastik isi urine gage lapur nyedhaki pangarsane panyidik yen teturase wis rampung. Terus bisik-bisik cedhak minangka tambahan plapurane. Sing dibisiki njengek, nanging terus semu ngakak. Lan terus awake gage manglung nyedhaki Panuluh sing lungguh ing sabrang meja, omong bisik-bisik ngemu wewadi. “Pak. Wani tanggung jawab tenan, ya, yen wong kuwi sekretaris? Dudu wong palanyahan?”

Panuluh nyawang perwira pulisi putri nganggo pangkat mawar loro ing pondhake kuwi kanthi adreng. Bareng wis tepungan grapyak iki mau, dipandeng tamat ngono ya katon ayune. Apa maneh omong mbisiki rahasia ngono mligi tumrap Panuluh, rasa senenge mudal. Luwih ngrasa medoki katimbang pulisi. Marga rahasia, bisik-bisik lirih, ora gampang keprungu, Panuluh kanthi seneng nyedhakake kupinge ngembari manglung sabrang meja nyedhaki lambene polwan AKBP ayu.

“Dheweke iki mau ora nganggo celdam, lo. Yakin tenan yen kuwi sekretaris panjenengan? Ora mung ethok-ethok marga kepengin tetulung? Dudu wong palanyahan sing kudu kita rasia? Panjenengan tetep wani tanggung prekarane?”

“Aku tanggung. Aku yakin.” Panuluh kudu ngukuhi akon-akon iki. Ora ethok-ethok. Kudu ngyakinake tenan. Ora mung anggone arep misahake prekarane karo Victor Holiday, nanging uga niyate tetulung marang wong wadon kang nginglung kuwi diestoni.

“Yen ngono ya dakculake. Muga-muga slamet, ora nyanthol dadi gara-gara ing tembe. Mangga, iki surat pembebasane minangka tanggung jawab panjenengan. Aku nyuwun tapak astane ing kene,” ujare polwan mau karo nyuwek kertas saka printer komputer. Kertase rangkep, sawise ditandhatangani Panuluh, Panuluh oleh lembar sing paling ndhuwur. “Yen pepriksan urine ngandhut narkoba, kepeksa dakubungi maneh panjenengan. Ing alamat-alamat telepon ndalem, apa kantor iki, ta, panjenengan? Sajrone seminggu iki wis rampung. Yen resik ora ngandhut narkoba utawa penyakit masyarakat, ya bebas tenan. Ya ora dakkontak”

Sawise nampani kertas bebasan, Panuluh gage nangkep Pawestri sing wis cedhak karo dheweke. Ora mung sanangkep, nanging ngrangkul nglawani awake wadon sing sajak arep ambruk. Kertas gage dilebokake ing tas-cilike, terus nutugake anggone mlaku nglawani Pawestri sing didhaku sekretaris. Ing nalika kuwi, Panuluh ora mung ngrengkuh kadi sekretaris, nanging wong wadon kang kudu ditulungi marga kuwarasane

kang labil. Niyate tetulung saya mantep, ora mung niyate ngayomi kegubele Victor Holiday, wong manca saka prekarane karo wong wedok iki. Wartawan mau bener, wong wadon iki kudu ndang dipriksakake dhokter.

Byar! Wartawan mau motret nalika Panuluh lagi dhong mlaku sempoyongan rerangkulan karo *sekretarise* metu saka ruwang pepriksan. Dipotret saka ngarep.

“Nitih mobil? Mobile neng endi?” si wartawan takon. Isih nggatekake banget.

“Nganggo taksi. Mobilku isih daktinggal ing Batavia Inn.”

“Terus kondur Jatiwaringin?”

“Waluyajati Bekasi,” embuh Panuluh dhewe kok ya banjur ngobyongi arep nggawa Pawestri menyang rumah sakit mengkono.

Wartawan mau terus gagean lunga metu.

Nalika Panuluh lan Pawestri tekan njaba, wis ana taksi sing mapag. Si wartawan sing nyiyapake. Sing terus nyumanggakake. Si wartawan anggone tetulung ya ora mung lamis-lamis lambe. Niyat tenan. Panuluh ngelem lan ngucap maturnuwun.

“Dhik. Sampeyan wartawan ngendi?”

“Suratkabar anyar, modhale cilik, Suara Jakarta, Pak. Iki kartu namaku. Jenengku Ismail,” muni mengkono wartawan mau karo ngulungkake kartu namane.

Panuluh nampani kartu nama, dide leng ing padhangan lampu sedhela, banjur disaki. Banjur nggandheng Pawestri, diblusukake menyang njero taksi sing lawange wis dibukak dening Ismail. Pawestri nurut wae, lan Panuluh kanthi welasing atine uga gage nusul mlebu menyang taksi. “Maturnuwun, Dhik!” aweh salam maturnuwun maneh marang Ismail, banjur lawang taksi ditutup. Taksi budhal.

“Tindak pundi?” pitakone sopir taksi.

“Bekasi. Liwat tol wae. Rumah Sakit Waluyajati.”

*

‘É, dhayohé teka. É, dhayohé teka....!’

Xavira gage nyandhak HP-ne sing ngoceh. “Halo? Apa Mas Nges?”

“Kowe lagi apa? Neng endi?”

“Neng ngomah. Maca Suara Jakarta, suratkabar anyar, suratkabar lagi promosi, gratis. Iki lo mesake banget. Udan saawan wingi pancen deres tenan. Tol menyang bandhara banjir bandhang. Ana minicab sing keglundhung-glundhung kentir keterak

banjir. Wong papat klebu cah cilik mati klelep ora bisa metu saka mobile. Mesakake banget....!”

“O, pawarta Jakarta Barat, ya?”

“Minicab keluwarga Tegal Parang. Ngeterake tamune balik menyang Surabaya menyang bandhara. Jarene, manut tangga-tanggane sing mung nyekseni saka kampunge, kudune sa minicab isi wong pitu, keluwarga Tegal Parang sing ngeterake tamune telu, lanang wadon karo anake umur telung taunan, papat karo sopire, ~ jare sopire isih blajaran durung suwe anggone bisa nyopir, malah mbokmenawa durung duwe rebuwes ~ dene tamu saka Surabaya cacah telu, lanang wadon sarimbit karo anake bocah ngumur rong taun. Wingi sing ketemu ing njerone mobil mung wong papat, lanang-wadon sajodho tuwan rumah karo bocah-bocah umur rong taun lan telung taun. Dene sopir karo tamune lanang saka Surabaya kang ucul saka mobile ketemu mati kentir tekan Pantai Indah apa ngono, watara patang-limang kilometer saka papan mobile sing keglundhung-glundhung. Mesakake banget....!”

“Èh, Vi! Sik ta! Menenga dhisik! Perluku nelpun iki ya marga maca suratkabar gratisan, Suara Jakarta dina iki. Ning dudu prekara minicab sing gulung-koming ditrajang banjir. Pawarta liyane. Ngisore kuwi. Warta kang cemer banget. Ya Suara Jakarta sing kokwaca, ning sing Jakarta Timur. Jenenge bapak disebut neng kono. Saiki Dhik Kun nyang endi?” Pangestu rada sentak ngelikake adhine.

“Ya wis nyang kantor, Mas. Bab Bapak, pawarta apa, ta?”

“Ya wacanen. Dhik Kun ora ngabari apa-apa? Ora crita bab Bapak ing kantor? Dhik Kun wis ketemu Bapak durung ing kantor?”

“Ora crita, ki. Kabar apa ta, kok Mas Nges sajak gupuh?”

“Kabar saru. Ngisin-isini! Bapak ketangkep karo wong wedok neng hotel!”

“Ah!?”

“Iya! Gek wartane lonthene didhaku sekretarise, dibelani neng ngarep pulisi.”

“Dudu Rumsari?”

“Dudu. Merga didhaku sekretarise dibebaske dening pulisi. Jare gliyengen, jantungan apa ngono. Ora waras. Terus wong wedoke dening Bapak digawa menyang rumah sakit Waluyajati.”

“Waluyajati? Bekasi? Hotele ngendi?”

“Batavia Inn, Jatinegara.”

“Kok eram timen, saka Jatinegara digawa menyang Bekasi?”

“Iya, kok. Jan ngisin-isini banget! Dhik Kun mesthine wis ketemu Bapak saiki neng kantor. Ora telpun apa-apa? Coba, telpunen ge. Kandhaa kowe wis maca warta kuwi. Terus takona Dhik Kun, Bapak esuk iki crita apa? Ya?”

“Sik, aku durung maca wartane.”

“Warta Jakarta Timur. Kecamatan Jatinegara.”

“Mas. Kok ora kowe dhewe wae sing telpun? Embuh nyang Bapak embuh nyang Mas Kun. Apa nyang Aji utawa Rumsari?”

“Ah, aku isin banget. La iki wis telpun kowe. Anu, rencanaku engko sore kene bareng-bareng nemoni Bapak. Aku, Zetta, kowe, Dhik Kun. Dhik Kun candheten ora sah mulih wae, kon terus njujug dalem Jatiwaringin, kowe mengko dakampiri.”

“Ya coba, dakrembug. La mengko yen Bapak ora neng ndalem, priye?”

“Pokane prekara iki gage diurus. Kenapa ndadak nggawa wong wedok hotelan barang menyang Waluyajati? Kabar sing ditulis kuwi bener apa ora? Yen bener kersane Bapak ki apa? Yen ora bener, kene perlu klarifikasi karo wartawane.”

“Ya wis. Mengko disambung maneh.”

“Sik. Xavira? Wetengmu priye? Wingi wis sida kokpriksakake?”

“Uwis. Mas, bayiku kembar.”

“Kembar?”

“Kembar wedok kabeh. Sakjane aku lan Mas Kun wis ngreti biyen-biyen yen kembar. Nanging lagi ngreti wingi yen jenise wadon kabeh.”

“Kowe rak seneng, ta? Ya disyukuri wae. Anu, aja gampang kagetan ya. Sori, iki mau aku rada emosi, maca wartane Bapak. Apa wae wartane Bapak, aja ndadekake sumpege atimu. Aku wae sing kebrangas, ora nrimakake. Ya?”

“Injiiih, Kangmas!” ujare Xavira nutup wicaran HP-ne kanthi alus, ngadi-adi marang kangmase.

*

Krriiing! Krriiing!

“Hallo. Dalem Jatiwaringin.”

“Mbak, mau bengi Bapak kondur jam pira?”

“Oh, Mas Pangestu. Nganti esuk, Mas. Isuk iki mau rawuh, terus siram, sarapan, tindak kantor. Jare mau bengi ngeterake wong lara menyang Rumah Sakit Waluyajati, ngono. Sapa ta, Mas, sing lara?”

“Aku ya ora ngreti. Mula aku saiki takon Mbak Sri mrono, mbokmenawa Mbak Sri ngreti kedadean mau bengi. Dadi tindake Bapak sewengi muput, ya?”

“Lo, sing lara dudu sanak sedulur utawa pegawene kene? Mas Nges ora kenal? La kok ngreti yen Bapak tindakan mau bengi, ana kedadean, terus Mas Nges telpun mrene iki? Kedadean apa ta, Mas?”

“Wis, kapan-kapan wae dakcritani. Nanging mau bengi tindake sawengi, Bapak ora kojah apa-apa marang Mbak Sri? Sajrone Bapak tindakan kuwi Bapak utawa sapa ngono ora telpun nerangke Bapak tindak ngendi utawa kepriye?”

“Ora. Ya mung jam rolasan bengi ngono, sawise acara TV Empat Mata, Bapak telpun, jare bengi kuwi ora bisa kondur, marga ngeterke wong lara menyang Bekasi.”

“Kajaba ngono, ora ana kedadean apa-apa ing dalem Jatiwaringin?”

“Ora. Oh, anu. Sadurunge ngono, watara jam sepuluhan, isik sinetron Cinta Bunga, ana telpun, suwarane wong wadon, takon-takon apa Bapak daleme bener ing kene, ing nomer telpun iki. Takon uga ing dalem kene ana sapa wae.”

“Wong wedok? Telpun? Takon ing dalem kono ana sapa wae?!” pitakone Pangestu njengek. “Ora koktakoni, wong wedoke kuwi sapa?”

“Ora, Mas. Wong sajake wis kenal dalem kene, saora-orane kenal karo Bapak. Nyatane nalika telpun panyapane sepisanan nyebut jenengku. ‘*Hello. Mbak Srigadhing, ya?*’ ngono, ki?”

“Wah! Iki wis genah ora apik! Wong wedok kuwi wong palanyahan sing kena garuk kencan karo Bapak ing hotel! Ya sing disebut digawa menyang rumah sakit mau bengi. Wis, wis, wis! Cilaka iki! Digropyok pulisi, semaput, apa ethok-ethok semaput, terus diterke Bapak menyang Waluyajati, ditunggoni nganti sewengi muput! Jare semaput kok bisa telpun kowe takon-takon ing ngomah kono ana sapa wae! Jan wong wedok ora genah! Wong wedok palanyahan, aliyas lonthe, dakkandhani! Dadi esuk iki Bapak ya ora kandha apa-apa marang Mbak Sri prekara wong wedok mau?”

“Ora. Wong kesusu tindak kantor. Terus upyek karo Mas Kuncahya. Jare Bapak terus tindakan nganggo mobile Mas Kun. O, iya, Bapak mau esuk kondur ora ngasta

mobil, numpak taksi. Embuh, mobile ditinggal ngendi. Mesthine ora ditinggal ing rumah sakit. Ing omahe wong wedok kuwi, yake? Mongsok ta Mas, Bapak kencan karo wong *ngonokan* neng hotel?”

“Wis ta, sesuk-sesuk dakkandhani. Iki mengko aku daksowan mrono bareng-bareng Dhik Kuncanya lan Xavira. Mengko ngupinga! Rak genah!”

Telpun banjur diputus.

*

Sorene Pangestu Barata liwat tol Cikunir njujug Jaka Sampurna, karepe ngampiri Xavira, adhike, dijak bareng-bareng menyang dalem Jatiwaringin, nemoni bapake. Tekan ngomahe Xavira, jebul Kuncanya ya ana ngomah.

“Lo, mau rak wis dakweling ora sah mulih dhisik. Terus wae ngenteni neng daleme Bapak. Dadi ngurangi slira-slirine tetumpakan,” ketemu, Pangestu nyapa ipene.

“La anu, lo, Mas. Bapak ora neng ndalem sore iki. Neng Waluyajati.”

“Waluyajati rumah sakit?! Ana apa?”

“Ya prekara sing mau bengi.”

“Prekara wong wedok kuwi?! Kowe ngreti, kabar tenane kepriye?”

“Jare Aji karo Rumsari, wingi padha rapat neng Batavia Inn. Nganti rampung rapat, apik-apik wae. Aji lan Rumsari ya terus mulih. Bapak ditinggal ing hotel. Ing kono, sawise rapat bubar, sajake Bapak anggone kepregok karo wong wadon kuwi. Aji karo Rumsari ora ngreti. Mau Bapak mung sedhela neng kantor, maringi tugas-tugas sopir-sopir sing biyasa menyang Pulo Emas kaya adat saben. Tanpa bantuanku, wong jare isuk-isuk ordher-ordhere wis diasta. Pegawene teka, ordher-ordhere angkutan daging wis rampung, kari menehake sopir-sopire mobil daging. Bareng aku teka, Bapak nyilih Innovaku kanggo menyang Waluyajati....”

“Rumah Sakit? Prekara wong wedok kuwi??” pamugele Pangestu.

“Iya. Aku diparingi kunci lan STNK-ne Vios, didhawuhi njupuk neng Batavia Inn. Abror, sopir mobil daging, diutus ngeterake aku dhisik sadurunge njupuk daging menyang Gudhang Atis Pulo Mas lan ndhistribusekake menyang para relasi.”

“Terus, Bapak crita apa?”

“Nganti Bapak ngasta Innovaku tindak lan aku njupuk Vios, ora crita apa-apa.. Ngretiku ya neng ndalan marani Vios ditelpun Jeng Xavira yen bapak keneng prekara

tangkepan kuwi. Balik nyang kantor, Bapak durung kondur. Dakdhedhes Aji lan Rumsari ya tetep ngono mau jawabe. Bapak kondur nyang kantor wis bubar ngaso awan. Lagek ngendika yen tindakan iki mau menyang Rumah Sakit Waluyajati. Dakcenthok, ‘Ngurusitiyang estri menika?’, Bapak manthuk. Lan lagi crita yen tetulung wong wadon sing ketangkep neng hotel....”

“Tetulung apa ketangkep Lagek roman-romanane karo Bapak?”

“Mas! Mbok aja kasar kaya ngono, ta!” panyenthoke Xavira, ngelus kangmase.

“Iya, ki. Wiwit maca wartane Bapak mau esuk Mas Nges ki emosine ndedel. Dakerih-erih meksa kaya ngono kuwi,” ujare Zetta Zatuti, garwane Pangestu Barata.

“La wong Bapak tumindake nistha ngene, kok ora oleh nesu! Jan ngisin-isini banget. Ngorek-orek asmane keluwarga Barata! Ngucemake jenenge prusahakan daging njendhel Frozenmeat Raya! Ngono kuwi kersane apa?” Pangestu tetep muring.

“Ya kulak warta dhisik, ta, Mas. Keteranganane Bapak kepriye?” jare Zetta.

“La iki, kene arep golek keterangan supaya dijarwani bareng-bareng, ora kersa nampi. Priye mau jare? Kun?”

“Aku matur yen kene sakeluwarga padha arep bareng-bareng sowan nyang dalem Jatiwaringin martakake kabare Bapak sing ditulis neng koran, Bapak nganjurake kene padha menyang Waluyajati wae. Ditemoni Bapak neng kana. Bapak wis mrana sadurunge jam lima kantor tutup mau. Wis jam papat mau tindake. Mula aku ya terus mulih mrene, ora mandheg ngenteni neng dalem Jatiwaringin. Iki mau malah wis adus barang, siyap yen arep menyang Waluyajati. Sida mrana ora?”

“Wasthathithah! Bapak ki kersane priye, ta? Wong wedok kuwi sapa?!”

“La mau neng koran jenenge Pawestri. Wis kenal Bapak suwe yake,” jare Zetta.

“Kenal Bapak suwe, ning kene ora kenal karo Pawestri. Kenal bareng ketangkep neng hotel. Ya wedokan palanyahan! Dheweke wis kenal banget, kok, karo Bapak. Wong mau bengi jare telpun barang dhisik marang Mbak Sri.”

“Wong wedoke? Mas Nges kok ngreti?” Xavira gumun.

“Telpun kepriye? Ya ana suwarane Bapak barang?” Zetta takon mbarengi.

“Ya wedok palanyahan kuwi. Ijen. Nanging mesthine Bapak ya ana ing sandhinge, wong nyatane bisa nelpun nomere dalem Jatiwaringin. Lan nelpun nyapa langsung ‘Mbak Srigadning, ya?’ ngono, ki. Bapak ki dhemenan karo sapa, ngono, lo,

kene kok nganti ora ngonangi. Wong wedoke sing endi, gek kaya ngapa ta, ya? Ndulu kegaruke neng hotel, mesthine ya wong wedok palanyahan!” undhat-undhate Pangestu.

“Wis aja gemremeng ngelek-elek dhisik. Saiki priye? Kene sida maneges marang Bapak apa ora? Nyang Waluyajati, apa ngenteni neng Jatiwaringin?” Xavira takon.

“Ya kudu oleh katrangan saiki. Ketemu Bapak neng Waluyajati! Wih, iki edan banget! Iki mesthi Bapak nunggoni wong wedok kuwi! Arep dikapakake?! Ya, wis. Ayo kene budhal mrana. Ra genah, ki!” karo gidro-gidro Pangestu ngajak keluwargane budhal menyang RS Waluyajati Bekasi.

“Nganggo Innova thok wae. Sing nyopir ben Mas Kun. Yen sing nyopir wong emosi, aku kuwatir wetengku keguguran,” usule Xavira.

“Ora. Nganggo Cityku wae. Mengko yen mulih aku ra sah mampir mrene. Kowe ndhereka Bapak. Bapak rak ngasta mobil?” bantahe Pangestu. “Sing nyopiri Dhik Kun apa Zetta ya ora papa.”

*

Rumah Sakit Waluyajati mapane neng tengah Kutha Bekasi, ing Kompleks Kartini, rumah sakit swasta sing didegake dening klumpukan para dhokter. Gedhonge cukup gedhe jembar, lan uga ngladeni penyakit sing umum lan sing spisialis mligi. Jam bezuk keluarga pasien sing mondhol bisa sawayah-wayah, nanging ya kudu semayan dhisik, utawa nganggo katrangan sing maton.

Mengkono uga tamu grudugan keluarga PT Frozenmeat Raya, ditakoni dhisik perlune sing maton apa. “Kula lapuraken dhumateng Ibu Langenutami, pangarsa administrasi RS rumiyin,” tanggape sing nampa tamu.

Sawenehe priyayi putri ngagem seragam among tamu RS sing asma jajane katulis *Nyonya Langenutami* metu nemoni.

Sawise ngreti kaperluane kang maton, dening Nyonya Langenutami para tamu terus diacarani menyang pavilyun, ruwang VIP. Pavilyun kuwi madeg mrenca seje sagehdhong dhewe, nanging isih saerep karo gedhong pratama RS. Gedhonge sapayon diperang dadi kamar-kamar pasien miji-miji. Saben ngarep kamar ana ruwang tamune kang cukup amba, lan disedhiyani meja kursi lan bangku barang kanggo para keluarga pasien sing bezuk.

Swasanane sepi, ora ana tamu bezuk kajaba rombongane Pangestu Barata. Lan mung Panuluh Barata sing ketemon lagi jagongan karo Dhokter Rajiman neng ruwang tamu ngarep sawenehe kamar pasien. Para tamu padha salaman karo Dhokter Rajiman, dene karo Panuluh padha kekep-kekepan lan ambung-ambungan. Banjur padha lungguhan kabeh. Beda karo sing dibayangake maune, pranyata Panuluh ora lagi njenggruk nunggoni pasien wedok sing dirembug-rembug upyek saawan iki mau. Jebul jagongan gayeng karo Dhokter Rajiman, dhokter sesepuh rumah sakit kono.

Kabeh wis padha tepung karo Dhokter Rajiman, marga nalika keluwargane Panuluh dedunung ing Salemba, Dhokter Rajiman dadi tanggane, lagi ngasta ing RS Cipto Mangunkusumo, nanging ing selane wektu uga bukak praktek umum ing daleme, sing tanggane mepet caket daleme Panuluh Barata. Dhokter Rajiman ngreti briwik-bririke Panuluh ngedegake usaha dodolan daging sapi njendhel, banjur melu urun bandha dadi komandhiter pandarbe saham kang dibamban dadi PT Frozenmeat Raya bathon cacah wong papat, sing loro Gusti Parikesit priyayi Surabaya, lan Suwondogeni priyayi saka Bandung, nanging sing dadi pujere aktiviti dodolan daging njendhel tetep dikelola dening Panuluh Barata, sing uga dadi pandarbe saham paling gedhe, nganti 55%. Pandarbe saham sing telu, klebu Dhokter Rajiman, mung pandarbe saham pasif, genahe mung melu titip dhuwit wae. Lan nalika Dhokter Rajiman pensiyun terus ada-ada ngedegake Rumah Sakit Swasta Waluyajati ing Kartini Bekasi, Panuluh uga dadi panyumbang gedhe bandhane rumah sakit sing didegake dening Dhokter Rajiman mau.

Isih padha dadi bocah ing dalem Salemba, kerep wae Pangestu lan Xavira dijak Mama Pandora tetamba utawa konsultasi menyang klinik daleme Dhokter Rajiman, utawa langsung menyang RS Cipto Mangunkusumo, diladeni dening Dhokter Rajiman. Bareng pensiyun, Dhokter Rajiman banjur ada-ada bebarengan karo para kanca dhokter ngedegake RS Waluyajati ing Bekasi, sakeluwarga daleme ya diboyong menyang Bekasi. Lan nalika usahane dodolan daging njendhel Panuluh saya ngrembaka, omah Salemba wis ora methok lan kurang bawera maneh kanggo dagangan daging njendhel, Panuluh banjur mundhut pekarangan amba ing Jatiwaringin, dibangun kantor administrasi pusat dodolan daging sawarung pengecere, lan dalem pelenggahane keluwarga Panuluh Barata sagarwa-putra. Meh padha karo Dhokter Rajiman sing yasa rumah sakit sakompleks mbuthake papan kang jembar bawera, Panuluh Barata uga mbangun omah gedhe jembar

bawera ing Jatiwaringin. Kajaba omah gedhe kanggo dalem pribadi, uga mbangun kompleks kantor pusat administrasi lan warung daging njendhel PT Frozenmeat Raya. Mapane ing pojokan dalan. Dalem pribadi sisih elor madhep lurung Saulawah Raya sing bisa tembus dalan gedhe inspeksi saluran Kali Malang; dene kantor, warung lan kandhang mobil angkutan daging madhep lurung sisih kulon, dalan gedhe Jatiwaringin Raya. Biyen nalika ing Salemba truk angkutan daging siji wae ora keduman papan, neng Jatiwaringin bisa dikandhangi truk Fuso nganti papat, isih kobet yen truke arep ditambahi maneh. Paseduluran karo Dhokter Rajiman tetep ditutugake, marga Jatiwaringin dununge PT Frozenmeat Raya nemplek ing tapel wates Jakarta Timur karo Bekasi, isih kepetung cedhak. Apa maneh yen liwat tol, ora nganti 15 menit. Mula nalika Mama Pandora gerah-gerahen, ya dipondhoke ing RS Waluyajati, ya diupakara dening Dhokter Rajiman, kang marga penyakit kangker paru-parune kasep dikonangi, Mama Pandora ya seda ing RS Waluyajati, ing konsultasine Dhokter Rajiman.

“Pripun ta, Pak, kok ngantos ketangkep ngoten niku?” mara-mara Pangestu takon semu nutuh yen Bapake alaku nistha.

“Aku ki mesakake. Wonge ki gliyengan, arep semaput wae. Ya daktulungi. Iki, nyuwuna pirsa Mas Rajiman. Wonge nganti saprene rak isih *jetlag*. Ora genah tanggap-rasane.”

“Mangke gek pancen tiyang mboten waras?”

“Ora kok. Ngenglenge marga kaget. *Shock*. Ya Mas, ya?”

“Nggih. Nanging critane teng koran marake namine keluarga kucem.”

“Terus? Tiyange saniki dospundi? Teksih mondhol teng mriki? Ngantos kapan?” pitakone Xavira. Tembunge kalem, ngandhut rasa api-api melu prihatin. Beda karo omonge kangmase sing tansah ngemu ngarani ala.

“Isih perlu perawatan neng kene dhisik. Durung pulih kuwarasane. Ya nganti waluya jati, he-he-he!” Panuluh entheng wae omonge.

“Kok nganti ditulungi ngoten niku, tiyang niku sinten, ta, Pak? Bapak pun tepang saderenge napa?” Xavira nerusake panguruse.

“Ya durung. Iki murni tetulung sapadha-padhane manungsa, kok. Daktulung marga aku ngonangi Pawestri kuwi gliyengan arep semaput nalika ditangkep pulisi.”

“Tiyang pundi, ta?”

“Embuhs. Ora ana idhentitine. Nalika ditangkep ora nggawa apa-apa. Ora nggawa dhompet, ora duwe KTP. Uwong thok karo sandhangan sing dienggo sapangadeg.”

“Yen ngoten nggih tiyang awon, ngoten niku, Pak,” tingkahe suwarane Pangestu isih nganggo wiramane Raja Mandura murina.

“Mas! Sing sareh, ta!” Zetta nglaruhi sing lanang.

“Arep sareh priye, wong tingkahe nerak kasusilan ngono!”

“Kok ngretos yen namine Pawestri?” Xavira ora nggape nesune kangmase.

“Pawestri ya mung anggonku clandhakan wae. Ora nemu jeneng, priye? Tembung Pawestri rak ya ngandhut teges wong wadon. Timbang bolak-balik ngucap ‘*wong wadon kuwi, wong wadon kuwi*’, sisan wae marang pulisi daksebut Pawestri kadi jenenge. Nganti tekan kene. Dicathet jeneng Pawestri, hé-hé-hé.”

“Bapak kok jegegesan, ta? Kersane Bapak dospundi niki? Ajeng dinapakake wong wedok niku? Mbok empun, ditinggal mriki mawon, diparingi dhuwit panjer pinten kinten-kinten telase beya pengobatane. Pun, cuthel. La napa kathik ditunggoni njenggruk ngantos sedalu tambah pinten-pinten jam? Pun, pulihe kuwarasane dipasrahake mawon dhumateng Pak Rajiman. Nggih, ta? Bapak mboten kesangkut melih. Gek enggih pun mitulungi sing samurwat,” kemrecek omonge Pangestu.

“Ben daksemak kahanane nganti waras. Aku kepengin mbalekake dheweke nganti tekan keluwargane. Ora glandhang ijen mengkono kuwi ing alas beton Jakarta.”

“Yen mboten gadhah keluwarga?”

“Ah, ya mesthi duwe. Ndeleng sandhang penganggone cukup resik lan modhis. Dedeg pengadege, pakulitane, pacakane, kabeh nandhakake yen kuwi wong kecukupan, mriyayeni. Mesthi mentas wae anggone nandhang amnesia ~ ora eling apa-apa ~ mengkono kuwi. Ora nganti 24 jam sadurunge.”

“Sakniki tiyange dospundi, sé?”

“Isih dipriksa tliti dening Dr. Nining Febri.”

“La gene bapak nggih mboten saged tumut nunggoni pepriksan. Mboten sah ditunggoni njenggruk jam-jaman ngoten enten napa, ta? Taken kuwarasane mengke ditakeke king ndalem?” Pangestu isih owel wae.

“Mas. Sareh ta. Bapak aturana kelonggaran tetulung ing sapadha-padhane titah. Wong niyate ya becik ngono, lo,” Zetta ngerih-erih kakunge maneh.

“Becik priye, wong ngganda palanyahan ngono, lo! Wedok, ora duwe KTP, neng hotel bengi-bengi. Lan ketok banget Bapak anggone ngaya ngayomi. Mesthi ana gegayutanane karo Bapak. Gegayutan kang marga Bapak kakung, lan wong kuwi wedokan saba hotel! Cemer!”

“Wis ta, Nges. Iki ora prekara palanyahan. Tekadku iki prekara tetulung wong kesangsaran, kacilakan. Wong apik-apik sing nandhang kacilakan. Daktulungane sing kanthi premana. Ora-ora yen jenenge kuluwargane kene kucem marga kedadean iki. Aku sing tanggung,” Panuluh ora njegeges maneh, nanging ngimbangi nyengkane Pangestu. Mau anggone njegeges pancek ngrekadaya supaya tingkahe tetulung Pawestri kuwi dianggep entheng, remeh dening anak-anake. Supaya prekarane sing gegayutan karo Victor Holiday ora nyenthok mbundheli. Nanging bareng Pangestu sajak nganggep prekara iki ora sepele, ~ pancek yen nganti nggubet maneh marang Victor Holiday ya ora sepele ~ Panuluh kudu nanggapi panerkane Pangestu kanthi tandang tanggap kang teges.

Ana gludhag-gludheng saka njeron kamar pasien. Ora let suwe para paramedhis wadon padha metu saka kamar pasien, padha nggawa piranti lan cathetan pepriksane.

Para sing lungguhan ing ngarep kamar padha ngadeg, kulak pawarta.

“Bri, iki para keluwargane Dhik Panuluh. Padha mrene kepengin krungu kahanane pasien. Dhik, iki Dr. Nining Febri, SpKJ, salah sijine sing kapatah mriksa.”

Wong papat tamu anyar padha salaman karo Dhokter Nining.

“Priye Dhokter, kahanane?” meh bareng padha takon.

“Apik. Apik. Ya mung amnesia, ora kelingan apa-apa. Marga kaget ngalami kahanan kang luwar biyasa kang ora dinuga, utawa banget kekeselen. Ora ana sasmita penyakit liyane yen dipriksa saka keahlianku. Tambane sing kaprayogakake sepisanan ya mung kudu leren, ben ati lan pikirane menep.”

“Ning olehe ora sadhar wis wiwit sore wingi kae lo, Dhokter! Amnesia sing kepriye? Mengko gek ethok-ethok? Utawa pancek wis ngengleng kaya mengkono wiwit biyen, ora marga ngalami prekara hebat sing lagi wae?” ujare Pangestu bantase ngungkuli pitakon liyane.

“Kowe ki aja nyepelakake karo keahliane dhokter, Nges!” sentake Panuluh.

“Dhok! Kene bisa weruh, Dhok?” Xavira mbaleni pitakone sing mau ora keprungu. Dadi cetha marga ora kebarengan pitakon liya.

“Iya, Dhok. Kene kabeh oleh weruh?” Pangestu ya banjur ngrujuki liyane. Sakjane wiwit wingi dheweke selak kepengin weruh “dhpure” wong wedok sing direngkuh-rengkuh tenan dening bapake. Sengit, rasane.

“Oleh. Oleh wae. Nanging ya sing alus. Aja kasaran, aja nyemprot pitakonan kang ora-ora. Wonge isih labil banget. Pendheke aja ngeget-egeti.”

“Bareng kabeh, ya?”

“Mangga. Aja dipenthelengi, aja dimemungsuhi.”

Oleh palilah, tamu papat gage padha mlebu kamar pasien. Panuluh iya ngetutake, saora-orane nyrateni anak-anak lan mantune supaya ora grusa-grusu.

Ing peturone pasien, wong wadon sing ditiliki lungguh sendhenan bantal tumpukan. Tangane kiwa disambung karo tabung banyu pangan. Sandhangane nganggo klambi pasien, bokong sasikile ditutup kemul lorek uga duweke rumah sakit. Raine pucet, nyawang kosong, sanajan manike mripat uga nyawang sing padha mertamu. Rambute ireng kandel nglawer tekan sangisore pundhak, genah kusut ora kambon banyu lan jungkat. Tata rambute kang semrawut kuwi sing saya ngatonake bangete lelarane. Sanajan mengkona, blegere awak lan lancape rai, tetep nuduhake yen prejengan dhasare wong kuwi apik, wandane mriyayeni. Ya merga ora diopeni wae, sulistiane rupa kurugan.

Para tamu padha nyedhak, Pangestu sing arep nyak-nyakan dipenggak lengene dening Zetta, nyasmitani supaya nglakoni welinge dhokter. Padha-padha kepengine ndang weruh, bareng padha weruh, mung Pangestu sing isih nyandra ala. Liyane duwe rasa welas asih. Rada minggrang-minggring anggone nyedhaki peturon, nanging sidane ya padha mepet cedhak.

“Kulanuwun,” ucape Xavira.

“Sugeng dalu,” ucape Zetta.

“Mbak, jenengmu sapa?” Pangestu nyapa.

Kuncanya ora ngomong apa-apa. Mung wiwit mlebu mau tangane tansah ngrangkul pundhake bojone, pinangka elik-elike supaya kepriyea wae kaseksene meningi wong wadon sing dadi prekara kuwi supaya Xavira tatag atine. Aja kaget njondhil utawa njola emosi. Sing dijaga tenan wetenge Xavira sing gendut ngandhut bayine.

Sing ditamoni lingak-linguk alon nyawangi para tamune. Plompang-plompong, ora nanggapi kanthi grapyak semanak. Luwih semu nyawang pitakon. Nanging ya mung sarana nyawang. Ora kumucap.

Yen sing padha mlebu dhisik mau padha ora ngemek, Panuluh sing neng mburi gage nyrondhhol mengarep, banjur nyekel tangane Pawestri sing tengen, digegem lan karo mucap asih, “Jeng. Iki anak-anakku karo mantu-mantuku. Padha bezuk, nakokake keslametanmu. Aja wedi, ya. Atine apik-apik, kok. Enggal waras, ya, Jeng. Mengko yen diparingi obat karo dhokter diunjuk.”

Pawestri tetep dlongap-dlongop, nanging ya ana eseme sithik nanggapi nyedhake Panuluh. Sajak wis tepung karo priya siji kuwi.

Nyekseni tingkahe Panuluh, wong liyane padha meneng. Sawatara suwene, ora ana sing obah mosik. Padha tetep anteng nalika Panuluh ngenal-ngenalake Pawestri karo sing padha bezuk siji-siji. “Sing weteng gedhe iki, Xavira, anakku wadon. Sing wadon sijine kuwi Zetta, mantuku, bojone iki, Pangestu. Iki putraku. Rada kasar tingkahe, nanging apik kok atine. Sliramu ora perlu wedi. La iki, sing anteng iki Kuncahya, bojone Xavira. Kene, ditepungke, ya. Iki keluwarga kabeh, kok.”

Siji nggar siji padha dikon salaman sarana cekel-cekelan tangane. Kabeh padha nurut, sanajan rangu apa sing kaya mengkono kuwi perlu, wong si lara ora nanggapi cakrak, mung lemes wae. Tangan tengene ganti-ganti digegem tamune ya ora reaksi obah ora barang.

“Bapak ki sakjane ora perlu ngrengkuh asih kaya mengkono,” aloke Pangestu. “Sejatine kene rak dudu keluwargane.”

“Minangka enggal warase, kene perlu nyanak-nyanak mengkene iki,” wangslane Panuluh. “Kowe kabeh apa ora padha mesakake, weruh wong kalap kaya ngene iki keplantrang dicekel pulisi? Dhewe emple neng donya. Mangka kahanane lali samubarang. Xavira, kene gegemen maneh tangane kuwi. Gek omonga kang sumanak.”

Xavira sing weteng njembluk manut miturut apa pakone bapake. “Pun tepangaken nggih, Mbak. Kula putranipun Bapak Panuluh Barata. Nami kula Xavira. Enggal saras, nggih, Mbak.”

“Aja kesusu dicul. Ngungrumen meneh dhisik,” Panuluh ngajani.

Bubar Xavira, banjur ganti Zetta. Lan terus Pangestu lan Kuncahya. Kabeh padha nggegem tangane Pawestri karo ngomong-ngomong grapyak sawatara nurut apa kersane bapake. Lan pancen kabeh tumingkah ramah. Mung Pangestu sing sarana mrengut wagu.

Wis cukup suwe, Dhokter Rajiman mlebu, isih dietut dening Dhokter Nining.

“Anu. Iki pasien perlu transfusi erah. Golongan B-negatif. Sapa para tamu iki sing golongan getihe B-negatif? Daksuwun kersaa nyumbang erah,” ucape Dhokter Rajiman.

Ora ana sing ndang mangsuli.

“Ing KTP biyasane rak disebut,” ujare Pak Dhokter maneh.

Kabeh banjur padha ngatonake KTP-ne.

“Aku B-negatif,” aloke Panuluh gumbira.

Pranyata Pangestu lan Xavira ya B-negatif manut KTP-ne. Nanging padha ora gumbira kaya Panuluh. Kuncahya O, Zetta A-negatif.

“Yen ngono erahe dipundhut dhisik wae. Nanging ya perlu diuji dhisik, apa bener padha karo sing katulis ing KTP. Xavira ora wong lagek ngandhut. Sing enom dhisik wae, ya? Nakmas Pangestu?”

“Emoh, Dhok. Aku suk-suk wae,” tampike Pangestu. Wis kulina wiwit cilik ora basa marang Dhokter Rajiman, saking akrabe dadi tangga kala samana.

“Aku wae, Mas. Saiki mengko, ya,” Panuluh sanggup.

“Ayo padha dirembug neng njaba kamar wae, yuk,” pangajake Dhokter Nining.
“Pasiene ben tentrem, ora katut udreg meningi wong sapirang-pirang.”

Para tamu gumrudug metu. Panuluh ndadak nggegem tangane Pawestri dhisik karo omong semanak minangka pamitane, lan malah nganggo ngambung pipine barang.

“Kita menyang lab,” pangajake Dhokter Rajiman.

“Kosik, Mas. Iki sing arep dijupuk getihe rak mung aku? Bocah-bocah iki ben mulih wae, ya?” ujare Panuluh.

“Ora, Pak. Bapak ya kondur pisan. Bubar dipundhut erahe rak perlu istirahat. La apa kudu tugur nunggoni pasien ing kene? Karo dene aku ya kudu ndang mulih, Danan karo Zatria iki mau daktinggal padha nangis, klayu ibune lunga. La wong arep tilik wong lara, dadi ya daktinggal, ora dakjak. Mangka iki mau mrene mung nganggo mobilku. Dhik Kun mulih numpak apa, yen bapak ora kondur pisan?” ujare Pangestu.

“O, ngono, ta? Sajake wis kokatur julik mengkono, ya? Yen ngono, kosik, aku nyuwun katrangan asil pepriksane Bu Dhokter Nining kang pungkasan iki mau. Kepriye kahanane pasien? Masa nandhange amnesia kuwi nganti suwe apa ora? Pulihe graita bisa enggal dicepetake sarana obat apa ora?” Panuluh miterang, isih nyandhet kabeh wae aja oncat dhisik saka ruwang ngarep kamar pasien.

“Wah, sakjane kudu dianakake pacoban-pacoban dhisik. Marga ilange graita utawa amnesia kuwi ana sawatara faktor. Yakuwi biologis, psikologis lan kahanan sakupenge. Biologis tegese bisa wae ana organik ing uteke sing slenza sing marakake dheweke lali ora eling apa-apa ngono kuwi. Slencane marga infeksi meningitis, degeneratif, utawa nandhang retardasi mental kategori sedheng-sedheng lan abot. Istilahe GMO, gangguan mental organik. Faktor psikologis adate dilakoni dening wong sing pancen kulina disiksa wiwit cilik, saking wedine kena siksan banjur kalap mengkono kuwi. Upamane dheweke duwe kangmas lanang, sing watake malak, galak braokan, yen rebutan apa-apa karo dheweke emoh kalah. Marga kerep rebutan kalah, dibraoki kangmase ngono kuwi, dheweke dadi narik dhiri, jirih, wedi saingan, kalah, cilikan aten, ora percaya dhiri. Durung saingan utawa padudon wis rumangsa kalah. Sabanjure dheweke ora wani ngembangake pikirane, jiwane mringkus. Ana kedadean apa wae kang natoni dheweke, dheweke gage ndhelik, meneng, utawa nangis kanggo nginggati larane atine utawa ndhelikake idhentitine. Ngono watege secara psikologis. Dene yen merga kahanan sakupenge, kerep-kerep akibat kahanan kang dadakan nggegirisi upamane kacilakan. Utawa saking kesele atine utawa fisike, nganti ora kuwat keprepegen sanggane penggawean. Manut pepriksan saklerapan iki mau katone sebabe saka kahanan kang nggegirisi kuwi. Dadi *jejak* utawa kelangan graita dadakan marga nemahi babagan kang dheweke ora kuwat nampa. Wong nyatane awake ora ana cacade, ora tatu, lan kahanan fisik awake sakojur nuduhake balungan lan otot-otot daging kang waras sentosa. Nanging dhokter kene rak ora wani grusa-grusu nemtokake. Kudu dianakake pepriksan kang luwih tliti maneh, nganti obate sing diwenehake cespleng,” ujare dhokter ayu kuwi.

“Dadi kira-kira sedhela wae wis bisa waras, ya, Dhok?” panyrondhole Pangestu.

“Dakikhiyarake mengkono. Perlu proses.”

Kaya kang dirancang dening Pangestu, sidane Pangestu karo bojone bisa enggal pamit mulih dhisik, ora sah bareng-bareng karo Kuncahya lan Xavira. Marga Kuncahya

kudu nyopiri mobile Panuluh sing getihe mentas disedot, perlu leren ora megawe sing abot-abot.

*

Dina esuke wayah jam sanga esuk, dina nyambutgawe, Pengestu nelpun dalem Jatiwaringin. Kriing! Kriing!

“Hallo. Dalem Jatiwaringin,” telpun diangkat, langsung nyuwara mengkono. Sing ngangkat Srigadning. Wis dikulinakake dening Mama Pandora wiwit biyen, yen nampa telpun kudu gage nerangake papane kuwi ngendi. Sing ditiru profesi sekretaris. Telpune PT Frozenmeat Raya Jatiwaringin ana papat, mligi kanggo dalem siji, kanggo ruwang kantore Panuluh loro karo mligi fax, lan kantor administrasi pusat siji dipencar dadi papat, yakuwi kepala administrasi, babagan bandha rumeksa, babagan warung daging, lan sekretaris ing ruwangane Panuluh. Para sekretaris, kanggo tanjane wektu, ngangkat telpun mesthi langsung ngucap, “PT Frozenmeat Raya, menapa ingkang saged kulaladosi?” Sing nelpun ora sah takon, apa nomer telpune bener marang sing dikarepake apa ora.

Wayah jam sanga esuk, sing ana ing dalem Jatiwaringin mung Srigadning dhewe. Pangestu wis ngreti tenan. “Mbak. Gawat, Mbak. Wingi aku sakeluwarga rak sowan Bapak, ora nyang dalem kono, nanging menyang RS Waluyajati. Nyuwun pirsa prekara wong wedok sing dikencani Bapak neng hotel. Dadakna wong wedoke ora eling. Isih tetep ora eling sapa jenenge, sapa keluwargane, ngendi asal usule. Dadi ya dadi tanggungane Bapak. Gek sajake larane banget. Bapak sajake mesra banget nggone open-open. Cilaka, Mbak. Bapak mesthi kepothokan sabanjure.”

“Wong wedok sing dikencani ing hotel? Sing ditulung Bapak dhek wingi bengi kae, ta? Mas Nges ora ngreti kuwi keluwarga apa kenalane Bapak neng endi ta endi?”

“Gak kenal, Mbak. Dudu famili. Genah wong palanyahan, wong kegaruk ing hotel. Wah, aku isin banget, Mbak. Kepriye, Bapak kok nganti kegrropyok mengkono! Bapak ora tau crita apa-apa? Maksudku bab wong wedok ngono kuwi?”

“Ora ki. Mau bengi kondur ya diterake Mas Kun karo Dhik Xavira, terus padha njaluk diterke Satpam mulih nyang Jaka Sampurna, wong maune jare ora nggawa mobil. Iki mau esuk Bapak ya kaya adat saben. Biyasa, telpun-telpunan karo dhahar sarapan, terus ngantor. Ora kojah apa-apa.”

“Nongo, ya? Ya wis, iki aku telpun mung ngecek apa Mbak Sri dicritani Bapak apa-apa bab wong wedok kuwi. Sing dakkuwatirke ki, mengko gek yen wis waras wong wedoke digawa mulih mrono. Rak cilaka! Wong wedok palanyahan digawa menyang dalem Jatiwaringin!”

“Ah, ya ora, ta, Mas. Mongsok Bapak nganti nglakoni mengkono.”

“Lo, ndelok glagate mau bengi, Bapak wis kaya mbatih banget karo wong wedok kuwi. Uga olehe nepungke karo dhokter lan keluarga aku barang iki, Bapak ora isin-isin pangrengkuhe kang mbatih mengkono. Wis, Mbak, yen ana apa-apa prekara wong wedok kuwi, mbokmenawa Bapak crita, kandhakna aku, ya.”

“Iya, Mas. Aku melu prihatin.”

*

Sajrone sepuluh dina tutuge, Pangestu esuk lan sore tansah telpun marang adhike ing ngomah, lan Kuncahya ing ngendi wae, nakokane bab wong wadon sing dadi pasiene RS Waluyajati Bekasi. Adate ya telpun, nanging ora gencer kaya dina-dina kuwi. Lan sing dirembug akeh prekara kahanane keluarga apa prekara bisnise daging sing dadi jejibahane ngubete pakaryan keluarga, yakuwi PT Frozenmeat Raya.

“Priye? Isih durung mari? Edan tenan, ki! Wis seminggu luwih, lo! La kuwi mengko ongkose nginep wae pira? Durung ongkos dhokter, ongkos obat. Priye? Bapak isih kaya wingi-wingi, sanja jam-jaman niliki wedokan kuwi? Eram tenan aku, Bapak ki! Kersane apa, ngono lo!” ngono saben-saben suwarane Pangestu ing telpune. Ya marang Xavira, ya marang Kuncahya.

Lan uga telpun marang dalem Jatiwaringin wayah nyambutgawe kantoran. Sing nampa genah Srigadhing. Sing dicritakake mung ngresulane dene ramane kok kegubel karo wong wadon asor palanyahan mengkono kuwi.

“Wong wedoke ketoke priye? Ayu? Ngomonge santun? Tatakramane?” pitakone Srigadhing nyoba naksir drajate wong wadon sing dirembug ing telpun.

“Embu, Mbak. Wong nalika ditiliki kae isih lara. Sing genah ya wong palanyahan, jelase ngono *lonthe*, Mbak. Nuwunsewu aku kudu blaka mengkono.”

“Ah, kok nistha timen, ta?”

“Ya kuwi, ta. Judheg aku!”

*

Akhire, sawise sepuluh dina, Pawestri waras. Oleh mulih. Mulih menyang endi?

“Aku isih ora eling aku ki sapa, omahku ngendi, lan keluwargaku sapa,” didhedhes-dhedhes ditakoni tetep ora bisa kandha biyen-biyene dheweke ki sapa. Nanging kahanane awake wis ora lemes, wis cakrak, polahe ringas, pikirane wis bregas, teteuh kena diajak ngomong-omong.

“O, kuwi genah apus-apus! Ethok-ethok ora eling! Terus, kersane Bapak priye? Diterke mulih menyang endi, wong ora duwe omah?” suwara sentake Pangestu ing HP-ne Kuncahya.

“Diboyong ing dalem Jatiwaringin. La iki, aku karo Jeng Xavira ya lagi ana rumah sakit melu methuk lan ngeterake boyongan. Mesthine mengko dipapanake ing kamare Mama Pandora,” wangslane Kuncahya, ngabarake yen esuk kuwi lagi ibut diajak Panuluh mboyong Pawestri saka RS Waluyajati Bekasi. Anggone telpun nalika lagi sela adoh saka Panuluh, isih ana Bekasi.

“Edan banget, ki! Wong tangkepan ing hotel kok arep dipapanke ing kamare Mama Pandora! Gak oleh! Bapak ki priye, ta? Kowe wis weruh wonge sing wis waras kaya apa?”

“Ya lumrah wae, Mas. Mung saiki wis canthas. Ora nglumpruk kaya biyen kae.”

“Karepu ki ayune priye? Lageyane priye? Mesthi kewek kaya jegenggek!”

“Ora ki, Mas. Dedege pidegsa, ayune mriyayeni, omonge kalem ning teges.”

“Ah, kowe ki wis ketularan kepencut kaya Bapak! Kuwi lonthe, lo. Aja kepencut-pencut! Elinga, bojomu ki lagi meteng!” ujare Pangestu metu butenge. “Wis, suk Minggu aku daktilik mrana. Kancanana. Xavira jaken pisan. Kene bareng-bareng ndaulat Bapak, aja nganti open-open wedokan saba hotel ngono ing dalem Jatiwaringin!”

*

Dina Minggune tenan, Pangestu lan Zetta Zatuti tanpa anak-anake ngampiri Kuncahya lan Xavira ing Jaka Sampurna terus tilik mertamu menyang dalem Jatiwaringin. Tetep nganggo mobil siji Honda Cityne Pangestu. Nanging sing nyopir kon Kuncahya.

Dalem Jatiwaringin katon sepi kaya adat saben. Nalika lawang pager diwengakake Satpam Dolah, mobil mlebu latar, ing emper ngarep wis dipapagake Srigadning, pembantu wadon sing kebeneran lagi nyapu jogan emperan.

“Bapak karo wonge lagi ana ngendi, Mbak?” pitakone Pangestu kang bisa enggal metu saka mobil tanpa kudu mateni mesine. Sajak duwe karep mregoki kahanan kang ora becik. “Ana kamare Mama Pandora, ya?”

“Ora kok, Mas. Bapak lagi dhahar sarapan ing ruwang tengah. Bu Pawestri lagi neng kamare Mama Pandora ngarep kene,” wangslane Mbak Sri. Pembantu kuwi diundang ‘*Mbak*’ dening para keluwarga lan ora ngomong basan marang putra-putra atas primane Mama Pandora, margane umure undha-undhi pantaran wae antarane Pangestu lan Xavira. Lan dadi mitra rakete Xavira nalika isih prawane ing omah Jatiwaringin kono, srawunge nganti ora kaya pembantu rumah tangga keluwargane Panuluh. Gek dedeg pengadege, rupane lan pikirane ya ora nguciwani dadi wong terpelajar, wong sing mangan sekolahan cukup dhuwur. Mung pancen padha ngreti yen Srigadzing kuwi ketemune karo keluwarga Panuluh nalika jaman geger-geger Jakarta ngarepake lengsere Presidhen Soeharto, jare asale saka Sragen Jawa Tengah. Nalika geger-geger kuwi Srigadzing isih prawan sunthi, mlayu keplantrang-plantrang merga rame-ramene Jakarta ana obong-obongan, dheweke diplayokake wong lanang, jare dislametake diungsekake menyang daleme Pak Panuluh. Carane nylametake ya mung dijugukake utawa didhelikake saka ucit-ucitane wong rame-rame gawe geger kuwi. Ditampani Bapak Panuluh lan Ibu Pandora, duwe rasa mesakake, banjur ya terus dipupu dadi batihe. Marga kahanane kang kaya mengkono, pucet njengginggis, rambute modhal-madhul, sandhangane lungset ya mung sing dienggo kuwi, ora nggawa barang liya, mula Mama Pandora gage tuwuh karepe gendhuk ungsenan kuwi didadekake pembantune, nanging ya didhaku dadi batihe pisan. Ing keluwargane Panuluh lan Pandora, ora mbedak-mbedakake pangrengkuhe marang wong sing statuse pembantu utawa majikan. Kabeh dadi batih, mung kuwajiban anggone madeg bebrayan somah diperang-perang manut gawene. Pangestu lan Xavira kang isih sekolah, ya kudu sekolah, Mama Pandora sing kuwajibane nyepakake dhahar ya mangsak ing pawon, Srigadzing sing bisa mbiyantu reresik omah lan cuci-cuci sandhangan ya duwe kuwajiban reresik omah. Wiwit mlebu omah ing Salemba jaman Jakarta geger biyen kae, kaya ngono kuwi posisine Srigadzing.

“Jaman modheren kuwi unggah-ungguhe drajat ora ditanggapi saka asal-usule utawa bibite, nanging saka bebet darma bakti srawunge utawa kemaslahatane marang wong ing sapadha-padha, kepriye murakabe tumrap masyarakat sakupeng uripe,”

mengkono piwulange Mama Pandora nanggapi tangkepe putra-putrane marang pembantu anyare Si Srigadhing nalika samana, isih ana ing omah Salemba biyen, lagi geger-gegere para demonstran ngejeki gedhong DPR Senayan.

Wis kepatuh mengkono, mula nganti saprene srawunge karo Srigadhing anggota keluwargane Panuluh uga kaya mitra sinarawedi.

“Bu Pawestri? Kokundang ‘Bu’ apa merga wis tuwa, apa merga anggonmu ngajeni?” pitakone Pangestu semu ngritik utawa ngenyek. Nanging ora butuh wangsuman. Lan merga dikandhani bapake lagi sarapan ing kamar tengah, ora lagi pasih-pasihan karo wong wadon boyongan anyar kaya sing dientha, mula Pangestu uga ora banjur mlebu mrepegi omah. Dheweke ngenteni liya-liyane kang padha gage metu saka mobil.

*

Dalem Jatiwaringin kuwi klebu perangane kompleks usahane dodolan daging njendhel Panuluh, PT Frozenmeat Raya. Prenahe ing mburine kantor pusat administrasi sing madhep Lurung Jatiwaringin Raya. Nanging dalem kuwi uga mangku lurung sidhatan sing bisa nembus lurung gedhe Saulawah Raya Kompleks TNI AU, dadi mobil bisa mlebu mrono ora kudu liwat gedhong kantor pusat administrasi. Gedhong dalem pribadine dhewe cukup amba bawera. Sing disebut ruwang tengah dununge pancen tengah, pinangka kanggo nemoni tamu lan sisan kanggo kamar dhahar. Dadi sisih kene dipasangi kursi tamu modhel sofa sing cukup kanggo wong sepuluhan sakupeng, dene sisih kana kursi lan meja dhahar sing bisa dikupengi wong enim. Ing kono uga ana lemari buku kang ana TV-ne 27”.

Saka emperan mlebu ruwang tengah kudu ngliwati lawang amba kupu tarung. Ing sisih kiwa ana kamar jejer loro sing lawange madhep ruwang tengah, sing ngarep saiki karan kamare Mama Pandora, sing mburi kamar tidhure Panuluh. Kamar tidhure Panuluh kuwi biyen, nalika Mama Pandora isih sugeng, dienggoni Xavira sing isih sekolah lan nganti kuliyah. Panuluh kumpul karo Mama Pandora. Saiki dadi kamar tidhure Panuluh sawise Xavira omah-omah karo Kuncahya kang terus diboyong menyang omahe tukon anyar ing Jaka Sampurna, dene kamare ngarep sing biyen, disuwungake lan tetep karan kamare Mama Pandora, kanggo ngajeni Kang Swargi. Kamar loro kuwi disingget kamar mandhi, sing kena dianggo saka sisih ngendi wae, mlebu saka kamar tidhure Panuluh ya bisa, saka kamare Mama Pandora ya bisa. Dadi kamar loro mau sing manggon bisa

“hubungan” kapan wae tanpa dimangertenii uwong saka njaban kamar apa saka ruwang tengah.

Ing sisih tengen ana ruwangan amba minangka ruwang kantore Panuluh. Ruwang kantore Panuluh kuwi bisa tembus karo gedhong kantor pusat administrasi PT Frozenmeat Raya, sing gedhonge madhep menyang Lurung Jatiwaringin Raya. Sisih gesere ruwang kantore Panuluh ana ruwangan bukakan sing gandheng karo ruwangan dhahar ruwangan tengah. Ruwangan bukakan kuwi minangka mangsak-mangsak, ing pinggiran temboke dijangkepi *kitchen-set* modheren.

Metu saka gedhong dalem liwat ruwangan bukakan mau ana gang, sing nengen bisa tembus gedhong kantor pusat, sing terus ketemu karo kamar pembantu lan kamar posko satpam. Kamar posko satpam sing ana mburi gedhong dalem kuwi tembus karo latar bawera sing dienggo parkir truk-truk pengangkut daging PT Frozenmeat Raya. Lataran parkir mau bisa dibroki truk Fuso sepuluhan luwih, nanging nalika kuwi mung ana rong truk Fuso sing didarbeki dening PT Frozenmeat Raya. Kajaba kanggo latar parkiran ing kono uga kanggo bengkel cilik-cilikan sing kanggo nyimpen piranti ngopeni mesin truk utawa mobil sakadhare, lan bacute omah bengkel nyrodok menyang Lurung Jatiwaringin Raya, dadi posko satpam sing uga ngawasi keamanan gedhong kantor pusat administrasi PT Frozenmeat Raya.

Kantri mengkono, kabeh lakune dedagangan daging sapi njendhel prusahakan PT Frozenmeat Raya bisa dikendhaleni kantri sukses dening Panuluh tanpa mingket saka dalem Jatiwaringin kono.

*

Panuluh dhahar ijen ing meja dhahar. Mlebune grudug-grudug para putra lan mantu ditanggapi kantri akrab, dikon padha lungguh ing sakupenge meja dhahar. Uga ditawani melu sarapan apa priye, nanging kabeh padha nampik prekara sarapan kuwi.

“Dospundi, Pak, pasiene? Sampun saras saestu?” pitakone Pangestu.

“Uwis. Takona Kuncahya lan Xavira. Wis watara telung dina iki padha srawung.”

“Saniki tiyange teng pundi? Terus, asale king pundi? Diwang sulke kapan?”

“Kae, Pawestri ing kamar ngarep. Jeng! Mrane! Iki lo, anak karo mantuku sing ana Cimanggis Depok padha teka. Kene, kenalan dhisik,” cluluke Panuluh undang-undang wong kang lagi diboyong mrono.

Kabeh padha noleh menyang lawang kamare Mama Pandora sing ora tutupan. Ing kana muncul wong wadon kang padha dadi pengarep-arepe para tamu. Nganggo rok biru terusan tanpa lengen, lencir kuning, rambute ngrembyak diore mengarep ngranggeh susu mentheke sisih kiwa, mripate blalak-blalak rena, wandane sumringah. Metu saka kamar lakune nrancak giras, ora ngetarani yen bubar lara.

“Éé, Xavira! Mas Kuncahya! Iki mesthi Zetta karo Mas Pangestu, ta?” Mara menyang meja dhahar, marang Xavira terus disuni, marang Kuncahya salaman tangan, marang Zetta rada ragu sadurunge ngesun, lan marang Pangestu uga salaman akrab.

“Iya, Mbak. Aku Pangestu Barata, putrane Pak Panuluh Barata sing kagungan dalem kene. La Mbak iki sapa asmane, aku rak durung ngreti?” sambute Pangestu, arep nangkepi ngina ora kuwawa marga bleger lan patrape wong wadon anyar katon kuwi ora kaya wong wadon palanyahan sing dibayangake, nanging paraga grapyak sumanak candrane mriyayi intelek tenan. Ngenyek thokleh ora kuwawa, ewa samana Pangestu omonge isih mengku karep ndhedhes sing ora-ora, isih meksa kewetu ngengorek apa sing diterka kucem ala ditutup-tutupi sarana pameran pesonane.

“Anu. Jenengku rak Pawestri. Mas Panuluh sing ngandhani.”

“La asalmu saka ngendi, Mbak, sadurunge tekan kene?”

“Anu, ta. Wingi aku saka Rumah Sakit Waluyajati. Lara neng kana. Bareng wis mari, dipapag diboyong mrene dening Mas Panuluh. Karo Mas Kuncahya lan Xavira barang, kok,” ujare Pawestri renyah. Ora rumangsa aneh apa rangu babar pisan.

“Lo, sadurunge kuwi, Mbak iki ditemu Bapak ana ing Hotel Batavia Inn. Ditangkep pulisi. Apa Mbak ora kelingan?” terus wae Pangestu nganakake serangan.

“Apa iya, ta? Aku ora eling, ki?” Pawestri ora isin utawa rumangsa luput mangsuli mengkono kuwi.

“Wis dakcoba-coba, Jeng Pawestri meksa ora eling luwih adoh tinimbang sing mau. Dhokter Rajiman uga nguwati kahanan kang mengkono. Manut pepriksan saka dhokter-dhokter ahline ing Waluyajati, Jeng Pawestri durung bisa eling karo kahanan sadurunge. Rumangsane mung eling nalika dadi pasien ing RS Waluyajati kono,” pamangkase Panuluh adreng.

“Ah, nggih mboten mungkin, Pak. Niku mung akal-akalane mawon, emoh dibaleke menyang dhangkane!” nggrundele Pangestu.

“Upama ora dibalekake menyang dhangkane, aku ya ora kabotan ngopeni dheweke ing kene. Ben nganti waras tenan lan eling tenan kepriye lelakone sadurunge. Manut kandhane Dhokter Nining, suwene suwe, yen waras terus, mesthine ya bisa eling karo lelakon sing dialami biyen-biyene. Mula sing perlu, kudu dijaga supaya tetep waras wae, aja nganti semaput kaya wingi kae.”

“Wah, kula mboten setuju ngoten niku. Mboten setuju yen Bapak mboten kabotan ngopeni teng mriki. Tegese rak nyimpen mala, wong tiyang niki asale tiyang saba hotelan....,” Pangestu protes keras.

“Kowe ora patut ngomong mengkono kuwi, Nges. Jeng Pawestri kuwi lagi lara. Dudu mala ngopeni dheweke ing kene!” sentake Panuluh murina.

“La nyatane rak saestu...!” Pangestu tetep emoh ngalah.

“Wis, ta, Mas! Aja malangi kersane Bapak!” ujare Zetta.

“Mbak, Mbak wis ngubengi lan memriksani omah kene kabeh?” Xavira ngemek-emek tangane Pawestri, karepe ngajak lunga saka panggonan padu don kono, supaya sing dadi obyek pepadon ora krungu. Lan uga dheweke emoh krungu njagani wetenge sing wis mblendhuk ana bayi kembare.

“Ayo. Aku terna menyang kamar sing kae, sing jare ruwangan kantore Mas Panuluh, yo. Apa, ta, isine?”

Ora sah dipindhoni, Xavira nganthi Pawestri ngadahi papan kono, marani ruwangan kantore Panuluh. Wiwit isih sekolah nganti sinau ing perguruan tinggi Xavira manggon ing omah kono. Mlebu-mlebu menyang ngendi wae wis kulina. Dadi ya pinter wae dadi pandhune wong anyar katon.

Zetta Zatuti sing rumangsa ora pernah yen mung ijen ing sakupenge wong lanang sing lagi dhebatan, luwih becik ngobyongi para wadon nyingkir. Lagine dheweke uga kepengin luwih tepungan karo Pawestri, saorane bisa semanak mengkono kaya tangkepe Xavira. Lan nalika nututi lakune wong loro kuwi, weruh kledhange Srigadzing mlebu saka emper omah, sajak wis rampung anggone nyapu. Terus wae diawe dening Zetta, digandheng dijak mbuntuti lakune Xavira lan Pawestri, tumuju menyang ruwangan kantore Panuluh. “Rak ora dikunci, ta, lawange kantor?”

“Ora. Wis mentas daksaponi. Mung durung dak-epèl. Bar iki mengko ngepel. Kuwi padha arep apa, ta?”

Karo tetep nggandheng Srigadning mbuntuti Xavira sing uga gandhengan karo Pawestri, Zetta mangsuli, “Dheweke kepengin weruh isine kantor. Apa pancen durung tau ngambah kono?”

“Durung. Sajrone telung dina teka kene iki dheweke mung kluthak-kluthek ing njero dalem kene wae, paling mung ngambah ruwangan-ruwangan sing umum tinarbuka, kaya ta ruwang tengah, dhapur, manjaba ya mung tekan latar mburi ngarepe kamarku utawa latar ngarep. Ora tau nganti mlebu kamar utawa ruwang kang tutupan lawang, kajaba kamare Mama Pandora sing pancen didadekake papan tunggone. Satemene sapa ta, dheweke kuwi? Apa bener, jare wong palanyahan sing ditangkep neng hotel?”

“Sing kandha sapa?”

“Mas Pangestu. Aku saben-saben ditelpun Mas Pangestu dikon ngawat-awati sing tenan. Dikandhani yen kuwi wong ora waras. Nglali asal usule. Sangkane ditangkep pulisi neng hotel. Wong palanyahan.”

“Ah! Mas Pangestu ki ora nurut pakone Bapak. Mbak Sri aja melu-melu tingkahe Mas Nges. Kene kabeh padha manut kersane Bapak, kok. Wong kuwi dianggep wong becik-becik. Ditemu nalika nggiliyeng arep semaput. Ditulung Bapak, digawa menyang rumah sakit. Saiki wis waras nggiliyenge, nanging durung eling sangkan-parane. Ngono wae crita tenane sing kudu digugu. Saiki diboyong mrene dening Bapak, kanggo ngobati sing durung dielingi kuwi. Suk yen wis waras tenan lan pulih graitane arep dibalekake...”

“Repote aku kudu asikep kepriye? Nuruti kersane Pak Panuluh, kudu ngajeni, aku kudu ngundang ‘Bu’ wong dheweke ngaturi ‘Mas! Mas!’ kanthi kewes ngono wae marang Bapak. Tegese dheweke ya njaluk diajeni, diposisike sadrajat padha karo Bapak Penuluh, kaya-kaya dadi pasangane. Pasangane ‘Pak’ ya ‘Bu’. Iya, ta? Apa maneh dipanggonke ing kamare Mama Pandora, rak ateges dadi sulihe Mama Pandora? Kaya-kaya rak mengkono. Nanging ndeleng umur-umurane sababag wae karo awak-awake dhewe iki, mesthine dakundang ‘Dhik’ utawa ‘Mbak’ cukup. Utawa dakjangkar wae, kaya marang kowe lan Xavira. Kuwi mung prekara undang-undang. Banjur tangkepku liyane? Dheweke ki dakanggep tamu sing drajate padha karo Bapak, dadi sulihe Mama Pandora, apa..... wong asor kaya aku sing dimulyakake ing kene? Unggah-ungguhku terus priye?”

“Sing paling apik ya manut pamundhute Bapak, Mbak. Kepriye kersane Bapak kuwi sing Mbak turut. Marga sing cedhak srawung rak Bapak, dudu Mas Nges. Nanging kene ngundang ‘*Mbak*’ ya ora papa. Dhik Xavira mau ya ngundang ‘*Mbak*’. Wong undang-undangan ‘*Mbak*’ uga ngandhut pengaji-aji marang wong wadon sing isih enom.”

Lakune padha tekan ruwang kantor. Ruwangane amba. Ing pojok cedhak cendhela sing madhep plataran ana meja tulis amba, dijangkepi karo telpun kabel lan komputer layare LDC 19”. Temboke sisih tengen awujud rak lemari buku, isine kebak buku. Ana meja tulis maneh loro, nanging ora gedhe kaya sing pojok, uga dijangkepi telpun lan komputer. Banjur ana maneh sepasang kursi sofa sakmeja tamune, sing cukup dienggo lungguhan sakupeng wong wol. Ana piranti kantoran liya-liyane maneh.

“Wah, rak lemari buku! Wah, komputer! Kowe bisa main komputer, Xav? Aku wurukana, gé! Kae, meja sing gedhe,” cluluke Pawestri bareng mlebu ruwangan kantor. Saklerapan nyawang-nyawang kahanan ruwangan, njenggirat saya katon sumringahe. Banjur agahan marani meja tulis gedhe ing pojok, ngadhep komputer, karo undang-undang Xavira dikon ngajari.

Xavira ya ngemong ngladeni wae. Dheweke ngadeg ing sisihe Pawestri lungguh, terus nguripake komputer.

“Priye? Priye carane nguripke mau?” Pawestri njaluk wuruk saka anyakan.

Sabanjure Xavira ngajari carane nggunakake komputer. Lan uga paedahé. Anggone ngajari kaya marang kanca sabarakane wae, omonge ngoko, ngundange ‘*Mbak*’, ora rikah-rikuh. Pawestri adreng banget anggone nggatekake. Saben-saben njaluk dikon mbaleni ucapan piwulange Xavira nganti bola-bali, nganti Pawestri ngreti tenan. Lan banjur dipraktekake. Wong loro dadi asik nyinau komputer.

“Nongo kuwi, lo, tangkepu marang dheweke terus priye? Aku ngabdi neng kene pirang-pirang taun, ora duwe niyat nglungguhi kursi kantorane Pak Panuluh. Niyatku pancen mung ngabdi. Aku wis bersyukur dene diparengake srawung bebas karo Xavira lan Mas Nges, uga ora mbedakake pareng lungguh ing sapadha-padha sababag kursi ing ngendi wae. Kuwi marga ngantepi welinge Mama Pandora biyen. Nanging aku emoh terus methingkrang lungguh ing kursi-rajane Bapak nono kuwi. Aku ora banjur methakil nggrayangi hak-hak kang kaya dimiliki Xavira lan Mas Nges. Upamane nyuwun disekolahake, apa blajar nyetir mobil. Ora. Marga aku ngakoni asalku kuwi wong ndesa,

mlarat, asoran. La saiki, dibandhingake karo dheweke, sing jare temon ing hotel, diumbar mlebu kantor terus pencilakan dolanan komputer ngono kuwi, prasaku rak murang tata? Wong wingi wae ngerami canggihe lemari *kitchen-set*, terus akon-akon aku muruki carane nguripake kompor gas lan takon-takon jladrene kue donat sing lagi dakgawe, ngono wae rumangsaku wis tranyakan arep ngrebut penggaweanku, kok. Apa maneh main komputer nganti lungguh ing kursi raja pasangane mejane kantore Bapak, kursi lan meja ing ngendi Bapak mangreh kedhatone, yaiku prusahakan daging njendhel sing dadi sumber kemakmurane keluwarga. Iki rak wis kebacut-bacut manut prasaku,” ujare Srigadning sing isih cedhakan karo Zetta.

“Ketoke kepengin banget bisa nggunakake komputer,” tangkepe Zetta.

“Ketoke arep nggrayang hak-hake Xavira. Malah ndheseg ngendheh kalungguhane Pak Panuluh, nyatane tanpa duga-duga terus wae lungguh ing kursine kantoran Pak Panuluh. Kuwi kurangajar tenan manut pahamku. Kuwi nggrangsang, melik ngrebut hake wong liya! La karo aku sing wis ngabdi kene pirang-pirang taun, bandhing drajate kacek kepriye? Sepira? Lan sikep-tangkepu kudu kepriye?” jare Srigadning ngemu nelangsa.

“Ndeleng tandang-tanduk kepenginane, dheweke kuwi wong sekolahane. Duwe cita-cita sing luwih dhuwur. Saka kaya mengkono kuwi suwe-suwene mesthi kena dilacak, asal-usule keluwargane kuwi wong apa. Kuwi sing durung kalacak nganti saprene, mula Bapak ora bisa ngulihake marang keluwargane, terus digawa mrene,” keterangan Zetta karo ngawaske sing main komputer saka kaduhan.

“Nanging manut pamawasku, sing uga oleh wisike Mas Nges, dheweke kuwi asale wong ndesa kaya aku ngene iki. Utawa wong kampungan ing kutha gedhe kaya Jakarta ngene iki. Wong jare ketangkepe neng hotel bintang kok menangi kamar mandhine Mama Pandora wae ora ngreti carane nganggo. Mlebu sepisan dheweke bengok-bengok njaluk tulung aku, bubar nguyuh kepriye carane cawik, kamar mandhi kok ora ana kolahe, ana *bath-tub* sing kaya kolah ning kok ora ana banyune, ora ana cidhuke. Ora ngreti carane mancurke *shower-bath, douche*, apa maneh migunakake *gas-heater*. Tujune sing dijaluki tulung aku. La upama aku lagek ora ana cedhak kono, sing ana mung Pak Panuluh kaya adat sabene, apa ya sing klakon ngajari cawik ing kamar mandhi ya Bapak?”

“Ha, ha, hak! Cep!” Zetta ngguyu nyekakak spontan, nanging gage nutup tutuke dhewe, supaya guyune ora njeplak cekakakan. “Apa ya nganti klakon ngono, Mbak Sri, ki!?” gage omong tutuge isih karo ngempet guyu.

“Lo, jare Mas Nges bisa wae lo mbaleni lelakon ing hotel, wong kamare Mama Pandora karo kamare Bapak tembus ngono. Jare Mas Nges, wong ketangkepe neng hotel, kedadean ing kamar mandhi wong loro ngono kuwi bisa wae klakon maneh dadi pasih-pasihan, diiwiti alasane ‘*ngajari cawik*’. Mula aku dikon ngawat-awati, ing dalem kene aja nganti klakon tindak cemer mengkono kuwi.”

“Ah, nanging ya aja ngarani sing ora-ora ngono dhisik. Wong nyatane blegere, tingkahe lan omonge *Mbak Kuwi* mriyayi alus ngono.”

“Kepriye pawujudane raga, durung mesthi sairip karo jerohane lan pakulinane laku batine. Yen pancen nyata ‘*priyayi alus*’, mesthine ya kulina nyang hotel kelas, ya ngreti carane migunakake kamar mandhi kaya ing kamare Mama Pandora sing tanpa kolah isi banyu lan tanpa cidhuke ngono kuwi. La iki, ketangkepe neng hotel, ora ngreti migunakake kamar mandhi. Dadi pancen bener telpune Mas Nges, ketangkepe neng hotel mung marga ider awake ben dituku wong lanang, aliyas wong wadon palanyahan weton ndesa, apa kampungan,” Srigadhing gemremeng ngudhar wawasane bab Pawestri sing lagi sengka nyinau komputer.

Zetta angles ngrungokake, nanging ora komentar apa-apa maneh. Kecathet ing ati, apa rerasane Mbak Sri, nanging ora niyat ngurusi apa ngrasakake luwih njlimet kaya ngono kuwi. Karepe Zetta, apa wae prekarane bab Wong Wadon Pawestri kuwi, Zetta nurut wae apa kersane Bapak Panuluh.

Kanggo nginggati udrege prekara, Zetta golek pakaryan liya. Takon, lawang kang nembus ruwangan kantor pusat apa kena dibukak? Srigadhing ngladeni, njupuk kunci sing cementhel ing kusen lawang, terus mbukak lawang kang anjok tumuju menyang ruwangan kantoran administrasi pusat.

“Aku suk ajarana sing matis, ya. Oleh ta, aku nganggo komputer kene?” Pawestri rampung anggone gumun lan blajar.

Sawise diajari carane mateni, lan dipraktekake, Pawestri gage marani lawang kang mentas dibukak dening Srigadhing.

“Wah! Kantor tenan! Ora mung sakamar, nanging sagedhong! Kabeh kebak barang-barang piranti kantoran. Iki yen ora dina Minggu ya dikebaki para pegawe?”

“Iki kantor pusat administrasi PT Frozenmeat Raya, bisnis daging njendhel sing dikelola dening Bapak Panuluh Barata, bapaku. Bojoku, Mas Kuncahya, uga nyambutgawe neng kene. Mas Nges, Pangestu, garwane Mbak Zetta iki, uga pegawene Bapak, nyekel kepala cabang PT Frozenmeat Raya ing wilayah Depok,” katrangane Xavira marang Pawestri.

“Aku mbesuk ya nyembutgawe ngene iki, ya. Aku kepengin nglola bisnis dhewe apa wae. Aku emoh nganggur, emoh yen mung dikon nyambutgawe nguthek neng ngomah dadi ‘*kanca wingking*’. Aku wong sregep, pethel lan gathekan, kok. Wong Indonesia perlu diakehwi wong wadon sing lantip trengginas makarya kaya aku, marga yen negara mung ditandangi madege dening wong lanang thok, ora bakal ngadeg jejeg pengkuh kukuh. Sesuk Mas Kuncahya kon nepungke aku menyang kantor kene, ya?”

“Anggere diparengake Bapak, Mas Kun mesthi gelem. Apa maneh yen Mbak gelem blajar, cita-citane mesthi klakon.”

“O, aku seneng blajar, kok!” jawabe Pawestri teges.

*

Sapungkure para wadon nyingkir marani ruwangan kantor, para lanang sing kari ing sakupenge meja dhahar nutugake padudone.

“Aku ngopeni Jeng Pawestri neng kene kuwi dudu ngregem mala. Kanthi tulus ati arep tetulung. Dheweke kuwi lagi kacilakan, kelangan graita,” ujare Panuluh ngukuhi.

“Pak. Mbok sampun, ta, Pak. Tiyang niku diwang sulke teng hotel mawon. Ampun direksa ing mriki. Nular-nulari penyakite!” Pangestu isih tetep wae ngongkreh-ongkreh kekarepane bapake sing ngganda birai-cemer.

“Penyakite apa, wong dheweke wong waras. Yen mbalekake ya ora menyang hotel, ya menyang keluwargane, yaiku yen wis eling.”

“Tiyang wedok hotelan penyakite napa? Sifilis, rajasringa, *gonorrhoea*, penyakit masyarakat sing dirazia pulisi.”

“Wis dipriska dhokter, resik, ora ana penyakite kang kaya mengkono. Kari ngenteni pulihe graitane, ngenteni elinge.”

“La elinge kapan, wong dheweke niku ethok-ethok ngengleng, ethok-ethok ora eling terus. Wedi yen dibalekake teng dhangkane, wong teng mriki diopeni kaya ratu rumah tangga ngeten! Mesthi krasan teng mriki!”

“Ning aku wis tanggung jawab yen dheweke ora kapiran....!”

“Tanggung jawab teng sinten? Teng tiyang niku? Tiyang gemblung ngoten kok diestoni tanggung jawabe! Nggih mboten pakra!”

“Tanggung jawab marang.... pulisi!” Dhisike Panuluh arep nyebut Mr. Victor Holiday, marga pancer ngestokake sesambate wong manca kuwi. “*Save her to heaven! She is a good girl!*”. Nanging gage ngreti adhangan risikone prekarane karo wong manca, Panuluh terus nyebut janjine sing direkam ing warta acara pepriksane pulisi, yen Panuluh tetep ngukuhi Pawestri kuwi sekretarise, sanajan Polwan Ayu AKBP kae wis mbisiki dheweke yen Pawestri kuwi ora nganggo celdam ~ celana dalam ~ tegese mengku karep ngelikake yen wong wadon kuwi wong palanyahan. Nanging saprene Panuluh tetap ngukuhi yen Pawestri kuwi “*good girl*”, “*poor woman*”, lan ngestokake “*save her to heaven*” wong nyatane bareng diujarake “*waras*” dening dhokter, tingkah polah, tutur lan pikirane Pawestri ora mitontonake kang sarwa ala. Uga pulisi ora ngubungi Panuluh, mratandhani yen Pawestri bebas saka narkoba. Pawestri waras lan resik.

“Dhateng pulisi? Mung niku? Bapak mung ajeng tetulung, nanging Bapak ngurbanake nama keluwarga dados cemer!” Pangestu tetep ngeyel.

“Cemer priye?”

“La mbelani nafsune Bapak esek-esek teng hotel. Ngoten niku terus diopeni teng dalem mriki? Ngoten niku rak cemer, ta?”

“Aku ora esek-esek karo dheweke!”

“Sanajan esek-esek yen terus dibucal sih mboten napa-napa. Beres. La bareng niki diopeni teng dalem mriki, tegese Bapak rak saged....esek-esek nggendhaki piyambake melih. Niku cemer, Pak. Niku saru!” panjelihe Pangestu.

“Nges! Aku ora esek-esek karo dheweke. Lan uga ora bakal ngingu dheweke kanggo gendhakan ing ngomah kene. Blas, ora ana kepentinanku mengkono! Aku mung sadrema tetulung. Aku ngonangi dheweke ing sajrone bebaya ing hotel kana, dheweke kemleyang arep semaput, aku terus tetulung, lan terus daktutugake tetulungku kuwi nganti saprene. Ora ana pakertiku karo dheweke kang saru mengkono kuwi. Lan ora

bakal, sanajan dakopeni ing kene!” Panuluh uga mbengok ngembari panjelihe Pangestu wiwitane mbantah. Setengahe ora trima dheweke diterka dening putrane andon tresna ~ esek-esek, gendhakan ~ karo wong wadon ngono kuwi. Nanging omong tutuge sangsaya kalem marga panceن karepe tetulung tulus.

“Wantun sumpah, Pak? Wantun sumpah yen Bapak mboten tumindak sedheng kalih tiyang niku? Sanajan diopeni teng mriki? Maksud kula wantun sumpah tertulis, ngoten? Dados saged dituntut hukum, yen Bapak ngantos *berbuat mesum* kalih piyambake teng griya mriki.”

“Aku tetulung kanthi tulusing ati, Nges. Ora bakal alaku sedheng karo dheweke. Aku wani sumpah tinulis kaya apa sing kok karepake.”

“Yen ngoten kita benjing sami-sami teken perjanjian teng notaris. Notaris pundi sakersane Bapak. Kula lan para putra dados saksi ingkang sepihak. Isine pendheke sumpah, yen Bapak mboten ajeng lampah sacumbana kalih tiyang niku.”

“Nanging dheweke oleh dakopeni ing kene. Uga manggon ing kamare Mama Pandora kono? Ya?”

“Wah, mbok dipadoske kamar sanes mawon. Yen enten mriku rak angel dipregoki paseksene, wong kamare saged ngge brobosan ngoten.”

“Nges, dakbaleni maneh. Aku tetulung kanthi tulusing ati. Ora merga arep ngumbar hawa nafsku kaya sing kokbayangake kuwi. Percaya, ta, marang bapakmu!”

“Nggih, pun. Kula percaya! Bapak mblenjani sumpah nggih mboten napa-napa, asal mboten konangan. Mboten kebukten! Niku sing paling penting. Slingkuh ngoten niku ampun konangan tiyang sanes. Napa melih pulisi! Nyemerke keluwarga. Pun, kula percaya. Ning nggih niku, ugi ampun ngantos pulisi napa hamba hukum ngenangi piyambake manggen lan nginep mriki tanpa KTP utawi idhentiti dhiri. Niku nggih sami mawon kalih tiyang pelanyahan sing kepergokan *razia pekat, penyakit masyarakat....*”

“Ya, mengko yen waras elinge rada kesuwen dakgolekne KTP.”

“Mila sakjane mbok dipadoske pondhokan liya mawon, ning sing Bapak saged tuwi ngopeni kanthi sae ngantos saged waras eling pundi dhangkane, terus diulihake. Ngoten, lo. Beres. Risiko mboten awrat nyemerke keluwarga.”

Krenahe Pangestu bener. Nanging Panuluh tansah eling prekarane Pawestri sing nyanthol karo Victor Holiday. Jelas, Victor wani nglebokake wong wadon ing kamar

hotele mesthi ana bab kang wigati banget ora bisa disingkiri, kudu dilakoni mengkono. Lan Victor genah temen-temen meling, supaya wong wadon kuwi dislametake. Gagasan kuwi sing Panuluh ora bisa ngantepi krenahe Pangestu. Pawestri kudu dijaga sing ngati-ati kuwi, nganti bisa dititik sapa dheweke lan ngendi keluwargane. Dipondhokake ing omah utawa kamar liya, panceن bisa Panuluh sambang takon kuwarasane. Sambang sing dikira Pangestu kang saprelu andon tresna wae. Nanging Panuluh ora duwe niyatan mengkono. Karo dene pangawasan kewarasane marang Pawestri rak kudu nganggo sambang, ora saben-saben bisa diawasi. Kopen lan orane ya ora bisa dipathak. Seje yen diopeni ing dalem kono. Sing diwigatekake dhestun pangopenane nganti Pawestri eling marang sangkan-parane. Mula diperlokake dipondhokake ing kamare Mama Pandora, ora merga anggone gampang sambang andon tresna, nanging pengawasan kang lengket. “Ora, Nges. Pawestri kudu manggon ing kamar gedhe kana!” ujare Panuluh karo nuding kamare Mama Pandora. Sering uga disebut *kamar gedhe* marga panceن luwih jembar-gedhe katimbang kamar tidur liyane.

Arep ngengkel maneh Pangestu rumangsa kakehan dosa. Ora patut dheweke ngalang-alangi kersane bapake ngersakake hubungan seks karo wong wadon pilihane. Pangestu ngreti, bapake panceن wis suwe ora nindakake mengkono, saora-orane dadi jarang sawise ibune, Mama Pandora, tilar donya meh limang taun kepungkur. Mesthine bapake ya nylinthut-nylinthut ngumbar nafsune kuwi marang wong wadon, nanging saprene iki ora konangan kawruhan wong liya. Ya mung lagek kebeneran, nalika nggawa wong wadon sing iki ing Hotel Batavia Inn ing Jatinegara wingi kae, digropyok dening *razia pekat*. Kahanane wong wedoke shok kaya mengkono kuwi. Lumrah yen bapake banjur tanggungjawab temen-temen. Kang kaya mengkono, utamane bab yen wong lanang kaya bapake kuwi perlu seks, Pangestu kudu ngreti. Kudu nduweni welas marang bapake. Kebutuhan biologis ngono kuwi perlu banget tumrap bapake sing nganti saprene kahanan kuwarasan lan kegiyatane makarya nggrengseng majila-jila. Asile ngedab-edabi. Kanggo ngimbangi grengsenge pikir lan makarya, wis genah mesthi perlu pamatrapan laku seks mengkono kuwi.

Maklumi kang kaya mengkono kuwi Pangestu dadi nglendheh ngengkele. Sing perlu, kanthi surat akta prejanjene sing bakal dikukuhi dening notaris, ora mung dikukuhi matrei Rp 6.000,00, wong wadone ora bisa tumingkah kang ora-ora. Upamane nganti

nganyih-anyih njaluk dinikahi. Yen nganti dinikahi, kuwi sing Pangestu jan emoh ngakoni tenan. Bapake nikah maneh, ateges bisnise dadi cawang-cawang, kanggo ninggali warisan marang bojo anyare bapak barang. Emoh, yen ngono. Akta prejanjen ing ngarepe notaris saorane bisa mbatesi bapake anggone kebacut-bacut gandrung karo wong wadon ora karuhan asal-usule kuwi, wong wadon garukan saka hotel kuwi.

Satemene yen prekara bapake butuh nyalurake libidho seksuale ngono kuwi, Pangestu wis kerep mikirake. Bayangane sasuwene iki sing dingungrum mesthi Mbak Srigadhing. Mesthine ngono, wong sawise Mama Pandora seda sing manggon ing dalem Jatiwaringin mung wong loro gelo kuwi thok. Sanajan saben dina dijaga satpam ing ngarep lan mburi dalem, ing njero dalem ana apa lan kepriye rak tetep aman ora mbrojol critane. Lan nganti saprene, Mbak Srigadhing ya ora kakehan polah lan tingkah priyepriye. Ora kakehan pretingsing, ora nganyih-anyih, ora njejaluk kang neka-neka. Apa maneh njaluk dinikahi. Ora. Cekake yen bebadran karo Mbak Srigadhing, Pangestu akur-akur wae. Ora nistha, primpren, aman marga olehe nglakoni mung neng ndalem kono wae.

Kelingan temene lan nrimane Mbak Srigadhing, Pangestu gage gumregah duwe usul liya. “Anu, Pak. Kangge nuhoni trepe akta prejanjen bilih Bapak mboten badhe nguthik-uthik tiyang estri niku,...”

“Jenenge Pawestri, Nges!”

“Alah wong jeneng karangan ngoten. Dheweke rak dereng emut jenenge sinten!”

“Ning KTP-ne bakale jenenge Pawestri, yakuwi yen dheweke suwe tetep ora eling lan tetep ana kene. Ben yen ana gropyokan pulisi, dheweke ora kena *razia pekat* maneh, merga wis duwe KTP mau. KTP-ne jenenge Pawestri, alamat omahe neng kene.”

“Ngoten, nggih? Nggih, mboten napa-napa. Ning namine ampun didadoske setunggal ing kartu keluwargane Bapak. Kartu keluarga piyambak mawon, kados Mbak Sri. Hèh, anu, napa niku wau? Supados mboten diganggu tanpa seksi, wong kamare Bapak kalih kamare Mama Pandora niku tembus, kula usul Mbak Sri ugi kapurih tilem campur teng kamar mrika. Ngoten rak ontен seksine, yen Bapak netepi prejanjen napa mboten.”

“Oh, bisa wae. Nanging sing dakperlokake tenan ki priye cepete supaya enggal waras, enggal kelingan asal-usule lan sapa keluwargane. Dadi yen bisa diopeni sing premati, rada diuja-uja dhawuhe Dhokter Nining, ben engetane marang uripe kang lawas

enggal bali di-eling, kena dilacak sapa keluwargane, ndang dibalekake. Mula kudu diopeni ing kene, cedhak, srawung raket, gampang awat-awatane utawa titen-titenane. Dadi yen usulmu Mbak Sri dikon ngancani turu ing kono bisa dimupakati dening Jeng Pawestri, aku ya ngolehi wae.”

“Pun, kita pun saged mupakatan. Ndang didamelke serat pikukuh akta prejanjen teng notaris, kajenge lega manah kula. Dhik Kun, notaris ngendi enake?”

“*Law Firm Associates Prayoga & Partners* wae, lengganane kene,” tanggape Kuncahya cepet.

“Ora *Lukita Attorneys & Counselors at law*, kantor peladenan hukum kita sing lawas biyen?” Panuluh golek tetimbangan.

“Pun lami mboten kita hubungi lan tebih, Pak, wong kantore ing dhaerah Salemba mrika. Prayoga rak wonten Rawamangun mriki mawon. Celak lan taksih aktual kita angge,” pamrayogane Kuncahya.

Panuluh ora mbantah. Pancen wis kulina ora tansah otoriter, nanging pikirane wong kanoman kaya Kuncahya ngono diwenehi kalodhangan ngembangake kapinterane.

*

Mulih, bali saka dalem Jatiwaringin Pangestu ya kudu ngeterake adhine sekalian menyang Jaka Sampurna dhisik. Ora papa wong pancen mau wis dirancang. Sing nyopir balik maneh dikon Kuncahya. Xavira karo Zetta ana bak mburi.

“Priye panemumu sajrone ngancani wong wadon mau, Xav? Katone kono wis pomah, lan kowe wis srawung raket,” tambuhe Pangestu marang adhine. “Ketoke wis waras tenan, ya? Polah tingkahe trengginas.”

“Wis. Wis waras. Mung jare memorine lawas sing durung dikelingi.”

“Ah, kuwi ethok-ethok. Terus, kowe mau ngulatake apa wae karo anggonmu dadi pangon? Apa sing kok temokake anyar prekarane sing dilalekake kuwi?”

“Dheweke wanita sing trampil. Cerdhas. Lagi mlebu weruh kantoran, cluluk gumun weruh rak lemari buku. Weruh komputer terus wae girang lan banjur njaluk diajari carane nganggo komputer. Dakajari ya terus nggethu adreng nggatekake pelajaranku.”

“Nalika dibukakake lawang kantor pusat, dheweke uga sorak bungah. Katone seneng banget. Lan banjur ngucap yen dheweke ya kepengin melu nyambutgawe neng

kantor kana. Jare emoh yen wong wadon mung dikon dadi *kanca wingking*,” sumelane Zetta Zatutti.

“Lo-lo-lo! Duwe kepenginan kaya ngono barang mau ~ upamane bab nganggo komputer ~ ya kokturuti, Xav?”

“Iya. Wong pesene Dhokter Nining kanthi nguja kekarepane pasien mengko mesthi cepet bisa bali eling marang lelakone lawas, ya asal-usule. Lan kena dilacak, kira-kira apa wae sing wis dilakoni jaman kawurine. Ngelingi yen dheweke ngreti komputer lan kepengin bisa ngoperasekake, tegese jaman kawurine dheweke ya wis tepung utawa srawung karo kalangane sing nganggo komputer. Dudu wong wadon kampungan sing ora mangan sekolahana.”

“Karepmu dudu lonthe sing sabane hotel?” pangethoke Pangestu.

“Mas Nges kok ngono, ta!” panjerite Zetta nglaruhi bojone.

“Prasaku ora pantes dheweke disebut ngono,” Xavira nutugake panyandrane. “Nyawang praupane, dedege, solah bawane, pikirane, dheweke dudu wong bodho. Pendhidhikane cukup. Kekarepane utawa cita-citane dhuwur.”

“Tenan. Ditandhing karo Mbak Sri, kekarepan sing digayuh luwih mencit. Mbak Sri dhewe wis mada, manut Mbak Sri, tandang gawene Mbak Pawestri kuwi disengguh malak, jrenggeh, nganyih-anyih, murang tata. Kegedhen karep. Ora sumbut karo asal usule,” Zetta melu ngrojongi wartane Xavira.

“Asal usule? Asal usule sapa?” pitakone Pangestu.

“Asal usule Mbak Pawestri, jane rak setarap wae karo asal usule Mbak Srigadning. Jare Mbak Sri kerep nampa telpun saka Mas Nges, yen Mbak Pawestri kuwi wong wadon garukan saka hotel. Tegese rak satataran wae, utawa luwih asor, tinimbang karo Mbak Sri sing jare saka ndesa, mlarat?”

“Terus? Terus? Mbak Sri kandha apa maneh?”

“Mbak Sri sajake ya butarepan. Dheweke sing wis ngabdi pirang-pirang taun ora jrenggeh njejaluk sing neka-neka sing nerak hake Dhik Xavira. Upamane njaluk diajari nyetir mobil. Nalika Dhik Xavira isih kuliyah, mangka Mbak Sri ya dadi kancane saomah karo Dhik Xavira ~ malah kerep wae sak kamar yen dhong karo nunggoni Dhik Xavira lembur nyinau PR kuliyahe ~ ya kepengin melu-melu diajari bisa nyetir mobil. Nanging ora wani njejaluk mengkono kuwi marga ngrumangsani Mbak Sri kuwi mung sadrajat

batur, ora duwe hak kaya putrane Pak Panuluh sing dadi bendarane. Kok wong anyar sing drajate padha iki durung-durung wis njaluk diajari main komputer, lungguh ing kursi rajane Bapak. Dikira arep ngrebut kalungguhane Mbak Sri lan drajat liyane sing luwih dhuwur, drajat putrane Bapak Panuluh Barata.”

“Butarepan! Ha-ha-ha! Pas, istilahmu mau! Mbak Sri rumangsa disaingi, direbut, disonthleng kalungguhane! Istilahmu butarepan. Butarepan ki rak royokan batin utawa mèri mligi prekara tresna. Pancen dakkira ya mengkono. Aku mau ya wis mikir mengkono. Mbak Sri bakal direbut kalungguhane sakabehe, utamane gegayutan karo prekara tresna! Mula aku mau usul supaya aja wong palanyahan kuwi thok sing dipanggonke ing kamare Mama Pandora. Yen Bapak mung tansah niliki kamare Mama Pandora margane anane wong wadon kuwi, rak Mbak Sri yen bengi kapiran. Aku mau wis usul supaya Mbak Sri uga dipindhah manggon ing kamare Mama Pandora, ngancani ing kono. Dadi Bapak ora dimonopoli wong lanyah kuwi! Mbak Sri iya isih diagem Bapak....!”

“Dimonopoli priye?” pitakone Xavira adreng.

“Diagem Bapak priye?” pitakone Zetta, uga nyereng.

“Ya penyaluran libidho seksuale Bapak.”

“Ah! Ya ora nganti kaya ngono kuwi! Bapak ki wong santun!” para wadon sing padha lungguh ing bak mburi kipa-kipa.

“Lo, aku ki wis ngethèl banget maca buku seri dhasar-dhasar psychoanalysis karangane Sigmund Freud, kok. Sing lagi dakwaca saiki *A General Introduction to Psychoanalysis*. Ya nganalisis prekara mula bukane kepenginane manungsa iki, mesthi wiwit saka kegairahane seksuale. Apa maneh tindak-tanduke Bapak saiki, ketara banget anggone mbutuhake penyaluran libidhone. Maklum wae, anggone pedhot ora diladeni Mama Pandora wis limang taunan luwih. Ya bejane wae, isih duwe Mbak Sri. Penyalurane nganti saprene ora nganti kamanungsan wong liya. Ning aku ngreti. Aku maca bukune Freud kok. Emane, saiki iki kok keladuk! Nganti golek wong wadon liya. Mesthine ya ngrasa bosen yen mung karo Mbak Sri wae. Mung pembantu. Kepengin sing liya, ora leladen biyasane. Ndadak kepregokan pulisi. Ya ngene iki cilakane....!”

“Mas! Aja ngomong ngono, ah! Njijiki! Aku ora percaya karo analisis-telek-embel kuwi! Ora sah digugu! Ora sah dicatur!” ujare Xavira ngamuk.

Pangestu ngguyu mlengeh, ngrasa analisise tumama ces-pleng. Wong dhasare saka maca buku, kok. Nanging ora niyat ndheseg ngalahake dhebat karo adhine. Dadi amuke adhine ya mung ditanggapi karo mlengeh wae.

“Mas. Aku kok ora cocok karo penggalih njenengan mau. Yen pamundhute Bapak ngreksa Mbak Pawestri ing dalem kono, ing kamare Mama Pandora kono, mung merga nuruti prekara esek-esek. Rumangsaku kuwi ora bener. Ora merga kuwi. Bapak mau wis ngendika nganti sumpah, yen ora prekara kuwi anggone tetulung Mbak Pawestri. Malah nganti kersa sumpah tinulis mawa akta pengukuh ing ngarepe notaris barang. Bapak wis ngendika, kersane tulus mung arep tetulung. Dipapanke ing kamar gedhe marga salawase iki kamar kuwi suwung saploke Bapak pindhah menyang kamar sandhinge sing saiki...,” panyelane Kuncahyu.

“Alah, tetulung apante!? Nanging pendheke aku wis lega yen pangukuhan sumpah mau wis kita tandhatangani ing ngarepe notaris. Muga-muga, sanajan srawung saomah, ~ apa sakamar ngono pisan ~ esek-esek terus lumaku, nanging wis aman. Ora gawe cemer, ora gawe akibat kang dadi prekara gawat.”

“Mas Nges jahat! Bapak ora kaya ngono nisthane! Hi-hi-hii!” panjelihe Xavira karo mewek nangis..

“Kupingku ngeres krungu tembung-tembung saru ngono. Aja diucapke maneh!” Zetta ya njelih. “Wis, Dhik Xav. Aja kebacut-bacut dirasakake. Aja nangis. Yen kowe sedhiah, bayimu ya nandhang mengkono.”

“Lo, aku mikir ngono kuwi ya ora angger mikir, kok. Aku manut teorine filosuf kondhang Sigmund Freud, yen sakabehe kreativitine ngaurip iki sumber dayane kang murni saka *libidho seksualiti*. Bapak wis meh limang taun iki ditinggal Mama Pandora, urip ijen ing dalem kana. Nanging semangat uripe isih nggethu anggone arep ngrembakakake PT Frozenmeat Raya. Ora ana niyate pensiyun utawa lengser, upamane sarana ndhedher wakile dadi calon Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya bacute. Apa sing ngububi kreativitine yen ora *libidho seksualitine*? Kamangka wis urip ijen, kasepen. Mama Pandora wis seda ora ngancani sare meh limang taun kepungkur....”

“Bapak kuwi intelek, penggalih resik, ora nistha kaya ngono kuwi! Hi-hi-hi!”

“Intelek ora nampik utawa ngurangi laku *libidho seksualiti*, Xav! La buktine, saiki kepregok uyal karo wong wedok neng hotel. Lagi konangan. Sing ora konangan? Kanthi

konangane Bapak kegaruk ing hotel karo wong wadon iki uga mbuktekake yen suksese Bapak ngaya makarya mbudidaya ngrembakane PT Frozenmeat Raya uga oleh kekuwatan saka *libidho seksualiti*-ne. Wis ta, ngandela aku. Lelakon bacute ing dalem kana aman, ora ngrembes mrana-mrana. Anggere wis dipikukuhi karo akta prejanjen ing ngarepe notaris. Ayo suk ndang padha tandhatangan neng ngarepe notaris.” Pangestu isih ngomong karo njegeges, ora preduli panyenthoke para sing krungu ing mobil.

*

Ing dalem Jatiwaringin, sapungkure para putra lan para mantune Panuluh Barata, Srigadhing wiwit nata ambeng kanggo dhahar.

Para tamu mau pancen agahan padha endang mulih, marga dinane wis awan, padha nyingkiri ditawani suguhan dhahar awan. Padha ngreti, yen Srigadhing anggone cepak-cepak dhaharan mung kanggo wong saomah, diwatesi tenan aja nganti turah akeh-akeh. Mula kudu ndang padha mulih wae. Cepak-cepak dhahar winates sethithik cukup mengkono kuwi pancen wis dilakoni wiwit saka dhawuhe Mama Pandora biyen, wiwit dalem kono isih dipanggoni ganep karo putra-putra sing isih kuliyah, lumuntur nganti jaman ing dalem kono mung kari dienggoni wong loro gelo, Panuluh karo Srigadhing thok. Mboyong wong wadon anyar sing lagi durung nganti cukup sepasar kuwi ing dalem kono, mesthi durung ngowahi apa-apa bab tatanan dhaharan nalika kuwi. Apa maneh anggone maratamu mau ora padha taren semayanan dhisik karo sing ditamoni. Anggone ora semayan mau saka ajan-ajanane Pangestu, pamrihe karo arep mergoki priye srawung bandreke Panuluh karo wong wadon temon hotel kuwi ing dalem kono. Srigadhing sing ditelpuni Pangestu takon prekara kahanane dalem Jatiwaringin sawise ketekan wong wadon garukan hotel kuwi, ngresulakake yen Bapak Panuluh anggone ngemong wong wadon mau tansah atut banget, mrana-mrene ing omah kono tansah wong loro, nganti kaya temanten anyar wae. Krasa yen Mbak Sri ora dhemen karo kahanan kuwi. Lan ngresulane Srigadhing ing telpun saya marahi ora senenge Pangestu karo boyongan wong wadon kuwi ing dalem Jatiwaringin.

Nanging para tamu mau ora mergoki kaya sing dientha-entha dening Pangestu. Ora kaya sing dingresulakake Srigadhing ing telpun. Wong wadon Pawestri ora nglelet kemenyek ngadi-adi karo Panuluh Barata, dhudha bregas sing tetulung dheweke. Sing kepranggulan malah wong wadon tanpa idhentiti kuwi prnyata tumindak grapyak lan

sumanak, solahe cakrak, wawasane bregas. Gek karo Xavira wis katon akrab banget, kaya wis suwe dadi keluwargane. Para tamu saliyane Xavira padha eram, sing diprangguli ora kaya sing dibayangake dening Pangestu sadurunge mrangguli dhewe kahanane.

Pangestu dhewe rumangsa kecelik tenan. Nanging isih durung marem, isih ngira yen apa sing diprangguli kuwi mung ndilalah kebeneran resik. Ing kahanan lan kedadean liya wektu, meningi yen wong wadon anyar kuwi dipanggonke ing kamar gedhe ijen, gek kamar mau ana lawange tembusan karo kamare bapake, Pangestu tetep nyujanani tenan yen apa sing kedadean ing hotel kuwi bakal dibacutake, apa dingresulakake Srigadhing ing telpun isih banget digugu.

Bubar tata ambeng kanggo dhahar awan, Srigadhing sumingkir menyang kamare, metu liwat lawang dhapur, lawange ditutup. Dheweke weruh, Bapak Panuluh lagi jagongan mesra karo wong wadon padunung anyar, lungguh jejer ing sofa ruwangan tamu. Kedadean kang kaya mengkono kuwi wis kerem diprangguli sajrone wong wadon kuwi teka nginep kono, lan ya kang kaya mengkono kuwi sing wis tau dijawabake ing telpun nalika Pangestu takon-takon apa wae sing kedadean ing dalem kono. Yen lawang dhapur iki ditutup, lan Srigadhing metu saka gedhong, tegese wong loro lanang-wadon ing njero dalem kuwi prei banget solah bawa apa wae. Kepetung kang ditandangi tingkahe wong lanang-wadon diwasa namakake seje jenise dhewe-dhewe.

“Mas. Kamar kuwi jebule kantor, ya? Aku kepengin nyambutgawe neng kantor. Panjenengan Direkture kantor kono ya? Aku ajarana nyambutgawe kantoran, gage?” ujare Pawestri.

“Iya. Kuwi gampang. Nanging kepriye tangkepmu marang keluwargaku mau? Apa padha karo suwasana karo keluwargamu dhisik-dhisik?”

“Dhik Xavira, Dhik Zetta, apik-apik. Grapyak. Aku seneng. Keluwargaku? Embuh, aku durung kelingan, ki. Nanging genah, kepenginan nyambutgawe kantoran ngono kuwi, aku wiwit biyen kepengin nglakoni. Parengna aku nyambutgawe neng kantoran, ya, Mas?”

“Terus, kowe apa krasan manggon ing kamar gedhe kuwi ijen?”

“Yen dikersakake Mas Panuluh, aku ya krasan. Kena apa, ta?”

“Ora wedi yen dakparani bengi-bengi, wong ijen?”

“Wong wis panjenengantulungi kaya mengkene, kenapa aku kudu wedi?”

“Kowe rak ora eling jalarane, yakuwi kedaden kepriye lan sapa kang ngrudapeksa kowe?”

“Apa iya? Ora ki. Rumangsaku aku ora tau wedi karo kang ngono kuwi.”

“Upama, supaya ora kedaden maneh kang kaya mengkono, kanggo njaga katentremanmu dhewe, priye yen kamar gedhe kuwi dipanggoni bareng karo Mbak Sri? Kowe rak ya wis tepung karo Mbak Sri, ta?”

“Maksude tentrem, aku ora ijen yen ditekani wong liya bengi-bengi? Iya. Gelem. Karo Mbak Sri? Iya. Aku seneng. Kena apa Mas ngira aku wedi yen manggon dhewe?”

“Marga iki mau Pangestu gawe krenah, supaya kahanane omah kene resik saka sesirik, kowe ora manggon ijen ing kamar gedhe kono, nanging prayoga dikancani karo Mbak Sri. Kanthi mengkono ora ana kang bakal mitenah ala, mbuh kuwi wujud labragan tenan, utawa mung rerasanan ala. Pendheke pasrawungan kita resik. Mengkono krenahe putraku sing lanang mau, Pangestu. Kelingan ta, kowe sing jeneng Pangestu?”

“Kelingan. Kelingan. Apik banget kuwi. Aku mupakat banget. Kapan Mbak Sri kudu pindhah mrono? Kena dakjak glenikan.”

“Sesuk ya kena. Ning tenan, kowe ora lali marga tau digora-godha dening wong lanang kang ngruda-peksa? Kowe lali lelakon kawuri marga saking wedimu digora-godha wong lanang?”

“Ora. Aku wedi nganti dadi lali, ora marga kang mengkono. Aku ora tau wedi srawung karo wong lanang, kok.”

“Ya wis. Pendheke aku ora niyat meden-medeni kowe. Sesuk diatur prekara pindhahe Mbak Sri.”

*

Esuke dina Senen, dina kerja, isih umun-umun wong saisi dalem Jatiwaringin wis padha ngupengi meja dhahar. Panuluh lan Pawestri lungguh jejer ing kursi dhahar, Srigadning ngadeg ngawasi lan mlaku wira-wiri ngladeni sing padha sarapan.

“Mas. Kenapa Mbak Sri kok ora dhahar pisan?” pitakone Pawestri.

“Mbak. Aja ngadeg nganjir mengkono. Kono, lungguha ing kursi!” prentahé Panuluh. “Adate kowe rak ora ngono.”

“Lo, rumiyin Bapak rak namung piyambakan. Saged kula tilar nyapu menapa nyambutdamel sanesipun. La samenika wangsul priyantun kalih, kula inggih wangsul ngladosi dhahar kados jamanipun lan aturanipun Mama Pandora rumiyin.”

“Saiki dudu jaman lan aturane Mama Pandora maneh. Lan aku ya ora ijen maneh. Dadi kowe ya tetep ngladeni dhahar, nanging uga sarana ngancani kene mangan. Bareng-bareng. Ayo, lungguha. Lan njupuka piring minangka ajangmu,” ujare Panuluh.

“Ah, mboten kemawon, Pak. Kula menika rak namung saabdi. Mboten pantes nedha sareng sameja kalihan majikan.”

“Kuwi jaman biyen. La nalika dijak mangan bareng karo Mama Pandora dinadina Sabtu ing sanjabane omah, ing restoran, ing papan umum, olehmu mangan neng endi? Wong wiwit jaman Mama Pandora kowe ya wis dipanteske mangan sameja karo kene sakeluwarga, kok. Wis ta, Mama Pandora ya ora kabotan kowe mangan bareng sameja karo aku lan Jeng Pawestri ngene iki.”

“Iya, Mbak. Kene dhahara pisan,” Pawestri melu nyengkuyung.

“Gage, njupuka piringmu!” prentahe Panuluh luwih temen.

Sanajan dhisike alot, arep nulak, nanging wis kaet biyen ki yen diprentah ‘majikane’ tansah manut. Gek wiwit ndherék keluwarga kuwi, keluwarga kono ora tau mbedak-mbedakake drajate Srigadning karo para putra. Srawunge karo para putra wis kaya sedulur wae. Mung ing penggaweane, hak-hake sing dibedakake. Penggaweane Srigadning reresik omah, umbah-umbah sandhangane wong saomah, mangsak-mangsak ngewangi Mama Pandora. Dene para putra padha sekolah, sinau, les, kuliyah. Mula saiki bareng didhawuhi njupuk piring kanggo mangan bareng-bareng ing meja dhahar karo keluwarga, ~ keluwarga sing wis gothang lan saiki ana anggota anyaran sing rinasa padha drajate karo dheweke, malah Srigadning rumangsa nduweni luwih hak marga wis luwih dhisik kulina srawung padha drajat ing dalem kono, ~ sidane Srigadning ya gelem njupuk piring menyang dhapur minangka nuruti kersane Bapak Panuluh Barata.

“Lan mengko didhawuhi pindhah menyang kamar gedhe pisan, ya?” ujare Pawestri nalika ditinggal Srigadning njupuk piring.

Panuluh manthuk.

Srigadning sidane sanajan wiwitane minggrang-minggring ya melu mangan sarapan ing meja dhahar, lungguhe adhep-adhepan karo Pawestri. Sedhela wae ewane

ilang, marga nalika jamane Mama Pandora, ana acara sing dikulinakake kuliner, yakuwi saben dina Sabtu dhahar bengi ora dhahar neng ndalem. Dhahar neng restoran-restoran, Srigadning mesthi wae ndherek, lan ing njaban dalem, tindak-tanduke lan hak-hake padha pleg karo Pangestu lan Xavira. Nalika milih panganan ing restoran, ya dikon milih dhewe apa sing dipengini, regane luwih larang timbang pilihane Xavira apa Mama Pandora pisan, ya ora papa, oleh wae. Bebas.

Gek yen kuliner Sabtu bengi ngono kuwi anggone mburu restoran nganti adoh banget, kerep-kerep saka prakarsane Mama Pandora anggone remen icip-icip rasane panganan. Sing ngarani restorane Mama Pandora. Warung utawa restoran sing cedhak-cedhak dalem Jatiwaringin ya wis padha didlajahi. Sing adoh, anggone mburu restoran nganti tekan Solaria ing Mega Mall Bekasi, Rawon Setan Mbak Endang ing Jalan Casablangka Jakarta Selatan, Theng leng Solo ing Tegal Parang, malah tau nyabrang kutha Jakarta nganti tekan Soto Ambengan ing Serpong Raya. Lan bareng krasa enak, cocok karo ilate keluarga, diparani maneh. Njajan kuliner mengkono kuwi ketoke royal mubra-mubru mung nuruti enake ing ilat lan warege ing weteng, nanging jebule wiwitane sing ajak-ajak kepala keluarga, Bapak Panuluh Barata. Yakuwi ngiras pantes tepungan karo relasi anggone bisnis daging sapi njendhel. Ing antarane restoran gedhe sing diparani lan diandhoki, akeh sing tuku dagine saka PT Frozenmeat Raya langsung, utawa liwat agene. Mula kerep wae sing duwe restoran kenal karo Panuluh lan emoh dibayar, nanging Panuluh sakeluwarga mesthi tetep mbayar. Akeh uga sing dhisike sing duwe restoran ora kenal, banjur Panuluh sing ngenalke awake, lan mromosekake dagine, ninggal kartunamane. Dadi pakulinan kuliner Sabtu bengi kuwi ya ngiras kanggo nyrawungi para relasi daging sapine, utawa promosi daging sapine.

Marga wis kulina mengkono dhek biyene, mula sedhela wae Srugadning ya wis ora rikuh mangan bareng sameja ing dalem Jatiwaringin karo Pawestri sing wong anyar. Biyen, yen neng dalem, pancen durung tau Srugadning mangan bareng sameja karo keluwargane Mama Pandora. Nanging bareng saiki keluarga liyane wis ora ana, sing ana mung Pawestri, wong anyar, priye-priyea Srugadning rumangsa luwih hak madhang bareng ing meja dhahar mengkono kuwi. Dheweke rumangsa dadi anggota keluarga sing asal, dene Pawestri sing lagi anyaran. Rumangsa kang mengkono uga marakake Srugadning tatag lan kudu wani, marga setengahe meri karo Pawestri, wong anyar kok

diuja dening Pak Panuluh. Rumangsa hake dikalahake dening Pawestri, mula ana kalodhangan hake dipadhakake karo Pawestri, Srigadning kudu wani nGREBUT ngecakake. Mangan bareng sameja karo Bapak Panuluh Barata ing dalem Jatiwaringin, kuwi wis hake Srigadning wiwit sakawit, sadurunge Pawestri teka.

“Mbak Sri. Kowe mengko ya pindhaha manggon ing kamare Mama Pandora, ngancani Jeng Pawestri,” ujare Panuluh.

“Dalem, Pak? Kadospundi?”

“Kowe pindhaha menyang kamare Mama Pandora.”

“Ah! Kok saged, ta?”

“Ya bisa wae, wong aku sing ngakon. Ora apik yen Jeng Pawestri manggon kono ijen. Dadi kancanana.”

“Lo, nanging, menika tilas kamaripun Bapak saha Mama Pandora, Lé. Kamar ingkang suwau dados telenge pagesangan ing dalem mriki. Kula ngajeni saestu.”

“Iya. Kuwi biyen. Wis lawas kosong. Aku pindhah menyang kamare Xavira sing rada luwih ciyut sawise Xavira melu Kuncahya. Saiki sing manggon Jeng Pawestri, ijen. Ora ilok wong wadon ijen manggon kana, aku ijen manggon ing kamarku saiki ing kono. Supaya ora dadi rerasan ala, kancanana.”

“Nanging kula taksih hayub-hayuben, taksih ketenta ngaji-aji sanget dhumateng Mama Pandora dalah sedaya pirantos saha papan palenggahanipun Mama Pandora Swargi. Sajak sukmanipun Mama Pandora dereng jengkar saking dalem mriki. Taksih tansah ngawat-awati sadaya tingkah polah kita sadaya ing dalem mriki. Kula kuwatos kuwalat yen ngangge barang-barang mligi kang kaagem dening Swargi. Menapa malih manggen ing kamar agengipun. Wah, kula ajrih.”

“Wis ta, kamar kuwi saiki dipanggoni Jeng Pawestri. Kancanana!” ujare Panuluh dadi njengek, ora seneng dibantah. “Iki mengko barang-barangmu usungana mrana.”

Srigadning njegreg mandheg anggone mamah sega. Ana rasa miris yen nglakoni pindhah mapan ing kamar agung. Kamar kuwi wis pirang-pirang taun banget diajeni dening Srigadning, marga dadi puser jiwane pangupajiwa dalem iki. Bapak Panuluh lan Mama Pandora, sajodho kang kuwasa wicaksana, sing kakung nguwasan i kantor prusahakan daging njendhel sing papane dhempet karo dalem kono, dene Mama Pandora

dadi Ibu pangupajiwane dalem. Srigadhing banget anggone ngajeni kekarone lan uga kamar agunge sing dadi papan sarene jejimat sajodho.

Pindhah saka Salemba menyang dalem Jatiwaringin, Pangestu ora nganti setaun kumpul sakamar karo Xavira ing kamar alit. Nalika kuwi Pangestu wis klas telu SMA, supaya sinaune tanja ora ngentekake wektu budhal-mulih sekolah, dipondokake ing Kebayoran Baru, cedhak sekolahe lan papane kursus bimbingan belajare barang. Taun tutuge lulus, terus kuliyah menyang Jogja. Kamar alit dipanggoni Xavira ijen. Ing wektu-wektu tertemu Srigadhing ngancani turu satempat tidhur karo Xavira ing kono.

Sasuwene kuwi Srigadhing tetep nduweni rasa ngaji-aji karo kamar sebelah. Ora wani sembarang mlebu kamar agung. Mung ing winci-winci tugase, yakuwi reresik kamar kono yen esuk sawise Pak Panuluh mlebu kantor, lagi Srigadhing wani mlebu kamar kono. Marga tugas.

Tutuge maneh, bareng Mama Pandora seda, kamar kono mung dipanggoni Pak Panuluh ijen, Srigadhing tetep wae anggone ngajeni, ora owah anggone memundhi kaya-kaya Mama Pandora tetep isih ngancani Pak Panuluh manggon ing kamar kono. Uga taunan candhake, nalika Xavira krama lan diboyong dening Kuncahya menyang omah ing Jaka Sampurna, Pak Panuluh pindhah menyang kamare Xavira sing luwih ciut lan lawang metune madhep meja dhahar ruwangan tengah, kamar agung suwung, Srigadhing tetep wae ngaji-aji kamar agung sing wis suwung kuwi. Tugas ngleboni kamar lan reresik uga kaya dhek biyen-biyen, yakuwi ngenteni nalika dalem sepi, Pak Panuluh wis tindak mlebu ruwangan kantor.

Anggone dhahar sarapan wis rampung, Srigadhing menyat arep nyingkir-nyingkirake piring reget. Wis ngreti pakulinane pakaryane Mbak Sri, Pawestri uga ndang melu ngadeg, arep melu ngewangi penggaweane Mbak Sri.

“Mbak. Bar kuwi gek kowe boyongan pindhah menyang kamare Jeng Pawestri,” pakone Panuluh.

“Samenika?”

“Kapan maneh? Ewangana, Jeng, ngukuti ambeng dhahar. Terus uga ewangana usung-usung barange Mbak Sri.”

“Ah, benjing-benjing mawon. Kula piyambak saged, kok.”

“Ora. Saiki uga. Sadurunge daktinggal ngantor.”

“Iya, Mbak. Dakewangi,” Pawestri ngubyungi.

“Lemarine Mama Pandora sing isih ana tinggalan klambine ben dienggo Jeng Pawestri, dene Mbak Sri nganggo tilas lemariku,” ujare Panuluh.

Ora bisa nyingkiri maneh, apa pakone Panuluh Si Majikan Agung kudu dileksanani. Esuk kuwi uga sawise korah-korah ambeng reget, Srigadning ora umbah-umbah dhisik, nanging usung-usung barang-barange saka kamare ing njaban dalem gedhe, menyang kamar agung kamare Swargi Mama Pandora. Diewangi Pawestri sing uga melu-melu mlebu-metu kamare Srigadning lawas, sing papane caket dalan metu saka lawang dhapur *kitchen-set*. Ing kamare Srigadning lawas, dhipane kanggo turu Sri ukuran ambane sangangpuluh, lemari sandhangane cilik dhuwure sadhadhane Sri. Pindhah nyang kamar agung tempat tidhure amba banget, ukuran satusseket, kasure empuk mendhut-mendhut tenan, Srigadning mbayangke anggone sare Mama Pandora lan Bapak Panuluh mesthi kepenak tenan. Apa maneh ana AC-ne, sing yen diuripake adheme lumayan njekut, nanging ing peturon wis dicapaki kemul sing kandel lan alus empuk. Turu kringkelan wong loro sekalian mengkono mesthi emate. Dene lemari sandhangane mung siji, nanging gedhe tenan. Dibagi telung pantha singgetan, sing kiwa sandhangane Mama Pandora, tengah wujud lemari gantungan, sing tengen sandhangane Bapak Panuluh. Nalika ngusungi sandhangan kudu dipindhah menyang lemarine Bapak Panuluh, Srigadning rada legeg. Lemari kuwi biyen diajeni tenan. Ora tau Srigadning weruh njerone. Bareng saiki, sandhangane dheweke kudu dipindhahake mrono, rasane awake dadi mrinding. *Kuwi papan sandhangane Bapak Panuluh Barata! Mung Mama Pandora lan Bapak Panuluh sing wenang mbukak lan nata sandhangan ing kono!*

“Kosong, ya? Yen nggonku wis ana sandhangane, ki, Mbak,” ujare Pawestri polos karo mbukak lemarine. Ing kono ana lempitan sandhang cukup akeh. Sandhangane Mama Pandora pilihan, sing ora katut disumbangake marang omah yatim-piyatu. Sandhangan pilihan dingengeh sing mesthi ana sing diancas bakal dikapakake, nanging marga kamar kono kosong, sandhangan kuwi ora nganti kebacut katut dijupuk saka kono maneh.

Nyekseni kang kaya mengkono, Srigadning saya miris atine. Lemari kuwi isih pepeling lan diaji-aji banget dening keluwarga, nyatane barang-barange Mama Pandora isih dingengeh ing kono.

Nanging prasane Srigadning dadi babak, marga Pawestri ~ sing jare wong palanyahan ~ kanthi sembarangan mbukak lan ndhaku lemari kuwi dadi hake.

Mengkono uga dhek lagi sepisanan Srigadning weruh, Pawestri diboyong dipapanake ing kamar kono, banjur ngonangi wong wedok kuwi munggah kasur empuk papane turu mung sakepenake dhewe wae, bokonge diseleh, terus sikile loro pisan sing nglegena diteukuk lan diangkat munggah, ora sopan tenan, wah, Srigadning ndrodhok tenan marase. Ngangkat sikil mekangkang dhuwure mengkono, jan dudu polahe wong wadon kang ngreti tata-krama.

“Jeng. Jare arep weruh lan sinau nyambutgawe ing kantor. Gage salina klambi sing pantes. Kuwi, klambi sing neng kono, mesthine pas karo kowe. Salina, njaluk tulung Mbak Sri sing pantes dienggo methuki pegawe kantor,” Panuluh mara-mara mlebu liwat lawang tembusan, wis ngagem klambi kantoran, lengen dawa, dhasen, lan sepaton, ngakon Pawestri salin klambi, melu ngantor.

“Nyambutgawe kantor? Iya, gelem aku. Mbak, sing endi pantes kanggo aku lunga ngantor?” ujare Pawestri sumringah.

Pawestri sumringah, Srigadning sumrengut. Rumangsa hak-hake diendhiih, disepelakake. Atine ora trima tenan. Nanging ya meksa urun krenah, ngleksanani pakone Bapak Panuluh Barata, pepundhen atine.

“Sing endi, Mbak, sing pantes dak enggo menyang kantoran?” pitakone Pawestri kanthi ngemek-emek sandhangan tinggalane Mama Pandora ing lemari.

Atine Srigadning nratap maneh. Kuwi genah sandhangan pilihan tinggalane Mama Pandora sing diaji-aji dening Pak Panuluh, ditinggal dipilih kari neng kono embuh kersane keluwarga kepriye, nanging mesthi mawa cathetan nyenyubya lan ngaji-aji. La kok saiki dimek-emek, malah arep diongkreh-ongkreh, dipilihi arep dienggo menyang kantoran. Jan kurangajar tenan *wong wadon garukan hotel* siji iki. Rumangsane apa, wong mung saka tangkepan hotel kok wani ngongkreh-ongkreh sandhangan aji-aji pepundhene keluwarga? Klebu pepundhene Srigadning.

Nanging iki mau wis pancen oleh palilahe Pak Panuluh, ora mung palilah nanging pakon, mula Srigadning ya kepeksa mbiyantu milihake. Dipilihake sandhangan sing paling prasaja. Rata-rata apik kabeh, sandhangan pamerane Mama Pandora sing keri

kuwi. Srigadhing eman yen arep dienggo dening wong palanyahan kuwi. Dipilihake blus sing putih byur lengen dawa, lan rok pethalan ngisor warna biru.

“Aku salin neng kene, ya?”

“Ya nyang kene, nyang endi maneh?” jawabe Srigadhing ora basa. Yen ana ngarepe Pak Panuluh, Srigadhing ewa yen ora basa krama karo Pawestri, marga Pawestri tingkahe kaya sadrajat karo Pak Panuluh. Nanging yen ijen-ijen ngono, Srigadhing nyandra Pawestri kuwi kaya marang Xavira, Zetta, wong umur-umurane ya sababag wae lan Srigadhing marang putra-putrane Pak Panuluh ya omong ngoko. Malah rada ngasorake, ndulu Pawestri asale wong garukan hotel. Jelas ora basa krama ora dadi ngapa. Malah kudune Pawestri basa krama ngajeni marang Srigadhing sing wis lawas manggon ing dalem kono, lan dadi ‘*ibu rumah tangga*’ sasurute Mama Pandora.

Pawestri ngudhari sandhangane. Sandhangane gawan saka rumah sakit mung telung pengadeg, embuh wingi sing nukokake utawa nyepakake sapa, sandhangan katun salumrah, warnane mbleret-mbleret, semu kucem, ora rega larang. Uga kotange lan celdame ora mewah. Nanging weruh blegere awake Pawestri kang nglegena ngono, Srigadhing rikuh ngawasake. Kulite mrusuh putih, bangkekane nawon kemit, gunung kembare menthek-menthek, cothange nggangsir manglar. Sing kerep lan kulina disawang Srigadhing wong wuda kaya ngono ya Xavira, marga wis sawatara taun dadi adhike lan momongane. Wong wadon wuda liyane mung saka gambar iklan utawa saklerapan ing layar TV. Meningi wujude awake Pawestri kang snyata, Pawestri kajaba rikuh uga kesemp yok rasa ngalembana. Apik tenan. Pawakane Pawestri luwih ndlondeng tinimbang Xavira, menggok-menggike uga luwih cetha. Nanging pangaji mengkono kuwi gage kabusak ing pikirane, dadi negatif. Ya pawakan wadon sing kaya mengkono kuwi sing marahi wong lanang kabuncang imane. Sing marakake laris dadi wong palanyahan. Candra sing paling ala, kok Pak Panuluh Barata sing kegljur atine. Srigadhing dadi murina.

Kaya marang Xavira dhek isih dadi momongane, Srigadhing kanthi rada muring nganggokake sandhangane marang Pawestri. Uga dipatut-patutake, dibenakake sing kurang mapan. Rampung, kok ya pas wae karo pawakane Pawestri. Memper tenan karo Mama Pandora nalika nyandhang penganggo kuwi. Pawestri luwih endah, marga luwih enom lan sumringah, rambute sing diore ngrembyak nutupi kuping, pipi, pundhak

saperangan ngranggeh payudara, ireng njanges ketele uga marakake luwih nges tinimbang Mama Pandora sing rambute mung tekan sangisor pondhak.

Srigadhisting gage nggibasake sirahe, nggibasake pikirane, emoh nampa kasunyatan sing dikonangi kuwi mlebu pikirane. Emoh. Pawestri kuwi mung wong palanyahan. Ora oleh ngalahake utawa nyulihi papane Mama Pandora. Srigadhisting tetep memundhi Mama Pandora dadi pepundhene, Pawestri mung sarega kethiplake wong lanang bajul buntung.

Lawang dithothok-thothok. “Jeng! Wis rampung? Ayo, budhal.”

Ora mung memantes sandhangan, Srigadhisting uga ngakon Pawestri nyemproti wewangen kulit lan klambine, ngolesake pupur raine. “Wis, gek lipstike!” pakone nalika krungu thothok lawang.

“Emoh. Aku gak nganggo lipstik wae,” ujare Pawestri mbelot ngalem.

Eram. Srigadhisting eling tenan nalika ngemong Xavira yen budhal kuliyah.

Kanthy trincing Pawestri mbukak lawang sing dithothok. Byak. Adhep-adhepan karo Panuluh.

“Ngene, Mas? Priye?” Pawestri njaluk tetimbangane Panuluh.

Tingkahe Pawestri persis kaya tingkahe Xavira. Sajake sing ditiru lageyane Xavira. Nanging kepriye lan kapan anggone nyinaoni? Apa kuwi pancen tingkah kodrat sing kebeneran saemper karo Xavira? Xavira biyen yen ngalem karo bapake ing ngomah kono ya mengkono, ngadi-adine. Upama dadi sedulure Xavira ngono Pawestri pantes banget. Dadi mbakyune, wong umur-umurane ketoke ya ora kacek sepiraa. Lan, eloke maneh, manut prasane Panuluh, wandane Pawestri nalika semana jebles tenan karo Mama Pandora. Apa ya merga mung nganggo klambine Mama Pandora kuwi?

“Jeng Pandora?! Oh, Pawestri! La kok memper banget karo swargi. Iya. Iya. Wis pantes. Pantes tenan lunga ngantor.”

*

Krriiing! Krriiing!

“Hallo! Dalem Jatiwaringin!”

“Mbak Sri. Priye babare lelakon? Bapak ora rerasan mindhahake wong kuwi menyang pondhokan liya? Saiki wonge nyang endi?” Jelas sing nampa Srigadhisting, Pangestu gage takon-takon prekarane Pawestri sawise keluarga mara dhayoh bareng-bareng wingi. Pangestu kepengin ngreti apa ngengkele wingi ngaribawani tangkepe

bapake marang wedokan temon ing hotel kuwi. Dibel wayah jam sanga, sing nampa mesthi Srigadning, sing tunggu brok daleme. Wayah dina kerja kantoran, jam wayah mono padatan ijen thil. Saiki ana kanca wong wedok kuwi, dadi Pangestu rada ngati-ati.

“Mindhahke pondhokan wong kuwi? Ya ra bakal, Mas. Cilaka! Kemayune eram! Ngalem banget marang Bapak. Wis yen ngaturi ‘*Mas! Mas!*’. Bareng wis salin klambi arep ngantor njedhul ing ngarepe Bapak ndadak pasang aksi kaya peragawati, ‘*Ngene, Mas? Priye?*’ polahe karo lengkat-lengkot supaya ditaksir ayu dening Bapak. Wis, wis, wis! Kemenyeeek, banget!”

“Lo! Ngantor piye, ta?!”

“Ngantor. Njaluk melu menyang kantor. Karo Bapak dikon salin klambi. Rasukane Mama Pandora! Lemarine diongkreh-ongkreh, milih rasukan sing dingengeh neng lemari kamar agung.”

“Kok ora koklarang?”

“Daklarang? Ya ra bisa, no, Mas. Wong dheweke didhaku kaya sulihe Mama Pandora. Ngaturi Bapak ‘*Mas*’, Bapak ngundange ‘*Jeng*’. Aku wani kepriye?”

“Dadi saya ndadra, ya, kekete srawunge. Mbak, Bapak nganggo ngambung apa ngrangkul barang apa ora?”

“Ya ora wani, Mas. Awan-awan, lan ana aku.”

“Cipiki, cipiteng kaya Thukul Arwana ing jerengan TV Empat Mata? Ya ora?”

“Ora. Durung wani, yake.”

“Marga awan-awan? Marga ana Mbak Sri? Lan yen bengi...?”

“Anu, Mas. Dhestun aku sing didhawuhi pindhah menyang kamar agung, ngancani urip sakamar karo kothok onggrok kuwi. Wah, rak ya ora penak....!”

“Nah! Kuwi usulku! Awan-bengi bisa Mbak awat-awati!”

“Nanging ya ewa, Mas. Aku rak tansah ngaji-aji karo apa tinggalane Mama Pandora. Klebu kamar agung sing disuwungake lan barang-barang sing digedhong ing kono. Dipecundhi keluarga, mligine aku, marga ngelingi jasane Mama Pandora anggone rigen ngatur bale somah dalem kene wiwit pindhah dalem menyang Jatiwaringin kene. Kabeh sing ngrancang lan sing nata terus ngatur dalem iki nganti kowe lan Xavira padha oleh jodho, nganti seda, ora tau pegat tansah nggulawenthah tatacara priye becike ing dalem kene. Isih tansah dakaji-aji, sanajan priyayine wis ora ana. La kok iki, ketekan

wong wadon sing jaremu garukan hotel, mapan manggon kamar agung, jag-jagan sakenake udele....!”

“Iya. Iya. Wingi wis kok kandhake. Dadi ora ana owahe? Mbak Sri dipindhah mrana, ya ora mari anggone jag-jagan?”

“Ya aku sing sungkan, ta, Mas. Weruh dheweke wiwit teka kae, yen mapan turu ing kasur-adi cembla-cembla, pencolat-pencolot, sok lungguhe jegang, dhengkule diteukuk lan diangkat gonggang nganti segi-tigane ketok ngowoh, babar pisan ora ngajeni enggon, yakuwi peturon gedhe sing kasure mendhut-mendhut, sing wiwit biyen dakpepundhi kadi papan sarene Bapak Panuluh Barata lan Mama Pandora. Atiku serik, weruh tempat tidhure Mama Pandora dikurangajari kaya mengkono. La saiki ndadak Bapak ndhawuhi aku ngancani dheweke ing kono. Priye anggonku ora ewa turu ing kasure Mama Pandora sing wiwit biyen dakpepundhi? Ewuh, Mas! Aku arep turu nggelar karpet-kasur sing tau kokenggo kemah neng Ragunan biyen kae ing jogan kamar ora pareng. Kudu turu campur wong loro ing kasur ndhuwur, wong ukurane *king-size* papane cukup jembar.”

“Ya wis bener dhawuhe Bapak. Kuwi aku sing usul. Wis ta, dikulinakake wae, nganggo barang-barange Mama bathon wong loro. Timbang mung dijag-jag wong wadon murahan kuwi thok, Mbak Sri ora melu ngrasakake mung nyawang lan mbatin kanthi ngenes. Sing pokok, kanthi mengkono Mbak Sri bisa ngawat-awati, bisa elik-elik yen kedadean kaya sing neng hotel antarane Bapak karo wong wedok kuwi. Larangen, kandhan-kandhanana, kudu urip sing ngajeni marang Bapak. Aja wani-wani sembrana langen asmara. Konangan putra-putrane Bapak bakal diusir, weden-wedenana ngono.”

“Olehku wani wae kepriye? Nuruti kobonge ati, obong-obongane Mas Nges, pancen kepengin kudu ngruwes lan ngajar wong kuwi wae aku weruh tingkahe kang kemenyek. Nanging, ndulu rumakete Bapak anggone ngrengkuh dheweke, ora kuwawa aku tumindak kereng marang dheweke. Caraku ngundang dheweke wae aku ya repot, kok. Pantese dakundang ‘*Dhik*’ wong umur-umurane ya undha-undhi wae karo kene lan wis dadi adat pakulinane kene, kene padha ora basan. Nanging wong dheweke ngaturi Bapak ‘*Mas*’, kaya dadi sulihe Mama Pandora, mesthine aku rak ya ngundang ‘*Bu*’. Lan marang dheweke ya basa krama.”

“Ora Mbak! Ora! Wis, anggepen kaya yen srawung karo awak-awak iki wae. Ra sah basa krama. Akrab. Basa Jawa dhemokratis, modheren, kaya sing diwulangake lan ditrapake dening Mama ing pasrawungane keluarga Barata kene. Ngundang ya *Mbak* apa malah njangkar wae, wong nyatane dheweke asale ya wong asoran. Aja nganti dheweke dadi sulihe Mama Pandora. Kemoncolen! Jaganen sing tenan aja nganti andon tresna karo Bapak. Aku emoh duwe ibu kwalon! Tenan, Mbak, sumpah! Aja nganti Bapak krama maneh, apa maneh karo wong kuwi! Sesuk dakserge, gawe akta prejanjen ing ngarepe notaris, kontrak srawung yen Bapak ora bakal gepok senggol nuruti birai apa nafsu seksuale marang wong kuwi! Pendheke Bapak karo wong kuwi aja oleh langen asmara. Weruh glagate ~ lirak-lirik, cablek-cablekan, apa jiwit-jiwitan, apa maneh nganti sun-sunan ~ gage wae elokna. Cecamahan. Ya. Wis, Mbak, awat-awatana terus!”

*

Srigadhing, sateruse ya diundang ‘*Mbak*’ ing pasrawungan dalem Jatiwaringin apa dene ing kompleks kantoran PT Frozenmeat Raya. Marga wiwit biyen wis padha ngreti lan nyekseni yen Srigadhing kuwi penggaweane saben dina reresik dalem, umbah-umbah nganti setlika sandhangane wong saomah, mangsak lan ngladeni dhahare Bapak Panuluh. Saiki sing diladeni pancen mung Bapak Panuluh. Nanging kaet biyen nalika isih sugenge Mama Pandora, Pangestu lan Xavira isih sekolah, penggaweane Srigadhing ya wis kaya mengkono. Dadi wis wiwit pitepungane sepisanan karo para pegawe PT Frozenmeat Raya, klebu para satpame lan sopir truke, undang-undangane ya ‘*Mbak*’.

Beda karo Pawestri. Sanajan kabare sing ngambra ora bisa dibendung yen Pawestri kuwi mlebune menyang dalem Jatiwaringin merga kena razia garukan pulisi ing hotel, lan umur-umurane ya sababag wae karo Srigadhing, nanging wusanane kabeh ngundang ‘*Bu*’. Ing dalem Jatiwaringin, ing pasrawungan kantor PT Frozenmeat Raya, malah para keluarga Panuluh Barata dhewe kaya Xavira, Zetta lan Kuncahya, iya padha malik ora ngundang ‘*Mbak*’ maneh, nanging ‘*Bu*’. Iki marga dicandra saka ngendi wae Pawestri pancen *aji*. Wiwit sakawit ~ uga nalika sepisanan ditepungake karo pegawe kantoran ~ Panuluh ngundange ‘*Dhiajeng*’ utawa ‘*Jeng*’. Tegese drajate setarap karo *Bapak* Panuluh, pemimpin prusahakan. Rupa, dedeg, candra, ora nguciwani. Patut diajeni, diundang ‘*Bu*’. Apa maneh tandang-tanduke. Ora ana sing ngremehake. Kurang aji yen mung diundang ‘*Mbak*’. Dadi diundang ‘*Bu*’ ora mung marga Pak Panuluh

nepungake sarana ngundang Pawestri ‘Dhiajeng’ utawa ‘Jeng’ wae, nanging uga marga padha nyekseni tandang-tanduke, nyandra bebet trajange.

Wiwit tepungan sepisanan karo gedhong kantoran administrasi pusat Pawestri wis nuduhake adrengé makarya ing kono. Dheweke blajar migunakake komputer, blajar apa sing ditandangi para sing nglola prusahakan dodolan daging sapi import kuwi, wiwit pucuk pimpinan, yakuwi akrabe srawung saben dina karo Panuluh, nganti sing tandang asoran dhewe, yakuwi carane ngedoli daging ing *outlete*, priye carane ngiris, nimbang, mbungkus, nampani dhuwit lan menehake bungkusan daging marang sing tuku. Pawestri pikirane urip, karepe sengka, tangane nggladhik clanhakan nanging pener, nguwasani apa sing dicandhak. Kabeh kepengin dingreteni lan disambutgawe dicoba dicakake. Lan pranyata bisa ditandangi klawan rigen lan becik.

Dhisik dhewe pancen nembung marang Panuluh Barata supaya diparengake ngreteni apa sing dieguhake Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya kuwi ing meja gedhe kantorane. Apa wae sing disambutgaweni Panuluh Barata ing ruwang kantore supaya Pawestri dimangretekake. Sawise srawung telung dina neng dalem, nganti disambangi para putra lan mantune dina Minggu kae Pawestri nuduhake yen awak lan pikirane waras tenan, Panuluh jumurung nguja kekarepane wong wadon sing kelangan graita lelakone kawuri kuwi. Panuluh ngolehi Pawestri melu nunggoni nyambutgawene apa wae ing meja kantore. Kuwi uga sumbut ngleksanani karo pesene Dr. Nining Febri, SpKJ nalika nguntapake pasiene diboyong keluwarga Panuluh mulih menyang dalem Jatiwaringin biyen kae. “*Supaya enggal eling apa sing dialami kawurine, anggone ngemong rada diuja. Pokok bisa dituruti panjaluke lan kuwi ora mbebayani, diolehi lan dituruti wae panjaluke. Apa panjaluke mesthi ana sambung-surunge karo lelakone jaman kawurine. Mula bisa nuntun ngelingake marang pakulinane jaman asal-usule. Saoranane kena dilacak*”, ngono welinge dhokter ayu kae.

Ngancani ing kantor telung dina kemput ing sandhinge Panuluh, uga dikon nyoba apa-apa sing ditandangi Dhirektur Pratama, Pawestri wis rumangsa lanyah dadi wakile Sang Dhirektur. Ditambah bengine nalika kantor tutup, Panuluh tansah srawung lan ngajari apa wae panguripane saben dinane. Bubaran kantor wektune luwih longgar lan luwih prei, anggone ngajari prekara penglolakan dodolan daging bisa saya intensif. Kepetung ngajari ngoperasekake komputer minangka instrumen tandang gawe nglola

bisnis dagangan daging njendhel saka luwar negeri kuwi. Panuluh uga nguja apa wae sing dijaluk utawa sing dikepingini Pawestri, upamane kepengin mriksa buku-buku utawa surat-surat dhokumen prusahakan sing disimpen ing rak-rak lemari buku ing kantoran.

Pranyata Pawestri uga wong sing duwe kelangenan macani buku-buku. Malah anggone nyinau komputer ora mung sing diajarake praktis dening Panuluh, Pawestri nutugake sinaune ndhudhahi kalungitane mesin elektronik komputer kuwi sarana macamaca buku komputer sing biyen uga tau diwaca dening Panuluh, nanging ora tutug nganti dipraktekake ing uripe sedina-dina nglola prusahakane. Panuluh migunakake komputer wayah wengi nalika kantor tutup, paling-paling mung dienggo main email karo kanca-kanca tepungane ing paran kang adoh, kepetung *chatting email* karo Victor Holiday, tindhih pangarsane Meat Wholesale Jakarta Indonesia, agen bisnis daging njendhel sing pusate Meatcorp Inc ing Perth, West Australia. Ya mung *chatting* wae, ora dienggo bisnis administrasi baku sing gumathok. Dene Pawestri, anggone nyinau komputer luwih nggethu katimbang apa sing wis dipigunakake dening Panuluh Barata. Pawestri uga nyuwun dilengganake majalah sing mligi macak pawarta anyar ngenani prekara komputer kuwi. Ya dituruti. Lan ya disinau tenan dening Pawestri. Malah ~ sawise sewulan Pawestri srawung karo wong kantoran, ~ ora nganti disuwun dening Pawestri, Panuluh wis nyengkakake Pawestri nyinau komputer ing kursus komputer mligi. Ing Jalan Saulawah Raya, sabrang dalane butulan dalem Jatiwaringin, ana kursus IT *Kampung Cyber* sing uga ngladeni maneka warna kebutuhan komputer, klebu tukang dandan-dandane. Diprayogakake dening Panuluh supaya sinau luwih jero maneh prekara komputer Pawestri gage wae mara menyang *Kampung Cyber*. Kaprigelane main komputer Pawestri wis ngungkuli Panuluh. Panuluh wis kuwalahan ngetutake lakune pembelajarane komputer Pawestri.

Nyinau panggaotane Pak Pemimpin wis rumangsa grambyangan ngreti sajrone telung dina muput. Kari mengko dikulinakake supaya luwih tandhes lan njiwani. Dina tutuge Pawestri nyuwun palilah nyambutgawe njejeri Rumsari lan Aji Kartika, sekretaris Panuluh. Para sekretaris mau lungguhe jejer ing ngarep rak lemari buku, madhepe wangun huruf L ing ngarep meja gedhe palungguhane Panuluh, keletan mesin fax lan fotocopy. Panuluh uga marengake. Pawestri nambahi kursi ing tengah-tengahe wong loro kuwi. Apa sing disambutgaweni wong loro kuwi, Pawestri uga melu tandang gawe.

Istilahe *meelopen* utawa magang, blajar praktek supaya bisa nglakoni kaya sing mblajari. Ora mung sing angel, dalah sing asor sepele, upamane dikongkon Panuluh ngundang pelayan, nampani telpun lan nelpun relasi, uga dicoba diawaki dening Pawestri. Paraga wadon tanpa idhentiti kuwi ya ngapalke priye pocapane sekretaris ing telpun, disinau dipraktekake dening Pawestri.

Durung nganti setengah dina Pawestri magang dadi sekretaris sing diajari praktek dening Rumsari lan Aji Kartika, Panuluh pamit lunga ninggalake kantor, jare ajak-ajakan bareng-bareng karo Kuncahya, Pangestu, Xavira lan Zetta Zatuti. Sing ana ruwangan kantore Panuluh ora ana sing weruh andhere wong-wong sing disebut jenenge kuwi dening Panuluh. Jare Panuluh, wong-wong kuwi wis padha methuk ing plataran kantor. Malah Kuncahya sing uga nyambutgawe ing kantor kono wae ya ora nginguk dhisik ruwangane kantore Panuluh, dadi ya ora ngreti kahanane ing ruwangan kantor kono, ora ngreti yen Pawestri saiki lagi blajar dadi sekretaris nglakoni penggaweane Rumsari lan Aji Kartika. Wong lungane saka kantor genah dibarengi karo para keluarga Barata ngono, mesthine ana urusan sing penting prekara keluarga. Para pegawe kantor ora perlu ngreti princene.

*

Aji Kartika lan Rumsari satemene ora patia seneng dikon ngajari Pawestri nglakoni praktek penggaweane kadidene sekretarise Pak Panuluh sedina-dinane. Kajaba wis padha krungu sapa ta Pawestri, uga kuwatir yen wong wadon tanpa idhentiti kuwi bisa pinter nglakoni kadidene sekretaris, bisa uga embuh Aji Kartika apa Rumsari bakal kelangan penggawean. Disulihi dening Pawestri. Nanging marga anggone magang Pawestri oleh palilahe Pak Panuluh, mula kepriyea wae wong loro kuwi kudu aweh pengajaran praktek penggaotan sekretaris marang Pawestri. Disangkani kekuwatirane mau, anggone padha muruki praktek sekretaris marang Pawestri uga kanthi ulat mrengut. Omonge uga ora akeh sing semanak. Kepara rada dikerengi. Lan akeh sing diumpetake aja nganti Pawestri ngreti wewadine tugas kesekretariatan kuwi sawutuhe.

Pawestri lagi usreg nliti jenenge para relasi pelenggan, lan nomer telpune, dipandhu cemberut dening Rumsari, lawang kantoran dithothok saka njaba.

“Mangga, mlebet kemawon! Mboten dipunkancing, kok!” Pawestri ngacarani, sadurunge Rumsari apa dene Aji Kartika ngomong. Ngomonge nirokake carane Rumsari lan Aji Kartika yen ngacarani mlebu tamu, yen lawang dithothok ngono kuwi.

“Bu. Ngono kuwi calak-cangkol jenenge. Mesthine aja gage ngacarani wong nothok lawang kuwi mlebu mrene, yen kene durung oleh plapuran sapa sing teka lan apa keperluane,” panyenthoke Rumsari kethus.

“Aku lput, ya?” Pawestri ngulu idu, ngulu omonge kang kebacut kliru.

“Dikuwatirake yen sing mlebu wong mbebayani, utawa keperluane tembre-tembre, kayata wong nawani obat, apa asuransi, apa *sales-girl* sapanunggalane, sing mung nggangu gawe wong nyambutgawe wae.”

Lawang dibukak, ana wong lanang loro anguk-anguk.

Sijine Darminta, pegawe andhahane Kuncahya, kang banjur nglantarake dhayohe wong liyane mau, “Iki tamu kepengin rembugan karo Dhirektur Pratama, Mas Aji.”

“Dhirektur rak ora ana, kowe rak ngreti? Apa wis ana kangsen arep ketemu dina iki, jam iki?” ujare Aji Kartika akas.

“Ora kangsen. Nanging wonge nekad wae arep ketemu mrene. Yen ora ana Dhirekture ya wakile, jarene,” wangslane Darminta, isih karo nglantarake dhayohe diajak mlebu ruwangan luwih manjero, nganti adhep-adhepan karo Aji Kartika.

“Bapak rak ora duwe Wakil Dhirektur. Yen diarani wakil ya Pak Kuncahya kuwi,” Aji tetep srengen marang Darminta. Banjur tambuh sereng marang tamune, “Perlune napa? Napa penting saestu?” Aji Kartika langsung nyawang dhayohe.

“Anu, Pak. Kula saking Sekolah Nyetir Mobil Trans-travel sabrang margi mriku. Ajeng nawakake dhumateng Bapak Dhirektur, napa mboten enten para pegawe mriki sing perlu sinau nyetir mobil. Kita saged ngajari nyetir mobil ngantos angsal SIM....”

“Wis! Ora! Ora! Pegawe kene ora ana sing duwe mobil. Mobil dhines kantor sopire wis padha duwe SIM B1, B2 lan umum. Ora perlu sinau maneh. Karo dene Pak Dhirektur ora ana. Sing bisa mutusake ya ora ana.....,” kandhane Aji Kartika.

“Sik, Mas. Mangga, lenggaha kana dhisik,” mara-mara Pawestri sing melu krungu antawecanane Aji Kartika karo tamune sumela. Banjur noleh njaluk idi Aji Kartika, “Daktamonane, Mas.”

Aji Kartika manggut ngideni, marga kepriyea wae nalika kuwi tanpa anane Panuluh, pesonane Pawestri wis kaya sulihe Dhirektur Pratama. Aji lan Rumsari ora wani nyepelakake, lan ora wani ngalang-alangi kersane.

Darminta, sawise dhayohe genah ketampa, gage mundur, metu saka ruwangan. Dene tamune, karo nenteng tase marani sofa sing minangka pinarakar tamu. Lan Pawestri uga enggal nyelehake buku dhaftare para relasi, pethal karo Rumsari, nemoni tamune.

“Seka Sekolah Nyetir Mobil, Mas? Apa sing bisa koktawakake mrene?” pitakone Pawestri kanthi patrap kaya Wakil Dhirektur.

“Anu, Bu. Saking Sekolah Nyetir Mobil Trans-travel, Jatiwaringin ngajeng mriku. Kula tingali PT Frozenmeat Raya mriki kagungan mobil-mobil lan truk kathah. Mesthinipun merlokaken sopir. Sopir ingkang sayektos sopir. La menika Trans-travel saged ngetès kaprawiranipun para sopir menika, angsalipun SIM menika angger kemawon, menapa pancen kanthi pangretosan cara nyopir ingkang saestu, kados ingkang kaangkah ing cathetan SIM Internasional. Menika perlu sanget kangge keslametanipun para sopir lan prusahakan ingkang dados panggaotanipun, lo, Bu. Kados saged punsemak ing koran, kathah sanget kacilakan mobil, margi saking *human-error*, inggih, ta? La menika Trans-travel.....”

“Blajar nyopir teng mriku saged? Ngantos angsal SIM?”

“Saged, Bu. Mboten mung SIM Nasional, SIM Internasional.”

“Pendhaftaran murid enggal benjang menapa? Sinau teori lan praktik kadospundi?”

“Wah, la menika Trans-travel ahlinipun, Bu. Sawayah-wayah saged nampi murid enggal. Latihan teori saged milih, enjang, siyang, sonten, dalu. Murid ingkang nemtokaken. Dene latihan praktik, margi Jakarta menika yen siyang rame sanget, kangge wilayah Jatiwaringin mriki prayogi enjing wanci subuh. Nanging menawi murid mboten saged wanci subuh, kita saged madosaken papan praktik sing wanci siyang sepen...”

“Okey. Kula mang dhaftar. Kula ajeng blajar nyetir mobil. Mbayare pinten?”

“Manut paket-paket pertemuan, Bu. Ibu dalemipun pundi?”

“Nggih mriki.”

“Wo, gampil, Bu. Praktek saben subuh mawon, Bu. Asma sinten?”

“Sampeyan dhisik, jenenge sapa?”

“Kula, Bu? Amir Tanjung.....!”

“Familine Akbar Tanjung?”

“Oh, sanes, Bu. Kula mung.....pegawe Sekolah Nyetir Mobil Trans-travel, kok.”

Sidane Pawestri klakon ndhaftar dadi murid Sekolah Nyetir Mobil kono.

“Aku ya panceñ kepengin banget bisa nyetir mobil, kok, Mbak,” ujare Pawestri sawise Amir Tanjung lunga. “Kebeneran banget, iki mau ana sing nawani blajar.”

“Wong tawa-tawa barang lan jasa mengkono mau akeh wae mlebu mrene. Adate Pak Kuncahya sing ana kantor ngarep kana wis nyensur, tamu-tamu endi wae sing bisa mlebu mrene. La iki mau Pak Kun lagi tindak, Darminta ora streng panjagane, wonge bisa mlebu mrene. Mangka wis dikandhani sereng dening Aji, yen Dhirektur ora ana.”

“Nasibe lagi beja. Ya Amir, ya aku. Aku seneng banget.”

“Nanging kuwi mengko apa ora didukani Pak Panuluh. Bu Pawestri iki mau kaya sesulihe Pak Panuluh. Nanging rada blenza karo *policy*-ne Pak Panuluh. Pak Panuluh ora gelem nampa tamu-tamu sing ora semayanan dhisik. Utawa kudu nerangake prekarane apa marang Pak Kuncahya sadurunge oleh idi karo Pak Panuluh. Adate Pak Kuncahya langsung mijet intercom lapur mrene yen ana tamu dadakan mengkono kuwi, nyuwunpirsa Pak Panuluh kersa nemoni apa ora,” jlentreh omonge Rumsari kaya guru SD nerangake ilmune marang muride.

“Ngono, ya? Aku blenjani *policy*-ne Dhirektur Pratama? Ngowahi adat sabene? Kudu tanggung jawab, ya? Ya mengko aku daknyuwun pangapura. Nanging tetep tanggung jawab. Wong aku panceñ kepengin bisa nyetir mobil, kok. Keluwargane Pak Panuluh, kabeh bisa nyetir mobil, sanajan wadon. Xavira, Zetta, kabeh bisa nyetir mobil. Aku ya kudu bisa.”

*

“Mas. Aku mau nglakoni salah,” durung sempat para sekretaris nglapurake kahanane kantor, Pawestri wis ndhisiki lapur nalika Panuluh teka saka lunga menyang notaris karo para keluarga Barata. “Mau ana tamu dadakan dakolehi mlebu tanpa plapurane ing intercom dhisik. Terus, tamune wong tawa-tawa nyetir mobil ing sekolah nyetir mobil sabrang lurung ngarep kono. Aku calak cangkol ndhaftar, arep sinau nyetir mobil. Pareng, ya, Mas?”

Panuluh nanggapi karo mesem, “Apa awakmu wis krasa kuwat tenan, nyetir mobil?” Durung oleh wangsulan, Panuluh noleh cepet nyawang Aji Kartika, ngurus, “Priye, ta, kok nganti kebobolan dhayoh tembre?”

“Aja disalahake Mas Aji lan Mbak Rumsari, Mas. Aku kok sing kliru. Dukani wae aku. Ning aku tetep nyuwun diparengake kursus nyetir mobil. Kaet biyen aku kepengin nyetir mobil, kok,” potonge Pawestri.

“Kaet biyen? Biyen ki kowe neng endi, ta?” Panuluh ketarik karo tembung ‘*kaet biyen*’ kuwi. Bisa uga yen panyuwune Pawestri nyetir mobil dituruti, graitane dadi eling kabeh sapa dheweke kuwi. Saiki ya wis kena diarani konangan, yen biyen-biyene Pawestri uripe rawung caket karo wong sing duwe mobil. Lan Pawestri ~ engatase wong wadon Jawa ~ nduwe kepenginan nyetir mobil, mesthine tingkat drajate keluwargane utawa bebrayan sakupenge, ya wong sing duwe mobil. Lan mesthine uga ana wong wadone sing nyetir mobil nganti Pawestri melu kepengin tandang kaya wong wadon sing disekseni kuwi. Mangka, manut pamawase Panuluh, nganti saprene isih arang keluarga Jawa sing wong wadone nyetir mobil. Keluarga Barata kepetung sing arang kuwi. Upama anaa, keluarga Jawa kuwi mesti tingkat sosiale kecukupan banget.

Ndulu kang kaya mengkono, kang Pawestri duwe kepenginan nyetir mobil, mesthine keluwargane Pawestri kuwi sifate kaya Mama Pandora, kabeh keluwargane, embuh lanang embuh wadon, kudu bisa nyopir mobil. Marga mobil kuwi dicipta kanggo piranti lelungan manungsa ing jaman modheren. Lan kanggo umum. Saben wong diwasa pareng nyetir, anggere prigel anggone nyetir mobil. Apa wae piranti gaweane manungsa sing dicipta minangka sanggaran uripe manungsa umume, para putra lan mantune Mama Pandora kudu bisa ngecakake, kudu bisa melu ngrasakake emate migunakake piranti umum uripe manungsa modheren iki. Mengkono semboyane Mama Pandora biyen kae.

Dadi, keluwargane Pawestri mesthine ya uga manut semboyane Mama Pandora kuwi. Manungsa modheren!

Panuluh ngidini Pawestri sinau nyetir mobil. Marga kuwi padha karo filosofine Mama Pandora nalika dhek isih sugenge biyen. Panuluh akur banget.

*

Kkrrring! Krrring! Jam sewelas awan, telpun ing dalem Jatiwaringin muni.

“Halo. Dalem Jatiwaringin.”

“Mbak. Wingi kuwi kene wis teken kontrak ing ngarepe notaris Prayoga & Partners, Rawamangun. Wis beres prekara wong wadon kuwi. Ora bakal dingungrum dening Bapak. Apa maneh nganti dinikahi. Ora bakal. Wis disebut ing akta prejanjen, disekseni bareng-bareng aku, Jeng Zetta, Xavira lan Kuncahya. Beres, pokoke,” suwarane Pangestu girang.

“Nongo, ya? Nanging polahe saiki saya methakil, ki. Wis patang dina iki, wiwit dhek Senen kae, saben dina dheweke mlebu kantor, lan ngantor bareng-bareng karo Bapak. Malah saiki wis dipundhutake klambi mligi kanggo kantoran telung pasang ing Mol Bekasi, rok lan klambi semi-jas lengen cendhak apa *blazer* ngono kuwi jenenge....”

“Nanging wis beres. Mula yen katon rada sir-siran karo Bapak ngono gage wae elikna. Aja oleh! Ya wonge kuwi, ya Bapak, waonana. Elikna wis teken kontrak ing ngarepe notaris. Bab nyambutgawe neng kantor, ora papa kuwi. Jare Xavira ben diuja wae karepe, ben ndang konangan apa pakulinane dheweke lelakon sadurunge, lan mugamuga enggal eling duking uni. Yen wis eling, ndang dibalekake menyang dhangkane.”

“Ning ya marakake atiku murina, Mas. Mau bengi turon jejer karo aku, dheweke kojah yen jare wis rada ngreti penggaweane Bapak. Wis diajari komputer barang, malah nganti bengi bubar kantor wingi kae, isih uwet wong loro karo Bapak blajar komputer neng kantor. Dheweke seneng banget. Mapan turu karo aku wingi ya karo nggawa buku-buku sinau komputer. Terus kandha ngene, ‘*Sesuk aku ya arep blajar nyetir mobil. Jare Zetta lan Xavira ya padha bisa nyetir mobil. Aku mau wis rembugan karo Amir, instruktur Sekolah Nyetir Mobil Trans-travel cedhak kono, dakkon ngajari aku nyetir mobil. Jare sesuk isuk-isuk jam lima aku wis bisa diajari praktek*’’. Ngono ki apa ora manasake atine wong sing ngrungokake? Apa atiku ora kemropok?”

“Kok kemropok?”

“La kuwi kabeh rak hake para putra keluarga Barata, utawa sing sakdrajat. La drajate dheweke ki apa? Batur, pembantu kaya aku, apa putra kaya Xavira? Aku wis dadi pembantu rumah tangga kene sepuluh taun luwih, ora tau sing-sing kaya ngono kuwi. Kok nyopir mobil. Nduwe HP wae dilarang karo Mama Pandora. Mangka pembantu-pembantu liyane ~ pembantune para tangga ~ padha pamer jor-joran gonta-ganti HP. Nanging marga iki peraturane Mama Pandora, aku manut. Ora duwe HP”

“Pancen, Mbak. Tumrap Mama Pandora, HP kuwi luwih dening pemborosan wektu katimbang tanja gawene. Tumrap ibu rumah tangga utawa pembantune, marakake tandanggawene mendha, ora prodhuktip. Mung ngganggu kanggo ngobrol ing HP. Mula Mama Pandora ya wegah duwe HP, lan Mbak Sri ya dilarang duwe HP.”

“La nanging, nyetir mobil wae dheweke kepengin. Mesthine ya diparengake, marga kanthi alasan kudu tansah diuja dening Bapak. Jare supaya enggal konangan sapa keluwargane. La yen nyetir mobil diparengake, mesthine nduweni HP ya mesthi diparengake. Apa maneh saiki wis digolekake KTP dadi warga dalem Jatiwaringin kene. Ngrebute panguwasan rumah tangga dalem Jatiwaringin kene ndang gage klakon.”

”Ya kuwi, lah Mbak. Mula wingi kae dakperlokake kontrak prejanjen ing ngarepe notaris bareng-bareng sakeluwarga Barata kabeh, sing supaya wong wadon Pawestri kuwi ora bakal dingungrum apa maneh nganti digarwa dening Bapak. Daktandhesake, disaresmi wae, kasare dikeloni, ora oleh. Gawe KTP mangga, nanging kartu keluwargane aja didadekake siji karo kartu keluwargane Bapak. Kuwi ya wis daksuwun-suwun marang Bapak. Aku njagani, yen tembe mburine dheweke eling sangkan parane lan keluwargane, bisa langsung dijupuk, ora sah ngowahi maneh kartu keluwargane Bapak. Prekara KTP alamat dalem Jatiwaringin, yen ora diperpanjang mangsa payune rak kadaluwarsa dhewe. Ora payu maneh. Iya, ta? Ora, Mbak. Manut panyawangmu, srawunge karo Bapak kuwi kepriye? Ana greget sir-sirane ora?”

“Yen apa sing dakweruhi lan sing dakrungokake critane, ora ana sing ngganda asmara. Lirik-lirikan, jawil-jawilan, empet-empetan nganti sunsunan, aku ora tau ngonangi. Ngrungokake critane, uga ora ana kasengseme tresna. Embuh maneh nalika mblajari bisnis ing ruwangan kantor, wong mung ijen wong loro.”

“Mbak Sri kurang awas yake. Wong olehe wong kuwi kepregokan neng hotel karo Bapak, lo! Mongsok tanpa rasa slingkuhan, utawa gepokan seksual? Sing luwih awas lo, Mbak, olehe ngawat-awati!”

“Iya, iya!”

*

Kursus nyetir mobil diparengake. Acarane, esuk jam 08.00 – 09.00 sinau teori, disambi diterusake praktek nyetir mobil mandheg sarana gambar layar amba ing ngarepe. Sawise 5-10 patemon, yen muride wis ora grogi nyetir mobil mandheg, banjur praktek

tenan nyetir mobil saben esuk 05.00-06.00 ing dalan-dalan sakupenge Jatiwaringin. Manut paket, sajrone sewulan kanthi 16 patemon guru-murid, sing padha blajar nyetir mobil wis wani diajokake ujian SIM ing kapulisen, lan lulus.

Dina sepisanan, Panuluh durung tega nglepas Pawestri lunga dhewe menyang Trans-travel, sanajan dununge sekolah prasasat mung nyabrang Jalan Jatiwaringin Raya. Dadi diterke dhewe dening Panuluh, ngiras pantes kenal tenan karo para instrukture sekolah nyetir mobil kono. Ora mung kenalan, Panuluh uga dituduhi papane kelas teori, lan uga praktek nyetir mobil mandheg. Ruwangan-ruwangane jembar, piranti utawa instrumen pasinaone jangkep. Upamane piranti nyinau nyetir mobil mandheg. Sing digawe nyetir ya mobil temenan, wutuh ana body lan rodhane papat, sopirane jangkep ana setir, presneling, kenop rihting, kunci kontak, pancatan gas lan rem, klaksone ya muni. Lan kabeh kuwi berfungsi tenan, yen diputer kunci kontake ya mesine nggereng, pedhal gase dipancal ya mbandhang, yen stire diputer ngiwa apa nengen mobile ya menggok tenan. Mung wae kabeh mau mung bisa ditonton ing gambar layar kang gedhe banget ing ngarep mobil, nganti sawangane ngono kuwi kaya ing ndalan tenan kae. Saktanane mobile ora mlaku. Carane ngajari nyetir, sing cekel stir sing blajar, lan instruktur lungguh ing sandhinge. Instruktur ndhikte apa sing kudu dilakoni dening muride. Yen ngliwati lampu lalu-lintas lagi warna abang, ya dikon mandheg, yen ngliwati rel sepur sanajan lawang palange ora nutup, si murid kudu ngrindhikake mobile, waspada lingak-linguk lagi ana sepur liwat apa ora.

Kanthy mangertenipun papan lan carane nyinaoni nyetir mobil, Panuluh sateruse tega masrahake Pawestri sinau nyetir mobil ing Sekolah Nyetir Mobil Trans-travel Jatiwaringin. Ping telu Panuluh ngeterake dhewe Pawestri budhal-mulih nyabrang dalan menyang papan kursus mobil. Dina tutuge sing dikongkon ngeterake lan methuk Aji Kartika utawa Kuncahya. Panuluh tetep ora tega ngeculake Pawestri mlaku dhewe ing lurung rame. Ora mung kuwatir yen Pawestri kumat larane terus mutawatiri kahanane, nanging kuwi uga ngetarani yen Panuluh banget ngeman anggone ngrengkuh marang wong wadon sing durung cetha idhentitine kuwi. Lan mesthi wae ndadekake rerasanan ing kalangane para pegawe yen Bu Pawestri kuwi bakal dadi Nyonya Panuluh. Tinilik saka narasi wiwit tinemune ing hotel kegaruk pulisi nganti pangrengkuhe Pak Panuluh kang ngeman banget marang Bu Pawestri, ora mokal yen satenane Pak Panuluh pance

kasmaran marang Bu Pawestri. Apa sing jare pangrengkuh kang ngeman-eman apa nyumelangake kahanane Bu Pawestri marga isih lara ora eling lelakon kawurine, wis ora gathuk maneh yen disawang saka polah-tingkahe Bu Pawestri ing sadina-dinane. Wong wadon kuwi ora katon lara babar pisan. Tandang tanduke akas, gagasane cerdhas. Apa maneh Pak Panuluh ndadak nganjurake yen ngundang Pawestri kuwi ‘Vresti’ ~ saya ngatonake katresnane. Lan kabeh wae ya padha suyud karo anjurane utawa kersane Pak Dhirektur. Mung suyude kuwi sarana nggronjal ing batin apa jujur ikhlas perlu dirasa-rasa ing lelakon tutuge.

Dene nalika arep blajar praktek nyetir mobil mlaku tenan ing lurung gedhe, sing diwiwiti jam 05.00 esuk, instruktur Amir Tanjung nyanggupi methuk saben esuk menyang dalem Jatiwaringin nganggo mobil pirantine pasinaon. Mobile ya wis akeh owah-owahane, upamane pedhal rem lan gas, kajaba sing ana tapak sikile sing sinau nyopir, uga diserepi ing sikile instruktur. Dadi yen sing ajaran nyopir kliru pancal nganti mbebayani lakune mobil, ~ upamane mobil arep nabrak ~ si instruktur bisa nylametake sarana midak pedhal serep duweke.

*

Aji Kartika lan Rumsari sidane rumangsa lega lan slamet. Marga sawise seminggu Pawestri magang melu praktek nyambutgawe dadi sekretaris, wis rumangsa lanyah, Pawestri nyuwun palilah Pak Dhirektur Pratama pindhah magang ing babagan administrasi umum pusat, sing dipandhegani dening Kuncahya kang dibantu Darminta. Apa sing disambutgaweni Kuncahya lan Darminta disinau lan dipraktekake dening Pawestri. Ora nganti seminggu, wis pindhah maneh nlusuri penggaweane administrasi keuangan utawa bandha rumeksa, terus mbabrek menyang babagan liyane maneh, klebu sing paling asor, yakuwi ing “warung” utawa outlet. Ing kono Pawestri nyinau ngedoli daging eceran, nampani dhuwit, ngiris daging, nimbang, mbungkus lan menehake daginege marang sing tuku.

Anggone magang kabeh saka babagan pucuk pimpinan nganti sing paling asor, bisa dileksanani dening Pawestri kanthi becik, cepet sinau prakteke, trampil lan bener.

Dening Kuncahya kahanane kantor sing gegayutan karo magange Pawestri dicritakake marang bojone ing ngomah, kanthi sajak wadul bab Bapak Panuluh anggone

nguja Pawestri kaya-kaya keladuk. Apa Xavira ora kabotan karo pangujane Bapak Panuluh marang Pawestri tanpa idhentiti kang keladuk-laduk kuwi?

Pranyata Xavira ora kabotan. Xavira tansah ngreti obah musike kersane ramane. Apa maneh prekara tetulunge marang wong wadon Pawestri iki. Sing cedhak banget ngeringi lelakon garukan wong wadon kuwi wiwit saka rumah sakit biyen kae rak Xavira. Lan Xavira iya wis kulina karo adat piwulange Mama Pandora, kudu tansah ngajeni marang wong sapa wae, ora pareng ngina. Sipat ngono kuwi jare piwulang sing diundhuh dening Mama Pandora saka ajaran budi-peketi luhur *Bawa-rasa Pangestu*. Mama Pandora ngestokake tenan piwulang kuwi, nganti putra mbarepe dijenengake Pangestu. Kajaba saka piwulang budi luhur kuwi, Xavira uga meruhi yen Pawestri dudu wong sembarang. Sanajan jare wong wadon sing ditangkep neng hotel ~ tegese wong palanyahan ~ lan amnesia, ora eling graitane lelakon kawuri, nanging rupane, dedege, pakulitane, apa maneh tandang-tanduke, kabeh sarwa mriyayeni, intelek lan mapan. Memper banget karo gebyare Mama Pandora suwargi.

Dicritani sing lanang kepriye kemajuane Pawestri ing kantor, yakuwi anggone mumpuni kabeh apa sing ditandangi Kuncahya, Xavira ora gumun. Xavira wis ngonangi sadurunge, yen Pawestri kuwi wong wadon sing kekarepane sinau mempeng, lan kepinterane ora baen-baen. Nalika sepisanan diajari komputer dening Xavira ing ruwang kantore Panuluh, anggone nyekel tuts ing *key-board* wis nganggo driji sepuluh. Mertandhani yen Pawestri wis tau blajar ngetik sing bener. Embuh saka ngendi asale, wong wadon kuwi mesthi wis tau urip sing magepokan karo tulis-menulis sarana mesin ketik.

Lan sateruse, saben-saben Kuncahya crita, yen Pawestri Tanpa Idhentiti kuwi bubar magang ing papane Kuncahya seminggu, banjur magang ing babagan liya. Babagan pengiriman daging rutin, babagan bandha rumeksa utawa administrasi keuangan, nganti babagan angkutan truk Fuso, disinau, didlajahi. Sipate kaya akuntan publik wae. Nanging iki ora golek cacad lan tatane administrasi prusahakan kanggo plapur marang negara, iki kanggo pasinaone Pawestri wong wadon kang jare kelangan pangeling-eling, pawestri tanpa idhentiti, supaya enggal waras. Lan kabeh bisa ditandangi kanthi baleg dening Pawestri. Mung tetep wae, isih ora ngaku yen wis eling karo kahanane kang wingi uni.

Kasile dadi liya. Kasile Pawestri bisa dadi konsultan, bisa ngreti kabeh sawernane penggawean ing kantor PT Frozenmeat Raya. Ana persoalan dumadi, Pawestri wis bisa melu campur ngudhari karuwetan.

*

“**Bu Vresti**, kae truke teka. Sida nginspeksi mrana ora? Kebeneran loro pisan teka meh bareng, panceran yah mene wayahe padha teka,” ujare Kuncahya ngaturi Bu Vresti.

“O, iya. Anu, Mas, aku dakweruh carane padha ngandhangke truk,” Vresti mlembar nyuwun palilah marang Panuluh.

Panuluh ngidini. Vresti terus kekancan karo Kuncahya metu saka kantor, marani latar amba ing kiwane gedhong kantor. Kono kuwi minangka kandhang truk angkutan daging. Platarane amba, yakuwi ing ngarep wiwit pos penjagan satpam ngarep kantor, memburi nganti tekan pos penjagan satpam plataran mburi dalem Jatiwaringin. Ambane plataran kena dipanggoni lima apa nenem truk Fuso, nanging sing diduweni PT Frozenmeat Raya mung loro.

Nalika Kuncahya lan Vresti tekan ngarep plataran kandhang truk, truk sing disopiri Nursalim wis ngandhang, mburine truk mepet dhang-dhangan wates parkiran sing prenahe ing ngarep bengkel. Truk sing sijine disopiri Abror lagi mlebu plataran. Anggone markir golek gampange, langsung njejeri truk sing wis ngandhang, dadi madhepe beda, kosokbalen, mburine truk sing parkir dhisik dadi ngarepe truk sing parkir keri. Golek gampange, truk sing kari markire ora mundur dhisik, disopiri langsung njenjeri truk sing wis parkir, sejajar, dhang-dhangan watese parkir meh ditabrak sopir. Dudu mburine truk sing mepet dhang-dhangan wates parkiran, nanging ngarepe utawa sopirane. Wis pas mapane, mesin dipateni, kernete gage metu, lan si sopir ya nututi metu.

Nalika kuwi Kuncahya lan Vresti tekan kono, para sopir lan kernet isih padha ana cedhak truke. Abror malah lagi mudhun saka sopiran sawise mateni mesine.

“Iki karepe priye, ta, iki?” ujare Vresti sentak nesu.

Kuncahya noleh. Mengkono uga para sing cedhak kono, ora ngreti apa sing dadi nesune wong wadon sing kondhang dadi rerasan ‘*Pawestri Tanpa Idhentiti*’ kuwi, wong wadon sing kelangan lelakon latar mburi biyene.

“Hé, Sopir! Mrene!” sentake Vresti ngundang Abror. “Caramu markir truk iki priye? Rampung?”

Abror ora ngreti salahe, lingak-linguk maspadakake truk sing mentas diparkir, rumangsa wis bener kabeh. Lan dheweke ora ngreti kenapa wong wadon sing lagi dadi rasanan kantor jare dijupuk saka hotel kuwi saiki srengen marang dheweke kaya wong kuwasa-kuwasaa kae. Apa gayutane karo dheweke?

Wong sakupenge kono uga sajake ora ngreti kena apa sore iki ujug-ujug Pak Kuncahya sanja mrono, lan mara-mara wong wadon sing ngancani Pak Kuncahya kuwi alok galak srengen marang Abror. Pak Kuncahya ora tau ngendhangi mrono. Ya lagek saiki mapagake truk-truk sing lagi teka, mrono. Adat saben biyasane, para sopir lan kernete yen wis padha teka ngono kuwi sing banjur plapur menyang mejane Pak Kuncahya apa Darminta. Padha nglapurake kanthi bukti tinulis yen pengirimane daging sapi wis padha ditampa dening para sing tuku daging sing kecathet dadi pelenggan tetep, kudu dieteri daging nganggo truk kuwi. Adate kajaba plapuran cathetan sah, uga plapuran lisian lelakone dina kuwi dhewe-dhewe, upama lurunge ing Pulo Mas lagi banjir, apa sing nampa kiriman daging dudu wong sing adate. Lan crita-crita lucu sing dialami para sopir lan kernete sing ngayahi tugas.

Pak Kuncahya nekani truk sing lagi padha teka ing plataran kandhang truk iki rada nganeh-anehi. Apa sebabé? Apa maneh diiringi wong wadon sing anyar katon nanging critane sing ala wis padha siniyar ing pasrawungan lokal kono. Gek saiki mara-mara ngucap srengen marang Sopir Abror. Lelakon kang nganeh-anehi.

“Caramu markir ngono kuwi bener?”

“Leres, Bu. Sampun sejajar kalih truk setunggale. Lete watawis sameter, cekap wiyar margi panggenanipun omber, mboten dhesekan. Panjange nggih pun sagaris, mboten moncol.” Sanajan lagi sepisan kuwi Abror ngomong karo wong wadon kuwi, mangka ngreti yen wong kuwi garukan saka hotel, nanging merga mronone sajak dieringake dening Kuncahya ~ kepala administrasine ~ Abror omonge ya nganggo basa krama, minangka pakurmatane marang wong wadon kuwi. Nanging tetep lagune rada kasar semu ngenyek, nyeperekake apa gayutane wong wedok kuwi karo Abror, kok olehe ngundang anggep-anggepan ngono kuwi. Gek, wong wedok ngono kuwi ngreti apa bab parkir mobil gedhe angkutan daging kuwi, thik nyenthe-nyenthe urus-urus barang?

“Sapa jenengmu? Kowe ki sakjane ngreti carane nyopir apa ora, ta?”

“Jenenge Abror, Bu. SIM-e B2,” Kuncahya njelasake.

“Kuwi genah SIM olehe nyrobot. Yen nyata SIM olehe nganggo diuji ing kapulisen, mesti ngreti yen markir mobil kuwi mesti mundur, mobil perangan mburi sing ngunduri papan dhang-dhangan wates parkir.”

“Alah, adate ngoten nggih mboten napa-napa, lé. Aman,” dhebate Abror semu ugal-ugalan. ‘*Oleh pirang prekara, wong wedok kuwi kok ndadak ngurus-urus barang?*’

“Ora. Aturan sing bener, markire kudu mundur. Ayo, benakna!” prentahe wong wedok kuwi.

Wong sakupenge padha cingak. Abror briga-brigi, setengah nganggep sepele omongane Pawestri alias Vresti. Ora sudi diprentah wong wedok saka garukan hotel.

“Kok plompang-plompong? Ayo, balik menyang sopiran. Truke diparkir sing bener. Mujure diwalik padha kaya truk sijine kuwi, sing mburi padha mburi, ngunduri dhang-dhangan wates parkir!”

“Hi-hi-hi! Mboten sah mawon, Bu. Biyasane nggih ngoten, kok,” wusana mucape Abror. Tetep nyepelakake prentahe wong wadon kuwi.

“Mas. Wong iki sesuk wis aja oleh nyopir maneh. Ora sah nyambutgawe neng kene yen ora gelem markir mobile ing parkiran kanthi cara mundur. Aturan Internasional kuwi parkir mobil ing papan parkiran kudu mundur. Ora oleh sopirane nabrak dhang-dhangan wates parkir ngono. Sopiran kudu siyap maju yen arep metu saka parkiran!” ucape Vresti marang Kuncanya.

“Abror. Parkiren truke kaya truke Nursalim.” Kuncanya kepeksa ngakon Abror nuruti karepe Vresti, marga kepriyea wae, sanajan kedadean kuwi nyleneh sesongaran ~ wong wadon Vresti kok campur tangan ngurusi penggaweane sopir truk, ~ nanging marga pasrawungane Bu Vresti kari-kari kuwi ing kantor PT Frozenmeat Raya diuja banget dening Pak Dhirektur ~ sing uga maratuwane Kuncanya ~ Kuncanya uga banjur ketularan ngajeni marang Bu Vresti, dianggep kaya calon maratuwane wadon sing ndarbeni prusahakan dodolan daging sapi kuwi. Sanajan durung resmi, glagate lan rerasane wong akeh mengkono, Kuncanya anut grubyuge rerasane wong akeh. Lan tutuge ora mokal yen Vresti bribik-bribike nduweni kekuwasan ing PT Frozenmeat Raya. Kewenangan Vresti nyampuri penggaweane sopir truk, nganti akon mecat, ora mokal.

“Nanging, Pak, ngeten niki rak pun limrah kula lakoni saben dinten. Ngantos sapriki aman-aman mawon,” omonge Abror mbantah.

“Kuwi salah kaprah. Wiwit dina iki ora oleh salah kaprah. Nyopir kudu dilakoni kaya apa sing disyaratake ing ujian SIM. Salah kaprah sing kerep dilakoni dening wong Indonesia kuwi sing marahi anane lelakon-lelakon nabrak aturan, mahanani akehe slanca aturan, terus ora trep karo aturan Internasional, nyalahi prosedhur, proses lan kawusanane lelakon kang onya utawa bubrah. Indonesia akeh prekara sing kudu dilurusake, ben ora nyalahi aturan. Salah kaprah kuwi pakulinane wong kesed, marga kesed nganut aturan, golek sakepenake dhewe, banjur salah-salah ya terus dilakoni. Nyalahi tata-tertib, ya tegese emoh diatur. Marga pakulinane wong kesed, kesed lumaku utawa tumindak ing bebener, ndadekake laku salah kaprah, wong Indonesia dadi bangsa sing mbregudul ora gelem diatur utawa angel diatur. Negarane dadi kaco marga wargane mbrengkelo nekad wae nglakoni salah kaprah. Klebu akehe kacilakan sing jalarane saka laku salah kaprah nyebal aturan. Markir mobil ora mundur, kuwi salah kaprah. Yen terus dumadi kacilakan marga salah kaprah ngono, jenenge *human error*. Kacilakan lalu-lintas ing Indonesia paling akeh marga *human error*. Supaya negera Indonesia maju, kabeh prekara salah kaprah kudu dibrastha, dibenerake nganti ora salah maneh, ora nyalahi praturan Internasional. Ngendhani anane kacilakan tembe mburi, yen sopir iki ora gelem ngowahi klakuane sing salah kaprah, dheweke ora sah nyambutgawe neng kene wae,” omonge Vresti nglawer mbranyak kemrecek kaya wong kuwasa-kuwasaa wae.

Kuncanya ngreti, omongane Vresti kuwi wis kebacut-bacut, wis nerak wewenange utawa praturan umum ing kantor kono. Ora jamak salumrahe. Anggone muni-muni ngelokake bab nyenyopir, Kuncanya maklum, marga Vresti lagi wae nampa piwulang nyetir mobil ing Trans-travel. Nanging yen Kuncanya ora nuruti omongane Vresti, Kuncanya ewa. Bu Vresti kuwi calon maratuwane, jare. Gek apa sing dijilentreh mau bener tenan, lan duweni maksud ngamanake prusahakan. Kuncanya setuju banget, yen pakulinan ngadani penggawean salah kaprah kuwi kudu dibrastha, supaya wong Indonesia ora kakehan sing nerak aturan, nyalahi aturan, gawe kaco lan congkreh, marakake akeh kacilakan lan kurban. Mula ya banjur mbaleni pakone Bu Vresti marang Abror, “Trukmu waliken, sopirana parkir mundur, apa kowe dakpecat?”

Krungu mantepe pakone Kepala Administrasi, Abror kanthi clila-clili ya banjur balik menyang sopiran truke. Truke distarter, dilakokake maneh, dibaleni parkir maneh,

mujure diwalik, diparkir mundur jejer persis karo truke Nursalim. Anggone parkir mundur diabani kernete sing minangka dadi juru parkir.

*

Lelakon ing parkiran truk gage sumebar dadi rerasan ing kalangane pegawe PT Frozenmeat Raya Jatiwaringin. Rerasan yen polah tingkahe Abror sing akas, dilumerake dening pangastutine Bu Vresti. Jelas sanajan kaya ngapa bakoh lan akase Abror anggone megawe, lan saprene ora tau kacilakan sing ngrugekake prusahakan, nanging kepeksa kudu nglakoni bab sing bener manut aturan, kuwi sing jan melehake kaluputane Abror. Abror kudu nampa kekalahan kuwi. Nanging ya kanthi kisinan tenan. Akase laku nyopir, sanajan durung tau kacilakan, kalah dening pakon sing didhedhasari bebener. Gek, sing marakake Abror kisinan tenan, sing ngalahake cakrake Abror, yakuwi Vresti, pawestri sing jarene kelangan engetan, kelangan graita, wong wadon sing digaruk saka hotel. Kedadean kuwi disekseni wong akeh. Wah, Abror jan isin banget.

Sumebare crita cepet wae. Srigadhing ya enggal krungu. Lan saka dheweke, nalika jam sanga esuk dina sesuke Pangestu telpun dalem Jatiwaringin, kabar kewirangane Abror dening Bu Vresti wis tekan Cimanggis Depok, Cawang PT Frozenmeat Raya sing dipandhegani dening Pangestu.

Lan kebeneran awan kuwi Pangestu ~ *branch manager* PT Frozenmeat Raya wilayah Depok lan sakupenge ~ nampa kiriman jatah daging saka Pulo Mas, sing ngeterake truke disopiri dening Abror. Langsung wae Pangestu nanggap prekara kawirangane Abror.

“Wah, aku isin banget, Mas. Issiiin banget. La wong disekseni wong samono, jé!”

“Aku ya gething kok karo wong wedok kuwi. Bapak ki aneh, lonthe dileboke kantor, diwenehi penggawean. Enake dipateni wae. Utawa dipitenah supaya ora duwe panguwasan ing kantor kana, uga disingkirake saka dalem Jatiwaringin kana barang. Iki mau, Mbak Sri wadul, ing dalem Jatiwaringin polahe wong palanyahan kuwi uga jak-jakan kurangajaran. Mbak Sri rumangsa diasorake, disingkirake. Ya aku melu ora trima, yen Mbak Sri disingkirake, dalem dikuwasani, kantor dikuwasani. Pegawe kantor dicecamah, digawe isin.”

“Aku jan isin tenan, Mas. Mongsok SIM-ku diarani SIM srobotan.”

“Lan nyatane saprene kowe rak ora tau gawe rugine prusahakan.”

“Gek aku kepeksa nglakoni mbaleni markir truk, manut karo pakone wong wedok juweh kuwi. Daklakoni, marga Kuncahya nuruti karepe wong wedok kuwi, lan ngancam arep mecat yen aku emoh nglakoni. Disekseni wong akeh! Wah, isin aku!”

“Dhik Kun ngancam ngono? Wah, iki gak kena diterus-terusake, Bror. Tingkah kurangajare lonthe kuwi kudu dicegah, aja nganti kebanjur-banjur kawenangane ing omah lan prusahakan mbabruk-mbabruk. Cekake aku ora trima. Aku ki putrane Bapak Panuluh Barata, sing duwe prusahakan, lo. Mongsok kawenangane bakale dikalahake karo lonthe garukan hotel? Priye yen kita singkirake wae, sadurunge kekuwasakane kukuh ngambra-ambra mendhem jero?”

“Woo, aku setuju banget, Mas. Nganti saprene huisinku ora jamak, je! Rasane raiku kaya dibeset!”

“Upama dilumpuhake klakuane, ben aja anggak-anggakan ngono, priye, ya?” omonge Pangestu kanthi pangigit-igit.

“Aku kepengin ngrudapeksa dheweke wae. Asale lonthe mongsok kangelana ngrudapeksa dheweke?”

“Lo. Yen kowe wani, gampang kelakone. Yen dina awan jam kantoran ngene, dalem Jatiwaringin kuwi kosong. Sing ana mung Mbak Sri. Mengko diatur wae, priye supaya Mbak Sri bisa njaga dalem ora ketamuan wong liya, dene wong wadon kuwi ora neng kantor, lagek mulih ing ndalem. Lan kowe ya sengkakna jam sepi kuwi menyang dalem Jatiwaringin.....”

Lan sateruse Pangestu rundhingan karo Abror arep maeka Pawestri.

“Mbak Sri apa ya setuju?”

“O, setuju banget. Dheweke ya rumangsa disingkirke, dianggep sepah marga anane wong palanyahan kuwi mlebu dalem Jatiwaringin, kok. Iki mau sadurunge kowe teka kene, Mbak Sri wis nyenthe-nyenthe neng telpun ngabari lelakonmu wingi lan calak-cangkole Si Lonthe nglarani atimu. Mbak Sri ya lara atine!” Pangestu ngantepi paekane.

*

Gagasan maeka ngrudapeksa Pawestri dirembug kanthi tlesih antarane Pangestu, Abror lan Srigadning. Lakune lelakon, Pangestu ngirimake fotone Mama Pandora sing dipigorani ukuran kertas A4 utawa kertas foto 10R menyang dalem Jatiwaringin, atas panjaluke Pawestri. Anggone ngirimake sarana ngongkon Abror, sing

duwe kewajiban ngeter-eterake daging ing wilayah Depok, klebu pasokan ajeg daging njendhel marang Pangestu, pangarsa PT Frozenmeat Raya cabang wilayah Depok. Foto nganggo pigora sing wis suwe dipasang ing omahe Pangestu ing Cimanggis Depok dikirim menyang dalem Jatiwaringin, marga ing dalem Jatiwaringin wiwit biyen ora ana foto kang cumanthel ing tembok. Temboke dalem Jatiwaringin wis dirancang wiwit mbangune biyen, ~ sing uga manut rancangane Swargi Mama Pandora ~ ora kena dipaku kanggo centhelan gambar. Mula ing dalem kono ora ana foto apa liyane, upamane tanggalan, sing cemanthel ing tembok. La ing rencana paekan iki, ethok-ethoke Pawestri kepengin weruh fotone Mama Pandora, sing kalokane dadi garwa kang wicaksana ngatur balewismane keluwarga Barata nganti sukses mbangun prusahakan PT Frozenmeat Raya ing Jatiwaringin Raya. Srigadzing sing bakal ngatur supaya Pawestri duwe pepenginan weruh fotone Mama Pandora, lan sabanjure mancing supaya Pawestri merlokake mulih menyang dalem Jatiwaringin nalika kantor lagi rame, diarah nalika dalem Jatiwaringin dhong sepi. Ing nalika kuwi, Abror sing wis nggawa foto, mlebu dalem Jatiwaringin. Abror nyengkakake rampung anggone ngeter-eter daging luwih gasik, mulih menyang Jatiwaringin isih awan watara jam telu. Dene anggone masrahake foto diangkah ing kamar agung. Srigadzing kudu pinter, priye anggone ngrancang supaya nalika srahsrahan foto kuwi, sing ana ing njero kamar mung Abror karo Pawestri. Srigadzing ora neng kono. Nalika mengkono, Abror ~ embuh kanthi ngungrum alus apa kasar ~ ngrudapeksa Pawestri.

Jam telu awan, truke Abror wis bali. Kernete dikon lapur menyang Darminta, Abror dhewe nyelingker liwat pos satpam mburi dalem Jatiwaringin, nyapa satpame lan njaluk idi arep nemoni Srigadzing ngaturake foto pigoran sing diwelingake dening Bu Pawestri. Mlebu latar mburi, sapatemon karo Srigadzing, terus diumpetake ing tilas kamare Srigadzing dhisik.

Sabanjure Srigadzing nothok lawang kantoran, ngaturi Bu Vresti supaya kondur menyang ndalem dhisik, saperlu nampani foto sing dirembug wingi kae.

Pancen bengi-bengi sadurunge, nalika padha mapan turu bareng ing kamar agung, Srigadzing crita ngalembana kawicaksanane Mama Pandora anggone bisa ngemong lan ngububi gairahe Panuluh Barata lan para putrane mbangun ngrembakakake prusahakan dagangan daging PT Frozenmeat Raya. Dhisik-dhisike briwik-briwik ngadani dagangan

daging njendhel ing Salemba, banjur dingrembakakake mbangun kantor administrasi pusat dalah dalem sing mepet kantor, lan plataran jembar kanggo kandhang truk, sakompleks ing Jatiwaringin kuwi. Kabeh ora pisah karo gagasan lan ubuhan semangate Mama Pandora. Kepetung carane mbangun kantor lan dalem sing ruwangan-ruwangane digelar kaya saiki. Kuwi kabeh marga nuruti usul-usule Mama Pandora. Srigadning nyekseni kabeh pembangunan ing kompleks Jatiwaringin kuwi, marga dheweke wis ngabdi keluwarga Panuluh Barata wiwit ana ing Salemba biyen. Wiwite ngabdi marga keplayu nalika Jakarta geger ana obong-obongan Mei 1998 kae.

“Sadurunge keplayu, kowe melu sapa?”

“Aku digawa tanggaku saka Sragen, arep digolekake penggawean ing Jakarta apa luwar negeri. Sakjane aku ya ora patia kenal karo tanggaku kuwi, nanging marga dheweke gelem nggolekake penggawean aku menyang luwar negeri, aku ya gelem dijak dheweke. Nanging lagek tekan Jakarta ndadak banjur ana obong-obongan, aku keplayu ora karuhan. Pethal karo tanggaku mau. Aku ora nggawa apa-apa. Keplayu kebeneran ditulung uwong diamanake mlebu menyang daleme Mama Pandora. Mama Pandora gelem nampa aku, sanajan tanpa keterangan apa-apa,” kojahe Srigadning ing peturon.

“Dadi Mbak Sri ki wanita tanpa idhentiti, ya? Kaya aku,” bisike Pawestri.

“Nanging aku kelingan, kok, asal-usulku. Omahe bapakku ing Karangmalang Sragen kana. Nalika wis aman-aman, aku ya wis tau tilik menyang Sragen barang. Njaluk surat katrangan aku pindhah Jakarta, alamate pindhah ya Salemba. Manut pamrayogane Bapak Panuluh, aku didhawuhi balik menyang daleme nggawa bapakku apa keluwargaku sapa ngono kanggo seksi masrahake aku marang Keluarga Bapak Panuluh. Ongkos lunga-balik Sragen-Jakarta ditanggung Bapak Panuluh. Sidane aku balik saka Sragen dieterake Paklikku seje kampung ing Sragen, jeneng tuwane Sudiraatmaja. Jeneng cilike embuh sapa, aku ya pancen ora patia kenal, nanging dheweke sing wis tau menyang Jakarta, lan gelem disambat ngeterake aku dadi seksiku dipasrahake marang keluwnaga kene. Aku dicathet dadi batihe Keluarga Bapak Panuluh Barata kene. Bareng Keluarga Panuluh Barata - Mama Pandora mbangun dalem kompleks lan pindhah Jatiwaringin, aku ya melu pindhah mrene.”

Mama Pandora ~ pancen sanyatane ~ dielem-elem sundhul langit, supaya Pawestri kepengin niru, nduweni rasa meri arep nyaingi, napak tilas kawicaksanane

Mama Pandora. Lan dipancing-pancing dening Srigadzing bab neniru katresnane Mama Pandora marang keluwargane kuwi luwih gampang kelakone yen Pawestri weruh fotone Mama Pandora. Pawestri sidane ya kepengin weruh fotone Mama Pandora. Nanging ing dalem kono ora ana. Sing duwe Pangestu. Srigadzing nyaguhi nyilihake foto kuwi marang Pawestri. Nanging diarah lung-lungan foto kuwi aja nganti kawruhan Bapak Panuluh. Yen wis dipasang utawa disimpen Pawestri ora papa kawruhan Bapak Panuluh, nanging aja crita yen sing ngajani nonton foto lan oleh-olehe foto kuwi saka Srigadzing.

Mula banjur semayanan, mengko yen fotone wis teka, Pawestri sing lagi neng kantor bakal diaturi tilik dalem dhisik sedhela. Fotone Mama Pandora sing ukuran cukup gedhe bakal diaturake. Yen anggone lung-lungan foto wayahe kantoran, rak dalem Jatiwaringin sepi. Lan Bapak Panuluh Barata mesthine ya ribet neng kantor, ora melu niliki dalem. Ora ngawruhi lung-lungan fotone Mama Pandora kuwi.

Pawestri setuju.

Pawestri ditemokake karo Abror ing ruwang tengah, ngaturake fotone Mama Pandora. Pigoran kaca, gambare Mama Pandora mesem ngujiwat, praen indho. Nduduhke banget karaktare sing wicaksana, ramah-tamah, kreatif lan kenceng kekarepane.

“Wah, dipasang neng endi, ya? Ing kene ora ana paku centhelan.”

“Anu mawon, Bu. Teng kamar, dipasang teng lemari kayu. Mrika rak saged dipaku,” rembuge Srigadzing.

Srawung sakamar karo Pawestri, dhisike Srigadzing niyat arep nganggep Pawestri kuwi kaya dene Xavira utawa Zetta, ~ marga umur-umurane lan asal usule toh undha-undhi sadrajat wae ~ omonge ora basan. Nanging marga pangrengkuhe Bapak Panuluh kang sarwa nguja kekarepane Pawestri lan tingkahe Pawestri sing sajak nduweni kaprawiran kaya Mama Pandora, Srigadzing uga banjur suyud ngajeni. Omonge sok isih ngoko, sok rumangsa kalah prebawa banjur ngomonge basa krama. Isih setengah-setengah, gendhulak-gendhulik, kudu kepriye sikepe marang wong wadon sing asale garukan ing hotel kuwi. Nyandra asale kang kaya ngono asore, nanging nyawang tindak-tanduke sing sajak mrantasi gawe nyambutgawe ing kantor, ya kaya ngono prigele, Srigadzing dadi saya ewa. Repot ngatur tangkepe marang Pawestri, antarane ngenyek nyepelakake apa ngajeni. Ora mung bab cecaturan basa krama apa ngoko. Uga bab pangundang marang wong wadon anyar katon kuwi uga rikuh tenan. Dhisike biyen arep

dijangkar wae kaya patrape marang Xavira lan Zetta, nanging marga Pawestri ngaturi Bapak Panuluh tansah ‘*Kangmas*’ utawa ‘*Mas*’ ngono wae kanthi solah kang bebas mardika ~ ngelingake Srigadzing marang patrape Mama Pandora marang Pak Panuluh Barata ~ Srigadzing uga banjur pakewuh ngundang njangkar ‘*Pawestri*’. Kumudu-kudu ketenta melu-melu ngajeni kanggo tembung panambang ‘*Bu*’. ‘*Bu Pawestri*’. Apa maneh kari-kari iki para pegawe kantoran wiwit padha manut anjurane Pak Panuluh, supaya ngaturi Pawestri ‘*Bu Vresti*’ ~ para pegawe saiki ya ngaturi ‘*Bu Vresti*’, ~ Srigadzing sangsaya garuh, bingung ngetrapake tepe-palupine marang ‘*Bu Pawestri*’.

Nanging nganti saprene, nalika ngadani lelakon lung-lungan foto kuwi, Srigadzing isih butarepan wae anggone ora trima yen wong kuwi bakal dadi sulihe Mama Pandora. Kuwi rasa lan patrap kang sepisanan ketangkep ing batine lan dikrungkepi Srigadzing nalika Pawestri sing dikabarake wong wadon garukan saka hotel kuwi diboyong menyang dalem Jatiwaringin.

Prasakan kuwi sing durung bisa diilangake. Mula melu urun nglakoni tindak kadurjangan nyingkirake utawa ngina-ina Pawestri dina kuwi ya diestokake tenan kaya sing dimupakati wong telu, yakuwi Srigadzing, Pangestu lan Abror.

Pawestri nayogyani usule Srigadzing, nggawa fotone mlebu kamar agung, sing saiki dadi kamare Pawestri lan Srigadzing.

“Melua mrene, Mas. Lemari kayune dhuwur, wong wedok ora bakal gaduk,” pakone Srigadzing ngajak Abror ngetut menyang kamar. Kuwi wis cocok karo sing dirancang dening Srigadzing, wis dijlentrehake marang Pangestu lan Abror. Ing kamar kono mengko, Srigadzing metu ethok-ethok golek apa ta apa, ninggalake Pawestri karo Abror ijen wong loro. Ing kono Abror bakal ngudapeksa Pawestri. Wis dirancang kanthi gamblang dening wong telu culika kuwi.

Wong telu mlebu kamar agung. Srigadzing nuntun nggolekake papan kanggo nyenthalake foto pigoran. Sing diarah lemari kayu sing dhuwur, blabag sisih tengen. Kabeh padha manut, setuju. Kajaba mengkone fotone madhep menyang dresoar, blabag kayune lemari bisa dipaku. Supaya makune kepenak, Srigadzing nyontoni nggeret kursi ngarep dresoar kanggo ancik-ancik maku lemari sing dhuwur kuwi.

“Mriki, rak sae, Bu?” Srigadzing njaluk mupakate Pawestri.

Pawestri setuju. “Priye carane masang? Endi pakune?”

“Dakjupuke palu lan dakgoleke pakune dhisik,” Srigadning agahan mudhun saka kursi, terus menehake foto pigorane marang Abror. Kanthi cepet terus metu saka kamar. Lawange kamare bali ditutup rapet.

Metu, bubar ngenep lawang kamar sing ditinggalake rapet-rapet, Srigadning angglong atine, ngelus dhadha. Jantunge ndrohog. Awake lemes. Dheweke slamet, wis bisa nglakoni tumindake kanthi sempurna. Tumindak durjana kang ndrawasi. Metu saka kamar golek paku lan palu, mung alasane. Sing pokok, ninggalake Pawestri lan Abror ing kamar kono tutupan wong loro. Ora perlu oncat saka kono, ora perlu golek paku utawa palu. Wis rampung sing kudu ditandangi, saiki Srigadning kari ngenteni kedadean bacute. Genten gilirane Abror kang tumindak gawe. Mesthine ing njero kamar kono, wong lanang cakrak kuwi wiwit nggrangsang ngurangajari Pawestri. Embuh suwe embuh sedhela, Srigadning kari ngenteni wae ing njaban kamar, isih ana ing ngarep lawang. Ora perlu ngadoh. Ngenteni ing kono luwih cetha apa sing kelakon, lan kepriye kawusanane.

Manut rencana, Srigadning mengko lagi balik mbukak lawang mlebu kamar, sawise sawatara suwe, aweh kalodhangan marang Abror anggonengrudapeksa Pawestri, diangkah nalika Srigadning mlebu wong loro ing njero kamar lagek kruntelan andon laku jinah. Ora preduli reaksine Pawestri kepriye, embuh brontak embuh nurut, nanging dikonangi Srigadning lagek laku jinah karo Abror. Kanthi konangan kepregok ngono, jenenge Pawestri dadi cacat ina, dursila, yen sumebar ing kantor mesthi dadi lanyahe wong wadon kuwi. Cocok karo rerasane sing wis kawentar, Pawestri kuwi wong wadon palanyahan sing sabane ing hotel. Jaman biyen disebut *kendho tapihe*.

Reaksine umum kepriye, Pak Panuluh kepriye, mesthi ana owah-owahan prilaku lan penganggep marang drajat palungguhane wong wadon palanyahan mau. Mesthi gigrig utawa malah gogrog, ora tetep disesubya diuja kekarepane sing alasane mung padha kepengin ngreti asal-usule. Utamane Pangestu, bakal ngudal-udal alane Pawestri, ‘*Tau tate dadi lonthe ya tetep nglonthe*’ kaya sing kerep diucapake ing pangigit-igite rerasan yen nelpun Srigadning awan-awan jam sanga ing dalem Jatiwariningin.

Ora sah oncat ethok-ethok golek palu, tetep neng ngarep lawang kono wae, ngenteni sawatara wektu karo niling-nilingake mbokmenawa keprungu tandha-tandhane kumruseke kasur tempat tidur, apa rerintihe sing padha laku sèdhèng. Yen wis cetha tandha-tandhane, Srigadning bakal mbukak lawang tampa taha-taha, lan ngonangi

mergoki Pawestri lagi uleng karo Abror ing tempat tidur. Srigadning luwih becik ora oncat saka kono, luwih becik ngenteni sawatara suwene. Ngenteni tandha-tandha uni krusek-krusek, apa gereng-gereng cluluk saka njeron kamar.

“Adhuh-iyung! Adhuh-iyung! Adhuh-dhuh-dhuh! Adhuh-dhuh-dhuh! Adhuh-adhuh-adhuh! Mati aku, mati-aku-mati-aku! Adhuh-iyung! Adhuh-dhuh-dhuh...!”

Srigadning ora perlu ngenteni suwe. Malah anggone tratapan ati wae durung menep. Upama mlaku ethok-ethok golek palu ngono, durung sepuluh langkah saka lawang kamar, wis krungu bengok-bengok sesambat kang ngayawara. Ndadekake kagete atine. Ora ngira cepete mengkono. Ora gereng-gereng utawa klesak-klesik kaya tandhane wong glenikan apa padu-don, nanging bengok-bengok pisan. Tandhane wong sesambat kelaran banget! Saking kagete Srigadning ora ngreti apa sing kudu ditandangi.

Saklerapan njegreg. Saklerapan tutuge, Srigadning marani lawang. Tanpa pikiran kang genah, nanging saka pakone ati, Srigadning kudu enggal meruhi apa sing kedadean ing njero kamar. Gage-gage!

Durung nganti nyekel rendhel lawang, lawange wis mbukak ngeblak, dibukak saka njeron kamar.

“Mbak! Tulung, Mbak! Dheweke kacilakan!” omonge sing mbukak lawang gupuh. “Tulungana, Mbak! Ayo ditulungi!”

Sing mbukak lawang Pawestri. Marga lawange dibukak blak, Srigadning weruh nyata, Wong Lanang Abror tiba glangsaran ing jogan karo bengok-bengok sambat lara. Luwih premana pandelenge, katon anggone polah glangsaran Abror karo nyekeli lakange. Sabuk clanane longgar, tangan kekarone mlebu njerone clana. Polahe nungsang-jempalik, glundhungan, sok uga lungguh, nanging banjur nggeblag maneh, sirahe tolah-toleh lan ndhangak-ndhangak, mriplate kiyar-kiyer, cangkeme bengok-bengok, mratandhani lagi nandhang lara kang nemen.

“Ana apa dheweke?” panambonge Srigadning.

“Planangane kecanhol kursi! Aku dak njaluk tulung nyang kantor!” ujare Pawestri langsung nyabrang ruwangan.

“Wes! Pawestri! Bu Pawestri! Aja!” Srigadning gupuh tenan. Wis genah, rencana jahate kejodheran. Dudu Pawestri sing kena ina, nanging Abror sing cilaka. Cilaka ing kamar agung, yen kuwi dikonangi wong akeh, mesthi wewadine kaculikan kebongkar.

Srigadhing mesti ketiban disalahake, kena apa nganti Abror mlebu menyang kamar agung. Mula sajrone bingung, Srigadhing menging Pawestri aja njaluk tulung menyang kantor, aja nekakake wong menyang dalem kono. Nanging, ya priye maneh. Pawestri wis jumangkah cepet, tumindak bener, marga kahanane Abror pance perlu pitulungane. Yen mung Srigadhing lan Pawestri wae, ora bakal kecenggah tetulung Abror sing polahe nungsang-jempalikan mengkono, gek sumbere cilaka dumunung ing lakangane. ‘*Planangane*’ jare Bu Pawestri mau! Wong wedok-wedok arep bisa apa nulungi Abror?

Sedhela wae wong kacilakan kuwi dirubung uwong-wong liyane. Panuluh, Aji Kartika, Rumsari, banjur liya-liyane maneh. Satpam Dolah. Abror gage oleh pitulungan, digujer kanthi kasar dening wong lanang-lanang, sanajan isih rekasa marga polahe sing kelaran ora gage mendha, pencilakan karo sambat-sambat ora duwe isin nggegem planangane.

“Iki mau priye, ta?” akeh sing takon.

“Dakkongkon masang gambare Mama Pandora ing lemari sisih tengen ndhuwur. Ancik-ancik kursi, planangane kecanthol. Nggeblak...!” ngono katrangan Pawestri.

Akeh sing mokalake. Akeh sing nyalahake kok Abror bisa mlebu kamar agung. Apa maneh clanane mlorot, tangane nggegem planangane. Mesti tumindak ala. Nanging kabeh ora padha meksa mbongkar larah-larahe kacilakan sing tenan, kok nganti Abror awan-awan mengkono merlokake mlebu dalem Jatiwaringin kono. Tugase Abror rak sopir, adate yen teka rak wis ngarepake kantor tutup. Lan maneka warna maneh sing dianggep mokal, nanging ora dipiyak maneges marang para seksi. Bu Pawestri wis aweh katrangan, ya katrangan kuwi sing kudu digugu.

Abror didhabyang dening Aji Kartika lan wong lanang liyane. Clanane sing kedhodhoran dibenakake munggah, tangane loro pisan dipeksa digeret menyang njabane clana. Clana munggah, tangan bali nggegem lakang, ning neng njaban clana. Marga polahe Abror isih rosa, anggone ngrangket dikerasi, nganti Abror ora bisa bangga maneh. Kudu nurut karepe wong akeh. Didhabyang metu saka kamar.

“Aja keras-keras ngrangkete. Mesake. Mas, digawa menyang rumah sakit wae. Dipriksakake, ya!” Pawestri usul marang Panuluh.

“Kun, nganggo Innovamu! Nyang RS Yadika Pondok Bambu wae, cedhak!” Panuluh langsung nanggapi usule Pawestri. “Aji lan Darminta sing nggujer.”

“Kangmas ora ngeterake?” Pawestri takon.

“Ora bisa, Jeng. Sing tunggu kantor sapa?”

“Yen ngono aku melu!” Pawestri kandha. “Aku seksi utamane kacilakan iki!”

Kabeh tumindak cepet. Abror sidane digawa menyang Rumah Sakit Yadika nganggo mobil Innova, sing nyopir Kunchya. Pawestri njejeri sopir. Abror digujer Aji Kartika karo Darminta ing jok tengah. Dolah ora sah melu.

*

Bareng mobil wis budhal saka plataran ngarep dalem Jatiwaringin, wong-wong kabeh dikon bali nyambutgawe maneh. Panuluh takon-takon sedhela karo Srigadzing, kepriye nalare kok nganti Abror nggawa fotone Mama Pandora diwenehake Pawestri, Srigadzing ya nyritakake yen kuwi kabeh panjaluke Pawestri anggone kepengin pirsa rupane Mama Pandora. Lan marga ing dalem kono ora tinemu, Srigadzing nggandhengake karo Pangestu. Pangestu ngirimake fotone Mama Pandora liwat Abror.

Panuluh mung ngrungokake. Ora nyrekal apa mbantah srengen. Lan banjur gage mlebu menyang ruwangan kantor. Dalem Jatiwaringin dadi lengang sepi maneh. Srigadzing kari ijen.

Ditilingake sepine omah ora bakal owah, Srigadzing gage nyandhak telpun, mijet-mijet nomere kantore Pangestu. Dudu telpun HP marga Srigadzing wegah ngapalake nomer sing pirang-pirang dhigit angkane. Dheweke duwe HP ya marga diidini Pawestri, pareng duwe HP. Isih lagi blajar. Durung lanyah.

“PT Frozenmeat Cabang Depok, menapa ingkang saged kula ladosi?” suwarane wong wadon.

“Rengganis, ya? Aku, Mbak Sri. Bisa caturan karo Pak Pangestu?” omonge Srigadzing.

“Oh, Mbak Srigadzing. Enteni sedhela,” ujare Dewi Rengganis, sekretarise Pangestu.

Ora let suwe banjur Pangestu ngomong ing telpun, “Priye, Mbak? Kasil? Kok cepet timen plapurane?”

“Wah, cilaka, Mas. Cilaka! Sing dadi kurban Abror. Bengok-bengok sesambat seru ing kamar agung. Terus anu...Bu Wedoke ngundang-undang priyayi kantoran dijaluki tulung. Ya kabeh banjur ngreti prekarane....!”

“Sik, Mbak. Abror kena apa?”

“Bengok-bengok sambat lara, planangane....diremet wong wedok kuwi!”

“Ngucap mengkono? Keprungu wong-wong liyane? Terus? Wong-wong ngarani priye? Ngreti paekane kene? Saiki Abror nyang endi? Kepriye?” Pangestu ya gugup.

“Digawa nyang Yadika. Ya ora, Mas. Ora dha ngreti Abror dikapakake. Wong Bu Wedoke kandha jare kecanthol kursi nalika arep masang gambar.”

“Wong-wong padha percaya? Mbak Sri rak seksi? Ya kandha kecanthol ngono?”

“Aku ora weruh. Wong lagi ethok-ethok njupuk palu, metu saka kamar. Sing neng kamar ya mung wong loro kuwi, kaya sing kita rencanakake.”

“Neng njaban kamar? Rak ora weruh? Kok mau kandha diremet, ora kecanthol?”.

“Kecanthol ya mokal, Mas. Wong clanane wis diwudhari, sabuke kendho, tangane nggegem planangane. Kecanthol ancik-ancik kursi priye kok nganggo ngudhari clana?”

“Terus? Ora ana sing ngurus prekara clana mlorot kuwi?”

“Bu Pawes... Wong wedoke.... seksi ngijeni sing mrangguli kedaden kuwi kandha kuwi kacilakan, salah kedaden anune kecanthol kursi, ya kabeh padha ngandel apa tuture. Didhabyang digawa metu saka kamar, digawa menyang rumah sakit, kabeh ora ana sing juweh ngrasani mlorote clana. Padha ngira mlorote clana marga sawise kacilakan.”

“La iya, kok mung Mbak Sri dhewe sing ngreti yen diremet?”

“Dakkira kabeh ya nggraita, ta, Mas. Mung wae ora ana sing wani cumuwit mengkono. Kabeh manut omonge seksi tunggal. Apa maneh Bu Pa...westri katone ngayomi Abror banget. Ora ketara yen Abror mentas ngurangajari dheweke. Abror ora oleh dikasari apa dipilara banget-banget. Karepe, Abror ora salah, aja diukum apa disrengeni. Malah gupuh ngusulake supaya Abror enggal digawa menyang rumah sakit wae. Sidane ya digawa menyang rumah sakit, Bu Pawes....Bu Pawestri melu...”

“Melu menyang rumah sakit? La terus, tangkepe Bapak kepriye? Ya ngreti yen Abror diremet....?”

“Cekake sawatara wektu saiki aman. Abror digawa nyang rumah sakit dilawani Darminta lan Aji, disopiri Mas Kunchya, Bu Pawestri melu. Dalem wis sepi maneh.”

“Dadi kadurjanaan kita ora konangan? Wonge rak gak ngreti yen dipaeka, ya?””

“Kuwi sing aku mir-mir, Mas. Kabeh wis mesthi nyalahake aku lan Abror kenapa Abror kok nganti mlebu kamar agung. Mung wae padha diegeng, ora kinocap. Dene Bu

Pawestri, elok yen ora krasa dipitenah. Wong kabeh lelakon saka kawitan nganti pungkasan mau kabeh usule saka aku lan kowe. Kepengin weruh gambare Mama Pandora, aku sing ngojok-ojoki. Dikirim liwat Abror, mengko yen teka aku ngaturi Bu... Bu Pawestri, sing gawe semayan ya aku. Sing usul foto dicenthalke ing lemari, lan Abror sing bakal tandang mulane mlebu kamar agung, lan daktinggal ijen wong loro, ya aku sing usul. Mangka kedadean Abror disrengeni ing papan parkiran truk, congkreh antarane Bu Pawestri karo Abror, rak isih padha dielingi. Mula yen Abror nganti gawe ala nalika ijen ing kamar agung, kuwi mesthi wis dirancang kanggo males larane atine Abror. Mesthi wis disekenario mangkono. Sapa sing nyekenario? Elok yen Bu Pawestri ora ngreti lan ora krasa ngono....”

“Jare Mbak Sri mau dheweke ngayomi Abror. Abror kaya ngono merga kecanthol kursi. Dudu marga nglawan polahe Abror. Rak beres, ta, yen dheweke ora ngreti yen kabeh mau rencana kita?”

“Mongsok kecanthol kursi kok nganggo nglokori sabuk clana barang? Kabeh mesthi ora percaya. Mesthi dudu kacilakan kecanthol kursi. Kacilakan apa? Ya marga tumindake Abror sing nganggo nglokori sabuk clana kuwi sing dadi jalarane kelaran utawa kacilakane. Apa? Perlawanane Bu Pawestri marang tumindake Abror kang kurangajar kuwi. Yakuwi diremet planangane. Iki sing ora kinira-kira dening Abror. Ora klebu ing sekenario kita. Ora nduga reaksine Bu Pawestri priye.....”

“Tilas lonthe mesthine gampang dingungrum, jare Abror.....”

“Eloke, wis dipitenah kaya ngono, kok Bu Pawestri ora blaka, malah ngayomi kesalahane Abror. Kuwi sing aku ora ngreti.”

“Alah, kiraku dheweke kandha jujur, Mbak. Pancen kacilakane Abror kecanthol kursi. Dene sabuke dikendhoni, kuwi langsung reaksine Abror anggone arep ngelus-elus sing kelaran. Kabeh, klebu awake dhewe, ya kudu percaya. Wong nyatane seksine ya kandha ngono. Dakkira dheweke pancen gak ngreti rencana kita, Mbak. Aman.”

“Prasaku gak ngono.....!”

“É, Mbak. Mbak Sri dakrungoke iki mau yen nyebut kok nganggo tembung *Bu* marang tilas lonthe kuwi. Adate rak njangkar wae, utawa malah *wong garukan saka hotel* ngono wae? Kena apa? Dikongkon ngono, ya, karo Bapak?”

“Ora ana sing ngakon. Mung, tepung luwih raket, prasakanku saya owah. Saya ngajeni. Tindak tanduk lan wicarane ngelingke aku marang Mama Pandora.”

“Alah, entut!”

“Tenan, kok. Malah priyayi kantoran saiki ya padha ngundang *Bu. Bu Pawestri* apa *Bu Vresti* ngono.”

“Ah, entut! Entut! Entut! Aku emoh krungu sing kaya ngono! Lonthe kathik diceluk *Bu*. Ya *wedokan*, ngono wae. Yen Bapak, priye tangkepe? Maksudku yen cedhak sok ketok ngrangkul apa nggandheng tangane? Apa malah ngambung barang?”

“Blas ora ana ketarane yen ngesiri utawa kasmaran. Bapak katone ya srawung ngajeni. Ana rame-rame iki mau ya tumindak teges, tangkepe marang *Bu Ves*...*Pawestri* resik saka srawung katresnane wong lanang marang wong wadon. Mula sakjane aku kepengin bali wae menyang tunggonku lawas. Ora sah campur turu lan manggon ing kamar agung. Saprene aku isih sungkan, lo, turu ing tempat tidhure Mama Pandora swargi.”

“Ah, Mbak Sri mulai gigrig butarepane. La yen wong kuwi ijen ing kamar agung, yen saben bengi diparani Bapak, priye?”

“Kuwi embuh. Mung aku rumangsa bebas nalika manggon ing kamarku lawas.”

“O, ngono, ta? Sik, ta, Mbak. Aturan iki wis apik. Upama rekadaya kita iki mau kasil, wong kuwi wis bakal merat saka keluarga kita. Saking Abror wae sing kurang teges. Kita kudu luwih keket ngusir *wedokan* kuwi, Mbak. Yen wis ngono, keluarga bali kaya wingi uni. Mbak Sri bebas bali nyang kamare lawas. Bapak ya bebas saka panggodhane wong wedok liya. Yen ngene iki, sak kamar ana wong wedok loro, Bapak ora bebas ya?”

“Ya ora ngono. Aku mung sungkan turu ing kamar agung tilas kamare Mama Pandora kang daksuyudi. Nganggo barang-barange swargi rasane bakal kuwalat.”

“Ya wis, Mbak. Sing sabar dhisik. Kita kudu tetep ikhtiyar ngusir wong wedok kuwi!”

*

“Mas. Nyopir sing bener kuwi, tangane kiwa kudu nggegem stir ing angka sepuluh, tangan tengen nggegem ing angka loro, yen saupama setir kuwi diwenehi angka

kaya dene pandom jam. Kowe kok ora nglakoni ngono?” panyaruwene Pawestri marang Kuncahya sing nyopir Innovane nggawa Abror menyang RS Yadika Pondok Bambu.

“Wis kulina ngene...,” wangslane Kuncahya sing nyetir mung tangan kiwane sing nyekel stir, kuwi wae ing sisih ngisor, dene tangan tengen sikute diselehan ing lawange mobil.

“Aja dikulinakake nglakoni sing salah. Anggone pabrik mobil dipatenake sak donya gawe setir bunder ngono kuwi wis dirancang tenan, wis kanthi study njlimet sadurunge dipatenake, kepriye sing paling aman nyopir mobil. Apa ta, Mas, kabotanmu? Ngecakake bab-bab sing bener wae, wong Indonesia ki kok angel timen. Mula ya akeh kacilakan. Anu, Mas. Apike kowe ya sinau nyetir mobil maneh ing Trans-travel. Sakora-orane ben paham tenan carane nyopir kuwi, oleh sertifikat internasional. Upama, mobil mlaku kaya ngene iki, carane njaga let antarane kene karo kendharakan ngarepe, nyopir sing bener kepriye. Sing aman nytingkiri kacilakan, paling caket ora oleh kurang saka patang sekon bantere kendharakan kita. Sekon sepisan, kene nengeri anane kahanan apa kedadean sangarepe mobil mbokmenawa ana bab kang ora beres, sekon kapindho utek reflek kita ngabani kawaspadan, kene ngreaksi ngamanake kendharakan kita saka kahanan kang ora beres mau supaya ora nabrak, sekon katelu kene wis tumindak kanthi bener lan slamet, kuwi kudu wis dadi tumindak refleks kita, sekon kapapat secuplik wektu rampunge kahanan ~ *spare time* ~ yen tindakan kita mau wis bener. Utamane mangerten yen lete laku kendharakan kita karo kendharakan ngarepe wis bener, yakuwi ora kurang saka patang sekon lete bantere kendharakan kita karo kendharakan ngarepe. Yen nganti kurang saka patang sekon, kene kudu ngalonake kendharakan sing kita setiri, supaya lete saorane patang sekon utawa luwih. Ngono kuwi *defensived driving*, nyopir sing uga karo njaga amane awake dhewe. Aja nganti kacilakan.”

“Ngetunge sekon karepe priye, Bu?” Kuncahya dadi kepengin ngreti. Dheweke sakjane nyepelekake panyamahe Bu Vresti bab nyenyopir, marga Bu Vresti lagi kemaruk anggone ngaya sinau nyetir mobil, dadi bab-bab sing dingreteni anyar lagi dadi cancange pikir. Prakteke durung lanyah, dadi aturan-aturan sing bener isih dicekethem dicakake tenan. Mengko yen wis kulina nyopir, aturan-aturan bener sing pricen ngono kuwi wis ora digugu maneh. Nanging apa sing lagi wae diomongake Bu Vresti bab aturan lete kendharakan nalika nyopir, durung tau diprungu dening Kuncahya. Kuncahya ora ngreti

aturan kuwi. Ndadekake kepengin ngretine. Uga istilah *defensived driving* lagi diperungu saiki, lan kuwi ndadekake kesadharane yen nyopir mobil kuwi uga aja lali golek slamete awak. Tetep waspada. Lan kawaspadan kuwi wis dipacak ing aturan-aturan internasional carane nyopir mobil. Kaya sing dituturake Bu Vresti kuwi.

“Nalika kita nyopir mbuntuti kendharakan liya, kita uga kudu nglirik barang-barang pinggir dalan sing ora obah, upamane cagak listrik, utawa wit-witan. Sekon sepisan, kita weruh cagak listrik, sekon kapindho, cagak listrik liwat nyedhaki kene, sekon katelu, cagak listrik pas kita liwati, sekon kapapat cagak listrik wis kliwat memburi, terus ora katon maneh. Wiwit katone cagak listrik nganti kliwat ora katon kuwi kudu sethithike patang sekon. Aja nganti kurang saka patang sekon. Kuwi tegese mobil sing kita sopiri lete pas patang sekon wektu, antara kang paling cedhak karo kendharakan sing kita buntuti. Let sing isih aman. Aja luwih cedhak maneh, sing tegese kurang saka patang sekon bantere kendharakan kita.”

“Wah, aku ora ngreti aturan kuwi. Yen ngono nyopir rak kudu lirak-lirik barang. Apa ora ngganggu konsentrasi?”

“Kuwi wis kudu mlebu ing konsentrasi carane nyopir sing bener. Upamane saben limang menit kudu nglirik kaca spion, maspadakake kahanane mburine mobile dhewe. Ngono kuwi wis kudu dadi paket ketrampilan carane nyopir klawan bener, klebu *defensived driving* mau.”

“Nanging, sanajan aku ora ngreti aturan disiplin kuwi, nyopirku ya aman-aman wae. Ya slamet nganti saprene, ki, Bu?”

“Kuwi tegese kowe urip angger urip, tanpa ngreti gunane urip kuwi apa, tanpa cita-cita, tanpa rencana, tanpa ngranggeh tujuan kang maton, tanpa ikhtiyar nylametake awakmu dhewe. Kowe ora waspada, ora ngretimu padha karo masrahake uripmu marang begja apa cilaka, ngono wae. Isih slamet, ya marga begja. Ora slamet ya merga cilaka. Kuwi sipate wong Indonesia nganti saiki iki. Urip ora dilakoni kanthi waspada, urip tanpa mangertenil ilmune urip kang bener lan tujuan urip kang pener. Urip tanpa kanthi guyat makarya, kabeh mung digantungke marang begja apa cilaka. Kepetung nyopir iki. Mula supaya urip kanthi upaya sing aja nganti cilaka, kudu sinau migunakake samubarang ilmu kanthi cara sing bener. Manggon omah ya kanthi cara lan ilmu sing bener dikulinakake wiwit cilik supaya anggone ngenggoni omah bisa kepenak ngrasanake, mangan ya kudu

kepriye sing bener carane nglakoni supaya tujuane mangan murakabi, sekolah ya sinau sing bener, urip saben dina ya dikulinakake sing bener, nyopir mobil ya kanthi carane kudu sing bener. Kabeh urip sing bener kudu dilakoni lan dikulinakake ing saben dinane, ing saben apa wae supaya urip slamet lan tanja. Carane alaku bener nganti slamet lan tanja kuwi bisa diikhtiyari sarana mengertenin Jenise laku bebener. Aja angger urip, angger mangan, anggere sekolah, angger nyopir ngono wae. Mung kabehe cara kang dilakoni kanthi bener sing bisa marakake urip iki dadi becik, murakabi, tanja, aman, bahagiya, ora cilaka. Saiki kowe wis ngreti carane nyopir sing bener, mara cakna, mengko rak saya aman anggonmu nyopir.”

“Ngono ya, pakone sekolah nyopir ing Trans-travel?”

“Lo, iya. Iku aturan internasional. Diturut dilakoni wong sajagad, kajaba wong Indonesia. Kepetung kowe, sing wis nglakoni nyopir mobil samono suwene ora ngreti aturane nyopir sing bener. Anu, Mas, becike kowe ya sinawa nyopir ing Trans-travel. Ben ngreti tenan carane nyopir sing bener.”

“Alah, aku dakngrungokake aturan sing bener saka Bu Vresti wae.”

“Pancen kuwi ringkihe bangsa Indonesia. Urip mung gumantung saka kawruh budaya lisani, kaya wong Jaman Watu biyen. Ing Jaman Modheren, urip kuwi kudu disanggari kanthi budaya maca buku lan nulis buku. Yen mung ngrungokake omongku, lisani, tegese olehmu kawruh urip padha wae karo wong Jaman Watu kuna makuna. Kowe wong kuna kang urip ing jaman saiki, jaman modheren. Ya uripmu keponthal tenan. Sarana kawruh budaya lisani kuwi uripmu mung gumantung karo kawruh yen aku dhong crita ngene iki. Seje karo kawruh sing pikolehe saka maca buku. Kowe bisa antuk saakeh-akehe kawruh saka buku sing kokwaca. Lan buku kuwi wis ana ing ngendi-endi, kari gumantung kegiyatanmu maca buku, nyedhot kawruh kanggo sangu urip.”

“Nanging nyipati weruh lan ngrungokake critane Bu Vresti kuwi aku sengsem banget.”

“Iya wae. Marga weruh lan krungu kuwi kodrat, saben wong normal mesthi sengsem urip karana nduweni kodrat weruh lan krungu. Dadi nyekseni weruh lan ngrungokake crita kuwi kodrat. Mesthi nyengsemke ati. Nanging yen mung ngrungokake crita kokanggo sangu urip, sadawane uripmu ya mung manut kodrate, ora ngowahi takdir nasibmu. Sangu uripmu ora bisa mung saka anggonmu sempat weruh lan ngrungokake

omongku. Ora bisa ngono, Mas. Enake ngene wae. Kabeh wae warga Frozenmeat Raya sing bisa nyopir disinaokake ing Trans-travel nganti oleh sertifikat internasional. Klebu sopir-sopir truk box angkutan daging, lan keluarga Panuluh Barata. Nyopir aja angger nyopir, kudu ngreti lan nglakoni aturan internasional. Wong nyopir kudu nglakoni utawa ngecakake *defensived driving* kuwi. Ora mung kanggo keslametane sing nyopir lan sapenumpange, nanging uga tumrap keluarga lan prusahakan. Dadi warga prusahakan Frozenmeat Raya, kabeh wae, ya sing sopir ya sing ora bisa nyopir, kudu mahami lan ngecakake QHSE, *quality, healthy, safety, environment.*”

“Apa kuwi, Mbak? É, Bu?”

“QHSE yakuwi usaha prusahakan anggone ngurangi kacilakan kerja para pegawe. Lan ngurangi cak-cakan negatif makaryane tumrap alam lan masyarakat sakupenge, upamane anggone nyopir aja nganti tabrakan kang ndadekake masyarakat sakupenge melu rugi. Meh kabeh prusahakan sing duwe kawigaten marang lingkungane supaya becik mesthi ngecakake pangreten QHSE utawa *keslametan lan kuwarasan makarya*, utawa istilahe Indonesia K3, *Keselamatan dan Kesehatan Kerja* tumrap pegawe. Prusahakan tambang, upamane Freeport apa Kaltim Prima Coal, prusahakan lenga lan gas kaya Pertamina, Total, Chevron, prusahakan pelayanan pangeboran tambang lenga lan gas kaya Schlumberger, Baker Huge, prusahakan pabrik kaya Astra Group, Kramayuda Tiga Berlian, mesthi marang pegawe diwenehi lan dikon ngetrapake standard QHSE utawa K3 kuwi. Saben prusahakan nduweni standard dhewe-dhewe. Upamane Kaltim Prima Coal, marga migunakake truk tambang sing gedhene saomah, nganti sing nyopir ora weruh dhasare lemah, para pegawe sing ana sakupenge kudu ngreti K3 ing kono. Pabrik Astra sing akeh mesine sing muter, ora ngolehake pegawe ngingu rambut gondrong marga mbebayan yen cedhak karo mesin sing lagi muter. Prusahakan dodolan daging kaya PT Frozenmeat Raya, uga kudu duwe ancer-ancer K3 sing dipahami lan dicakake dening warga Frozenmeat Raya. Upamane nalika nyopir Innova Kijang ngene iki, jumlah penumpange karo sopir diwatesi mung nganti wong wol, sisopir ya kudu ngecakake makaryane mengkono. Aja nganti luwih saka wong wol. Yen luwih tegese nglanggar K3, kena paukuman. Sepisan ping pindho dielikake tertulis, kon tandhatangan yen bakal kapok, yen ping telune isih tetep nambeng, kudu dipecat. Kaya ngono mau sing dakpatrapake marang Abror wingi. Parkir mobil kudu mundur. Kuwi klebu *safety*

driving, ora beda kudu migunakake *seatbelt* ngene iki. Kudu dipahami dening para sopir lan kabeh warga Frozenmeat Raya.”

“Bu Vresti kok ngreti lan migatekake ngono barang kuwi saka ngendi? Saka blajaran nyopir ing Trans-travel?” panyigege Kuncahya.

“Saka kana iya. Nanging bab QHSE daktamokake lan dakwaca saka buku-buku sing disimpen ing lemari buku kantor. Dhisike aku njuwun diwuruki komputer cara prakteke marang Mas Panuluh. Banjur supaya luwih jembar kawruhku bab komputer aku nyuwun diajari nganggo buku, maca buku. Mas Panuluh gage mundhutake buku saka lemari buku kantore. Buku-buku ing lemari kono, ora mung nyimpen plapuran harian lan pembukuan proses kemajuan prusahakan, nanging uga buku-buku liyane. Ora mung buku sinau komputer, nanging uga buku-buku kawruh liyane. Apa Mas Kun ora tau gledhah-gledhah mrana? Wah, buku kuwi jendhelane kawruh donya, lo, Mas.”

Kuncahya mrenges kisinan karo gedheg. Dheweke pancen tansah nggethu nyambutgawe kanthi ikhtiyar sing tanja lan sing becik, nanging ora kober utawa duwe greget maca buku-buku. Ora duwe budaya maca buku. Apa maneh buku sing sumimpen ing rak lemari buku kantore Pak Panuluh, adoh jinangkane. Langka dadi kawigatene. Jebul kawruh sing diregem-ditulis, nyengsemake tenan bareng dicritakake dening Bu Vresti. Kuncahya durung tau krungu kawruh mengkono sajrone dheweke makarya nggethu ing prusahakane maratuwane. Saiki rada nggronjal atine, marga Bu Vresti sing jare wong palanyahan sing kelangan engetan, ndadak sregep gledhah-gledhah buku ing kana. Kuncahya setengahe sumlengeren, rumangsa kasoran karo wong wadon tanpa idhentiti ing sandhinge iki.

“Adhuh-dhuh-dhuh-dhuuuh!” keprungu gerenge sambat saka bak mburine.

“Priye kahanane ing mburi?” pitakone Kuncahya tumuju marang bak mburi.

“Wonge isih kelaran. Mung gereng-gereng alon. Nanging ora kecincalan polah kaya mau maneh,” celathune Aji Kartika sing tetep nggujer Abror.

“Terus priye, Bu?” bareng wis oleh katrangan, Kuncahya banjur balik takon marang wong wadon jejere. Dheweke dadi kepranan ngrungokake sarane Pawestri.

“Bab apa?”

“Bab mbangun nyejahterakake keluwarga PT Frozenmeat Raya?”

“O, iya. Iki mau aku maca koran bakal ana *trade exhibition for the food, hotel, restaurant and catering industries* ing Hall D, Jakarta International Expo Kemayoran. Kene apa ora melu pameran pisan ya?”

“Wahdhuh, pikiranku ora nganti tekan samono. Apa ta keuntungane tumrap prusahakan dodolan daging kita?”

“Lo, ya njembarake pemasaran daging kita. Sing dipamerake rak *food, restaurant and catering*. Pelenggan sing tuku daging kita akeh-akehe rak ya hotel, restoran lan katering. Yen ing pameran sing nonton padha ngreti yen prusahakan daging kita sing dadi sumbere pasokan daging njendhel ing Jakarta, genah kualitase daging lan palayanan kita digelaar ing pameran kana, para prusahakan katering utawa restoran ing Jakarta sing durung dadi pelenggan kita rak bisa terus dadi pelenggan kita. Iya, ta? Sik, kena apa kowe kok mandheg ing tengah lurung?”

“Kita kudu menggok nengen. Wis tekan. Rumah sakite kuwi, ing tengen lurung. Kene ngenteni selane slira-sliri tumpakan sing papagan karo kene,” wangslane Kuncahya, karo waspada konsentrasi anggone arep nyopir menggok tengen nyabrang lurung. Ana wong sing tetulung, *pulisi cepek*, Kuncahya cepak-cepak dhuwit receh.

*

Pangestu nyelehake gagang telpun ing papane, pikirane mblayang. Dudu prekara gagale Abror anggone ngrudapeksa Pawestri sing dadi pujere gagasan, nanging owahe tangkepe Srigadning marang Pawestri. “*Rasan-rasan thik nganggo ngundang ‘Bu’ barang! Kuwi rak tegese ngajeni marang wong palanyahan kuwi!*”. Lan ngambrambrane gagasan, Pangestu nemokake gigrige butarepane Mbak Sri marang Pawestri. Nyatane dipancing Pangestu kanthi ngomong sembranan, ‘*La yen wong kuwi ijen ing kamar agung, yen saben bengi diparani Bapak, priye?*’, Mbak Sri langsung ngomong ora preduli ngono kuwi. ‘*Kuwi embuh. Mung aku rumangsa bebas nalika manggon ing kamarku lawas,*’ jarene Mbak Sri mau.

“*Kuwi rak mengku teges, yen nalika Mbak Sri ana ing kamare lawas, yakuwi kamar sing ing njaban dalem, sing dikarepake bebas mesthi ora sungkan yen diparani Bapak. Bebas andon tresna tanpa seksi. La yen saiki ing kamar agung, Mbak Sri diparani Bapak rak dadi ora bebas. Embuh marani Si Wadon Palanyahan embuh marani Mbak Sri, cekake padha ora bebas dingungrum Bapak. Beda yen ditemoni ijen padha*

ijen. Kaya dhek Mbak Sri isih manggon ing kamar lawas. Andon tresnane bisa bebas tanpa seksi. Nitik omonge Mbak Sri yen tangkepe Bapak marang Menus Garukan resik saka tandha-tandha among tresna, upamane ora jowal-jawilan apa coblak-cablekan yen pinuju caketan, Mbak Sri mutusake luwih becik dheweke dipisah wae karo Si Palanyahan. Mbak Sri bali menyang kamare lawas, bisa bebas anggone andon tresna. Dene yen Bapak saben bengi marani Si Lonthe Hotel ing kamar agung, ya kono sakarepe, Mbak Sri wis trima. Butarepane bisa dilarahi, wong tundhane Bapak anggone ngesiri Si Lonthe ora katon kemecer banget-banget. Isih yakin Bapak milih marani Mbak Sri luwih sengsem katimbang marani Si Palanyahan, ~ kuwi yen ndeleng glagat-glagate anggone srawung karo Wong Wadon Palanyahan resik saka among tresna. Mbak Sri luwung pisah kamar karo Si Wadon Palanyahan, marga kepriyea wae Bapak mesthi isih gelem marani nyang kamare, sanajan marani Si Lonthe mbokmenawa iya kerep. Luwih luwung mengkono, katimbang ditekani Bapak tansah ana seksi ing kamar kono. Mbak Sri tetep diparani Bapak lan bisa andon tresna bebas yen bali manggon ing kamare, ~ kaya dhek wingi uni. Mbak Sri yakin, Bapak ora bakal medhot babar pisan pakulinan andon tresna karo Mbak Sri kuwi.” Mengkono mblayange gagasane Pangestu.

Krriiing. Krriiing. Krriiing.

Pangestu isih ngadeg njegreg ing cedhake telpun, mesem-mesem, “*Mesakake Mbak Sri. Yen kamare awor karo wong wadon palanyahan kuwi, loro-lorone padha ora oleh jatah kabeh. Mbak Sri milih luwung bali pisah kamar karo Palanyahan kuwi. Bapak mesthi tetep gelem marani Mbak Sri. La ning priye, Bapak ki ndadak nggawa lonthe kuwi menyang dalem Jatiwaringin barang! Huh! Benci aku! Bapak ki ndhemeni Mbak Sri thok wae kok ya ora trima! Mbak Sri anggone ngladeni kurang apa? Ngladeni bale-somah lan klebu ngladeni sare barang? Apa Mbak Sri kurang ayu? Kurang enom? Ayu lan enome ya ora kalah karo wong palanyahan kuwi. Lan saprene, upamane ora ana geger boyongan wong palanyahan kuwi keluwarga agung Panuluh Barata ya ayem tentrem. Saiki Bapak ndadak nggawa wong palanyahan nyang ngomah, la, dadi geger!*” pangunandikane Pangestu, nutugake pangambra-ambrane gagasan; dhisike karo mesem-mesem teruse getem-getem. Dhisike seneng marga ngonangi walehe Mbak Sri anggone kangen karo bapake andon tresna bebas ing kamare lawas, wusana nggladrahe pikir getun tenan karo diboyonge wong wadon sing dijenengi Pawestri kuwi menyang dalem Jatiwaringin.

“Pak! Telpunipun nyuwanten,” Dewi Rengganis ngemutake Pangestu.
 “Oh, iya! Tampanana!” lamunane Pangestu buyar. Wonge nytingkir.
 “PT Frozenmeat Cabang Depok. Menapa ingkang saged kula biyantu?” Dewi Rengganis nampani telpun.

*

Kuncahya klakon nyabrangake mobile mlebu RSYadika, kajaba *pulisi cepek* uga ditulung dening satpam RS Yadika. Mlebu langsung plataran RS diwenehi karcis parkir, lan mobile terus mlebu papan ngudhunake pasien. Pawestri lan wong lanang telu ing bak tengah mudhun, Kuncahya nutugake nyopiri mobile menyang parkiran. Parkirane mobil pengunjung RS Yadika ana ing plataran sakiwane gedhong Yadika, cukup amba. Dadi modhele kaya plataran parkir truk angkutan daging ing PT Frozenmeat Raya ing Jatiwaringin. Mung yen ing RS Yadika mlebu-metu parkir mesthi ngliwati mepet gedhong papane pasien munggah-mudhun mobil, yen ing Frozenmeat Raya mlebu-metune truk duwe akses langsung saka ratan gedhe Jatiwaringin Raya, pisah karo plataran ngarep kantor lan warung daging PT Frozenmeat Raya. Kuncahya olehe markir mobile kelingan karo tukarane Bu Vresti karo Abror, mula parkire kudu mundur. Sakjane Kuncahya ya wis kulina parkir ing papan parkiran, mobile kudu mundur. Nanging nalika samana mung golek senenge ati, prayogane yen mengko budhal ora sah nyetarter terus mlaku mundur, langsung maju bisa oncat. Utawa mung marga tiru-tiru wae karo wong liya sing parkir ndhisiki ing papan parkir. Kaya ta sing padha parkir ing *ground* parkiran mall sing biyasane wis tansah kebak. Mobile kabeh mesthi diparkir mundur. Kuncahya mung melu-melu parkir mundur. Dene saiki, anggone markir mundur ya karo eling praturan sing bener sing dikandhakake Bu Vresti, ya eling bab *defensived driving* barang. Sakjane nglakoni sing bener kuwi ya ora rekasa. Nanging racake wong Indonesia nglakoni praktek apa wae tanpa ngreteni praturane kang bener, lan nglakoni prakteke manut kasenengane atine dhewe wae. Mburu senenge atine dhewe ndadekake ora kepenake wong liya, lan uga kerep nyilakake awake dhewe lan masyarakat sakupenge.

Sak klerapan, Kuncahya nggagas. “*Bu Vresti iki ketoke wis waras tenan. Nanging kok jare tetep ora ngreti asal-usule. Iki ethok-ethok, apa pancen ora eling sangkan parane tenanan?*”

Gagasan liya muncul. Jarene asale wong wadon kuwi wong palanyahan sing kegaruk bareng Pak Panuluh ing hotel. Lan saiki katon diwengku dadi keluarga Panuluh Barata utawa PT Frozenmeat Raya. Akeh sing ngira lan ngrasa, anggone ilang engetan ethok-ethok, saiki kepengin ngrebut dadi anggota keluarga prusahakan dodolan daging PT Frozenmeat Raya. Mesthi akeh sing ora trima, utawa meri. Apa maneh padha weruh lan ngreti, Pak Panuluh Barata nguja tenan apa pratingkahe Bu Vresti sing biyen diundang Pawestri kuwi. Sadurunge pancep padha melu nglulu apa karepe Bu Vresti kaya pakone Pak Panuluh Barata; anggone nglulu mung marga manut prentahe Pak Panuluh Sang Dhirektur Pratama. Nanging ora wani protes ngajokake rasa drengkine pangrasane sing atine meri kuwi. Kuncahya melu ngrasakake apa sing diregem para keluarga Barata lan pegawe kantor PT Frozenmeat Raya. Kepetung anggone Kuncahya karo garwane nyetujoni melu kontrak akta prejanjen ing notaris, yen Pak Panuluh ora bakal jejamahan karo Pawestri si wadon palanyahan kuwi. Nanging srawung luwih suwe karo Bu Vresti, Kuncahya rasa merine sangsaya suda sangsaya suda, malah saiki rumangsa ngajeni. Kekuatiran yen Bu Vresti bakal didhemeni lan banjur dadi garwane Pak Panuluh Barata, wis genah ora, marga wis padha disepakati nganggo akta prejanjen notaris barang. Rerasan yen Bu Vresti arep ngrebut panguwasa PT Frozenmeat kaya-kaya ya dimokalake. Marga wis diterangake bolak-balik dening Pak Panuluh, anggone nglumuhi nguja kekarepane Bu Vresti, mung marga anggone Pak Panuluh kepengin nglacak tilas asal usule wong wadon kuwi. Manut kandhane dhokter supaya wong ilang engetan mau enggal gampang eling, kudu diuja apa kekarepane, mengko bakal kalacak pakulinan solah-tandang lan pikirane uripe kawuri. Xavira, garwane Kuncahya, ya krungu dhewe nasihate dhokter kang mengkono.

La saiki, nitik tingkah lakune Bu Vresti saprene iki, sing nyanthol ing pikirane Kuncahya onya karo bab-bab kang negatif. Ora kecandhak bakal kalacake uripe wingi uni, nanging nambahi wawasan anyar kang luwih sumringah inovatif tumrape keluarga Barata lan PT Frozenmeat Raya. Upamane bab masarake daging njendhel sarana melu *trade exhibition for the food, hotel, restaurant and catering industries* mau. Kuncahya ora tau mikir nganti samono.

Xavira kerep crita, carane Pak Panuluh masarake dagine nganti sukses madeg PT Frozenmeat iki, jare kerep ngajak keluwargane saben dina Sabtu kuliner. Andhok

ndlajahi warung-warung sa-Jakarta, terus karo mengkono Pak Panuluh lan Mama Pandora ngontak manajer warung, nawakake dagangane daginge.

Nalika isih dadi calon mantu, durung mbedhol Xavira saka dalem Jatiwaringin, Kuncahya uga kerep wae dina Sabtu wayahe mulih kantor dicandhet dening calon maratuwa, dijak bareng-bareng keluwarga mangan neng restoran dening Mama Pandora. Antara liya uga kanggo masarake dodolan daginge, utawa nglestarekake sesrawungan karo para relasine. Ora mung saka critane Xavira, sithik-sithik Kuncahya ya tau nglakoni kuliner keluwarga dina Sabtu, lan niteni pethel semangate Mama Pandora anggone masarake dagangane daging njendhel PT Frozenmeat Raya. Nanging isih kanthi cara kang prasaja banget ngono kuwi. Dene Bu Vresti, langkahe wis beda adoh. Malah Kuncahya wae ora kengguh nyemak niteni kreasiné Wong Wadon Anyar Katon dadi pegawe PT Frozenmeat Raya kuwi.

Lagi bareng Mama Pandora surut, lan PT Frozenmeat wis kebacut agung bawera, Pak Panuluh ora tau ajak-ajak njajan karo anak lan mantune. Apa maneh bareng Kuncahya lan Xavira bedhol saka dalem Jatiwaringin, pindhah omah menyang Jaka Sampurna. Adoh. Arep ajak-ajak ya ndadak nekakake Xavira dhisik barang. Rebyek. Lan kirane lunga njajan masarake dodolan daginge ya wis ora perlu maneh. La upama niyat andhok ngiras masarake dodolan daging, sing diajak mesthine ya keluwargane sing manggon saomah. Mbak Srigadhing. Mung ya ora pantes yen sing diajak Mbak Srigadhing ijen. Dadi malah ora dijak pisan, nanging Pak Panuluh tetep golek ajakan wong liya. Dudu keluwargane maneh, nanging wong wadon palanyahan! Misine mesthi wae ya wis owah, ora mligi kuliner karo majokake dagangan daginge, wong prusahakan bisnis daginge wis cukup ngrembaka ngene. Owah, sing perlu ngenggar-enggar ati lanange kang kasepen.

Apa ya ngono, ya?

Manut pikirane Mas Pangestu, kira-kira pancen mengkono lelakone Pak Panuluh nggone ngenggar-enggar manah lanang kang kasepen. Ngajak wong wadon dudu keluwargane, lagi kencan karo Bu Vresti ing hotel, ketanggor kegropyok pulisi. Kegropyok pulisi, ketangkep tangan ing hotel, Bu Vresti syok, gogrok marase, ilang engetane. Dianggep wong palanyahan.

Saprene warga PT Frozenmeat, kepetung keluwarga Barata kaya Mas Pangestu ngono, nganggep remeh lan ora setuju karo carane Pak Panuluh nguja Bu Vresti. Wong Bu Vresti kuwi wong palanyahan sing sabane neng hotel, kok diuja kaya mengkono mubra-mubrune. Apa wae panyuwune marang Pak Panuluh dituruti. Kuwi Pak Panuluh dianggep ora bener. Ora lumrah. Kudu diwaoni, dicegah, diemutake.

Nanging srawung raket karo Bu Vresti kari-kari iki saprene, Kuncahya saya owah pangretene, ora bisa maneh nganggep remeh marang wong wadon temon ing hotel iki. Malik saka pandulu umume warga PT Fronzenmeat Raya. Yen umume isih kepengin banget wong ora enget graita kuwi ndang eling, ndang mari, terus sumingkir diulihake, Kuncahya malah ngrasa eman yen Bu Vresti klakon waras eling, terus kudu ninggalake PT Frozenmeat Raya. Marga akeh solah bawa lan rerigene Bu Vresti sing luwih migunani tumrap prusahakan katimbang anggone ngganggu. Upama ngantia digarwa dening Pak Panuluh Barata, kaya-kaya Kuncahya uga sayuk wae, ora arep ngresula. Mesthi sajodho kuwi tetep labet makarya ngrembakakake bisnis daging njendhel saya dadi sahohah ngambra-ambra. Nanging, stop! Kuwi muspra! Wis diwatesi kanthi akta prejanjen notaris. Ora bakal Pak Panuluh nggarwa Bu Vresti!

Ah! Ah! Kuncahya ora wani nutugake nggrambyange pikirane. Diendheg dhewe, ora kudu mikirake nganti tekan kramane Pak Panuluh karo Bu Vresti. Stop! Toh wis nulis prejanjen ing ngarepe notaris, ora bakal klakon mengkono! Stop!

Kuncahya metu saka Innovane, dikunci, terus agahan mara nusul kanca-kancane sing nggawa pasien menyang gedhonge RS Yadika.

*

Nalika Kuncahya nusul menyang Gawat Darurat, Abror wis mlebu kamar pasien, wis diupakara dening dhokter. Bu Vresti ora katon. Manut Aji Kartika mau diirid dening perawat menyang kantor administrasi. Yen durung ana tandha pembayaran, durung ditangani. Mula Bu Vresti ngajak perawate kon nyekseni pisan pembayaran administrasine.

Krungu rembuge Aji Kartika lan Darminta, Kuncahya uga gage nggoleki panggonane kantor administrasi. Kuncahya kuwatir, Bu Vresti ora nggawa dhuwit kang samurwat. Marga sangrette Kuncahya, Bu Vresti ora duwe kartu kredit. Durung dicekeli

kartu kredit kaya mengkono. Upama nggawaa dhuwit kontan mesthi ora luwih saka limang atus ewu rupiyah.

“Ngene, Mas. Kene kudu deposit dhuwit limang yuta. Marga pasiene dakpondhoke kene saorane rong bengi. Bayarana dhisik, ge!” Vresti gage mapagake Kuncahya bareng weruh kledhange.

“Lo, kok akeh timen?”

“Pancen yen kacilakan kuwi mung entheng, bisa gage digawa mulih saiki, kita mung mbayar limang atus rupiyah, ditambah tuku obat kanggo perawatan mlaku. Nanging iki mau nalika arep dipriksa golongan getihe pasien, Arum iki ngakon ngledhahi KTP-ne Abror marga ing KTP adate dicantumke golongan getihe. KTP dakjaluk pisan dienggo cathetan ing administrasi kene. Pranyata Abror omahe ing Jatiagung Blok I Pondok Gede, lan isih jaka. Jatiagung rak sabrang jalan tol adoh kana? La yen iki mengko oleh mulih, sing ngrumat sapa? Mula ben dakpondhokake ing kene rong bengi, sawengine kamar klas loro limangatas rupiyah. Deposit limang yuta rupiyah, nanging mengko yen wis waras tenan ora nganti mondhol luwih saka rong bengi, lan wis dipotong ongkos dhokter lan obat, turuhe dhuwite dibalekake.”

“Kok ndadak klas loro, ta, Bu? Mbok klas sing luwih murah?”

“Ah, Mas. Iki pegawe Frozenmeat Raya. Kudu oleh perawatan sosial kang murwat. Gage, ta, sarujukana aku. Ora-ora yen didukani Mas Panuluh.”

Satemene Kuncahya ngrasa nggregel banget, wong mung kacilakane Abror wae kudu cucul wragat limang yuta rupiyah. Digawa menyang rumah sakit wae sajane wis beja, ora dijarake ben pulih dhewe. Nanging krungu tembunge Bu Vresti kang pungkasen, ‘*Ora-ora yen didukani Mas Panuluh*’, Kuncahya dadi lilih. Pancen Pak Panuluh wis wanti-wanti, aja nganti ngalangi apa ngriwuki kekarepane Pawestri. Diuja wae ben enggal enget asal-usule. Dadi Kuncahya kudu gelem nuruti karepe Bu Vresti cucul dhuwit limang yuta rupiyah. Nanging terus terang, lilihe ora mung marga nuruti prentahe Pak Panuluh. Saiki iki, Kuncahya duwe rasa seneng srawung caket karo Bu Vresti. Apa sing dicatur lan dikersakake Bu Vresti tansah sarana wawasan kang inovatif, Kuncahya dadi rila wae nuruti karepe wong wadon tanpa idhentiti kuwi. Klebu ngetokake dhuwit limang yuta rupiyah njupuk saka kartu kredite mung kanggo nulungi kacilakane Abror si sopir truk.

Aneh, Bu Vresti iki. Wingenane lagi wae tukaran karo Abror, prekara markir truk ora mundur. Mesthine isih ana pingget ing atine. Lan mau jare nglanggar aturan ngono kuwi sopir bisa dipecat. Nanging saiki, pranyata Bu Vresti kaya-kaya ora duwe rasa dhendhem lara ati, nanging malah ngupakara banget marang Abror. Jan atine putih!

Administrasi rampung. Bukti pembayaran wis ditampani. Pawestri banjur kandha marang Arum, perawat sing nuduhake menyang kantor administrasi mau.

“Iki lo, Mbak. Wis daktitipke kene rong bengi. Upakaranen sing tenan, lo, ya. Mbak Arumdalu daleme ngendi?” tuture Pawestri marang Arumdalu, jururawat sing ngeterake.

“Kula, Bu? Elang Malindo mrika, Bu.”

“Elang Malindo rak dhaerah perumahane para tentara kana? Cedhak omahku. Ora adoh saka kene.”

“Inggih, Bu. Bapak kula pensiyunan tentara.”

“Anu, Mbak. Upakaranen tenan pasienku, ya. Yen perlu, wayahe kowe ora dhines ya tunggonana. Rak ora kabotan, ta?”

Perawat Arumdalu nyanggupi.

Wong telu banjur bali menyang kamar Gawat Darurat, niliki pasiene. Oleh katrangan administrasine wis diurus, dhokter sing ngupakara Abror kandha, yen mau wis dipriksa, lan kacilakane ora mbebayani nemen-nemen. Dilerenake rong jam telung jam maneh sawise diobati lan ngombe obat, mbokmenawa bisa digawa mulih.

“Nanging yen ngenteni rong jam maneh, wektune muspra. Wis, ditutugake wae nginep sewengi apa rong bengi ing kene, wong wis dibayari dhisik ngono. Wis ayo kene mulih wae. Pasien ben dijaga dening Mbak Arumdalu,” ujare Bu Vresti.

“Mbak Arumdalu sapa, ta, Bu?” pitakone Darminta.

“Kuwi, perawate. Wis daktitipke kok, mau.”

Bu Vresti ngendika, ora ana sing wani nyegah. Kabeh nurut. Ning nurute wektu kuwi pancen wis padha bosen, mung marga kacilakane Abror wae, kuwi wong papat karo Bu Vresti kudu ninggalake penggawean ing kantor. Jeleh. Bosen. Mula ana palilah bali menyang kantor, gage wae kabeh sayuk.

Kuncanya saya gumun tenan. Dina tutuge wayah esuk, Bu Vresti ngajak Pak Panuluh niliki Abror menyang rumah sakit. Merlokake ninggal penggawean ing kantor.

Dina sesuke maneh, geneb rong bengi Abror mondhol rumah sakit, uga wayah esuk ramene kantor, Bu Vresti nggereng-genteng ngajak Kuncanya mapag Abror menyang rumah sakit karo mboyong digawa mulih. Jare Pak Panuluh wis maringi palilah.

Pancen bener, kajaba ngrampungake administrasi keluwihane dhuwit pondhokan, dhokter lan tukon obat sing kudu ditampa dening Kuncanya, marga wingenane sing mbayari Kuncanya, nanging satemene ora sah kudu diurus Kuncanya dhewe. Wong liya sing makili ya bisa. Sing digumuni lan sangsaya gumun maneh, anggone Bu Vresti sengka banget ngajak Kuncanya. Lan bareng Abror wis metu saka kamar pondhokane, Bu Vresti anggone njagani sajak kuwatir banget. Melu-melu Arumdalu nggandheng Abror, sing lakune wis gagah biyasa wae. Ora katon bubar lara. Arumdalu sing ora nganggo seragam perawat, terus nglawani nganti tekan mobil sing wis cepak ing ngarep dalan metu gedhong. Lan uga terus mlebu mobil nglawani lan tetep ngancani Abror.

“Wis? Kowe wong loro wani dhewe lungguh ing bak tengah?” Bu Vresti takon.

“Inggih, Bu,” Arumdalu sing mangsuli. Wis lungguh, isih nggandheng Abror.

Kuncanya dadi bingung, kok ngajak jururawate barang. “Bali nyang kantor, Bu?”

“Èh, ya ora, ta. Nyang omahe Abror. Jatiagung Pondokgede.”

Wis nuruti mengkono, Kuncanya durung entek gumune. Omah pondhokane Abror pranyata liwat gang cilik ora kena diambah mobil, Bu Vresti lan Arumdalu uga melu nggandheng Abror nganti tekan omahe. Ing omah kono Abror nyewa bareng-bareng wong telu padha-padha bujangan. Saben uwong duwe kunci lawange omah. Dhek samana ana wong siji kancane mondhol sing lagi neng ngomah. Mula banjur Abror dititipake kono, lan dikandhani yen mentas kacilakan nganti mondhol ing rumah sakit. Ninggalake Abror ing omahe, mlebu mobil Bu Vresti kandha, “Ngeterake Mbak Arum pisan, mulih ing omahe! Elang Malindo, kok, mburine kantore dhewe.”

Arumdalu diudhunake ing ngarep omahe, omah petak-petak cukup gedhe, isih ketara yen tilas pomahane para tentara. Bu Vresti melu mudhun, ketemu dhisik karo wongtuwane Arumdalu.

“Dheweke anak ragil. Mbakyu lan kangmase wis padha omah-omah, padha pindhah ing kutha liya. Neng kene mung karo ibu-bapake thok,” critane Pawestri nalika bali numpak mobil. Ora ditakoni crita dhewe prekara Arumdalu.

Nganti bali tekan kantor, Kuncahya isih tetep gumun karo tumindake Pawestri. Kok eram timen anggone ngreksa Abror lan karo Arumdalu pisan, ngayomi banget. Jalarane apa ya mung trenyuh atine marga nalika kacilakan sing weruh ya mung Pawestri dhewe, lan kedadeane ndrawasi tenan? Apa pancen aten-atene Pawestri kuwi nganti sadhasare lumuh ora mentalan? Apa ana motive liya? Kuncahya tetep gumun lan bingung.

Lan banjur anggone diugung dening Pak Panuluh nganti ngragati kacilakane Abror samono akehe kuwi, apa pituwase karo niyate nyidik asal-usule wong wadon tanpa idhentiti kuwi? Endi bisane ketitik yen Pawestri kuwi bakal bali eling marang dhangkane? Diuja ngragati akehe samono kuwi apa ora mung ngrugekake pihake Pak Panuluh Barata thok? Yen bab blobohe Pawestri tetulung Abror iki keprungu Mas Pangestu, mesthi Mas Pangestu muring-muring tenan! Priye-priyea blobohe Pawestri kuwi mesthi nggogrogake bandha kasugihane keluwarga Panuluh Barata. Kuwi sing Mas Pangestu rumangsa keganggu karo anane wong wadon garukan saka hotel kuwi urip nempel Pak Panuluh terus ing dalem Jatiwariningin.

Kuncahya judheg. Nanging judhege saiki, ya kanthi campur suka seneng. Pancen rugi satak, rugi wragat. Nanging ya ana bathine. Marga yen Pawestri ora ndang waras, bisa uga bakal tetep srawung ing kantor kono, Kuncahya bakal oleh kawruh lan wawasan urip kang saya jembar. Pawestri dadi sumber kawruh anyar sing nyemangati uripe.

*

Tandang tanduke Pawestri tanpa idhentiti sing diregem dadi sumber semangate Kuncahya kuwi ora mung kabisane Pawestri anggone nglakoni penggaweane pegawe PT Frozenmeat Raya wae, nanging uga kepinterane lan berbudine Pawestri liyane. Upama kepinterane ngoperasekake komputer sing ora saben wong bisa, Pawestri bisa migunakake kanthi sidik. Omong basa Inggris karo relasi utawa perwakilan Meatcorp Inc. liwat telpun saka Perth West Australia, sing maune mung bisa diladeni dening wong-wong tinamu, Pawestri bisa ngomong *cetcet-cuwet-cetcet-cuwet* nguwasani kanthi becik. Kanthi mengkono penggaweane para pegawe sedina-dinane ing kantor dadi saya entheng,

saya nyemangati sing padha makarya ing kantor PT Frozenmeat Raya. Pawestri mesthi nyapani wong-wong kuwi kanthi ramah, mesem, semanak. Disapa wong ayu, wong kuwasa kanthi grapyak, mesthi wae padha seneng. Pawestri ora sompong, sanajan kuwasa bisa dadi kanca, bisa aweh pitulungan kanthi eklas. Gumlibete Pawestri ing kantor ndadekake para pegawe krasan, jenak, rumangsa diayomi, lan marakake semangat. Klebu penggawéane Kunchya, dadi entheng marga disangga ati seneng, rumangsa tansah oleh pitulungan kang mirunggan saka kawigatene Pawestri.

Kabeh mau dilakoni dening Pawestri sarana magang ing babagan-babagan saka pucuk pimpinan nganti tekan asoran paling ngisor. Mula bareng wis nguwasani kabeh, Panuluh kanthi tanpa paresmen ngukuhake Pawestri dadi pembantu mligi pimpinan. Ora sah diresmekake, kanthi sedina-dinane Pawestri mlebu-metu ing kantor pusat kono, ~ saben dina mesthi ana sing dimegawe kanthi adreng ~ wong wis padha ngreti lan ngajeni fungsi tugase ‘*Bu Vresti*’. Para pegawe anggone ngaturi ora ‘*Mbak*’ kaya yen ngundang ‘*Mbak*’ Srigadning, sanajan wong wadon loro mau padha-padha ‘*wong liya*’ sing awor manggon ing dalem Jatiwaringin. Wong wadon loro kuwi padha-padha dudu keluwargane Panuluh Barata. Lan wis padha ngreti, asal usule Pawestri kuwi kena gropiyok lagi dhemenan ing hotel karo Pak Panuluh; dene Mbak Srigadning pancen wiwit biyen ngabdi mbatih ing dalem kono ~ dadi keluwargane Panuluh Barata wiwit isih pidalem ing Salemba biyen. Dicandra saka kuwi satemene antarane Pawestri karo Srigadning drajate sababag wae. Nanging ndulu tindak-tanduk lan solahbawane, Pawestri dadi saya kajen, lan diaji-aji, pantes tenan yen diundang ‘*Bu Vresti*’.

Tembung ‘*Bu Vresti*’, kuwi pancen kaya pakulinane Pak Panuluh Barata sing seneng ngowah-owahi jeneng. Ujare marang para pegawene, “Padha ngundanga wae *Bu Vresti*, ben ketoke kaya wong manca, sanajan KTP-ne wis dakdhaftara ke jeneng Pawestri. Lan ora sah dha basan, ngomonge padha ngokone wae. Ben krasa yen basa Jawa kuwi uga kena dipatrapake ing jaman saiki, minangka tuntutane jaman demokratis. Unggah-ungguhe basa utawa srawunge ajen-kinajenan bisa dititik saka sebutane *Bu, Pak, Mbak, Dhik apa Mas,*” pituture Panuluh makaping-kaping marang para pegawene.

Pak Panuluh pancen duwe kesenengan ngowahi jenenge keluwargane, bareng klakon krama karo Mama Pandora sing duwe keturunan dharah Eropa. Nalika anane Pangestu, manut sepakatan yen anake lanang sing menehi jeneng Mama Pandora, mula

jenenge Pangestu. Nalika samana Mama Pandora lagi sereng-serenge ngestreni kegiyatan Bawa-rasa Pangestu sing dipeguroni dening Pak Narto. Yen anake wadon, sing njenengi Panuluh. Anak sing wadon dijenengi Xavira, kaya jeneng Eropa, ben ketara yen leluhure kuwi Mama Pandora. Nalika samana Panuluh lagi adreng maca bukune Xavira Hollander, pengarang kelairan Surabaya, buku mega-bestseller ing Amerika kang nyiritakake pengalamane uripe pengarange sing *happy* kang mubra-mubru ing Kota New York Amerika Serikat. Kasenengane ngowahi jeneng uga ditanjakake marang mantune sing pakulitane ya putih kaya wong Eropa, dhisike dijenengi dening wongtuwane aran Seta Satuti, sing ngandhut teges kadidene anak mbarep sing kulite putih, bareng dadi mantune dening Panuluh diganti dadi: Zetta Zatuti, ora mung celuk-celukane, nanging nganti KTP lan kartu keluwargane diowahi mengkono ejakane.

Dene saiki ing KTP sing digolekake dening Panuluh jenenge wis kebacut ditulis Pawestri, Panuluh isih nyoba mopulerake pangundange direka dadi kaya jeneng sing ana gayutane karo keturunan Eropa. *Bu Pawestri* dadi populer diaturi *Bu Vresti*.

Oleh jeneng anyar *Vresti*, wonge ya ora owah dadi sompong, tetep grapyak sumanak ing sapadha-padha, malah rumangsane para pegawe, saya pantes nganggo jeneng *Vresti* kuwi, marga kajaba kekuwasakane lan kepinterane manjila, sulistiane rupa ya ngolehi banget. Kulite ngulit langsep, rambute dawa ireng njanges, irunge mincris, pandeng mriplate nglindri-lindri ndamar kanginan. Cekake sebutan *Vresti* bisa ngilangi anggepan yen dheweke kuwi asale ditemokake ing hotel, biyene dadi wong palanyahan.

*

Amir Tanjung ngliwati satpam Dolah ing dalem Jatiwaringin, nglebokake mobil latihane menyang plataran. Mesin dipateni, terus dheweke metu. Dinane isih esuk banget, hawane isih ireng. Kanthi tatakramane, Amir marani kori ngarep. Ing tlundhakan wis ana Srigadning. Sajak wis ngenteni.

“Kulanuwun, Mbak! Ibu Pawestri wis cepak-cepak, Mbak?”

“Mesthi wae uwis, Mas. Kono kok sregep banget, ya, saben dina isuk umun-umun mesthi wis mapag mrene. Ora kesuken, ya, ngene iki?”

“Sregep marga Mbak Sri mesthi wis mapagake aku ing kono. Kuwi sing ngudal semangatku budhal isuk-isuk.”

“Lo, panceñ kuwajibanku tangi esuk, reresik omah lan nyepakake sarapan kanggo mengko. Wis daklakoni wiwit biyen.”

“Iya. Nanging pendheke aku dhemen, saben esuk mara mrene Mbak Sri wis mapagake aku ing tlundhakan kono. Durung ketemu Bu Pawestri, wis ketemu wong ayu liyane. Seger!”

“Apa? Apa? Apa?”

“Ketemu wong ayu liyane Bu Pawestri....!”

“Sapa?”

“Ya Mbak Sri! Adhuh! Enake!” Cukup cedhak, Srigadhing ngruwes lengene Amir Tanjung. “Sing kene, Mbak.” Amir ngulungke pipine.

“His! Aja ndhugal! Saru, ki!” Srigadhing mangsuli karo mencep.

“Alah, sak clup-nul wae, lah! Isih esuk gak ana seksine wae, lo!”

“Gak ilok saiki. Suk wae, ah! Anu, mau rak durung sarapan, ta? Iki lo, dakkungkuske roti satangkep. Mengko didhahar nalika ngaso.”

“Lo, kuwi rotine Bu Pawestri apa kanggo aku?”

“Bu Pawestri ora tau kersa sangu-sangu panganan. Mesthi sawise gladhen nyetir mobil lagi siram, dandos lan sarapan. Sok isih nututi bareng sarapan Pak Panuluh, sok wis ditinggal tindak kantor. Bu Pawestri toh ora resmi pegawe kantoran, dadi rawuh kantor kasep ya ora papa.”

“Roti kuwi jatahe Mbak Sri, ta?”

“Ya sok lagi ana turuhe. Aku lila kok, ora keduman jatah. Wong kanggo guru nyopir sing sregep.”

“Gek bagus pisan! Wahdhuh, beja banget awakku, nampa roti jatahe wong ayu dalem Jatiwaringin. Kene, Mbak, aku jiwitén pipiku, Mbak. Adhuuuuh, enake!”

“His! Gendheng ki. Durung dakkapak-kapakake wis sambat! Ora pakra!”

“Apa ya kuwi? Kok padha kemrecek kaya manuk sikatan sajodho nguber laron bar udan wayah esuk?” mara-mara Pawestri njedhul saka njero omah.

“Niki, lé, Bu. Kula dijiwiti pipi kula.”

“Mboten, Dhing. Mboten kula napak-napakake pipine diulungke kula.”

“Wong wis diulungke, mbok diambah pisan, Mbak, tinimbang dijiwit,” pakone Pawestri nylondhohi melu gegojegan

“Wah, Bu Pawestri ki ngisin-isinke aku! Saru, ah!”

“Ck, Ibu wau kecepeten muncule. Jane wau kula pun meh dianu..., lo! Sakniki isin, margi enten seksine. Kamanungsan!” ujare Amir Tanjung.

“Anu apa? Anu apa?” Ora isin-isin Srigadhing terus nyableki Amir Tanjung.

Sing dicableki mung mapan karo nyengir. “Gile ngeten, lé, Bu, enake!”

“Wis. Wis. Iki arep nutugake gojeg apa sida mblajari aku nyetir mobil?”

“Tutuge sesuk wae, ya, Mbak. Sing luwih gayeng.” Amir banjur misah saka Srigadhing, ngetutake Pawestri sing wis lumaku marani mobil.

“Daktrima tantanganmu. Sesuk sing luwih esuk, ya,” tanggape Srigadhing ora isin-isin, ngreti yen Bu Pawestri marengake Srigadhing gojeg karo Amir Tanjung. Njegeges karo ngedhah-edhahi sing padha marani mobil.

*

Ciittt! Jeglèg!

“Bu Pawestri!!” pambengoke Amir Tanjung. Ngerèm ndadak.

Mobile menggok kiri metu saka aspalan, meh wae nabrak wit mauni.

Pawestri isih methentheng nyekeli stir, stir sing mau dibanting ngiwa.

“Bu! Kalem! Ampun methentheng!” ujare Amir Tanjung nyawang Pawestri karo gedheg-gedheg. Kuciwa karo tingkahe Pawestri.

Pawestri sidane ya kendho. Ambegan landhung. Rambute moreh-moreh ing bathuke disilakake karo gedheg-gedheg.

“Dospundi, Bu? Menapa badan gerah? Mustaka mumet?”

“Gumun aku, Mas. Saben-saben aku rumangsa dalane kuwi njempalik!”

“Wah, mangka niki pun meh kalih wulan. Yen tiyang normal mesthine pun lancar nyetir mobil. Bu Pawestri kok taksih gigu nyepengi stir, kados-kados stir mobil niku barang sing nggilani; kados prawan sunthi sumerep uler mawon. Mboten sah gila, Bu, mboten sah kenceng nyeketheme, sing logro mawon,” pituture Amir.

“Wis makaping-kaping kowe kandha ngono, Mas Amir. Aku ya wis nyoba. Wis dakatur tenan ambeganku, lan dakkendhoke otot-ototku. Dhisike wis mumpuni. Tengah-tengahe nyopir bayangan kuwi muncul maneh, dalan-dalan ing ngarepe mobil kuwi obah-obah jempalikan. Anggonku nyopir kudu dakkakohi. Saben-saben kaya ngene terus. Judheg aku.”

“La enggih. Mangka yen teori, Bu Pawestri lantip sanget. Nalika nyetir teng ruwang praktek, enggih sae-sae mawon. Ning yen praktek saestu teng margi, kok kados ngeten. Napa badane Ibu saweg mboten sekeca? Ning aneh, wong yen mboten nyetir praktek teng margi, Bu Pawestri ketingale sehat-sehat mawon. Napa mbokmenawi Ibu nate ngalami kedadosan nyetir mobil sing kacilakan ngoten niki, ngantos sapriki lajeng trauma? Nanging niki wau jan mbebayani saestu. Adat saben, mboten kados niki. Nyopire niki wau mboten patos banter, ning pun mlebet presneling tiga, ndadak Bu Pawestri mbanting stir ngiwa kalih mancal gas. Plajenge mobil tambah banter nalika stir pun dibanting. Jan ngageti sanget! Nggegirisi sangat!”

“Iki mau ora mung dalane aspal sing njempalik. Nanging uga kesempyok banyu rob. Banyu mbludag saka kiwa sing ngerobi dalan sing nggolingke mobil, mula aku kudu nanggulangi mbanting stir ngiwa, nglawan sempyokan robing banyu.”

“Wah, niki Ibu gerah. Ketaman halusinasi. Wong genah margi aspal nggih mboten njempalik, lan toya rob nggih mboten wonten.”

“Hoèk, hoèk!”

“Bu! Ibu gerah?”

“Embuuh. Wetengku mungkuk-mungkuk, kudu mutah wae. Hoèk!” Pawestri nundhuk karo arep mutah, nanging ora ana wutahane. Mriplate kembeng eluh.

Amir Tanjung gage nyandhak cengele Pawestri, terus dipijet-pijet. Pawestri saya ndadra anggone hoèk-hoèk tanpa mutahake apa-apa. Tangane meteg wetenge, marga krasa sebah banget.

“Ana apa, Mas? É, Mbak?” pitakone wong saka njaban mobil. Sajak weruh ana mobil mandheg ndadak ing pinggir ndalan, wong mau gage marani mobil.

“Slamet, ora ana apa-apa!” wangslane Amir Tanjung. “Sing dakajari nyopir mara-mara mumet.”

“Tenan, ta, ora papa?”

“Ora papa, kok,” maneh ujare Amir. “Bu, sekecane dipriksake dhokter mawon badane Ibu.”

Pawestri njenggirat obah, terus sendhen nyendheni lungguhan jog, ndhangak, lemes, tanpa daya. Mriplate kaca-kaca. Amir Tanjung gage nyingkirake tangane sing isih mijeti githok, nanging keburu kejepit kesendhenan gegere Pawestri. Kanthi rasa arep

tetulung, Amir isih mandeng mantheng cahyane muride blajaran nyopir. Lete cedhak banget, sulak padhange serngenge esuk cukup nerangi papan kono. Amir njegreg. Dudu rasa mesakake marang sing arep ditulungi, bareng weruh candrane Pawestri sing dikonangi. Marga ndhangak sajak arep ngempet supaya eluhe sing kembeng ing mripat aja nganti ndlewer, katon pucuk irunge sing mbangir, pipine sing alus, janggute sing wangun, gulune sing ngolan-olan, lan payudarane sing sentik-sentik kanggo ambegan ngangsa. “*Wanita iki jan ayu tenan!*” Amir nyawang slumengeren.

“Bu. Nuwunsewu, tangan kula,... kejepit...,” ujare Amir rikuh, ora wani nutugake cecedhakan rai karo Pawestri. Amir sungkan banget, saya ngajeni banget bareng ngonangi kasulistyan Pawestri kang mengkono luruhe.

“Kowe mau kandha apa, Mas Amir?”

“Ibu ayu sanget.”

“Ah! Ora ngono. Sadurunge aku njenggirat.”

“Napa nggih? Anu napa? Badane dipriksakake teng dhokter.”

“Oh!” eluhe ing mripat dadi mbrebes ndleweri pipine. “Apa ya ngono, ya?”

“Mila saniki kondur kemawon, nggih? Mboten sah praktek blajar nyopir riyin.”

“Sik, Mas. Langsung wae nyang rumah sakit. Terna, ya?”

“Lo, kula dereng ngretos carane mriksakake tiyang teng griya sakit.”

“Yen ngono ngampiri Arumdalu dhisik. Perawat RS Yadika. Kono, lo, kampung Elang Malindo. Iya, ngono. Gage sopirana.”

“Ibu sampun pirsa griyanipun?”

“Uwis. Bagiyan perumahane tentara sing sisih kene.”

“La pun celak kalih dalem, napa mboten sekeca kondur kemawon, mangke lajeng nyuwun ter Bapak?”

“His, ora! Gage, ta, Mas!” Muni ngono Pawestri ayu karo ndhesek lungguhe ngendhiih Amir. Dipepet didhesek Pawestri, Amir gage wae mbukak lawang mobil kiwane. Wis genah kekarepane putri ayu kuwi ora kena dibantah. Mrebawani banget. Amir ngajeni kanthi ijolan lungguh ing sopiran sing sabenere.

Sabanjure mobil mlaku maneh, sing nyopir Amir Tanjung. Pawestri sing nuduhi dalan menyang omahe Arumdalu.

Arumdalu kebeneran giliran dhines esuk, wis cepak-cepak arep budhal.

“Mbak Rum. Kowe bisa mriksa laraku?” langsung wae Pawestri takon.

“Wonten napa, ta, Bu?”

“Ngene, lo. Iki mau ajar nyopir, prasaku dalan aspale gonjang-ganjing. Terus wetengku sebah, mungkuk-mungkuk arep mutah.”

“Wah, inggih mboten saged kula mriksa, Bu. Kedah pun tensi menapa. Prayogi priksa langsung kemawon dhateng ndhokteran.”

“Iya, wis. Ayo. Aku terna, lan kowe dakterake, hi-hi-hi,” ujare Pawestri sajak kalegan atine. Terus pakon marang Amir, “Mas, kowe sing nyetir lan sing ngeterake, ya.”

*

“**Ibu wawrat watawis** tigang wulan, Bu,” kandhane Dhokter Saraswati, sawise nganakake pepriksan jangkep, karo hasile pepriksan lab barang.

“Lo? Mongsok?” Pawestri kaget. Refleks takon Arumdalu sing tansah nglawani lan ngladeni pepriksan dhokter kuwi, “Priye iki, Mbak Rum? Tenan?”

“Inggih, Bu. Panjenengan wawrat tigang wulan,” Arum ngantepake omonge Dhokter Saraswati. “Mila nyopir kok lajeng nggladrah, menika polahipun jabangbayi.”

“Prayoginipun sampun nyopir rumiyin, Bu. Menika kulaaturi resep panyegahan nuntak-nuntak, saha ngiyataken jabangbayi,” Saraswati terus nulis resep.

Pawestri nampani resep lan cathetane pepriksan, terus ngaturake maturnuwun marang Dhokter Saraswati. Metu saka kamar priksan ngrangkul Arumdalu, trantanan metu. Atine tratapan ndadekake lakune ora jejeg.

Metu njaban kamar, Pawestri mbisiki Arumdalu, “Ana tetembungane Mas Amir cacah loro sing ndadekake atiku nratap kaya mengkene, Mbak Arum. Yakuwi aku njenggit nalika krungu Mas Amir kandha ‘aku apa tau nglakoni nyopir lan nglakoni kacilakan ngene nganti marahi aku nganti trauma’, lan ‘aku ngalami halusinasi, sing perlu kudu dipriksakake menyang dhokter’. Embuh, aku kok giris krungu pituture Mas Amir guru nyopirku kuwi. Aku kaya tau kebuncang ing alam sing aku ora ngreti embuh neng ngendi, nanging kuwi genah dudu ngimpi. Lan saiki bareng dipriksa dhokter tenan, prnyataku meteng. Lelakon sing aneh mau aku tetep ora ngreti, lan akibate meteng ngene iki aku ya ora ngreti. Wong meteng mesthine rak ana wong lanang sing ngetengi, ya, Mbak?”

“La enggih, ngoten. Temtune nggih Pak Panuluh, sinten melih?”

“Mas Panuluh?”

“La garwane Bu Pawestri sinten yen sanes Pak Panuluh?”

Pawestri mingkem. “*Mas Panuluh kuwi garwaku?*” pikirane muded. “Ah, Arumdalu ora ngreti bothekane keluwarga Panuluh Barata. Ngomonge angger wae. Syukurlah. Tujune aku nyuntak sumpege atiku mau wadulku marang Mbak Arumdalu, sing ora ngreti gumlibete keluwarga dalem Jatiwaringin. Ah, mongsok *Mas Panuluh* kuwi sing ngetengi aku? Mesthine ya ngono. Mbak Arumdalu bener. Sapa maneh sing ngetengi aku yen ora *Mas Panuluh*? Wis ben Mbak Arumdalu mikir mengkono. Dadi tumrap dheweke aku ora ina meteng, wong ana sing ngetengi, yakuwi garwaku dhewe. Apa mengko kahanan satenane, dakuruse karo *Mas Panuluh*. Mesthi piyambake gelem tanggungjawab.”

Sinambi mlaku rerangkulan karo perawat Arumdalu tumuju menyang administrasi lan apothik sing papane caketan, Pawestri tutur alon, “Mbak Arum aja ngomong apa-apa dhisik bab anggonku meteng iki marang sapa-sapa, ya. Aku ora wani ngaku-aku dhisik, yen durung mesthi tenan dipriksa ping pindho ping telu ing rumah sakit kene. Ya. Kudu ping pira aku priksa dhokter?”

“Taksih enim, sewulan sepisan mboten menapa-menapa, kok, Bu. Nanging yektos, Ibu sampun nyopir menapa rumiyin, nggih.”

*

Dalem Jatiwaringin wis gejer. Wis wayahe mlebu kantor, Pawestri kok durung teka. Anggone blajar nyopir mobil tekan endi? Kok ora kaya adate, wayah serngenge mlethek wis bali tekan ngomah. Terus adus. Sarapan bareng-bareng karo Mbak Sri lan Pak Panuluh. Terus ngantor. HP-ne wis genah dipateni, wong wiwit sakawit wis meling yen lagi blajar nyopir aja sok diganggu telpun HP. Telpun kantor Trans-travel dibel, jare instruktur nyopir Amir Tanjung uga durung balik menyang kantor. “Saged ugi latihan tebih wonten Kota Legenda. Margi mrika margine ageng, alus, lan sepi. Kangge pasinaon nyopir jenak sekeca. Adatipun nggih ngoten, kok,” wangslane telpun Trans-travel, kang uga nglelipur ati sethithik.

Sidane jam wolu, tetumpakan ing lurung-lurung wis rame, pegawe kantor wis padha teka, Pawestri karo mobil latihane mlebu plataran dalem ngliwati penjagan satpam.

Sing nyopir instrukture. Pawestri mudhun, sopire ya mudhun. Pawestri diterake nganti ketemu wong ing ngomah. Kepethuk gathuk karo Panuluh dhewe.

“Saka ngendi, ta, kok nganti awan ngene?”

“Anu, Bapak. Ngantos dumugi Kitha Legenda menika wau. Wangsulipun radi kepalangan macet,” ujare Amir Tanjung nyuwun ngapura.

“O, ya, wis. Sesuk-sesuk yen arep sinau nganti awan, direncana dhisik, lan sing ana ngomah dikandhani. Dadi ora dadi pitakone ngene iki,” ujare Panuluh. Pas wangslane kaya sing ditelpuning kantor Trans-travel, Panuluh lega atine. Dadi sinau nyopir mobil sing tekan Kota Legenda ngono kuwi pancen wis dadi pakulinane sekolah nyopir Trans-travel. Ora dadi ngapa.

“Aja duka, ya, Mas, ya? Aku wis slamet, engko dakenggal nusul nyang kantor. Sik, sadurunge tindak kantor, aku arep matur. Ayo, tindak kamarku,” ujare Pawestri trampil. Ora katon grag-greg maneh. Pikirane wis kenceng, lakune wis sigrak. “Mbak Sri! Rampadane aja diundurke dhisik, aku durung sarapan,” welinge mbranyak marang Srigadning sing glibetan ing pawon.

Tekan njero kamar kang dibuntuti Panuluh, Pawestri gage madhep marang Panuluh, ngadeg adhep-adhepan, Pawestri banjur mesem, mratingkah aleman samanis-manise, “Mas. Mas Amir mau goroh. Ora nyang Kota Legenda. Nanging menyangmenyang Rumah Sakit Yadika. Priksa awak. Hasile, Mas, aku ngandheg.”

“Apa?!”

“Aku ngandheg. Iki plapurane. Lan obat-obat sing nguwatake kandhegan. Mas ora seneng?” ujare Pawestri isih karo ngalem. Nganggo mesem, nganggo mlerok.

Panuluh gragapan tenan. Anggone ngrengkuh, ngopeni, nguja Pawestri kuwi dhisike rak marga nganut pituture Dhokter Nining Febri, SpKJ, angkah les-lesan satenane nggoleki asal-usule wong wadon tanpa idhentiti sing ilang engetan kuwi. Jluntrunge mengkono, yen wis konangan idhentitime bakal dirembug kepriye kalungguhane Pawestri karo keluwargane sing asline kuwi. Sing klakon dikonangi dudu idhentitime utawa keluwargane, nanging kelantipane makarya, anggone bisa tumandang gawe apa wae ing kantor kono. Ora ndadekake gelane Panuluh, nanging malah nyenengake. Andhere Pawestri ora ngrusuhi, nanging ngewangi banget thek-kliwere pasrawungan lan majune kantor bisnis daging njendhel. Ora mung Panuluh, uga sajake para pegawe kantor PT

Frozenmeat Raya nampa kanthi becik kridha lan srawunge Pawestri. Akeh sing padha mupakat, kepetung Panuluh Barata dhewe, yen saupama Pawestri tetep ora eling lan tetep dadi pegawe ing PT Frozenmeat Raya kono. Tanpa diresmekake Panuluh wis makaryakake Pawestri dadi Wakil Dhirektur PT Frozenmeat Raya kantor kono.

Nanging saiki, oleh plapuran yen Pawestri mbobot? Panuluh jan kaget tenan! Slewah saka pengarep-arepe! Kabar kuwi mesthi ndadekake geger. Bakal ana owah-owahan gedhe ing keluwargane Panuluh Barata. Ora saben anggota keluwargane gelem nampa jabangbayine Pawestri. Wong ditampane Pawestri ing dalem Jatiwaringin wae dhisike ya dadi ontran-ontran, kok. Anak lan mantune Panuluh nganti gendra ada-ada gawe akta prejanjen ing ngarepe notaris yen Panuluh ora bakal nggarwa wong wadon tanpa idhentiti kuwi. Saprene bisa lumaku mulus. Nanging saiki? Bareng Pawestri ngandheg?

“Maaas. Ora papa ya, bayi iki dakkandhut? Mengko yen lair sehat diopeni?”

“Aja! Kowe aja meteng! Kowe dadia kaya Pawestri tanpa idhentiti terus wae, ora sah eling, tetep manggon ing dalem Jatiwaringin, nanging aja meteng. Aja duwe anak. Jabangbayi kuwi digugurake wae, ya?” Panuluh nggraita ing batin. Ora diucapake. Kuwi sing paling apik tumrap solusine pangrengkuhe Panuluh marang Pawestri. Upama lestari kaya saiki, yakuwi Pawestri ora ngandhut jabangbayi, kahanane keluarga Panuluh Barata lan PT Frozenmeat Raya bakal dadi semarak mekar ngambar. Kaya nalika Mama Pandora isih sugeng. Dadi kepriye yen kandhutane kuwi digugurke wae?

Nanging Panuluh ora kuwawa mangsuli lan kandha mengkono. Babar pisan ora mletik ing gagasan kok nggugurake kandhutan. Kuwi kudu dicegah. Diasah gagasan solusi liya. Mula gage muncul ngrembaka bongkar idhentitine Pawestri. Yen wis genah idhentitine, gampang dirunut jluntrunge lelakon.

“Maaas? Kok mendel wae?” tangane loro pisan sing uga nyekel obat lan surat pepriksan dhokter kumlawe nyekeli driji tangane Panuluh uga kekarone, diremet-remet karo ngomong ngalem banget.

“Jeng. Kowe apa ora kelingan, kepriye lelakonmu biyen, kok nganti ngandheg mengkono?” rekadayane Panuluh anggone arep mbongkar ngelingke lelakon kawuri.

“Eling. Sing nylametake aku rak panjenengan? Panjenengan ta, sing nggawa aku menyang rumah sakit Waluyajati Bekasi. Lan Dhokter Rajiman tutur akeh-akeh lelakone

awake dhewe, jare ditangkep neng hotel. Ya ora papa ta, ya, Mas? Klakuane awake dhewe sakloron ngasilake dadi jabangbayi?”

“Sadurunge tekan Rumah Sakit Waluyajati, lelakonmu kepriye?”

“Mas? Panjenengan ora seneng kedaden ngene iki? Hek, aku pengin nggedhekake ki. Pareng, ya, Mas?” tembunge Pawestri semu sesenggruk melasasih.

Weruh wandane Pawestri lan krungu tembunge, Panuluh ora kuwat maneh menggak kridha swara batine. Pawestri gage diranggeh gapyuk, dipeteg ing dhadhane, dikekep-kekep, digrayangi rambut sirahe dipetel-petel ndheseg dhadhane. “Aja kandha kaya mengkono, ya, Jeng. Aku seneng, kok. Aku seneng.”

“La yen ora panjenengan sapa sing.....!?” ing kekepan dhadhane Panuluh, Pawestri mrembik-mrembik arep nangis.

“Ssst! Iya. Iya. Aku sing tanggung jawab.” Durung tutug guneme si wadon, Panuluh wis ndhisiki ngethok karepe, ing pamrih aja nganti karep kuwi diucapake ceplos dening Pawestri. Kanthi nyuwak gunem kuwi, Panuluh kepengin mbusak pangrasane Pawestri anggone kecuwan banget atine kok Panuluh ora seneng karo kedadean meteng kuwi. Pawestri ora oleh cuwa kok Panuluh emoh tanggung jawab. O, Panuluh tansah ngayomi marang Pawestri kuwi, kok.

Elok tenan. Wiwit weruh Pawestri sepisanan ing ngarep kamar hotel didhabyang pulisi, wis mrenthul pangrasane Panuluh mesakake marang wong wadon kemleyang semaput kuwi. Pancen bisa uga dipletiki welinge Victor Holiday, “*Save her to heaven!*”, nanging sabanjure mung anggone arep tetulung kanthi relane penggalih Panuluh nulungi Pawestri. Nganti digawa menyang kantor pulisi, diinterogasi, digawa menyang rumah sakit, ditunggoni tanpa kendhat, lan bareng wis ‘*waras*’ diboyong menyang dalem Jatiwaringin, niyate Panuluh mung kemrungsung arep nylametake wong wadon kuwi. Mesakake. Gek sapa keluwargane, kok nganti dheweke semaput tanpa graita didhabyang pulisi ing ngarep kamar hotel? Ndania sedhihe keluwargane sing kelangan.

Kanthal tanpa ewuh pakewuh Panuluh nggawa wong wadon ora eling lan lemes tanpa daya kuwi menyang RS Waluyajati Bekasi, rumah sakite Dhokter Rajiman, kancane lawas lan uga komandhiter pandarbe sahame PT Frozenmeat Raya. Marga mitra lawas sing dianggep kaya sedulur, ~ malah luwih saka kadidene sedulur marga tansah nyenyathet lan ngreti apa lan priye sejarahé Keluarga Panuluh Barata wiwit saka omah

tangga jejer ing Salemba biyen, ~ Panuluh Barata crita ngaku blaka sutra wae marang Dhokter Rajiman apa kang mentas kedadean karo wong wadon kuwi, kok dene nganti ditetulung nggawa wong wadon nggiliyeng kaya wong kapidara kuwi menyang RS Waluyajati.

Panuluh ora isin diarani lan disapa-aruhi wong liya, klebu anak-anak lan mantune, yen wong wadon sing saiki lali karo purwa duk sinane mau asil gropyokan pulisi dikonangi dhemenan neng hotel karo Panuluh. Nanging marang Dhokter Rajiman, Panuluh wis crita blaka.

Cekake rawe-rawe rantas, malang-malang putung sapa wae sing ngalangi kekarepane Panuluh nulungi Pawestri tanpa idhentiti kuwi. Kudu ditulung nganti “*save her to heaven*”.

Mula bareng diparengake metu saka rumah sakit, nanging penyakit amnesiane isih durung mari, engetane durung pulih, Panuluh mboyong Pawestri menyang daleme.

Dene ing ndalem wonge katon sehat, giras, cakrak, njaluk apa wae diuja dituruti dening Panuluh, kok Pawestri njaluk nyambutgawe ing kantor, Panuluh uga ora kabotan. Dhisike anggone ngolehi nyambutgawe uga saka ngugemi piwelinge Dhokter Nining Febri, SpKJ, supaya amnesiane ben enggal mari, prayogane diumbar wae karsane pasien. Ndadak bareng wis klakon magang watara telung sasi, tindak-tanduke cukat, sigrak, ketrampilan lan etos makaryane Pawestri menjila lan nguwasani sakabehe prekara. Malah ngungkul-ungkuli ketrampilan pegawe pinter liyane ing kantor PT Frozenmeat Raya. Klebu kepinterane ngoperasekake komputer, sakkantor ~ klebu Panuluh, Aji Kartika lan Rumsari, ~ ora keconggah nandhingi. Mula usule Pawestri supaya saben mejane pegawe tinemu kudu ana komputer jangkep karo monitor LCD-ne, iya dituruti.

Kuwi kabeh saiki ora marga supaya amnesiane Pawestri mari, ora ngono maneh, nanging marga apa usule Pawestri bab kantor kuwi njembarake wawasan lan majune pengelola PT Frozenmeat Raya. Kanthi mengkono, nganti tekan saiki, Panuluh anggone ngayomi lan nguja Pawestri, tetep ing niyate srawung resik karo wong wadon kuwi. Apa tingkahe, tandange, lan kelantipane Pawestri diajeni kadi wong kang mapan ing kalungguhane. Mula saiki sanajan ora kanthi resmi diangkat dadi Wakil Dhirektur, lan meja kursine dipesenake anyar kang padha lan jejer karo mejane Panuluh, kabeh pegawe ya ora ana sing padha cumuwit nggremengi.

Kari mengko ing rapat rutin tengah taunan majelis komandhiter pandarbe saham, Panuluh arep ngumumake yen Pawestri diangkat nglungguhi jabatan Wakil Dhirektur Pratama. Lan bisa oleh nyuwara melu mutusake yen mengko ana ing musyawarahe para anggota majelis komandhiter pandarbe saham.

Nganti soprana-saprene, Panuluh srawunge karo Pawestri resik gumarining. Anggone ngajeni Panuluh marang Pawestri tetep kaya wong sing isih digoleki idhentitine, dianggep isih amnesia, mula ya kudu diuja kekarepane. Dene prnyata Pawestri nduweni kepinteran kang manjila, Panuluh uga ngajeni karo kelantipane, dilungguhake ing papan kang pener. Kuwi sipate Panuluh sing dianggep resik. Sanajan saiki Pawestri wis katon giras lan semangat, cahya rupane sumringah, eseme ngujiwat, ayune kanton suminar, kabeh pegawe kantor padha sengsem dicedhaki lan dikatoni dening Bu Vresti, nanging Panuluh dhewe sengseme ora njurus marang katresnan jalu wanita. Panuluh ora tau njawil apa ngrimuk sing mambu kasmaran.

Pawestri dhewe, kajaba trengginase makarya kang cukup sereng adreng, cundhuk karo sigrake kelantipane, uga kaya-kaya ora tau nggatekake apa migunakake ayune dhiri kanggo langen asmara karo Panuluh Barata. Sing dinikmati tenan cedhak karo kekuwasakane lan kesugihane Panuluh ya anggone bisa nyambutgawe kanthi pethel nanjakake etos karyane. Dudu keraketane kang mambu langen asmara.

Mula elok banget, nalika sapatemon ijen ing kamar agung kuwi, Pawestri ngrerimuk ngalem ngadi-adi supaya diparengake ngandhut wawratane. Pangrimuke wong ayu Pawestri sing ora tau diambus dening Panuluh, sing diambus mung ayune sing wis gawe sengseme atine Panuluh marga etos karyane ing kantor pusat administrasi bisnis daging njendhel PT Frozenmeat Raya! Panuluh ora kuwat ngempet kridhane suwara batine kang katrem tenan marang wong wadon sing kumranggeh ing ngarepe kuwi, ‘*Pawestri iki wong ayu tenan!*’. Lan banjur diranggeh, dikekep sirahe Pawestri ing dhadhane. Klebu sing sepisanan Panuluh gesrekan kulit kang rumaket banget kanthi tresnane ati marang Pawestri. Rambute sing ketel diosak-asik dening driji lanange sing kuwat, dipenetake ing dhadhane.

‘Hèh, hèh, maturuwun ya, Mas. Maturuwun,’ ucape Pawestri rada kamisesegen lan dleweran eluh. ‘Jabangbayi iki ora salah, kok, ya, Mas? Dakkandhute lan daklairne

kang bener, ya? Engko padha diopeni wong loro kene. Aku seneng banget, Mas kersa ngrengkuh jabangbayi iki!"

"Sst! Sst!" Panuluh nyekeli sirahe Pawestri, diputer madhep marang dheweke. Wong loro dadi adhep-adhepan cedhak banget, pandeng-pandengan. "Jeng, nanging elinga ya. Awake dhewe ora berstatus salaki rabi. Eling, ta?"

"Kena apa awake dhewe ora nikahan pisan wae, Mas?"

Panuluh isih kelangan prejanjene karo putra lan mantune ing notaris, "Ora kena. Marga Jeng Vresti rak keluwargane wong liya. Jeng Vresti ing kene isih gerah amnesia. Apa nganti saiki ora kelangan, sapa satemene Jeng Vresti kuwi? Asma sing satemene sapa? Garwane sapa?"

Mripate sing isih kembeng eluh, bali sunare mbleret. Gedheg karo tutur suntrut melas asih, "La terus, kandhutanku iki kepriye? Mas emoh tanggung jawab?"

"Oh, tanggungjawab, Wong Ayu. Dakayomi. Kandhuten jabangbayi nganti lair, suk padha digedhekake dening kita wong loro. Mung, statusmu tetep Pawestri Tanpa Idhentiti. Mung status. Dene sakabehe kebutuhanmu lan kekarepanmu, dakuja dak ayomi. Syukur sajrone lelakon iki lumaku, tembe mburine Jeng Vresti eling sapa asmamu, sapa keluwargamu, ing ngendi omahmu. Mengko Jeng Vresti bisa bali marang keluwargamu kanthi resik."

"Aku ki lara apa, ta, Mas? Kok jare nganti digropyok pulisi ing hotel lagi... kene wong loro? Nganti saprene aku ora eling apa-apa. Aku ki wong ala, ya, Mas? Wong palanyahan? Wong nistha, sing ora memper yen dadi garwamu? Hèh-hèh!"

Isih adhep-adhepan cedhak, eluhe sing wadon dleweran ing pipi, mripate sing lanang manther prihatin, kamiwelasan.

"Ora, Jeng. Ora. Kowe wong ayu tenan, kok. Rupamu lan atimu ayu tenan. Lan pinter. Aku seneng, kok, ngayomi sliramu."

Dipandeng manther, diomongi bisik-bisik kebak pangayoman, Pawestri ambegan landhung, terus lengene loro pisan ngrangkul gulune Panuluh, sirahe sing lanang digeret mudhun, sirahe sing wadon menek munggah, raine padha saya cedhakan. Ora bisa ngempet kridhane asmara, Pawestri terus ngancap ngambung raine Panuluh, diuseg-usegake, terus nggoleki lathine lanang nganggo lathine wadon. Lathi karo lathi sidane sambung. Sedhot-sedhotan.

Mengkono sawatara suwene.

Nalika uwal, mripate isih padha pepandengan, sumunare mripat wadon wis mesem angles, karo dikuwati lathine sing mesem-mesem.

“Sida lan pareng, ya, Mas, kandhutanku dakopeni?”

Panuluh manthuk karep banget.

Lengene loro durung diuculake saka cengele Panuluh, kanthi gita-gita Pawestri ngunggahake raine, lathine sing blingir-blingir bali nyenggol lathine wong lanang sing ditresnani. Clup, imbuh mung sedhela. “Maturmuwun, Mas.”

“Ning, Jeng. Aja gage dikandhakake sapa-sapa dhisik. Sliramu rak ngreti, status kita saiki iki isih kaya wong liya. Aku wong lanang, sing lagi luru nggoleki idhentitimu ~ wong wadon sing ilang graitane. Dadi anggonmu ngandhut jabangbayi isih misterius. Durung mesthi yen ditampa becik dening anak-anakku, keluwargaku. Mula anggone ngumumake kudu ngati-atи. Luwih dhisik, anak-anakku, keluwargaku kudu dikandhani sadurunge wong liya ngreti. Saiki sing ngreti yen sliramu ngandheg sapa?”

“Arumdalu, perawate Abror, karo Mas Amir Tanjung, instruktur sekolah nyopir Trans-travel.”

“Yen ngono, wong kantor aja dikandhani dhisik. Arep dakrembug dhisik karo keluwargaku. Olehe ngandhani kudu nganggo siyasat kinarah kabeh setuju jabangbayi kuwi lair slamet lan sabanjure kita openi kanthi becik. Saora-orane Xavira kudu ngreti dhisik dhewe, saka aku.”

“Aku usul, Mbak Srigadhing uga oleh dakkandhani dhisik dhewe. Aku kudu ngandhakake senenge atiku iki marang wong liya sing caket karo aku. Mbak Srigadhing.”

“Iya. Iya. Yen Srigadhing ya oleh, marga kuwi ya keluwargaku. Nanging tetep wae kudu kanthi siyasat sing dheweke bisa nrima kedadean ngandhegmu kuwi. Luwih becik ora kokduduhke anggonmu suka seneng, nanging prihatin bingung, arep kepriye. Luwih becik aja kandha kang wis pasthi kita putusake, luwih becik nganggo siyasat takon marang dheweke, kepriye kepenake kok sliramu terus ngandheg mengkono. Sanajan marang Mbak Sri, kene ya ora oleh grusa-grusu.”

“Ning, Mbak Sri kuwi apik, kok.”

“Marang sapa wae aja grusa-grusu. Marga statusmu lan riwayatmu kang rumpil ora nulungi pihakmu, Dhiajeng. Kudu ngati-atи. Kita pek atine supaya setuju karo karep

kita, mula carane kandha kudu pitakon njaluk mupakate kepriye. Sanajan aku sing duwe hak veto wis mutuske yen bayi kuwi kudu kita rumat kanthi becik. Sing kita perlokake akehe wong sing simpati. Wis, ayo aja kesuwen ijen neng kene wong loro. Ora ilok.”

“Kok ora ilok? Kene toh pasangan sing mujudake lan bakal nresnani jabangbayi ing ngetenganku iki? Sanajan ora legal, kene toh wis andon kasih? Lan tetep kekasih?”

“Ck. Kuwi lo, wis dilirik terus wae karo Mama Pandora,” ujare Panuluh karo manggut sasmita sarana janggute ngarah fotone Mama Pandora sing dipasang ing sisihe lemari. Embuh, Panuluh kok ya banjur ewa kekep-kekepan karo Pawestri dikonangi fotone Mama Pandora, sanajan wanda ing foto kuwi ora owah, tetep mesem tandha rena ing penggalih.

“Ya wis, aku disun sepisan engkas anggere,” lelewane Pawestri karo jinjit, nyedhakake lathine, mapan.

Lan kanthi greget-greget Panuluh ngecup lathi kang wis cumepak. Greget-greget setengahe ya nuruti panjaluke Pawestri sing malake ora entek-entek, lan ya ewa marga dilakoni ing ngarepe fotone Mama Pandora. Rumangsa diprenguti dening swargi.

“Jeng. Metu ka kamar kene aja nuduhake owah-owahan sikep lan tangkep. Sing sigrak kaya Bu Vresti adat saben. Saiki kudu kesusu mlebu kantor, anggonmu crita marang Mbak Sri aja saiki. Mengko wae, yen aku wis nemoni Xavira. Iki mengko, esuk iki, aku daktakon Kuncahya apa Xavira neng omah ijen. Yen ana, dakparanane sesidheman. Aku lunga saka kantor, kantor tunggonana. Mulih saka nggone Xavira mengko dakkandhani.”

“Okey. Kangmas enggal metu wae. Aku daknyimpen obat iki, terus adus. Lan sarapan. Limalas menit aku nututi mlebu kantor.” Ujare Pawestri bali dadi Bu Vresti kang giras-sigrak, ora nglemek aleman.

*

Sanajan diangkah lumaku rendhet, pranyata kabar ngenani wawrate Pawestri sidane ya sumiyar mbabruk ing antarane para keluwargane Panuluh Barata lan pegawe PT Frozenmeat Raya, kaya wabah penyakit epidemi. Durung etungan dina wingi utawa suk emben, wartane wis sumiyar rata. Sanajan heboh, nanging racake padha maklum. Maklum, dene saiki Bu Vresti dikabarake ngandheg jabangbayine Pak Panuluh Barata, Dhirektur Pratamane papane makarya. Kuwi salah kedaden akibat anggone kumpul neng

hotel. Kabeh pegawe ora ana sing kabotan wong nyatane Pak Panuluh ya ora kagungan garwa. Ora nyalahake mbedhale nafsu birahine Pak Panuluh banget-banget. Padha maklum kepriye rasane wong lanang *duren*, dhudha keran.

Dene anggone Pawestri nganti syok ora eling apa-apa rak marga saking isine, digropyok pulisi konangan kelon karo Pak Panuluh ing hotel. Mangka Pawestri kuwi, mesthine wong ambeg berbudi, wong apik-apik, bisa wae keluwargane wong kecukupan, saora-orane pendhidhikaane, wong nyatane bisa basa Inggris ngganyik ngono. Saiki meteng, Pak Panuluh tanggung jawab. Beres. Trep. Dimakaryakake ing kantor, diangkat dadi Wakil Dhirektur, ya sumbut wae. Apa maneh ora ana pegawe sing disontleng utawa digeser kalungguhane. Ora ana sing meri, marga kewasisane Bu Vresti ya sumbut karo kalungguhane.

Malah andhere Bu Vresti ing kantor tansah diarep-arep. Marga Bu Vresti kuwi wonge ayu, grapyak, sumanak, lantip lan demokratis, marang sapa wae ngajeni, ~ yen wawan rembug adu arep mesthi ngundang lawane tutur ‘*Mas*’ apa ‘*Mbak*’, ora tau njangkar.

Sanajan ora keprungu kabar yen Pak Panuluh arep nikahi Bu Vresti, ~ maklum Bu Vresti kondhange asal saka garukan ing hotel, bebete ala, kendho tapihe ~ kabeh ya ora nyaoal. Malah ana sing ngrasan-ngrasan ing antarane para pegawe lanang, yen saupama ana kalilane Pak Panuluh kanggo resike asmane arep nggolekake bojo kanggo Bu Vresti, supaya jabangbayine lair duwe bapa, “Aku gelem yen diparingake aku. Wong Bu Vresti ya enom lan ayu.”

“Enakmu! La bojomu arep kok kapake? Ya angur diparingke aku, sing isih bujang. Tumrapku, kalaha tuwa kae, wong Bu Vresti pancen ya isih kinyis-kinyis ngono. Aku iya wae,” ujare Agus.

“Terus? Arep kok ingoni apa? Wong omah wae kowe ya isih mondhok melu mbakyumu? Omahe cilik maneh. Omah tipe RSSSS, rumah sempit senggama saja susah....”

Agus nekad ngalembana, “Saiki delengen tata rikmane. Adate dikrembyakake menyang dhadhane sesisih, pucukengranggeh payudarane ya gandes-kèwes, wingenane rambute diekor kudha ya luwes, saiki disunggi sembarangan njeprak-njeprak kaya susuh

emprit ing ndhuwur mestakane ya ayu dlenger-dlenger ndhemenakake. Kira-kira ngono kuwi gaya rambut musim semi ing Paris taun iki...!”

“Ya pance wong ayu, Gus! Dikapak-kapakna kae ya panggah ayu! Disandhangi larang ya ayu, tanpa disandhangi babar pisan ya saya malah ayu!”

“Apa maneh saiki bareng mbobot, susune ketok njengat, saya gawe kemecere nafsu lanang wae!” Agus tetep emoh mandheg anggone ndremimil karo mandeng Bu Vresti sing lagi ngomong ngganyik karo Pak Kuncahya.

“Wis, lah. Aja dha padu. Aja dienggo rebutan. Ben ngene wae, Bu Vresti dadi idholane kene kabeh. Ayo dinikmati bareng-bareng, ya ayune yen disawang, ya grapyak semanake yen srawung. Ben suci-murni kaya saiki, awake dhewe ora melu gupak pulute, nanging melu ngrasakake legi angleke nangkane,” ujare pegawe lanang sing luwih tuwa.

Kabeh nyengkuyung kawicaksanane Dhirektur Pratama. Rerasan heboh Bu Vresti wawrat ya mung sedina rong dina kuwi. Bacute wis lerem, kabeh lumaku lumrah, tanpa masalah.

*

Kkkrrriing! Kkkrrriing!

“Frozenmeat Cabang Depok, apa kang bisa dakcawisake?”

“Rengganis, ya? Aku Sri. Pak Pangestu ana?”

“O, ana, Mbak. Enteni,” jawabe Dewi Rengganis ing Depok.

“Halo, Mbak? Ana kabar penting?”

“Penting banget. Wis mireng durung? Bu Pawestri wawrat....?”

“Hèh! Priye?! Meteng? Edan, ki! Priye ta kowe, Mbak? Apa kok togake wae Bapak ngungrum dheweke yen bengi? Kowe rak wis dakkon njaga, nganti dakusulake turu saktempat tidhur karo wedokan kuwi! Bapak apa ora sungkan?”

“His! Mas! Mas! Ora ana kedadean kang kaya mengkono! Ora bakal wani Bapak nglakoni kaya ngono. Nyenggol kulite Bu Pawestri wae ora tau dakkonangi.”

“Ya pance umpetan, yen lagi dhemenan! Nanging Mbak Sri rak tetep manggon ing kamar agung, ta? Ngancani wong wadon kuwi? Mengko gek Mbak Sri nytingker nyang kamar lawas?”

“Pance aku luwih seneng ngono. Nanging Bapak ora marengake. Bapak lan Bu Pawestri tetep ngakon aku tetep manggon njagani Bu Pawestri ing kamar agung.....”

“Bapak priye, Bapak polahe? Sedina-dinane anggone ngesiri utawa gojeg-gojeg karo wong kuwi?”

“Ora tau sir-siran utawa gojeg, apa maneh nganti jawil-jawilan. Ora tau. Yen omong-omong ing meja dhahar, akeh sing aku ora nyandhak, marga sing dirembug prekara kantor lan teknik. Gek kerep nganggo basa manca.”

“Nanging saiki meteng! Edan tenan, ki! Wong kantoran priye krungu pawarta nistha ngono kuwi? Rak kremecek kaya ocehe para elite politik ing jaman pemilihan umum calon legislatip biyen kae, emoh kalah nalika meningi oleh-olehane suwara jeblog? Kuncahya priye, Kuncahya?”

“Amem wae. Wis padha ngreti kabeh, nanging padha suyud karo andhere Bu Pawestri ing pasrawungan kantor. Ora ana sing cumuwit. Embuh, priye Mas Kuncahya. Aku durung ketemu ngijeni sawise sumiyare pawarta Bu Pawestri mbobot.”

“Kurangajar! Ya wis, Mbak. Mengko aku sing arep tandang ngrampungake prekara kuwi. Wong wadon meteng kuwi kudu ilang saka keluarga Panuluh Barata.”

*

Rapat keluwarga dianakake bengi kuwi ing omahe Xavira laladan Jaka Sampurna, Bekasi. Sing diaturi mung Bapak Panuluh thok. Dene saka Depok sing teka Pangestu karo Zetta.

“Pripun ngeten niki, Pak? Pripun?” pitakone Pangestu mlohot marang Panuluh. “Teng akta prejanjen mriki rak pun diserat, Bapak mboten angsal ndemek senggol kalih tiyang estri niku. La niki kok ngantos meteng niku pripun?”

“Aku ya ora senggolan apa-apa. Aku ya nglakoni apa sing katulis ing prejanjen kuwi. Aku ora nerak surasane prejanjen kuwi, kok.”

“Nggih mboten mungkin, Pak. Wong lanang wadon kumpul saomah terus sing wadon meteng kok jare ora senggol-senggolan. Rumiyin nika kula pun usul, supaya wedokan niku dipisah omah mawon, disewakake teng omah liya. Bapak mboten kersa. Yen pisah griya wong wedoke lajeng meteng, nggih sanes tanggung jawabe Bapak. Saged mawon wong pendamelane pancen palanyahan, teng griya sing sewan diparani tiyang jaler sanese. Metenga sanes wijine Bapak.”

“Kuwi ora bener, Pangestu. Takokna sapa wae. Takokna Mbak Srigadhing sing saben dina kumpul saomah karo aku lan Jeng Pawestri. Mesthi srawungku saomah tanpa

rasa libidho katesnan. Katesnan kang dakcakake ing srawungan katesnan gemati ing sapadha-padha, ora wujud nafsu birahi. Takona Kuncahya, apa sing klakon ing pasrawungan kantor sedina-dinane karo andhere Jeng Pawestri. Resik saka nafsu seks.”

“La ning kok terus meteng? Dinapakake?”

“Kuwi akibat sadurunge kene mikukuhi akta prejanjen kuwi! Dadi aku ora nyalahi surasane akta prejanjen. Sawise mikukuhi surasane akta prejanjen, aku ora nguthak-uthik Jeng Pawestri prekara birahi seks. Aku ora bisa diluputake,” ujare Panuluh.

“Pun ta. Tiyang niku kudune dibucal mawon seking keluwarga kita! Mboten ndadosake prekawis ngeten niki.”

“Ora bisa, Nges. Jeng Pawestri kuwi isih kelangan engetan, isih kena amnesia. Manut naluri kamanungsanku kudu dijaga, diawasi, dimesakake. Yen dheweke wis waras, ora papa mengko disingkirake saka keluwarga Panuluh Barata. Kaya sing wis ditulis ing akta prejanjen.”

“La sakniki dereng waras, ndadak meteng ngoten, pripun? Bayine digugurke mawon, wong bayi peteng!”

“Mas! Aja ngono, ta!” Xavira sing weteng gedhe mbengok. “Bayi ing ngetengan kuwi ya manungsa, durung duwe dosa, aja wani-wani gawe tiwase.”

“La witekna priye, mengko yen lair, waras, gedhe, sing dadi bapake ya mesthi Bapak. Saya angel disingkirakake saka keluwargane kene.”

“Aku karo Mas Kuncahya ora setuju Bu Pawestri sumingkir saka keluwarga Panuluh Barata, wis mari gerahe utawa isih nandhang amnesia. Mbak Zetta priye?” ujare Xavira usrung.

“Lo, kok terus mremen kaya rapat pilihan ketua kelas? Iki prekara kanisthan kang wis dilakoni dening Bapak. Kudu dibusak saka sejarah nisthane dharah Barata.”

“Ora ana sing bakal ngarani nistha. Marga sing dakpredi dhestun prekara nggulawenthah prikamanungsan. Ana wong lara amnesia ilang engetan kita openi, ana jabangbayi isih aneng ngetengan kita gulawenthah sing apik. Kita urip-urip, kita gedhekake. Lan ngono kuwi aku uga ora nerak surasane akta prejanjen sing wis kita mupakati,” kandhane Panuluh kalem.

“Iya, Mas. Aku kok ya sarujuk karo kersane Bapak,” Zetta garwane Pangestu sumela. “Sing Mas kuwatirake kuwi apa?”

“Resike dharah Panuluh Barata, lan hak asli warise,” jawabe Pangestu marang bojone. Banjur marang bapake, “Dados surasane prejanjen tetep mlampah, nggih niku antawise tiyang estri niku mboten dipundhut garwa, lan mboten angsal dumduman warisan? La anake? Anake nggih mboten angsal warisan, lo.”

“Aku ora arep gawe surat pikukuh bab kawicaksanan ngatur keluwarga kajaba sing wis dalmupakati karo Jeng Pandora. Dadi gandheng cewenge karo Jeng Pawestri bab kawicaksanan ngatur keluwarga, ya ora ana owah-owahan apa-apa yen aku ora gawe surat hibah warisan anyar.”

“Tegese bayine niku nggih mboten kecathet angsal warisan?”

“Ora. Genah ora. Wong jenenge Jeng Pawestri wae ora tinulis ing kartu keluwargaku. Apa maneh tinulis ing surat pikukuh apa dhokumen lawas, ora. Lan aku ora gawe pikukuh owah-owahan anyar sing magepokan karo Keluarga Panuluh Barata sawise Jeng Pandora seda. Dhokumene keluwarga tetep kaya sing biyen. Kahanane keluwarga sing tinulis ing kana ya kaya cathetan dhokumen sing lawas, sing wis lumaku kaet biyen nganti saprene iki. Ora ana owah-owahan. Dakjamin,” ujare Panuluh teges.

“Tegese nggih kados sing ing kartu kaluwarga lami nalika wonten griya Salemba rumiyin menika, ta? Saderenge pindhah Jatiwaringin lan dumugine Mama Pandora seda? Bapak kersa damel cathetan bab mboten ngewahi serat pikukuhipun Mama Pandora niki sarana kaserat cemeng-pethak lan tapakasta ing atase materei, kita sekseni?”

“Bisa wae. Kono, ngengrengga surasane, lan goleka materei, mengko dak tandhatanganane. Kok sekseni kabeh. Aku ora bakal gawe pikukuh surat wasiyat keluwarga anyar. Tetep pancet kaya dhek biyen-biyen nalika Mama Pandora isih sugeng.”

“Dhik Kun, cepakna matereine, Dhik.”

“Kok ndadak gawe kaya mengkono barang maneh, ta, Mas? Dhek biyen kae malah wis gawe akta prejanjen pikukuh sing maknane meh padha ngono ing ngarepe notaris. Kok ora percaya karo ngendikane Bapak,” ujare Xavira.

“Hèh, percaya kepriye, wong nyatane Bapak isih ngetengi wong wedok liya ngono! Cathetan iki penting. Marga nggepok prekara dharah keturunan Mama Pandora ~ daksebut kene iki Dhinasti Mama Pandora, sing ora oleh kecakan dharah sing dudu dharahahe Mama Pandora. Iki perlu dikukuhi marga ngajeni kaderenge swargi Mama

Pandora anggone berjuwang nggethu madeg bisnis daging njendhel iki, wiwit ceker-ceker anyaran, nganti dadi sahohah mengkene iki. Iki lelabetane Mama Pandora, ora kena dicethang-cethang karo wong sing ora melu ngrekasa mbangun bisnis daging njendhel iki! Kok olehe kepenak, ngrebut bandhane kene cek gemel! Lan uga bab warisan barang, je! Cekake Bapak ora oleh ngasta surat aturan anyar sing ngowahi krenahe Dhinasti Mama Pandora dhewe iki, kuwi kudu dikukuhi kanthi tinulis. Ben bayi karo wong wedok kuwi tetep ora dadi keluwargane Bapak utawa keluarga Dhinsti Mama Pandora kene iki. Dharah keluwargane kene kudu resik, murni dharah Dhinasti Mama Pandora! Kuwi kudu uga daktulis ing cathetan iki, ben ora diowahi maknane. Ben kukuh lan teges,” omonge Pangestu ngotot.

“Gajege ing surat pikukuhe Mama Pandora ngatur bab kewicaksanane keluarga Panuluh Barata lan Mama Pandora, ora nyebut bab warisan bandha. Dhek isih neng Salemba usahane Bapak rak isih kecingkrangan. Bandha ora dadi agul-agule pikukuh,” Xavira kandha. “Malah sing disebut ing kartu keluarga mung Mas Nges karo aku. Mbak Sri wae ora katut. Ora katut ing kartu keluwargane Bapak lan Mama Pandora.”

“Surat-surat pikukuhmu kabeh olehe gawe nalika kowe kabeh isih bayi. Mbak Sri durung nggabung keluwargane kene ing Salemba,” Panuluh nerangake. “Mbak Sri nggabung nalika ana obong-obongan Kutha Jakarta, Pangestu wis klas telu SMP. Mbak Sri terus dakgawekake KTP lan kartu keluwargane ya dhewe, nganggo surat keterangan surat jalan saka desa asale. Yen ora salah saka Sragen, kutha cedhak Ngawi kana. Lan sabanjure uga nganggo kartu keluarga dhewe nalika kene padha pindhahan menyang dalem Jatiwaringin. Ora digamblokake karo kartu keluwargane kene. Surat-surat pikukuh lan dhokumen penting bab keluarga ngono kuwi daksimpen primpen karo Jeng Pandora ing sawenehe....!”

“Pendheke dhokumen sing disimpen primpen dening Bapak kalih Mama Pandora niku sing tetep dadi pikukuh utami keluarga kita. Mboten kenging ewah, yen mboten kalih mupakatane keluarga Dharah Dhinasti Pandora,” jare Pangestu medhot guneme bapake. Ora preduli dhokumene disimpen primpen ing ngendi.

“Nanging nggon dhokumen sing dicathet rak mung akta cathetan sipil klairan kita. Ora bab warisan bandha, lo, Mas,” wancahe Xavira tetep ngaya.

“Ora nyebut warisan bandha, nanging sing jeneng keluwarga rak genah dharah sing mili keturunan saka jejodhoane Bapak Panuluh karo Mama Pandora. Ora saka dharah turune saka wong wadon liya utawa wong lanang liya. Dadi sing oleh warisan ya mung dharahe Bapak lan Mama Pandora thok. Sing wis tau disebut dadi siji ing kartu keluwarga. Nggih, ta, Pak? Bab Mbak Sri bisa mengko diatur keri, kene sing ngatur,” omonge Pangestu teges.

“Sik, ta, Nges. Sing kok rembug ki prekara keluwarga apa prekara bandha warisan? Yen prekara bandha warisan, aku ki.....!” ujare Panuluh arep njlentrehake prekarane. Nanging wis keselan omonge Xavira sing mangar-mangar.

“Kok ngisin-isini banget, ta, Mas. Bapak durung seda kok wis ngurus warisan....!” Xavira rumangsa isin.

“La nanging tumindake Bapak nulungi wong wedok kuwi wis ndrawasi banget, kok. Ngacobelo resike dharah Panuluh Barata lan Mama Pandora,” ujare Pangestu ora gelem mendha.

“Nanging padha mangertia kabeh, lo, ya. Anggonku tetulung marang Jeng Pawestri tetep kaya sing tinulis ing akta prejanjen sing pungkasan kae. Sanajan Jeng Pawestri ora daknikahi lan ora oleh warisan bandha marga dudu keturunan dharahe Mama Pandora, apa wae ikhtiyarku marassake Jeng Pawestri bebas tanpa wates. Marga niyatku gawe warase Jeng Pawestri kuwi didhasari prikamanungsan. Mengkono uga bab ngopeni lan nggulawenthah jabangbayine, uga adhedhasar prikamanungsan. Bakal dakgedhekake kaya salumrahe jabangbayi lan sakarepku. Pokok ora ana gegayutane pewarisan bandha karo dharah keturunan,” ujare Panuluh tata-titi.

“Ning bandhane nggih ampun dilorob-lorob dipindhahake napa ditelasake ngge ngopeni tiyang niku, Pak.”

“Ya ora, ta, Nges. Bab ubenge prusahakan bisnis daging njendhel kuwi rak wis ana aturane dhewe kadidene Prusahakan Terbatas. Yen anggonku mimpin prusahakan saya mlorot, bisa wae para anggota komandhiter milih Dhirektur Pratama wong liya, utawa para pandarbe saham padha njupuki bandhane oncat saka PT.”

“Ning adate rak sing mimpin dados Dhirektur Pratama Bapak, margi sing ceker-ceker kawitan Bapak kalihan Mama Pandora, mila kekalih dados pandarbe saham paling kathah, nggih, ta? Lan ngantos sapriki pimpinane Bapak rak taksih njeganggrang majeng

ngrembaka. Dereng wonten pandarbe saham sing kepengin nggantosi palenggahane Bapak dados Dhirektur Pratama, utawi gela kalihan pimpinanipun Bapak lajeng mothel sahamipun saking PT? Kajawi sapriki panglolanipun Bapak ing PT tetep kanthi semangat Dhinasti Mama Pandora, sahame Bapak paling ageng. Kiyat sanget ngregem lampahipun PT menika. Pramila yen ajenge nulungi tiyang lan nggulawenthah bayine, bandhane Bapak niku ampun kalong kathah-kathah, ampun dienteke kangge mbiyantu tiyang blakrakan ngoten niku.”

“Aku ya ora nganti ngono, ta. Anggonku tetulung Jeng Vresti mung marga prikamanungsan. Lan samurwate anggone Jeng Vresti dhewe anggone golek rejekine. Ora tansah gumantung terus marang aku. Yen graitane tembe mburi bali waras, eling ngendi papan keluwargane, ya mesthi dakbalekake menyang keluwargane. Ora ngowahi bandha bandhuku, lan rejeki apa sing wis bisa dirayuk dening Jeng Vresti ya dakwenehake dheweke. Ora campur wor-suh antarane bandha rejekine kana karo bandha-bandhune kene. Maksudku pawitane keluwargane awake dhewe iki pilah karo rejeki sing diluru dening Jeng Vresti.”

“Luru rejeki king pundi, piyambake? Yen mboten diglontor bandha seking Bapak?”

“Lo, dheweke kuwi ya nyambutgawe melu ngrigenake bisnise daging njendhel ing pusat administrasi Jatiwaringin. Takoka marang Kuncahya. Mula ya kudu ana opah bayarane. Kuwi rejekine.”

Kuncahya manthuk nggiyani tembunge Panuluh.

“Nggih mung dhuwit niku, le, nggih rejekine. Ampun nguthik-uthik bandhane keluwarga Dhinasti Mama Pandora! Ngoten genahe! La ning niku, Bapak angsale nguja luwar biyasa ngoten. Bapak mundhut dibebasake bab panyuwun niku, kanthi pawadan prikamanungsan. Lajeng piyambake criyose nyuwun napa-napa dituruti. Criyose sanika pun tumbas komputer gangsal unit melih. Lan kantore Bapak disukani layar 29 inc napa? Niku rak ngorot-orot bandha?”

“Lo, ora ngorot-orot bandha, nanging ngajokake prusahakan. Beblanjan kuwi katut ing bandha rumeksane prusahakan, dudu bandhaku pribadi. Karo dene, sanajan ora oleh warisan saka aku, Jeng Pawestri marga tenaga lan pikirane pancen diperlokake ing prusahakan dakangkat dadi pegawe PT Frozenmeat Raya, mesthi wae antuk blanja kang

samurwat karo pengabdiane marang prusahakan. Kuwi bakal dakkukuhake ing rapat majelis komandhiter pandarbe saham tengah taunan sasi ngarep iki.”

“Alah, mbok mboten sah ngoten napa-a? Wong tanpa piyambake prusahakan inggih pun maju. Betah pegawe, nggih pados tiyang sanes. Sing mboten yel-yelan nyuwun fasiliti thetek-mbengek ngoten niku. Pegawe tiyang sing dibetahake biyasa mawon. Mboten angsal hak prikamanungsan menapa ngoten niku.”

“Tanpa Jeng Vresti prusahakan panceñ ya lumaku. Nanging nganggo Jeng Vresti PT Frozenmeat Raya dadi maju cepet. Takona Kuncahya. Priye swasana kantor saiki. Praturan-praturan anyar dicakake, yakuwi disiplin, sejahtera, semangat. Krasa tenan karo andhere Jeng Vresti ing kantor.”

“Pancen apik tenan swasanane kantor marga ngleksanani kawicaksanane Bu Vresti, Mas. Para pegawe padha sregep lan disiplin nglakoni penggawean kang bener ora merga wedi diawasi Bu Vresti, nanging marga ngajeni lan nresnani marang Bu Vresti,” omonge Kuncahya.

“La yen ngoten, yen digaji, rak gadhah pametu piyambak, Pak. Mbok empun, dipadoske pondhokan sanes mawon, ampun nggamblok teng dalem Jatiwaringin. Wong pun gadhah pamedal, yen omah piyambak rak mboten ngresahi anggaran blanja dalem Jatiwaringin,” Pangestu isih wae kepengin misahake Pawestri saka cedhake Panuluh.

“O, ora ngrusuhi anggaran blanja omah Jatiwaringin. Mengko bakale dakatur, dheweke manggon ing dalem Jatiwaringin ora gratis. Dhuwit pametune saka nyambutgawe ing kantor kudu kanggo mbandhani uripe dhewe, antara liya mbayar pondhokan ing dalem Jatiwaringin. Dhuwite kanggo mondhol mangan-turu lan liyane ing dalem Jatiwaringin sing samurwat akehe ben ditampa dening Mbak Sri. Dene beblanan barang sing digunakake ing kantor, kuwi sing mbandhani prusahakan. Sing jan ngriwiki dhuwitku ya mung anggonku niyat mulihake engetane, anggonku ngobati penyakit amnesiane. Kuwi panceñ dhedhasare kena apa aku magepokan lan sesrawungan karo Jeng Vresti. Saprene durung rampung. Mula bab obat-obat lan pengobatan sing bendheng ceweng karo penyakite Jeng Vresti, isih kudu daktanggung. Pilah-pilah wragat sing magepokan karo anane Jeng Vresti bakal dakpantha-pantha kaya mengkono kuwi. Yakuwi pengobatan lelarane daktanggung. Blanjan sing kanggo kantor dibandhani prusahakan. Panguripane sedina-dina klebu mondhol ing dalem Jatiwaringin ora gratis,

ben diatur dhewe saka pemetune pribadi Jeng Vresti. Oh, aku bisa kandha mengkene iki ya marga Jeng Vresti wingi wis usul ngatur dhewe peprincen bab dhuwit sing magepokan karo trajange, kok. Dheweke wasis banget ngatur administrasi mengkono kuwi,” ucapane Panuluh kanthi mbedhedheg atine.

“Pendheke Bapak mboten purun pisah seking cedhake tiyang estri niku. Nggih, ta, enggih. Tiyang gesang pancen perlu kebutuhan biologis. Mangga kemawon. Nanging ampun ngresahi katentremane kulawarga lan ampun ngantos cetha wela-wela nisthane.....”

“Lo, nistha priye?”

“La niku, ngantos digropyok pulisi teng hotel. Terus ditulis teng koran. Tujune sanes selibriti, mboten dijereng teng *infotement* napa *insert realiti shaw*. Pendheke kula pun trima, piyambake lan jabangbayine ampun didhaku dados keluwarga dharah Panuluh Barata. Kula pun lega. Niki, kula dakdamel ngengrengan serat prejanjen bab niku, bab dospundi supadose tingkah polahe tiyang estri niku dospundia mawon, dheweke sakketurunane mboten dados asli warise dharah Panuluh Barata. Titik,” ujare Pangestu ngaya.

*

Bengine, Panuluh Barata nggethu main komputer ing ruwang kantore. *Chatting email* karo Victor Holiday. Kabeh apa lelakone bab Pawestri, dicritakake.

*

“**Mbak Sri.** Ana kabar sing ora becik. Gelem krungu ora?”

“Apa, ta?”

“Marga aku ngandheg, ora oleh blajar nyetir mobil.”

“Lo, kuwi becik tumrapmu. Apa Bu Vresti gela ora bisa nyetir mau?”

“Marga aku ora blajar nyetir mobil, Mas Amir rak ora mrene. Kuwi kabar ora becike. Mas Amir ora mrene, terus, Mbak Sri priye? Rak kangen, ngono? É, é, ééé, iki kok ngithik-ithik, ta? Keri, Mbak!”

“La kathik, nerka aku kangen barang!”

“Halal, nyatane iya ngono, lo! Isuk-isuk aku durung muncul, Mbak Sri wis adhang-adhang neng ngarepan. Dhisike kapinujon, tutuge disengaja. Tenan, ta, sakjane Mbak Sri kebimbang karo Mas Amir?”

Wong loro padha kruntelan mapan turu ing peturon kamar agung.

“Ck. Sakjane sing marahi kana, kok. Bolak-balik ana wae sing ditakokake marang aku. Kene ya dadi akrab. Nanging aja kandha-kandha sapa-sapa, lo, Bu. Aku isin.”

“Kok isin, ki? La yen pancen kepranan, ya ora papa, ta, diuja diterusake. Wong kebimbang lan tresna kuwi wis lumrahe nerak atine manungsa. Yen sabanjure jodho, kenapa ora dijodhokake pisan? Ngene wae, Mbak. Saiki sanajan aku ora blajar praktek nyetir mobil maneh, nanging Mas Kuncahya, Abror lan Nursalim, sopire truk Fuso sijine kae, rak padha sinau nyopir maneh dibayari kantor ben njupuk sertifikat internasional nyang Trans-travel. La priye yen Mbak Sri uga sinau nyopir mobil mrana pisan?”

“Aku? Nyopir mobil? Hi-hi-hik, kanggo apa?”

“Lo, manungsa luwih akeh ketrampileane kuwi mesti saya ndedel pigunane tumrap manungsa liyane. Wong urip ing alam donya kuwi amanah sing kudu disandhang apa? Amanah dhasare tetulung marang wong liya. Yen ora tetulung marang wong liya, kuwi dosa, disebut ora duwe prikamanungsan. Saya akeh ketrampileane, saya migunani tumrap wong liyane, tetulung nyepaki jasa marang wong liya. Mengko yen Mbak Sri bisa nyopir, ora papa, marga aku durung bisa nyopir, Mbak Sri dadi sopirku. Nyang endi-endi keperluanku dhines kantor, sing nyopiri Mbak Sri. Aku kepengin luwih mbabrakake luwih ngambra-ambra maneh usaha bisnis daging iki luwih ngrembaka. Kuwi perlu dipasarake kanthi tanja. Aku perlu lunga-lunga metu saka kantor, nawakake utawa masarake dodolan kita daging njendhel iki. Aku perlu sopir, marga wetengku gedhe, aku durung bisa nyopir. Ya? Mbak Sri blajar nyopir?”

“Emoh, ah. Engko dianggep neka-neka. Lan, aku cilikan aten, kok. Wis rumangsa ora bakal bisa nyopir mobil. Emoh.”

“Lo, ora bisa nyopir ya ora papa. Nanging saben dina isih bisa kepethuk Mas Amir. Ora kena kabisane nyopir, ya kena instrukture nyopir, hi-hi-hik. Atho! Mbak, wis ta, ngaku wae. Mbak Sri gelem ora daklamarake dadi garwane Mas Amir?”

Strigadring mengkeret. Mendha anggone gojeg ing peturon karo Pawestri. Semu isin arep ngaku blaka. Ing wewangenan pancen cetha mbayangake Wong Bagus Amir Tanjung. Wong sidik, wong njlonet sing nggodha atine. Apa omonge Pawestri bener.

“Priye, Mbak? Aku serius dadi Mak Comblang.”

“La aku mengko, pengabdianku marang keluarga kene kepriye? Aku wis seneng urip kaya ngene iki, ki?”

“Urip kuwi tansah owah, Mbak. Pengabdian urip kaya ngene wis seneng, ora papa yen bakale owah saya ndadekake urip saya seneng. Aja kuwatir dhisik. Paling dhisik kudu direncana, sanajan dadi garwane Mas Amir, Mbak Sri ora kelangan penggaweane ing kene. Tetep oleh pametu saka pengabdiane ing kene. Dene Mas Amir, penggaweane rak wis genah. Dadi mengko keluwargane Mbak Sri suduk gunting tatu loro, sak keluarga duwe pametu saka sumber loro.”

“Ning tetep, yen aku kon ajar nyopir emoh. Aku isin. Lan mesthi diclathu, diwada neka-neka dening wong akeh sakupenge kene sing wis tepung aku.”

“Ning yen dadi bojone Mas Amir gelem, iya, ta? Wis, sida dakcomblangi, Mbak. Sing gedhe pengarep-arepmu. Wis, kita putus ngono. Saiki yo turu, yo. Wis bengi....”

Strigadning isih uwak-uwik pojoke bantal. Pikirane mblayang. Ora ndang bisa turu. Malah mriplate merem wae emoh. Ambegane sentik-sentik ngangsur.

Sanajan lampu kamar diurupake mendrip-mendrip, Pawestri ngreti apa sing digagas lan dilakoni dening Strigadning. Ditoleh, Strigadning terus diambung pipine kanthi gemati. Kena ambung, Strigadning terus kumawani ndengengek, lan banjur ngruket Pawestri. Kamisesegen, mewek-mewek. Wong loro padha turu rerangkulan. Kelon.

*

Gusti Parikesit rawuhe jam sanga esuk. Dheweke wis teka wiwit dhek wingi, jare njujug daleme ponakane ing Pekayon Bekasi. Iki mau melu budhal esuk ponakane menyang kantore, nanging marga Gusti cepak-cepake budhal kasep, lurunge macet. “Pendheke yen bidhale telat sedasa menit mawon, margi tol teng Jakarta niki pun mesthi macet. Mila mesthine wau brangkat langkung umun-umun ngaten,” gumremenge ponakane.

“Nanging tekaku rapat ing Jatiwaringin kesuken yen yah mene. Rapate diwiwiti jam sepuluh, je,” ujare Gusti Parikesit.

Pancen tekane ing Jatiwaringin kesuken. Nanging ora dadi ngapa, marga Kantor Pusat Administrasi PT Frozenmeat Raya wis katon umyek nglakoni penggaweane.

“Oh, Pak Gusti. Sugeng rawuh, Pak. Kadospundi kawontenan panjenengan sagotrah? Rak sami wilujeng sadaya, ta? Ing margi ugi mboten wonten alangan satunggal

menapa, rak inggih? Syukur. Sugeng rawuh. Mangga, Pak, mangga. Langsung kemawon mlebet kamar Dhirektur,” pambagya rawuhe Kuncahya marang Pak Gusti.

“Wah, wis ribet makarya kabeh? Sing padha sregep lan taberi ya!” aloke Pak Gusti nebarake panyawang kahanane kantor.

Para pegawe padha manthuk lan kurmat nanggapi sapa aruhe Gusti Parikesit.

Gusti Parikesit, tamu saka Surabaya kuwi banjur digiring Kuncahya mlebu ruwang Dhirektur. Mlebu bleng, langsung dipapagake Panuluh. Salaman kukuh lan sapasinapan grapyak.

“Wah, kantormu saiki kok modheren banget. Saben meja ana komputere. Ora ketinggalan jaman, ya?” ucape Gusti weruh ruwangane Dhirektur. Ing kono wis ditata kanggo ruwangan rapat pandarbe saham setengah taunan. Swasanane beda banget karo rapat tengahan taun-taun kepungkur. Gusti Parikesit ngalembana.

Sadurunge nutugake omong-omong, Gusti salaman dhisik karo sing wis andher ing kono. Ora akeh. Aji Kartika, Rumsari, Pawestri.

Setengah jam tutuge rawuh uga Dhokter Rajiman saka RS Waluyajati Bekasi, Tio Radjen, pengelola gudhang atis Pulo Mas. Lan sing kari dhewe Suwondogeni, sawenehe pengusaha biro lelungan ing Bandung. “Aku teka pas nganggo travel Xtrans Cihampelas-Jatiwaringin. Mudhun persis ngarep kono,” ujare priyayi saka Bandung kuwi jumawa.

Kaya adat saben, rapat majelis komandhiter pandarbe saham dibukak dening pidhatone Panuluh Barata. Dibacutake karo plapuram aktiva-pasiva bandha mekar-mungkrete PT Frozenmeat Raya. Carane nglapurke kuwi wis beda karo cara sing dhisik. Biyen plapuram kuwi kajaba wis dibagekake kanthi tinulis, uga diwaca dening Kuncahya, diampingi pangarsa babagan Bandha Rumeksa. Terus ditutugake tambuhan dening para pandarbe saham. Dina iki sing dadi juru wicara plapuram dudu Kuncahya, nanging Pawestri. Sawise ditepungake saklerapan dening Panuluh sapa Pawestri kuwi ~ ditepungake kadidene karyawati anyar dening Panuluh, lan mesthi wae Dhokter Rajiman wis tepung tenan, ~ banjur dikon nglapurake kahanan mekar-mungkrete PT Frozenmeat Raya. Pawestri ora maca saka cathetan ing meja, nanging ngadeg ing ngarepe layar putih sing cukup amba sing wis dicepakake, sing disorot nganggo *folder* ing *LCD proyektor* kang uga wis dicepakake. Darminta dadi operatore. Isine folder padha karo isine buku plapuram. Kanthi basa kang wasis, pratitis, lan akeh sleyotan tembung-tembung sengsem,

omonge Pawestri dadi panjere kawigaten. Akeh sing sem, nges, mentes, ceplas-ceplos lan ora mboseni. Para pandarbe saham padha karenan ing penggalihe. Luwih-luwih Dhokter Rajiman. Kenale biyen Pawestri kuwi rak dadi pasiene sing kelangan engetane. Sajrone mondhol ing rumah sakite omonge mung klemak-klemek, ngah-ngoh, plompang-plompang, tenagane ora ndayani, kaya salumrahe wong kalap. Saiki ndadakna tindak-tanduke dadi wanita kang trampil trengginas, omonge cas-cis-cus, lan eksekutip. Dhokter Rajiman meh ora percaya yen Pawestri kuwi pasiene biyen, lan yen saiki isih disebut durung eling graitane lelakon kawurine.

Nalika dianakake tambuh-jawab, uga Pawestri sing mrimakake kanthi wicak. Maremake tenan tumrape para sing kagungan saham.

Sawise plapuram aktiva-pasiva, acarane banjur ngrempung rencana makaryane PT Frozenmeat Raya taun ngarep. Adate uga Dhirektur Pratama, Panuluh Barata, sing mbeberake rencana kerja kuwi. Nanging dina iki Panuluh makilake beberan kuwi marang Pawestri maneh. Lan, padha karo mau, Pawestri anggone mbeber rencana kerja uga ana ngarep layar proyektor, terus ngomong wasis tenan prekara sasaran proyek masarake dagangan daging njendhel ing wilayah Jakarta-Bekasi-Depok-Tangerang.

“Depok lan Jakarta wis genah kita kuwasani. Ning ya isih perlu ditangkarake, dimredakake maneh. Bekasi, sanajan kena diladeni saka kene, nanging durung ana pemasare sing aktif. Utamane para *food product industry* sing muncul ing kawasan industri kaya PT Indramukti Segara, sing mroduksi abon sapi, perlu ditawani dagangan kita. La Tangerang, iki sing kudu digarap taun ngarep iki. Utamane Bumi Serpong Damai utawa BSD. Iki mujudake kutha anyar lan modheren ing sakupenge wilayah Ibu Kota kene. Kajaba dadi padunungan anyar kaum elite, ing sadawane lurung Serpong Raya kuwi dadi wilayah bisnis sing ora baen-baen ngrejekeni tumrape bisnis kuliner. Ana tembung kuliner, pikiran kita kudu kecanthol karo bisnis kita, daging sapi. Kita kudu ngedegake *agency* lan gudhang *stationer* ing kana. Yen dilanjo saka kene, wong prasasat nyabrang kutha Jakarta Raya, ya kacipuhan. La mbangun iki merlokake pawitan pokok utawa bandha kang ora sithik. Wis kita princi mengkene. Kita nyewa gudhang ing Serpong Raya, sing bisa direnovasi dadi gudhang atis utawa *cold storage* kaya darbeke Pak Tio Radjien ing Pulo Mas. Kita butuh pegawe kang tingkate kaya Pak Tio ~ karepku pandarbe saham kang aktif ~ utawa pinercaya kaya Mas Pangestu, kepala cabang Depok.

Lan marga rowane wilayah sing mbutuhake kaprigelan, wekel lan petehele megawe, kepala cabang sakeluwargane kudu manggon ing kana. Manut panyandraku luwih becik ditukokake wae omah ing *cluster-cluster* BSD sing saiki lagi giyat dibangun....”

Keprungu gumremenge para sinarta rapat.

“Ana pitakonan?”

“Wah, sajake ora ana pandarbe saham sing aktif kaya Pak Tio. Lan rada ngaya yen kene nukokake omah ing *cluster* BSD banjur dipanggoni pegawe setiya tuhu kang mumpuni megawe sakeluwargane. *Cluster* BSD kuwi padunungan kang ditata modheren lo, regane larang banget. Ing kana ora oleh saben wong mlebu ing wilayah *cluster* kono. Keperluane kudu cetha. Yen numpak mobil, mobile dicathet lan diwenehi kartu tandha tilik. Pegawe sing kaya apa hebate jasane marang prusahakan kok oleh fasiliti kang mubra-mubrune kaya mengkono? Aku isih ora lila. Yen pandarbe saham, mangga, upamane Mas Gusti kersa pindhah saka Surabaya mrono,” kandhane Dhokter Rajiman.

“Mboten menapa-menapa, Pak, yen pancen para pandarbe saham lami mboten kersa pindhah manggen sakeluarga dumunung ing BSD. Kita cobi ngrayuk pandarbe saham enggal. Sampun, menika mboten kita rembag rumiyin, griya ing *cluster* BSD menika dipuntumbas prusahakan menapa kita pados pandarbe saham enggal. Pokok, nem wulan ngajeng menika, les-lesan kita gadhah pegawe utawi pegawe tangguh ingkang dedunung ing *cluster* BSD, dados saged mandhegani pemasaranipun daging ingkang kasimpun ing gudhang atis Serpong Raya mrika,” wangsulane Pawestri teges. Marga wis tepung tenan karo Dhokter Rajiman, mula dheweke basa krama, ngajeni.

“Apa bakal ana pegawe sing tangguh, nganti oleh pakurmatan manggoni omah ing *cluster* BSD? Yen mung pegawe, dudu pandarbe saham aktif, atiku kok mir-mir mercayani.”

“Kula sampun gadhah bayangan, kok, Pak. Upaminipun Mas Kuncahya, mantunipun Bapak Panuluh Barata menika,” kepenak wae ujare Pawestri, omong karo mesem.

“Aku?!” reaksine Kuncahya njomblak.

Dene pandarbe saham liyane padha manggut-manggut.

“Ha yen dheweke ya prasasat Pak Panuluh dhewe sing nandur pawitan, wong pandarbe saham sing paling gedhe,” panclothehe Tio Radjien.

“Yen Mas Kuncahya sing dipindhah mrana, aku percaya. Atiku ora mir-mir. Ora sumelang,” tangkepe Dhokter Rajiman.

“Bab mbangun gudhang atis ing Serpong, aku ya rada mir-mir. Apa perlu nemen? Sepira ta, rowane bisnis daging ing kana, kok ndadak digawekake gudhang atis? Lan yen mindhahake daging saka Pulo Mas menyang Serpong kiraku nyengklek banget. Utawa nggawa kontainer langsung saka Tanjung Priok menyang Serpong ya kadohan banget. Ora praktis. Apa maneh jatah kita daging tepong mung sakwintal saben dina, kuwi wis meh entek diedum. La yen disuda karo jatah gudhang atis anyar ing Serpong, sing turah ing Pulo Mas apa? Gawe gudhang atis mesthine amba ngoblah-oblah. Yen mung diisi daging pindhahan turahane saka Pulo Mas, ruwangane rak tetep ngoblah-oblah? Kena apa ora tuku *freezer-freezer* ngono wae kaya sing kita lakoni saiki menyang Cabang Depok? Pasedhiyan daging disuply sarana angkutan truk jupukan saka Pulo Mas,” ujare Tio Radjien sing ngreti tenan tanggung jawab nggulawenthah gudhang atis daging njendhel.

“Dakkira pancen bakal ngoblah-oblah yen daginege dijupukake saka Pulo Mas, utawa turahan Pulo Mas. Nanging, Pak, Serpong lan BSD iki kutha sing bakal tuyek rame, sing padununge wong sugih brewu. Mesthi perlu dhahar daging sapi kita! Taun ngarep iki aku ora ngrenganakake nyuda jatah njupuki daging saka Pulo Mas. Lan uga ora puyeng mikiri pengangkutane nganggo kontainer saka Priok. Ora. Sing dakgantha, iki, lo: Saka lurung Serpong Raya iki dibangun dalan kenceng tembus Bandhara Sukarno-Hatta,” muni mengkono Pawestri karo njaluk disorotake gambar peta wilayah Kutha Tangerang lan Bandhara Sukarno-Hatta ing layar presentasi. “Iki dalan trabasan anyar sing nggandhengake dhaerah Serpong karo Bandhara, Pantai Kapok lan Tanjung Priok barang. Dalan ditraba dadi luwih cekak. Ya ora, Pak?”

“Dadi daging mengko saka Priok terus diangkut menyang Serpong liwat dalan anyar kuwi? Akehe kebutuhane daging ing Serpong sepira, kok nganti daging tepong sakwintal sing kudune mlebu ing gudhang atisku ing Pulo Mas dialap dicontheng-contheng menyang Serpong? Terus jatahku priye? Rak kurang akeh?” Tio Radjien rada muring. Rumangsa gudhang atise disingkirake.

“Alah, Pak. Iki rak isih lagi digagas, dibribik bamban. Durung kaleksanan apa rendhet apa lancar. Lan ing ngengrengan bribik-bribik bambanku kuwi aku ya ora nyawuk jatahe Pak Tio. Wis dakrembug karo Tuwan Victor Holiday ing Perth. Priye yen

gudhang atis ing Serpong rampung dibangun lan dalam Serpong-Bandhara uga rampung, Meatcorp Inc. uga nambahi kontrak sakkwintal maneh saben dinane marang PT Frozenmeat Raya? Wah, Tuwan Holiday wis nyanggupi banget.”

“Kontrak tambahan sakwintal maneh? Uwih, hebat banget. Kaya ngono prospeke pedunung BSD ngemplok lan ngganyang daging? Apa prusahakan kita keconggah masarake daging samono maneh akehe?” aloke Dhokter Rajiman.

“Nanging priye angkutane menyang Serpong? Saka kapal ing Priok nganggo kontainer?” pitakone Tio Radjien isih ngaya.

“Ora, Pak. Nganggo pesawat terbang,” ujare Pawestri mesem. “Kuwi ya wis dadi geganthanane Pak Panuluh Barata. Nggih, Mas?”

“Montor mabur!” aloke para pandarbe saham.

“Wragat angkutane rak larang banget?” Suwondogeni maoni.

“O, dening Dhirektur Pratama wis dirembug karo Tuwan Victor Holiday. Kalkulasine mengkene. Mas, sorote!” ujare Pawestri nyasmitani operator sorot. Ing layar kesorot kalkulasi petung bandha branane ngrancang mbangun pemasaran daging ing Serpong Raya, sarana bamban mbangun gudhang atis, tambahan kontrak daging sakwintal, beaya angkutan nggegana, lan pangira-ira ranggehan pepayone. “Ing kene dipredhiksi pepayone taun kapisan durung nyukupi les-lesan. Nanging turuhe daging bisa dienggo nyuply pemasaran ing Jakarta Kulon lan Pondok Indah. Oh, kuwi gampang. Marga ing dhaerah kono daging kita durung sumrambah. Rada kecongklang diladeni saka Depok utawa Pulo Mas. Bakal luwih cedhak yen kita ladeni saka Bumi Serpong Damai.”

Ruwangan rapat sepi. Anteng.

“Kadospundi Bapak-bapak? Setuju kalihan rencana anggaran setengah taunan ngajeng menika?” pitakone Pawestri mecah kasepen.

Sawise ana tambuh-jawab sawatara maneh, sidane rencana anggaran disetujoni. Ana sing usul prekara tuku omah ing *cluster* BSD kuwi ben didhuwiti Panuluh Barata dhewe wae, dadi omah pribadi, dudu duweke prusahakan. Toh bakale sing manggon Kuncahya sakeluwarga, ya putrane Pak Panuluh dhewe. Panuluh setuju.

Marga wis padha mupakat karo anane rancangan kerja lan beblanjaan setengah taun mengarep, ngengrengan gage ditapakastani dening para pandarbe saham. Rapat dadi

umyek marga padha tapakasta. Akeh sing padha ngadeg lan nyrawungi apa ngakrabi sing mau lungguhe adoh.

“Pak. Nanging aku durung oleh peprincene apa sing dirembug mau, lo. Kapan dikirimake?” pitakone Gusti Parikesit nyedhaki Panuluh Barata.

“Sawise ditapakastani, peprincen rencana anggaran sing dirembug mau terus dikirimke ing laptop panjenengan kabeh. Penjenengan bisa mirsani lan diundhuh ing kono. Ora patia mbenteyong kabotan ngasta kertas-kertas asil rapat kondur Surabaya,” sing mangsuli Pawestri sing uga ngadeg cedhak Panuluh Barata.

“Ana gambare peta Serpong lan Bandhara Sukarno-Hatta barang kaya mau?”

“Ana, Pak.”

“Kowe kok pinter timen presentasi sarana layar lan nguwasan IT barang ngono kuwi, priye, ta?”

“O, aku meguru marang *Kampung Cyber*, kursus IT ing Jalan Saulawah Raya tangga cedhak kene. Ngene-ngene iki aku ditulungi karo petugas IT *clinik* lan *IT server*,” wangulan Pawestri.

“Priye yen dakumumake Jeng Pawestri iki dakangkat dadi Wakil Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya?” pitakone Panuluh.

“O, setuju! Setuju!” akeh para pandarbe saham sing krungu ucapanane Panuluh terus aklamasi saur manuk ngrujuki usule Panuluh mau. Pawestri dadi Wakil Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya. Resmi. Digaji kadidene Wakil Dhirektur samurwat karo pangkat, kalungguhan lan kelantipane.

*

Rampung rapat terus padha dhahar climen ing ruwang tengah utawa ruwang keluwarga dalem Jatiwaringin. Ruwangan kuwi mung ing jejere ruwang kantor Dhirektur, kari mbukak lawang sing matesi wae. Ewa samana tata prabotane rada diowahi, ditambahi meja lan kursi. Rampadan dhaharan ditata ing meja dhahar adate, mung ditarik dadi luwih dawa sithik. Sing dadi peladen para karyawati dipimpin dening Srigadging. Dhaharan dibestelake saka Ketering Kiki, tangga ing Elang Malindo.

Pawestri dadi rerasanan para tamu pandarbe saham. Ana sing wawancara dhewe langsung, ana sing takon-takon marang Panuluh. Pujere pitakonan, kok bisa oleh tenaga putri sing lantip lan trengginase kaya ngono ki olehe golek neng endi, kepriye, lan kaya

ngapa. Kajaba lantip, trengginas, ning tetep feminin, dedege lencir kuning, rupane ayu, eseme ngujiwat, tutur basane wijang, ceplas-ceplos nganggo semonan humor kang sem.

“Jeng. Isih kelingan karo aku, ta?” pitakone Dhokter Rajiman bareng wis rada sela, rada nylinthut nyisih mawancarani Pawestri.

“La inggih, ta, Pak. Tepang sepisanan kalihan keluwarga mriki rak inggih kalihan panjenengan,” wangsulane Pawestri karo rada mlerok marga ewa.

“Kelingan sliramu, nalika kuwi kepriye?”

“Kula sakit wonten RS Waluyajati mrika. Panjenengan ingkang maringi obat.”

“Sadurunge kuwi, sliramu ana ngendi?”

“Saderengipun menika....? Mboten emut menika, Pak.”

“Nganti saprene sliramu ya tetep ora eling?”

“Mboten.”

“Apa keluwarga, apa barang-barang sing tau kok dhemeni, apa swasana omah dhek sliramu isih cilik, ora ana sing kok elingi?”

“Mboten emut blas. Emut jègleg inggih wonten ngarsanipun panjenengan menika. Kula wonten ranjang, panjenengan ngremet-remet driji kula, panjenengan gigah.”

“Apa pancen sliramu ora gelem eling?”

“Ah, inggih kepengin ngoten, Pak. Mongsok tiyang gesang kok lair mara-mara dados diwasa ngeten niki. Nggih kepengin, ngoten, Pak. Kula niki satemene sinten?”

“Sliramu wis tau ndhedhes takon-takon marang Dhik Panuluh? Priye anggone nemokake sliramu?”

“Asring. Lan sedaya tiyang sampun sami ngretos cariyos cemer menika. Kula kagropyok pulisi wonten hotel saweg andon tresna kalihan Mas Panuluh. Ck, lelampaahan ingkang nistha, inggih, Pak? Ngisin-isini.”

“Dadi sliramu ngreti yen digropyok neng hotel lagi sirsiran karo Dhik Panuluh?”

“Criyosipun ngaten, kok. Sedaya tiyang mriki inggih sampun sami ngretos, kok.”

“Sliramu dhewe ora niyat ngupadaya nggoleki lelakonmu sadurunge crita ing hotel kuwi?”

“Sampun, Pak. Sampun kula cobi dhateng Hotel Batavia Inn. Kula takekaken nami Panuluh Barata ing antawisipun tamu-tamu hotel ingkang nyipeng watawis tigang wulanan kepengker. Mboten pun cathet ing mrika.”

Dhokter Rajiman ngguyu kandha, “Kuwi sing aku ora percaya yen Dhik Panuluh kok nganti nginep nyang hotel karo sliramu. Marang aku Dhik Panuluh ora tau kandha yen anggone tetulung sliramu marga nginep ing hotel. Ora ana cathetan ing hotel apa Dhik Panuluh julig banget yen prekara ngono, ya? Ora ndhaftar nganggo jenenge dhewe? Ah, dakkira mokal, kok nganti nginep ing hotel karo sliramu terus digropyok dening pulisi.”

“Ah, Pak. Nanging kula kinten lelampaahan menika salah kedadosan. Mbokmenawi kula mboten pungropyok pulisi ing hotel mrika saweg andon tresna kalihan Mas Panuluh. Nyatanipun Mas Panuluh ngantos sapriki mboten nate...., mboten nate jawil-jawil kula,” muni ngono Pawestri rada nggregeli, suwarane mawa sesenggruk.

“Priye, ta, Jeng? Dhik Panuluh priye?”

“Mboten kasmaran kalihan kula. Blas. Punjawil kandidene tiyang estri mawon, mboten. Menapa malih ngantos dipunsun...!”

“O, ngono, ta? Yen prekara kuwi aku percaya banget. Ora bakal Dhik Panuluh sengsem karo wanita. Mula mokal yen nganti ngajak sliramu nginep ing hotel. Kira-kira crita ngayuwara wong padha ngandhakake yen Dhik Panuluh karo sliramu digropyok pulisi ing hotel. Aku ora percaya. Kuwi provokasi ngala-ala thok wae, yake, niyate. Mokal banget Dhik Panuluh alaku mengkono kuwi, marga panjenengane kuwi.....!”

Pawestri wis ora ngrungokake kanthi temen ngendikane Dhokter Rajiman sing ndlewer nglawer kuwi. Dheweke luwih manther ngrasakake anggone kebangeten Mas Panuluhe anggone ora kasmaran karo dheweke, “Nanging mongsok njawil-njawil janggut kula kemawon mboten kersa!?” panethoke Pawestri marang guneme Dhokter Rajiman sing kawer-kawer mau.

“Apa kira-kira Dhik Panuluh duwe pawadan liya, kok nganti kaya mengkono anggone ngemohi ngrayu sliramu?” Dhokter Rajiman bali nggatekake sambate Pawestri.

“Alasanipun, menawi jowal-jawil kula utawi ngantos kasmaran dhumateng kula ngaten menika mboten dipunsetujoni kalihan putra-putranipun. Ngantos sami damel mupakatan, ngawisi kula punrengkuh dening Mas Panuluh menapa, ing ngajeng notaris. Pramila Mas Panuluh ngempet sanget mboten badhe jowal-jawil kula, margi kuwatos nerak prejanjen ing notaris menika.”

“Sliramu gela karo tumindake Dhik Panuluh kok luwih ngukuhi prejanjene karo putra-putra? Kok ora nuruti kasmarane manahe?”

Pawestri mikir-mikir, ora enggal mangsuli. Sawise ambegan landhung lagek mangsuli, suwarane lirih lan alon, “Inggih kadospundi, inggih, Pak? Katresnan menika rak mboten saged dipunjiyat-jiyat. Kula inggih kedah trimah. Menapa malih gesang ing donya menika rak mboten namung kange langen kasmaran thok ganthanipun. Kula ngurmati kersanipun Mas Panuluh, margi menika pratandha menawi Mas Panuluh langkung njagi kawetahanipun keluwarganipun, katimbang ndadosaken congkreh. Kula sampun rumaos marem, sanajan Mas Panuluh mboten ngungrum kula, nanging kula dipunuja sedaya pepenginan kula. Kula kepengin nyambutdamel ingkang sayektos, kepengin ngudi kelantikan kula, kepengin nyinau IT ingkang ngetop, sedaya dipunparengaken. Malah kalawau, kula maturnuwun sanget, panjenengan sadaya kersa ngresmekaken kula kadhapuk dados Wakil Dhrektur Pratama ing PT Frozenmeat Raya mriki. Tegesipun mboten sanget-sanget kula dados tanggelanipun Mas Panuluh. Asil makarya kula saged kula angge mbandhani gesang kula piyambak. Kula maturnuwun sanget. Ing panjangka ngajeng menika kula langkung saged ngrembakakaken prusahakan daging menika. Menika cita-cita kula samangke. Mboten kedah gela margi mboten kejamah kalihan trisna asmaranipun Mas Panuluh. Kewajibanipun tiyang gesang menika taksih kathah sanget, lan ingkang saged kula bengkas karya kanthi nglebakaken manah kula inggih taksih kathah. Mboten perlu tansah nandhang kagelan ngambra-ambra.”

Dhokter Rajiman manthuk-manthuk. Larapane tetep nyureng. Lan banjur kandhane, rada bebisik, “Terus, Jeng, jare sliramu wawrat? Kepriye tangkepmu prekara kuwi?”

“Pak Dhokter inggih mangertosi bab menika, ta? Inggih pancek sedaya sampun ngretos, mboten saged dipuntutupi. Nanging, kadospundi malih, wong menika sipayitipun rak kacilakan. Wong kacilakan, kala semanten inggih mboten saged kita waspadani saderengipun. Kita sampun ngatos-atos, yen kersanipun Gusti kedah kacilakan, inggih nandhang kacilakan. Pramila kedah kula tampti kados dosa kula. Kula aturaken kala wau, mboten perlu kula tansah nandhang gegetun ngambra-ambra ngantos nyures kreativiti kula. Yen kula dereng Katitah pejah, kula kedah ikhtiyar ngranggeh gesang ingkang kepenak, ingkang sekeca, inggih ta? Menika hak kula Katitah gesang,” Pawestri tetep

tatag ngomongke prekara dosane anggone nganti ngandhut jabangbayi ing wetenge. Ora owah gingsir karo gayane nalika presentasi bab prusahakan ing kantor Dhirektur mau.

Dhokter Rajiman saya banget anggone manthuk-manthuk, ngerami bregase pikirane Pawestri kuwi. Pawestri iki wong wadon sing atine waja, ora gigrik kena gempuran rerasan cinacat ala. Siyap mental.

“Wis kalegan atine sliramu kang mengkono, banjur saiki, sliramu ya isih kepengin ngreti lelakon kawurimu sadurunge tekan Hotel Batavia Inn ora?” rada suwe lete, Dhokter Rajiman lagi takon maneh. Saya wani blak-blakan.

“Kepengin, Pak. Mbok kula dipuntulungi. Panjenengan tamtu saged mbiyantu.”

“Priye upamane? Obat kanggo pangeling-eling wis pantog anggonku nambani.”

“Anu, Pak. Tanggal pinten wulan menapa kula dipunbeta dhateng RS Waluyajati. La Bapak kulaaturi maosi suratkabar ing dinten-dinten menika. Wonten kedadosan menapa. Mbokmenawi wonten kedadosan ingkang wonten sambetipun kalihan Hotel Batavia Inn, utawi sambet kalihan lelampahan kula.”

“Wah, la suratkabar telung sasi kepungkur ya wis dirombeng karo pembantuku.”

“Nggih sampun. Kula punparangi mawon tanggal ingkang pasthi dhateng kula ing RS Waluyajati. Mangke kula urusipun malih dhateng Hotel Batavia Inn. Inggih, Pak? Kalawingi menika kula mung sarana grambyangan mbayangaken kedadosan tigang wulan kepengker. Mboten pas tanggal lan dintenipun. Mangke kula punparangi tanggal ingkang pas, inggih, Pak?”

“Wah, iki rembug kok gayeng banget. Apa sing dadi pujere rembug?” pitakone Suwondogeni nyedhaki papane wong loro mau, bebarengan karo Tio Radjien.

“Iki, lo. Aku ngerami kebalekane Jeng Pawestri anggone nguwasan IT. Ndadekake PT Frozenmeat Raya prusahakan modheren,” tanggape Dhokter Rajiman nylamur. “Lan wawasane Jeng Pawestri bab ngrembakake prusahakan kanggo masa depan uga ngedap-edapi. Awake dhewe begja banget nduwensi wong ayu pinter kaya Jeng Pawestri iki!”

“Anu, ya. Jeng Pawestri iki sabrebetan, embuh gayane, embuh daya pikire, memper-memper karo Bu Pandora swargi. Pantes sakjane yen dijodhokake karo Pak Panuluh pisan, ya?” ujare Tio Radjien.

“Ssst! Ssst! Aja ngono, ah. Luwih becik kita ora gawe isu sing mengkono. Mengko ndhak ndadekake onyane keluarga kene. Iki mau aku wis dikandhani Jeng Pawestri, putra-putrane Dhik Panuluh ora sarujuk yen Jeng Pawestri digarwa Dhik Panuluh. Mula kanggo ngapek asil pakaryane Jeng Pawestri sing maksimal, awake dhewe aja gawe provokasi mengkono. Bab tali-temaline keluarga ben diurusi dhewe dening keluarga Panuluh Barata dhewe wae,” ujare Dhokter Rajiman.

“Nanging eman, lo, yen ora dipasangake pisan. Mergane....!” Tio isih ngotot.

“Wis, ta, Pak Tio. Aja ngaya! Nggugua kandhaku,” Dhokter Rajiman kalem.

Ora mung Tio Radjen. Dalah Gusti Parikesit lan Suwondogeni, ~ para komandhiter pandarbe saham saka njaban Jakarta ~ ing papan liya ya padha nggunem kelantipane Pawestri lan nakokake thoklèh pisan marang Dhirektur Pratama Panuluh Barata, “Pak! Ora dipundhut garwa pisan wae ta, Pak, Wakil Dhirektur Pratama kuwi? Wis cerdhas, isih enom lan ayu ngono. Gek Pak Panuluh ya durèn, dhudha kerèn!”

"Iya, Pak. Aku mupakat karo Mas Wondo!" panjurunge Gusti Parikesit spontan.

Krungu guyone Suwondogeni sing disekseni Gusti Parikesit mau, Panuluh Barata keselak dhahare, watuk-watuk kemekelen. "Huh! Huh-huh-huh!" Ora bisa mangsuli.

Mbak Sri lan Pawestri gage marani sing lagi watuk-watuk. Pawestri njupukake ujukan. Mbak Sri kanthi welas asih ngurut-urut gegere Panuluh. Mbak Sri, sanajan kawentare ing dalem kono kadidene batur, utawa abdi, nanging kabeh ya wis padha ngreti yen srawunge karo Pak Panuluh sing lawas banget tinggal saomah wong loro gelo, ora ana sing mocap ala. Srawunge akrab lan keket kebak katresnan. Mula yen Mbak Sri saiki anggone ngupakara Pak Panuluh kanthi katresnane ati, ngurut-urut jangga lan gigire Pak Panuluh tanpa ewa lan sungkan disekseni wong akeh, para sing meningi ya ora ngarani sing ora-ora. Pratingkahe Mbak Srigadching marang Pak Panuluh kaya pratingkahe ibu tresna marang putrane sing lagi nandhang watuk keselak-selak.

“Saben-saben ya ngene, ki, sok-sok,” ujare Mbak Srigadning marang Bu Vresti.

“Ngene kepriye? Watuk? Cekoh?” pitakone Pawestri. Nyadhari yen prekara nggulawenthah Pak Panuluh Barata dheweke kalah kulina lan rumaket katimbang karo Mbak Srigadhang.

“Ya keselak ngene iki. Sok-sok nganti megap-megap, seseg napase. Nganti mestakane pusing-pusing.”

“Ora tau dipriksakake dhokter?”

“Wis. Wis gak papa. Gak papa,” Pak Panuluh nyegah omonge para sing nulungi. “Iki mung keselak biyasa. Wis tau dakpriksakake dhokter, jare kuwi dhiabetes. Ora mbebayani banget-banget yen aku gelem ngatur apa sing dakpangan. Nanging iki mau aku keselak tenan, ora marga kliru sing dakpangan. Marga arep nanggapi lelucone Mas Gusti karo Mas Wondo mau. Hi-hi-hi! Gak papa, kok. Huh! Huh!” watuke isih muni, sanajan wis saya arang. Mung napase sing menggeh-menggeh isih rada rekasa, durung katon normal kaya adat saben.

Dhokter Rajiman sing uga melu ngupakara sacedhake kono, uga nggiyani apa sing dikandhakake dening Panuluh. Dheweke kuwi ngreti kabeh sejarahe Keluwarga Panuluh, klebu sejarah kuwarasane Panuluh sagarwa-putra.

*

Nalika Pawestri nylinthut nyang mburi arep nyelehake piring kotor, ketemu karo Arumdalu lagi asah-asah piring.

“Lo! Kok neng kene? Prei, ta?”

“Dhines dalu, Bu. Menika wau punjawil Mbak Sri bilih dalem mriki repot,” wangulané Arumdalu.

“Ora dhing. Sing njawil dudu aku. Sing njawil Abror. Rumaket kok, wong loro kuwi,” wancahe Srigadning krungu rembuge Arumdalu.

“Ooo. Iya, iya, aku wis ngreti!” tanggape Pawestri karo ngiyerake mripate sesisih marang Arumdalu.

Arumdalu klewes-klewes ewa. Nanging ya nrima wae.

‘É, Rum. Kowe mau rak weruh Bapak keselak watuk-watuk ngono? Terus napase seseg. Jare penyakite dhiabetes. Penyakit kuwi mbebayani apa ora? Carane nambani kepriye?’ pitakone Pawestri karo wisuh tangan, ala nganggur.

“Inggih anu, Bu. Menawi disiplin milih tetedhan ingkang mboten nyenthok kalihan gerahipun dhiabetes adatipun mboten patosa mbebayani. Nanging menawi mboten disiplin, inggih gampil sakitipun mbabrek, mutawatiri. Napas seseg ngaten, saged kemawon mbabrek dados *hiperglikemi*, inggih menika kawontenanipun gendhis-rah ingkang inggil. Menawi mboten dipungulawenthah ingkang saestu saged kacenthok ingkang naminipun *ketoacidosis* utawi ingkang asring dipunsebat dhiabetes koma. Para

ingkang sakit dhiabetes perlu tansah kedah disiplin maspadani tetedhan ingkang dipundhahar. Mbak Sri menika sampun apal sanget bab anggenipun ngladosi dhahar Pak Panuluh Barata. Menawi dhahar ing dalem mriki, mboten sah kuwatos kalihan menunipun Mbak Srigadning,” ujare Arumdalu karo ngacungi jempol Mbak Srigadning sing uga kumpul ing kono.

Srigadning mencep marga dielem.

Pawestri mlengeh lega marga nampa katrangan saka wong sing dianggep ngreti lan ngecakake pangrumate marang Pak Panuluh Barata kanthi tresnane ati.

*

Dina-dina sawise rapat tengah taunan majelis komandhiter pandarbe saham, asma lan gebyar tandange Bu Vresti saya ngambar-ambar. Biyene wis kajen keringan nanging mung kadidene sanake Pak Panuluh sing dikon magang lan mbiyantu ngrigenake lakune prusahakan. Nanging tindak-tanduke isih kajiret dening kalungguhane kang mung “*utusane Pak Panuluh*”, durung resmi dadi pegawe PT Frozenmeat Raya. Lan kabeh ngreti, Pawestri kuwi ketemune karo Panuluh marga digropyok neng hotel. Dadi sanajan kajen keringan, isih wae kabeh nganggep Bu Vresti kuwi diutus magang ing prusahakan marga tinimbang nganggur ngethekur mung dadi tanggungane Pak Panuluh pribadi. Tanggungjawab akibat sembranane Pak Panuluh anggone gendhakan ing hotel. Wong wadon kurban gendhakane diutus magang sinambi kalane nganggur. Pranyata, sanajan wong wadon kurban gendhakan ing hotel, Pawestri dieringi ing akeh marga pikirane lan tindak tanduke kang cerdas murakabi, bisa majokake prusahakan lan ngangkat karaharjane para pegawene. Cathetan lelakon ala sing gawe wirange Bu Vresti jaman kawuri, wis ora padha perlu dadi rerasanan pangenyekan, utawa panginan. Marga, upamane apa sing kedadean karo Abror kae. Anjrah ing rerasan, yen ora bener yen Abror kelaran planangane marga tiba kecanhol kursi. Kabeh yakin Abror sing arep gawe gara-gara, mlebu kamare Bu Vresti arep ndhemeni Bu Vresti. Nganggep Bu Vresti wong palanyahan, sing gampang diajak dhemenan. Jebul Bu Vresti dudu wong kaya ngono. Bu Vresti dhestun wong wadon sing wis sinau budidaya mbelani awake dhewe. Abror sing wis kasil ngekep awak wadon kuwi, lan wis klakon ngudhari clana kolore lan namakake planangane, mbengok ginjal-ginjal marga planangane diprethes dening Bu Vresti. Saka kedadean kuwi, wis padha paham, sanajan Bu Vresti kuwi tinemune marga kurban

gendhakan ing hotel ~ wong sing nistha banget ~ nanging muncule Bu Vresti ing PT Frozenmeat Raya ora kaya wong palanyahan, dudu wong wadon sing gampangan. Kedadeane karo Abror ndadekake penget marang sok sapaa wae sing arep nyenyenges andhere Bu Vresti ing PT Frozenmeat Raya.

Saiki bareng diresmekake dadi Wakil Dhirektur Pratama, para pegawe saya ngajeni lan ngurmati tenan marang Bu Vresti. Kurmate ora marga wedi, nanging malah marga trisna, lan jenjem-marem. Ngrasa lan ngira, ditangani Bu Vresti prusahakan bakal maju, buruh-pegawene melu makmur. Owah-owahan tata-makarya sing wis dibribik wingenane, kaya ta bab para sopir lan pegawene liyane sing kepengin lan bisa nyopir kudu blajar sopir nganti entuk brevet internasional saka Sekolah Nyetir Trans-travel. Kantore diinstal jaringan IT lan pegawe administrasi kudu *able to operate computer*, kudu ngecakake lan nguwasani IT kanthi premati, sarana nekakake guru IT saka *Kampung Cyber*, sing ngursus para pegawe administrasi dadi *IT-minded*. Owah-owahan kang kaya mengkono, yen Bu Vresti wis dadi Wakil Dhirektur Pratama, mesthi bakal luwih dipredi sing sangsaya wegig maneh. Para pegawe saya luwih ngajeni maneh marang Bu Vresti.

Ora mung ngono. Malah rasane yen sedina ora sapa aruh karo Bu Vresti, para pegawe padha kangen. Weruh, dicedhaki, disapa, disrawungi dening Bu Vresti kuwi rasane kaya oleh pahala, dadi sengsem marem ing ati. Kajaba grapyak, sumanak, pinter, Bu Vresti kuwi ayu merakati. Mula saya kerep srawung saya katon menjilane ayune Pawestri Tanpa Idhentiti kuwi. Ora mung ayu rupane, nanging ya ayu aten-atenane.

Ikhtiyar ngrebdakake pasaran daging ing Serpong Kutha Anyar uga gage dicakake. Bu Vresti wis bolak-balik tinjo mrana atas kersane pribadi, nanging ora tau ijen. Yen karo Pak Panuluh ya nganggo mobile Vios, yen karo Kuncanya ya nganggo Kijang Innova. Wis niteni, supaya cepet lakune ben enggal tekan, ora nrabas tol-kota sanajan kuwi luwih caket, nanging liwat tol TB Simatupang, ngubengi Jakarta sisih kidul.

Nalika wiwit-wiwitane ninjo karo Panuluh, liwat Lurung Serpong Raya sing dalane jembar lan dawa lurus kuwi, bola-bali Pawestri alok, “Coba ta Mas, coba ta Mas, pirsanana! Mobile rada alona. Pirsanana sadawane lurung agung iki, kabeh dadi arena dedagangan. Akeh mall, ITC, Carrefoure, Giant, Hypermart, kantor, bengkel, bank, restoran. Sarwa bisnis, Mas. Awake dhewe kudu ambyur mrene! Iki pasar modheren.

Kuwi lo, kuwi lo, warung, warung, restoran, rumah makan. Kuwi perlu daging, daging, daging. Kuwi merlokake bisnise awake dhewe, Mas! Kaperluane daging ing warung, restoran, rumah makan ing Serpong Raya kene saora-orane 70% kudu kita rebut. Kudu dadi pelenggane kene. Ya, Mas. Gudhang atis kudu kita bangun ing kene! Kudu! Lan enggal-enggal.”

Tansah digegregik dening Pawestri saben-saben nganglang ing dhaerah Serpong Kutha Anyar kuwi, sidane Panuluh Barata ya kengguh.

“Jeng. Kanggo ngleksanani cita-citamu ngrembakake bisnis kita nglanjak tekan Tangerang, sabrang kulone Kutha Jakarta ngene iki rak perlu dhana gedhe. Wingi bengi aku mentas *chatting* ing email karo Victor Holiday. Dakcritakake kabeh prekara cita-citamu. Victor Holiday ngundang kene menyang Perth kanggo ngrembug bab iki. Ayo kene lunga methuki Victor mrana?”

“Mas Panuluh dhewe wae, ah. Ora sah karo aku. Aku daktunggu brok neng kene wae. Wetengku wis gedhe, sé.” Bola-bali diajak menyang Australia, Pawestri tetep wae nampik. Ana wae pawadane.

Sidane Panuluh dhewe sing lunga menyang Australia.

Mulih saka Australia, Panuluh raine mangar-mangar gumbira. Bisik-bisik ngandhani Pawestri yen ‘*awake dhewe*’ oleh tambahan pawitan saka Victor Holiday. Kuwi sawise Panuluh ngandhakake apa niyate PT Frozenmeat Raya arep ngembangake bisnis daging njendhele ngrebdha menyang Serpong Kutha Anyar Tangerang. “Kan thi pasokan dhana iki, pawitane kene kecukupan. Ayo, ora perlu pariwara ngumbar swara, kene njereng suwiwi mabur bisnis menyang Serpong Kutha Anyar. Apa saiki sing kudu dilakoni dhisik?”

“Lo, sing oleh investasi dhana saka Mr.Holiday *kene*? Tegese, PT Frozenmeat Raya? Kok dudu Meat Wholesale, agene resmi saka Meatcorp Inc Perth West Australia ing Indonesia?” pitakone Pawestri.

“Ora, Jeng. Iki marga kowe! Marga pikiran-pikiranmu sing dakcritakake marang Victor. Mula *kene* ora sah rame-rame ngrembug bab pawitan, terus wae ayo mbangun bisnis iki menyang Tangerang.”

Kan thi ora kakehan ngomong, Panuluh Barata nuruti wae apa karepe Pawestri mbangun bisnis daging njendhel ing Serpong Kutha Anyar. Ora kakehan rembug karo

mitra bisnise, nanging iya dibocori karep langkahe, Panuluh golek enggon kanggo madeg gudhang atis dagangan daginge ing wilayah Bumi Serpong Damai utawa cedhak-cedhake kono. Kedadean oleh panggonan ing pinggir lurung gedhe Serpong Raya kono, tanah kavling watara 800 M2. Gage dirembug lan gage dibangun kaya karepe Pawestri. Dibangun gudhang atis lan kantor administrasine, dalah kandhang truk angkutan daging, ora lali uga karo njaluk pituduhe Tio Radjien, marga bangunan lan operasine kuwi kabeh dadi duweke prusahakan. Tio Radjien kandidene anggota komandhiter pandarbe saham kang uga aktif nglola gudhang atis, dijaluki pituduh pengalamane. Apa sing dadi pepalang lan apa sing nglancarake bisnise, ditakok-takokake marang Tio Radjien, anggone mbangun diupaya nyegah karo pepalang-pepalang sing dikandhakake dening Tio Radjien.

“Pak. Kantore kok cilik timen. Ora disiyapake kanggo keluwargane Mas Kuncahya?” pitakone Tio nalika weruh rancangane bangunan.

“Jeng Vresti nampik bangunan kantor kuwi didadekake rumahtangga. Aja kaya nggon sampeyan, Pulo Emas, utawa omahku Jatiwaringin. Kuncahya sakluwarga arep digolekake papan padunungan sing kanggo rumahtangga, cedhak-cedhak kene, ora nempel ing kantor bisnis ngene. Jare mesakake pendhidhikan anak-anake yen bale-somahe manggone ing pinggir lurung bisnis ngene iki. Mengkono jarene Jeng Vresti.”

“Lo, Mas Kuncahya rak durung duwe anak, ta?”

“Wis arep. Jare malah kembar, anake iki. Mula Jeng Vresti mesakake, yen Kuncahya omahe dadi siji karo kantor gudhang atis kene. Dadi ing bangunan kantor iki mung ana kanggo penjagaan Satpam. Karodene peruntukan papan iki pance kanggo bisnis, dudu rumahtangga.”

“Pak. Rumangsaku Bu Vresti iki kok memper banget karo Ibu Pandora, ya?” tau Tio Radjien rerasan ijen karo Panuluh ngono nalika padha ndedeleng proyek pembangunan gudhang atis ing Serpong Raya. “Tansah gati nglawani lan ngawat-awati sampeyan anggone tumindak makarya. Aku kelingan nalika mbangun gudhang atis neng nggonku, Ibu Pandora uga tansah sampeyan suwuni pratikel. Kenapa Bu Vresti ora digarwa wae pisan, Pak?”

“Ora. Mama Pandora wis nulungi aku madeg kluwarga mapan kepenak kaya kang dumadi saiki iki. Kukuh, kuwat, nyenengake. Yen aku nikahi Jeng Vresti, rak huh-huh

ana owah gingsir sing dumadi ing kluwargaku? Anggota kluwargaku sajake padha emoh ana owah gingsire kluwarga sing wis didegake kukuh saekapraya bareng-bareng karo Mama Pandora. Diistilahi jare *Dhinasti Mama Pandora*. Kepengin huh-huh tetep kaya mengkene,” wangslane Panuluh karo rada megap-megap. Anggone ambegan rada rekasa. Mangka sadurunge mau, ora papa.

“La terus? Statuse Bu Vresti mengkone kepriye? Rak ya manggon saomah karo sampeyan? Saben dina srawung rapet. Kok ora dadi garwa pisan?”

Megap-megape Panuluh saya nemen. Napase seseg. Nanging meksa mangsuli omonge Tio Radjen, “Statuse huh-huh, statuse neng omahku mondhol. Apa meneh huh-huh, apa maneh saiki wis dadi Wakil Dhirektur. Duwe pametu dhewe. Dhisike dheweke kuwi huh-huh, dhisike dheweke kuwi manggon ing omahku rak marga ilang engetane. Daktemu ing Hotel Batavia Inn ora eling huh-huh...”

“Iya. Iya. Aku wis krungu critane. Nanging saiki wis cetha tandang-tanduke kang linuwih. Ora patut yen disebut ilang engetan. Mbokmenawa pancen emoh eling ngono wae. Manut rerasane para kanca, Bu Vresti sengaja ora gelem eling karo asal usule, marga bisa uga papan padunungane, omahe, utawa keluwargane sing lawas biyen ora kepenak kaya saiki.”

“Ya wis ben ta, huh-huh, kaya mengkono. Cekake, huh-huh, wong kita kabeh wis ngreti bathine ngrengkuh Jeng Vresti huh-huh, Jeng Vresti kaya saiki, ya ayo ditrima apa anane. Ora sah ...!”

“Pak! Ana apa? Gerah, ya?” pitakone Tio Radjen kaget. “Sik, aja ngaya ngendikane. Mendel dhisik.”

“Ora papa huh-huh. Aku pancen duwe penyakit mengi. Sok napas seseg ngene. Huh-huh, dhela engkas mari. Iki merga nyerot bledug nggempuran bangunan lawas huh-huh sing arep didegi gudhang atis kuwi mau. Huh-huh! Bleduge mudal....!”

“Dipriksakake dhokter, Pak. Aku wis ping pindho nemoni Pak Panuluh ambegan seseg ngene iki. Biyen kae jare keselak. Saiki nyerot bledug. Dipriksakake dhokter, Pak.”

“Uwis. Jare ora papa, kok. Mung huh-huh, ana tandha-tandha dhiabetes sithik. Pretikele dhokter cegah dhahar sing aneh-aneh. Huh-huh! Tegese ana sadheret dhaftar panganan huh-huh-huh, sing kudu daksimpangi. Aku wis lali, nanging Mbak Sri wis luwih apal. Lan huh-huh....”

“Mbak Sri sapa, ta?”

“Pembantuku ing ngomah kae, lo. Apal panganan kang kudu daksirik. Lan aku aja megawe sing ngeselake awak banget-banget. Huh-huh...! La iki mau aku rada ngaya nyopir saka Jatiwaringin mrene, huh-huh...!”

“Yen ngono lerem dhisik. Leren. Ya sokur yen wis pirsa titik-titikane penyakite. Yen ngono saiki lerem. Leren dhisik. Iki mau aku kaget, marga sesenge napase sampeyan ndadak nalika aku takon kok Bu Vresti ora digarwa pisan. Dakkira aku wis ngongkreh-ongkreh keluwarga lan bale somahe sampeyan,” omonge Tio Radjien karo kanthi sayang ngelus gegere Panuluh.

“Iya, huh-huh. Iya pancene rada ngganggu kandhamu bab Jeng Vresti kuwi. Anu, huh-huh, bab Jeng Vresti aja diganggu gugat asal usule utawa huh-huh status dina bakale lelakon. Mengko yen ana prekara, ayo padha dirampungke kanthi huh-huh, kepriye prayogane. Aku yakin, apa kang wis lan arep kita lakoni ngrengkuh open-open Jeng Vresti huh-huh, ora nyalahi ukum huh-huh, ora nerak adat. Ayo diterusake wae huh-huh.”

“Wis, Pak. Wis Pak. Aja ngendika dhisik. Aku wis mudheng tenan prekarane. Ngunjuk, ya?” ucape Tio Radjien kanthi gati njupukake banyu aqua.

*

Gudhang atise wis oleh cong-congan. Dununge ing pinggir lurung gedhe Jalan Serpong Raya, watara sakilo meter saka ITC. Lan wis miwite dibangun kang merlokake ruwangan kang khusus lan abrak piranti ngatisake daging kang uga kudu mligi. Kajaba gudhang atis, uga diselakake mbangun kantorane, sing isih sapekarangan karo gudhang atise. Wis makaping-kaping Pawestri ninjo proyek pembangunan gudhang atise dalah kantorane kuwi. Sok karo Panuluh, kari-kari iki bareng wis wiwit dibangun, sering karo Kuncahya. Adate bubar ninjo proyek, banjur mipik-mipik golek papan padunungan kanggo Kuncahya sakluwargane. Marga sing digadhang-gadhang bakal nglola gudhang atis sa kantorane, ngiras pantes dadi *branch manager* Kuncahya.

“Wis, saiki ayo golek omah kanggo kowe. Mas Panuluh wis cocog milihake ing *Cluster De Latinos* BSD kene. Ora patia adoh saka calon gudhang atis. Saiki Mas Kun milih omah sing endi. Ing saantero *Cluster De Latinos* kene wae. Mas Panuluh wis setuju ing kene, ora neng *Greenland* utawa *Alam Sutra*. Ing kene pilihane ya isih akeh, fasiliti umume uga wis cumepak, ana kolam nglangi, ana gedhong olahraga, ana dhaerah

blanjan. La kuwi, malah wis ana Alfamart sing bukak ing njero kompleks *cluster*,” ujare Pawestri karo ndedeleng kompleks pedunungan kang lagi dibangun BSD City.

Sing didedeleng diubungi sarana numpak Kijang Innova kuwi kompleks padunungan *Cluster De Latinos*, dhaerah padunungan sing dibangun amba bawera. Kuncahya nyetir, Pawestri ing sisihe. Gedhong-gedhonge blog-blogan panggung tingkat loro, antarane blog siji lan liyane ana lurung-lurunge sing amba lan taman-taman ijo ing ngarepe saben blog, tanpa pager pekarangan. Dadi papane kanton gilar-gilar asri banget. Taman ijo kuwi sabanjure kudu tansah lestari, ora oleh diowahi apa diganti dening padunung. Ana wit maja sing tinandur saben pekarangan ngarep blog, sing kudu diopeni. Para padunung uga ora oleh ngowahi tembok-tembok gedhong padunungane, kabeh papan padunungan kudu tetep kaya nalikane dibangun, dituku lan dienggoni. Para padunung uga ora oleh ingon-ingon kewan, apa pitik, kucing, asu. Ora oleh. Kanggo open-open lan supaya aman, saben-saben mlebu menyang blog padunungan sing liya dhaerah, kudu ngliwati panjagan Satpam. Sapa sing mlebu dhaerah kono kudu nyathetake KTP-ne. Yen numpak montor diwenehi kartu nomer dening Satpam minangka karcis tandha mlebu kompleks, kartu nomer kuwi ora oleh ilang, marga kanggo dibalekake marang Satpam nalika montore metu saka kompleks. Kartu nomer uga ora oleh ditinggal ing njero montore, kudu digawa metu saka montor. Kuwi njagani supaya yen sing nggawa metu montor mau saka blog wong sing dudu idine sing duwe, ora bisa nuduhake kartu nomere marang Satpam. Cekake aturane manggon ing kompleks kono kudu disiplin manut aturan, supaya papane padunungane kono tetep endah lan aman.

“Bu. La rencanane kapan aku kudu pindhah mrene?” pitakone Kuncahya.

“Saya cepet saya becik,” wangslane Bu Vresti.

“Lo, ora ngenteni dadine gudhang atis lan kantorane?”

“Sadurunge kantor lan gudhang atis rampung, kene kudu golek pegawe lan uga wis wiwit masarake daging kita. Kanggo sawatara wektu, awake dhewe nyewa omah ing *Cluster De Latinos* kene nanging ing dhaerah pertokoane, dudu ing blog padunungan. Kaya cedhake Alfamart mau akeh sing isih suwung. Kita dadekake kantor lan warung daging pisan. Mas Kun karo kanca pegawe lawas jupukan saka Jatiwaringin sing didetasir mrene masarake daging ing saanterone kene lan ngrekut pegawe anyar, goleka sing omahe cedhak-cedhak BSD kene. Dadi nalika gudhang atis lan kantoran ing Serpong

Raya rampung, kene wis duwe pawitan cikal-bakale bisnis sing wis thukul. Tutuge mengko kari nyirami thukulan kuwi supaya dadi witwitan sing ngrembuyung. La kuwi merlokake kauletane Mas Kun anggone ngrekadaya ngrembuyunge bisnis daging kuwi ing sakanterone papan sing kebak wisata kuliner kene iki.”

“Dadi, sanajan aku wis milih omah ing *cluster* kene lan bisa dakenggoni, lan aku ya wis age-age nyambutgawe ing kene sarana bukak warung sewan ing cedhake Alfamart mau, karo ngenteni rampunge gudhang atis lan kantore, Jeng Xavira ora melu pindhah mrene?”

“Ora. Dhik Xavira pindhah mrene sawise nglairake. Jare ora apik wong wawrat pindhah omah. Lan dakjaluk, Mas Kun wis genah olehe milih dalem ing kene, dadi wektu pindhah mboyong Dhik Xavira dalemmu wis genah kena dipanggoni. Lan Mas Kun wis kepatuh nyambutgawe ing kantor lan gudhang atis sing anyar kae. Ora rebyek maneh.” Dhek anyaran kenalan ngundang Xavira, Zetta, njangkar wae! Saiki diater-ateri tembung ‘*Dhik*’. Bareng suwe kumpul karo Mbak Sri lan Mas Panuluh, Pawestri ora bisa maneh ngarani utawa ngundang saben uwong tanpa ater-ater minangka pangurmatane marang sing duwe jeneng kuwi. Ana prubahan aten-atenane saka watak sing diregem sadurunge, watak ing jaman kawurine. Prubahane kuwi uga cepet banget, mretandhani yen Pawestri gampang ngrumangsani terus ngatut kahanan rasa becik kang nglimputi.

“Yen ngono, pareng ya, aku golek-golek milih omah kene ngajak Jeng Xavira?”

“Kuwi apik banget. Nanging wektune aja ngganggu pakaryanmu ing kantor. Dadi dina Minggu apa dina prei, ngono.”

*

Sanajan meh kabeh pakaryan bisa dirampungi lan ditandangi kanthi becik dening Pawestri, nanging ana siji sing Pawestri kepengin banget bisa, meksa tetep ora klakon. Yakuwi nyopir montor. Wis nganti rong sasi Amir Tanjung anggone kanthi sabar lan perdi ngajari praktek nyetir mobil, meksa wae Pawestri ora tegen anggone nyetir mobil. Saben montor wiwit mlaku disopiri Pawestri, mesthi saben-saben montore nyosop ngiwa nubras pinggir lurung. Tujune Amir trengginas ngidak rèm.

“Dospundi, ta, Bu?” Amir nganti sok nyentak.

“Embuh, rasane mobile kok njempalik dhewe....!”

Bareng konangan yen Pawestri ngandheg jabangbayi telung sasi, kepeksa ora oleh blajar sopir maneh. Gelane setengah mati. Saiki iki Pawestri perlu bisa lunga plencang-plencing nrabas kutha, luwih-luwih anggone arep ngelar jajahan pasaran daging ing dhaerah Serpong Raya, sing papane nyabrang Kutha Jakarta yen disangkani saka Jatiwaringin. Kuwi dibutuhake mobil sing plencang-plencing trengginas, bebas mardika. Nanging ora klakon, marga wawrat, ora pareng nyopir dhewe. Ora mung marga wawrat, nanging marga nganti saprene Pawestri *ora bisa* nyopir mobil. Saiki arep lunga plencingan dhewe, Pawestri ora bisa. Kudu dikancani, sing tegese kudu ngajak lan dikon nyopiri wong sing duwe mobil. Sing adhakan ya Kuncahya utawa Panuluh. Nanging kuwi kajaba Pawestri ora mandhiri, uga kudu ngrusuhi penggaweane Kuncahya lan Panuluh. Kamangka loro-lorone wong sing wigati banget fungsine kudu makarya tunggu brok ing kantor Jatiwaringin Raya. Makewuhake banget. Apa maneh bareng Kuncahya lan Xavira wis klakon milih omah ing *Cluster De Latinos*, lan sida nyewa kantor ing blog binise. Kudu ndang operasi masarake daging ing dhaerah Serpong. Mesthi Kuncahya nggawa Kijang Innovane kanggo dhines. Ora mung ngono, malah Kuncahya kudu asring-asring nginep ing omah anyare, marga penggaweane wis kudu ditandangi saben dina. Lagi seminggu sepisan mulih menyang Jaka Sampurna. Pawestri saya cotho anggone arep makarya ngrembakakake bisnis dagine. Ora oleh silihan montor. Ora oleh wong sing bebas mardika ngeter-eterake makaryane sing plencingan nganti tekan Serpong Raya barang sadhengah wektu.

“Mas. Aku tukokna mobil, Mas,” sidane Pawestri ora bisa ngempet medharake pepenginane. “Aku emoh yen saben-saben arep operasi pasar menyang Serpong kudu ngganggu gawe Mas Kun utawa njenengan.”

“La, engko sapa sing nyopiri? Wetengmu wis saya gedhe ngono. Mbok ora sah ngaya dhisik, Jeng. Jeng Vresti luwih akeh tunggu brok ing kantor kene, Kuncahya sing didetasir pisah menyang BSD,” dhisike Panuluh mangsuli ora sarujuk. Kabotan.

“Lo, Mas. Sing gawe ada-ada ngelar jajahan bisnis menyang Serpong Kutha Anyar kuwi aku. Sing duwe gagasan lan optimis nganti wis mbangun gudhang atis, lan nukokake dalem kanggo Mas Kuncahya barang kuwi aku. Ya mesakake Mas Kuncahya yen proyek lagi setengah dadi ngene iki, Mas Kun diculake tanpa tuntunanku mbangun bisnis daging neng kana. Aku kudu isih dadi lokomotipe, Mas. Kudu isih mbakoni oleh

kita babat alase pemasaran daging ing Serpong Kutha Anyar. Dene kantoran ing Jatiwaringin kene genah wis bisa mlaku kaya adat saben, ora akeh owahe ditinggal Mas Kun. Lan wis kita atur, geser-geseran pegawe. Darminta nglungguhi nggone Mas Kun, Aji Kartika dadi wakile. Lan sateruse, lan sateruse.”

“O, iya. Aji Kartika jare kepengin melu dipindhah menyang Serpong ki. Melu Kuncahya. Tinimbang dadi wakile Darminta luwih becik ndherek Kuncahya pisan, niyat pisan anggone ngalami penggawean anyar.”

“Kuwi luwih prayoga. Mas Kun ora ijen dhewe emple babat alas ing Serpong. Cekake prekara kantor Jatiwaringin ora papa pegawene digeser-geser, marga sanajan prusahakan swasta, para pegawe kuwi uga tansah kepengin mundhak-mundhak kemakmurane, lan mundhake kemakmurane kena disaranani klawan geser-geseran undhak-undhakane penggawean. Aku kepengin duwe montor dhewe kuwi uga prasarana anggonku ningkatake pakaryan.”

“La, iya. Dakbaleni maneh. La mengko sing nyopir sapa?”

“Aku wis rembugan karo Mas Amir Tanjung. Dheweke gelem ngeculake pegawean lawas dadi instrukture sekolah nyopir mobil, dadi sopirku.”

“Ah, kok elok banget. Apa pametune ing Trans-travel ora suda yen pindhah dadi sopir ing kene?”

“Suda ya ora papa, wong ana sing diarah liya.”

“Apa?”

“Mbak Srigadhang.”

“Ooo!”

“Ben ya, Mas. Mbak Srigadhang dipek bojo Mas Amir Tanjung. Lan Mas Amir Tanjung dadi sopirku.”

“La engko yen Mbak Sri omah-omah awake dhewe co tho? Sing ngopeni omah kene sapa?”

“La witekna, apa Mbak Sri ora pareng omah-omah, mung marga awake dhewe kuwatir co tho? Mangka umure Mbak Sri ya wis saya tuwa? Ora sah kuwatirlah, Mas. Kabeh ing donya iki mesthi owah gingsir, tansah ana owah-owahan. Mengkono uga rumah-tangga kita, klebu statuse Mbak Sri, rak ora kudu tansah dadi prawan?”

“Iya, iya. Aku ngreti. Jeng Vresti isih kober mikir sing ngono-ngono kuwi. Kober marga kuwi kodrat-nalurimu. Wis cumundhuk ing ati dadi watak. Sanajan kepriyea tetele penggawean ya isih thukul gagasan gawe senenge wong liya. Jare Abror saiki ya arep tunangan karo perawatmu kae. Gathuke jare ya marga koksereg-sereg.”

“Nggih, Mas? Tukoke mobil. Ya wis, sing tuku aku, bakale dadi duwekku, ning dakcicil. Dhuwite ditalangi dhisik.”

“Terus? Mobil apa sing arep koktuku?”

“Toyota New Camry,” ujare Pawestri mantep. Genah wis dirancang-rancang mateng sadurunge.

*

Sing rada ketilapan karo mekare prusahakan sajrone telung sasi iki cabang Depok. Ing kana rutin, ora ana owah-owahan. Sing nggawa daging mrana ya tetep truk sing disopiri Abror, lan genti-genten karo truk sing sopiri Nursalim. Nanging ora kaya biyen, Abror wis ora brangasan maneh; yen dijak omong karo Pangestu ora grusa-grusu ngelek-elek liyan. Apa maneh yen ditakoni Pangestu prekara Pawestri, ora cengengesan apa ngecuprus ngojahake alane. Kepara amem lan nyingkiri. Pangestu ya dadi wegah kulak wartaadol prungu ngenani kantor Jatiwaringin lan Pawestri.

Mengkono telpun-telpunan karo Srigadhing, Pangestu ya wis mendha. Srigadhing sajake wegah yen dijak ngobrol prekara Pawestri. Bolak-balik pitakone disirep tanpa wangulan kang cetha. Pangestu dhewe ya banjur nggraita, yen Mbak Srigadhing saiki wis mihak marang Bu Pawestri. Dadi ora bisa dianggo sumber wartane bab Pawestri.

Pangestu ya ngreti, yen saiki prusahakan lagi arep ngrembakakake bisnis menyang BSD lan Serpong, nanging kepriye babare proyek ora sinemak kanthi becik. Dikira ya mung ana gerakan pemasaran sing nyoba golek pelenggan ing kana ngono wae. Gerakan pemasaran kang kaya mengkono ya wis bolak-balik diadani ing dhaerah Depok, nanging asile ya tetep ora akeh owah-owahan. Dipimpin Pangestu wis meh enim taun, kemajuane ya pancet kaya dhek anyaran dibribik-bribik nalika Mama Pandora isih sugeng biyen kae. Kaya-kaya wis pantog mekare, lan apa sing wis kecekel tangan diklola kanthi becik, ora nguciwani. Marga uwet dhewe karo pakaryane sedina-dinane, Pangestu ya ngira yen gerakan pemasaran sing diadani dening kantor administrasi pusat

Jatiwaringin ya lendrag-lendreg kaya lakune bisnis sing ditangani ing Depok. Ora akeh owah-owahane.

Pangestu lagi kaget nalika ing sawijine awan, lagi wayahe wong uwet nyambutgawe ngladeni lengganan, ana mobil New Camry mlebu pekarangan kantor-warung daging, sing mudhun dhisik wong wadon meteng. Metu saka mobil wong wadon weteng gedhe kuwi mlaku tranyak-tranyak langsung marani kantor. Ora mingkar-mingkur.

“Bu Vresti!” cluluke Dewi Rengganis meruhi tranyake wong meteng mau kang marani kantore. “Kok enggal sanget! Rak mentas kemawon ngendikan ing *facebook*? Dereng ngantos sedasa menit. Saking Jatiwaringin kok sampun dumugi?”

“Priye kabarmu, Cah Ayu?” Pawestri ora mangsuli kagete Dewi Rengganis. Sanajan durung tau sapatemon kasunyatan, nanging Pawestri wis cukup raket srawung ing email lan *facebook* karo Dewi Rengganis, sekretarise Pangestu. Luwih kerep nyrawungi Dewi Rengganis katimbang ngontak Pangestu, marga sing tansah nyawang komputer ing kantor Dewi Rengganis. Lan sing diobrolke pancen prekara bisnis daging. Tanpa kudu kawruhan lan idine *branch manager*, Dewi Rengganis kanthi blak-blakan nglapurake kahanane Cabang Depok marang Bu Vresti liwat *facebook* lan uga email lan telpun. Dudu plapuran dhines, mung obrol-obrolan crita muyek dodolan daging antarane karyawati cabang karo karyawati pusat. Ora ana sing disebut wewadi. Mula sanajan Dewi Rengganis karo Bu Vresti durung tau sapatemon nyata, nanging kekarone wis padha tepungan srawung tenan.

Iki mau, durung sepuluh menit kepungkur, Dewi Rengganis sapatemon ing *facebook* karo Bu Vresti, sing nerangake yen Bu Vresti arep sanja menyang kantor cabang. Ora ngira, durung nganti sepuluh menit, Bu Vresti wis tranyak-tranyak nyabrang latar kantoran, marani papane Dewi Rengganis.

Ketamuan Pawestri, sing wetenge wis gedhe, Pangestu ya banjur gupuh. Pangestu ya wis ngreti yen Pawestri saiki dadi pegawe aktif resmi ing kantor Jatiwaringin, lan jare ngadani geser-geseran pegawe marga muncule Pawestri kuwi. Uga ngreti kabare yen marga anane geser-geseran kuwi Kuncahya dionclang menyang Serpong Kutha Anyar.

Manut prasakane Pangestu, kuwi gara-gara Pak Panuluh bapake repot anggone mapanake dununge Pawestri, wong wedok tanpa idhentiti kuwi. Arep didadekake pegawe

biyasa, jare kelantipane mumpuni, dadi kepeksa Kuncahya dikurbanake. Ngono kabar-kabar sing diregem dening Pangestu. Pangestu dhewe ora tau nyatakaake menyang kantor Jatiwaringin, dadi ora bisa mbayangake kepriye kahanan thek kliwere geser-geseran pegawe ing kantor pusat kana. Pancen wiwit biyen uga kurang premana nyemak ubet-ribete tata-cara lan bisnis ing kantor Jatiwaringin, sawise diangkat dadi *branch manager* ing Depok meh enem taun kepungkur. Marga penggawean ing Depok ya wis cukup ribet.

Prekara Kuncahya dionclang menyang Serpong, manut Pangestu kuwi akibat sembranane ramane, Pak Panuluh. Kenapa ndadak nguja wong wadon dhemenane, didadekake pegawe ing kantor pusat? Upama ora ana Pawestri ing kantor kana, Kuncahya mesthi wis aman makmur ing Kantor Jatiwaringin kana. Omahe ing Jaka Sampurna ya wis mapan. Ngenteni laire anak kembar, ya kanthi pangajap penggalih tentrem. Ora rebyek. Nanging marga praptaning Pawestri sing Mbetharidurga, marakake donyane Dhinasti Mama Pandora brantakan. Kuncahya dionclang menyang Serpong, dhinese pisah adoh karo omah lan bojone sing ana Jaka Sempurna. Saka omahe ing Jaka Sempurna menyang kantor dhinese ing Serpong, saiki Kuncahya kudu ngliwati telung provinsi: Bekasi-Jawa Barat, DKI Jakarta, Tangerang-Jawa Barat.

“Priye, Mas, kabare?” Pawestri ndhisiki nyapa nalika Pangestu muncul nemoni.

“Ya apik wae, Mbak,” wangslane Pangestu terus ngacungake tangan ngajak salaman. Ulate ora ramah banget-banget. Ora nganggep Pawestri kuwi calon ibune kwalon utawa kluwarga rakete. Wong umur-umurane ya sabaranan wae karo Mbak Srigadhing, malah kepara luwih enom, mula ya diundang *Mbak* wae dening Pangestu. Pangestu dhewe sakjane ya luwih tuwa katimbang Mbak Srigadhing. Nanging wiwit ketemu digawa menyang daleme ing Salemba biyen, cah wadon luwih enom kuwi wis dikon ngundang ‘*Mbak*’ dening Mama Pandora, kersane sanajan bocahe wadon katone njegigris klambine kucem, nanging Mama Pandora tetep putra-putrane kudu ngajeni. Lan Pangestu ya banjur kepatuh ngundang ‘*Mbak*’.

Pawestri kuwi wong wadon sing ngganggu gawe kluwarga agunge marga Panuluh Barata sing diistilahi Pangestu Dhinasti Mama Pandora. Tegese keluwarga sing ing jaman sugenge Mama Pandora wis dikukuhake dadi keluwarga sing kuwat ekonomine, marga saking getole Mama Pandora anggone lelabuh madeg bisnis daging njendhel sing saiki dadi kaya krajan PT Frozenmeat Raya kuwi. Wong sing luware kuwi, sing ora melu urip

nalikane Mama Pandora berjuwang, ora klebu Dhinasti Mama Pandora. Kanthi istilah ngono, Pangestu bisa matesi dhiri keluwargane, sing endi sing dikarepake melu sajrone keluarga Dhinasti Mama Pandora. Apa maneh kanthi muncule Pawestri Tanpa Idhentiti sing digaruk saka hotel kuwi, sanajan jarene tenaga lan pikirane murakabi banget tumrap majune bisnis daging tinggalane Mama Pandora, nanging Pangestu tetep nganggsep Pawestri dudu wong sing ewang-ewang mbangun prusahakan daging njendhel iki. Luwih dianggsep satru katimbang sanak.

Nanging nyatane toh Pak Panuluh wis aweh kalonggaran nyanak-nyanak wong wadon kuwi, nganti ngrengkuh kopen ing dalem Jatiwaringin; malah saiki dadi pegawe PT Frozenmeat Raya ing kantor administrasi pusat kana. Pak Panuluh niyate tetep ngrengkuh Pawestri kadidene keluarga. Kuwi sing panceñ wiwit biyen ora disetujoni Pangestu, nganti dimupakati gawe prejanjen ramane ora oleh nikahi Pawestri.

Dadi saiki bareng ketemu gathuk, Pangestu ya kepeksa ngrahapi kaya dening kluwarga. Kapeksa. Lan uga kepeksa nemoni grapyak, marga Pawestri uga dadi pegawene PT Frozenmeat Raya, kabar slentingane melu ngajokake dagangan daging prusahakan pimpinan Panuluh Barata. Rahape Pangestu jan kepeksa.

Nanging weruh blegere Pawestri sing wetenge gedhe, Pangestu ora bisa maneh ngempet emosine. Jabangbayi sing ana njerone wong wedok iki-lah, sing marahi wong kuwi tetep direngkuh kaya kluwarga dening Panuluh. Ya anggone kedadeane bayi kuwi sing marahi Panuluh gandem-katrem lan kebulet sesangkutan karo wong wadon palanyahan tanpa idhentiti kuwi. Muntab jengkel atine, banjur kegrapyakane nemoni Pawestri kacandhet malik dadi semu muring.

“La apa ndadak kluyuran mrene barang?” pocapan tutuge.

“Ya anjangsana kepengin weruh kahanane Cabang Depok. Pegawene pira, Mas, kene?” Pawestri takon karo cilengan mriksani kahanan.

Ruwangan papane jejagongan ing ngarep mejane Dewi Rengganis. Kuwi wujude kaya etalase toko. Padhang marga singgete ruwangan sisih ngarep kaca bening. Saka plataran ngarep, mejane Dewi Rengganis panceñ mapag lawang gedhe. Dadi sapa sing mlebu plataran bisa kawruhan dening Dewi Rengganis. Rada sisihe ngono ana *outlete* kanggo wong blanja daging, uga ana pegawene sing tunggu. Kantor kamare Pangestu disinggeti tembok setengah kaca prenahe ing mburine Dewi Rengganis. Dadi yen ana

tamune Dewi Rengganis, Pangestu ya bisa weruh. Jejer karo ruwangane Pangestu, uga disinggeti tembok, ana ruwangan paling amba dawa sing ndlujur menyang mburi. Tembok sisihe rapet, dadi kurang padhang. Ing kono katon akeh kothak-kothak *freezer* gedhe-gedhe cet putih. Mesthine *freezer* kanggo nyimpen daging njendhel dagangane.

“Lima karo Rengganis. Karo tambah Satpam loro, gentenan kanggo jaga bengi.”

“Terus, daginge disimpen neng ngendi?”

“Kuwi, ing kothak-kothak *freezer* samono akehe.”

“Priye pemasaran? Laris? Rak seminggu dikirim rong truk, ta, Senen karo Kamis? Cukup apa turah? Perlu diundhakake?”

“Wah, aja. Rong truk iku wae aku sok njaluk disuda. Apa maneh yen lagi ana gara-godha anane daging penyakitan apa diolesi formalin, dhendheng babi, daging glonggongan, pasar akeh macete.”

Sabanjure Pawestri kepengin weruh kahanane gedhong Cabang Depok.

Pangestu lumuh, nyumanggakake, nuruti wae karepe tamune.

Pawestri anggone memriksa nganti tekan mburi-mburi barang. Tansah dietutake, dieringake, dituduh-tuduhi apa-apa sing ditakokake Pawestri. Kaya-kaya Pawestri nginspeksi, Pangestu sing diinspeksi. Kaya-kaya Pawestri kuwi pangkate luwih dhuwur katimbang Pangestu.

Pangestu nyadhari tenan bab kuwi. Yakuwi kok agahan kanthi kurmat sumanggakake Pawestri nginspeksi kahanane gedhong. Pangestu kok ora bisa mbanggel apa nampik kekarepane Pawestri. Kok malah manggakake.

Dipikir-pikir kari, kuwi margane bleger tampile lan pesona citrane wong wadon tamu kuwi pancen mrebawani tenan. Pangestu mahami sawise tansah manut miturut ngladeni karepe tamu wadon ayu kuwi. Pangestu kudu ngakoni, Pawestri iki pancen duwe candra ayu. Jengkele atine Pangestu ora kengguh nandhingi pesona andhere tamu ayu kuwi. Mula kepriyea wae Pangestu manut mituruti apa kersane Pawestri. Kaya dihipnotis. Gek grapyak semanake! Wong ayu iki tansah nyandra wong kanthi ulat semanak dhame, ora memungsuhan.

“Aku ya mung kepengin weruh wae kok, Mas. Ora bisa suwe kampir. Iki mau mupung klayapan cedhak kene, aku mampir. La terus, daleme Mas Pangestu ngendi?”

“Watara rong kilometer saka kene. Lurung iki lurus wae, terus ana pratelon sepisanan menggok ngiwa. Kono kuwi perkampungan realestate lumayan mewah. Jembar lemahe paling cilik 100 M2, bangunan omahe asal type 70-an. Aku manggon ing kono.”

“Mupung ana kene, aku mrana kepengin ketemu karo Mbak Zetta, bisa, Mas?”

Pangestu ora ndang mangsuli. “Priye, ya? Mobilku sing nganggo, saben esuk Zetta. Kanggo ngeterake lan mapag bocah-bocah sekolah. Dadi esuk aku nyang kantor bareng bocah-bocah, diterke mrene. Bar ngeterke sekolah mobil digawa mulih. Mengko sore, lagi kanggo mapag aku.”

“Ninggal kantor sedhela, kersa ta? Ngeterake aku?”

“Yakuwi. Nanging aku ora duwe mobil sing kanggo ngeterake.”

“Ya nganggo mobilku, ta, Mas. Kae, ana plataran.”

“Mobil silver kae?”

Sidane Pangestu gelem ninggalake kantor, ngeterake Pawestri menyang ngomahe dhisik. Atine wis tratapan wae. Mongsoek Pawestri ditukokake mobil apike kaya ngono. Mesthi dhuwite Pak Panuluh! Oraa dadi garwane marga anggone ngukuhi surasane akta prejanjen ing ngarepe notaris, nanging yen anggone nguja wong wedok iki kaya ngono blobohe, ora wurung bandhane Dhinasti Mama Pandora ya mobol-mobol kanggo mbandhani wong wadon kang kelangan engetan iki!

Pangestu jan meri tenan! Jan kuwatir tenan! Menyang putra-putrane mung diparengake duwe mobil Honda City lan Kijang Innova. Kuwi wae Pangestu lan Kuncahya kudu nyambutgawe kanthi getol, ora oleh mlincur apa nglokro. Kok saiki marang wong wedok dudu apa-apane Bapak Panuluh lomane kaya mengkono! Wis, ora pakra tenan, Bapak Panuluh Barata kuwi!

“Iki mesthi gara-gara jabangbayi sing dadi ing wetenge wong wedok palanyahan kuwi! Kasile anggone nglonthe!” Pangestu jan misuh-misuh tenan ing batin!

Bareng mobil anyar New Camry warna silver dibukak kanggo ngacarani Pangestu mlebu ing sisihe sopiran, Pangestu saya kaget. Njerone mobil ora kaya sabaene. Bareng Pawestri uga wis mlebu ing jok mburi, mobil terus mlaku disopiri Amir Tanjung. Pangestu sing nuduhake dalan.

Ing sajrone mlaku, Pangestu maspadakake aksesorine montor. Ora mung dideleng, nanging ya ditakokake. Dhisike mung nyang sing nyopir, sidane Pawestri sing

lungguh mburi ya banjur nyaut nerangake. Jelas mobile anyar grès! Aksesorine dudu aksesori mobil biyasane. Samburine sendhenan kursi jok ngarep, madhep menyang jok mburi dipasangi *portable desk*. Ana laptopé lan BlackBerry. Uga dicepakake kanthong piranti nenulis, banyu ngombe sak piranti manasake, laci kanggo nyimpen koran, klambi setelan *blazer*, utawa kanggo nyimpen buku-buku favorit. Dicepaki uga kothak *make up* lan *neck pillow*, bantalan gulu sing bisa diintegrasi karo Ipod. Dadi interiore mobil padha karo perkakase kantoran cilik. Ngelingi tenan gampang macete dalan-dalan Kutha Jakarta, lan pepenginane Pawestri plencingan nganglang kanggo ngajokake bisnise, mula prabotane mobile dijangkepi sarana perkakas kantoran kang kaya mengkono. Yen sawayah-wayah macet ing ndalan, Pawestri tetep ora kelangan wektu anggone makarya tumrap bisnise. Interior mobile dijangkepi sarana prangkat *gadget* utama cacah loro, yakuwi *notebook* lan BlackBerry. Kekarone aweh kamurakaban kadidene pancaindera. *Notebook* kena dienggo nyimpen data prusahakan lan ngakses internet. Dene BlackBerry aweh kelonggaran marang wong wadon rambut dawa kuwi sesambungan karo Pak Panuluh liwat Rumsari, lan para pangarsa bisnise liyane, kayata wong-wong ing Agen Meat Wholesale. BlackBerryne bisa di-setting ngintegrasি nganggo jaringan relasi prusahakane ing Perth, Western Australia. Bisa ngobrol karo Victor Holiday, *staf manager* Meatcorp Inc sing ngurusi mligi Agen Wholesale ing Indonesia. Bisa diakses kapan wae sanajan wektune beda-beda, ing Jakarta sore ing kana bengi. Saora-orane barang ireng manis sing jeneng BlackBerry kuwi kena dienggo SMS-SMS-an karo mitra bisnise. Meh saben jam *laptopé* apa BlackBerryne tansah *online*. Kulina karo pasrawungan *online My Space, You Tube, Link by Link* lan jejaring sosial ciptakane Mark Zuckerberg *Twitter*. Lagi sewulan luwih nduwe mobil kuwi, Pawestri wis ngentekake dhuwit sak yuta rupiyah kanggo *internetan mobile*. Kuwi mung tumrap laptopé. Dene yen BlackBerryne, kanthi sistem watesan mbayar telungatusan rupiyah. Kanthi mengkono Pawestri ora bingung nalika ketahan macet ing dalanan Jakarta. Dheweke bisa aweh keputusan utawa solusi sarana ngrespon cepet marang staf ing kantor pusat sarana migunakake laptop utawa BlackBerry.

Mula ora mokal durung nganti sepuluh menit saka janjine marang Dewi Rengganis yen Pawestri arep mampir ing kantore Pangestu ing Cimanggis Depok, Pawestri wis njedhul ing plataran kantor. Marga anggone ngontak Dewi Rengganis ora

saka kantor ing Jatiwaringin, nanging saka njeron mobil sing lumaku wis cedhak karo Cimanggis.

Tekan omahe Pangestu, Pawestri ketemu karo Zetta Zatuti. Padha gapyuk rerangkulau, ambung-ambungan.

“Kok wis gedhe banget, iki, hara?” ujare Zetta karo nyasmitani blendhuke wetenge tamune. Ora ana rasa ewuh-pakewuh, apa ngganjel ing ati. Anane mung seneng, nganggep Pawestri kaya keluwargane dhewe sing tenan kae.

“Kok sajak arep tindakan?”

“Iya. Wayahe mapag Dananjaya. SD klas siji. Enteni, ya?”

“O, aku ya ora bisa suwe, kok. Mung kepengin weruh dhisik wae. Yen ngene iki ing ndalem karo sapa?”

“Karo pembantu siji. Lan Zatriajaya, sing cilik. Kae, anteng dolanan PS. Zatria, ayo, kene dhisik, salim karo Bu....?” Zetta rada grag-greg arep mbasakake kepriye Zatria marang Pawestri.

“Marang Budhe Vresti,” Pawestri nerangke karo mlebu kamar marani bocahe.

“Ya ngono kuwi lo, eleke komputer lan TV. Yen wis dolanan PS, DVD utawa acara TV sing disenengi ngono kuwi diundang-undang bocahe mbidheg wae,” jarene Zetta karo ngeringke tamune. “Lan, sing dakemanu ki anggone ngawasi TV cedhak banget, ngono kuwi rak ngrusakake mripat. Uga anggone nyetel suwara mesthi bantase, ngurangi landhepe pangrungon. Yen lagek daktunggoni neng ngomah ngene iki, mesthi dakpenging, aja bantas-bantas, aja cedhak-cedhak anggone nyawang layar TV. Lirih sedhela, aku lena ya bantas maneh. Nontone ya maju maneh. Nganti juweh cangkemku. Nanging yen ana Mas Nges, mesthi malah mbelani bocah-bocah, ben main ngonolah, timbang dolan mrana-mrana.”

Sidane pancen mung saklerapan Pawestri anggone mampir ing omahe Pangestu. Ora mung marga Zetta Zatuti anggone mapag Dananjaya ora bisa disemayani, nanging uga marga niyate Pawestri sing mung arep weruh wae. Saiki duwe mobil, bisa plencang-plencing bebas sakarepe dhewe, kapan-kapan maneh bisa mampir sing luwih suwe.

Mobil loro urut-urutan budhal saka plataran omahe Pangestu, Pangestu ana ing mobil Honda City, sing nyopir Zetta. Pawestri bisa oncat blebar-bleber sakepenake atine.

“Aku jan lara banget atiku. Wong wedok kuwi oleh bandha kamulyan kang kaya ngono kuwi mopyore. Ora mekakat tenan! Gek pawitane apa, wong ya mung pawadonane thok ngono, lo!” gemremenge Pangestu ing sandhinge bojone.

“Ah, Mas. Kok ngono, ta? La Bu Pawestri kuwi sajane rak pance dikersakake Bapak. Upama Mas Nges ora gara-gara gawe akta prejanjen pikukuh ing notaris, mesthine Bapak rak wis krama karo Bu Pawestri. Saiki statuse ngambang rak marga anane akta prejanjen kuwi. Nanging, jabangbayi sing dikandhut Bu Pawestri, administrasine ora bisa dipenggak saka unine prejanjen. Manut biologise ya tetep putrane Bapak.”

“Biologise kae wong anak haram.”

“Anak harama kae wong biologis, iketan batine Bapak mesthi ora pedhot.”

“Yakuwi lo, Jeng, sing dakkuwatirake! Bandhane Bapak dienggo nguja wong wedok kuwi! Diploroti saenake udele!”

“Ya lumrah, Bapak nguja. Wong kuwi ya ibune putrane. Kepriye carane ngopeni putra sing becik yen ora ngopeni ibune sing nganti kepenak?”

“Nanging iki wis kebacut-bacut, Jeng. Coba candranen. Iki mau mrene nggawa mobil anyar grès paringane Bapak. Ora mung regane luwih larang katimbang mobilku iki, nanging interiore dijangkepi prabotan IT. Gek kanggo apa? La iki mau mrene, la apa, ayo? Mung arep pamer! Pamer mobile sing anyar grès. Pamer anggone blayangan kliling kutha bebas mardika ora kurang sawiji apa! Wong nganggur ngethekur digrujug bandha lan kebebasan kaya mengkono, mung marga anggone ngedol pawadonane ing hotel! Jan bajingan krocok nguwong tenan!”

“Mas! Bu Pawestri kuwi saiki ditarik dadi pegawe ing kantor kana, lo, Mas.”

“Pegawe, terus bisa apa? Marga kudu cedhak terus karo Bapak, jare saiki malah nggeser Kuncahya disemplak menyang Serpong. Ngono kuwi pegawe apa? Ayo, mengko sore kene tilik Xavira. Mengko sore Danan rak ora ana les, ta?”

*

Kkrriiing! Kriiing!

“Hallo! Dalem Jatiwaringin.”

“Mbak Sri? Suwaramu kok seje...!”

“Sanes. Kula Arum.”

“Rumsari? Kok ana kono? Mbak Sri menyang endi?”

“Sanes. Kula Arumdalu. Mbak Sri saweg kesah. Menika sinten, nggih?”

“Lunga menyang endi? La kowe sapa? Adhike Mbak Srigadhing, ya? Jenengmu kok jeneng kembang. Srigadhing jenenge kembang, Arumdalu ya jenenge kembang. Aku Pangestu, Depok!”

“O, inggih. Kula Arumdalu, pembantu enggal. Mbak Sri saweg kesah pados sewan griya ing celak-celak mriki. Criyosipun ing wilayah Elang Malindo mriki mawon, mboten tebih saking dalem Jatiwaringin.”

“Kok golek sewan omah, kok ana pembantu anyar, kuwi karepe priye?”

“La anu, ta, Pak. Mbak Sri rak badhe emah-emah....”

“Emah-emah? Rabi, maksudmu? Karo sapa? Terus priye, sapa sing ngopeni Bapak? Kok aku ora dikandhani?”

“Kalihan Mas Amir, sopiripun Bu Vresti....!”

“Sopire Bu Vresss, *Wong Wedok Kuwi!!?* O, owah-owahan kuwi kabeh marga pratingkahe *Wong Wedok Kuwi!* Kurangajar tenan, ki!”

“Nuwunsewu, Pak. Kula mboten pareng nampi telpun uring-uringan.” Klek. Telpune dipedhot. “*Bu Vresti kok disebut Wong Wedok Kuwi! Ora genah, ki! Omong neng telpun kok kurangajar banget! Iki mesthi bangsane wong sing arep neror kuluwarga kene!*” pangunandikane Arumdalu sawise nutup telpune kanthi sentak.

“Edan tenan, ki! Telpune dipedhot. Kowe ngreti, Nis, kabar apa owah-owahane dalem Jatiwaringin kana? Ngreti kowe, yen Mbak Sri arep rabi?” pitakone Pangestu marang sekretarise.

“Criyosipun ngaten. Kula mireng saking Mas Abror, sasampunipun emah-emah, Mbak Sri badhe madeg griya piyambak, medal saking dalem Jatiwaringin. Pramila Mas Abror enggal-enggal nglebetaken tunanganipun.....,” wangsulane Rengganis.

Disuwak Pangestu tengahe njlentreh, “Kowe wis ngreti! Kok ora kandha aku?!”

“Lo, la Bapak mboten taken utawi ngendika....!”

“Ya. Terus priye? Apa wae sing kok ngreteni owah-owahan ing kana?”

“Inggih menika wau. Margi badhe emah-emah, Mbak Sri medal saking dalem Jatiwaringin. Mas Abror enggal nglebetaken tunanganipun dados sulihipun, ngaten. Tunanganipun Mas Abror mlebet dhateng dalem Jatiwarngin.”

“Abror duwe tunangan?”

“Inggih. Lare estri ingkang rumiyin nggulawenthah Mas Abror ing griya sakit. Mas Abror inggih badhe emah-emah, rencananipun sasampunipun nikahan, pindhang dhateng griyanipun marasepuhipun kemawon, celak-celak dalem Jatiwaringin mrika. Dados, mangke sasampunipun sami emah-emah, dalem Jatiwaringin tetep saged dipunopeni dening Mbak Sri lan Arumdalu menika. Mboten sami manggen, nanging saged pun-gilir anggenipun sami nyipeng wonten dalem Jatiwaringin.”

“Wahthahthithah! Iki gara-gara wedokan siji kuwi! Ngacobelo!” gumregete Pangestu terus uring-uringan ing kantore. Terus gumremeng dhewe karo nyingkir saka cedhake Dewi Rengganis, “*Wis apik-apik Mbak Sri dadi hareme Bapak, nrima, ora kakehan punika, saiki dadi kacobelo. Huh! Bapak ki wis sepuh ngono, mbok libidho seksualitine dirèm, priye ya?! Nanging saiki wis kebacut! Priye ngene iki!? Cek! Kudune diusir wae wong wedok kuwi saka dalem Jatiwaringin!*”

*

Sorene bubar kantoran, Pangestu ngajak bojone menyang Jaka Sampurna.

“Bocah-bocah di ajak, ya?”

“Ora sah. Ben main komputer wae. Iki aku arep nesu, kok. Mongsok ketekan wong wedok kuwi kantor lan dalem Jatiwaringin owah gingsir ora karuhan. Mbak Sri kontal onclang saka dalem kana. Mangka dheweke rak wis sepuluh taun luwih ngladeni Bapak. Kok dionclang ki, Bapak terus priye? Diganteni wong wedok kuwi, gek wis meteng gedhe kaya ngono, rak saya ndadra ora genahe kuwi mengko....!”

“Ora genah priye?”

“Ora genahe ya dadi garwane Bapak. Wong sajrone meteng lan sabanjure manggon ing dalem kana, gek wong wedok liya, Mbak Sri, wis metu saka dalem kana? Wani nerak prejanjene kene, wong nyatane anggone wiwit meteng lan sateruse ya ing dalem kana. Mbak Sri wis ora manggon kana. Ya kabeh wong bakal ngreti, jabangbayi sing dikandhut wong wedok kuwi anake sapa, rak mesthi ya anake Bapak. Nganggoa prejanjen ora bakal digarwa, ning yen nguja bocah saibune sing tunggal saomah, rak wis lumrah? Upama jaman Landa ngono dijenengi ‘nyai’. Dadi *nyai-ne* Landa. Jaman saiki ya dadi ‘nyaine Bapak’. Kumpul kebo, duwe anak, diingtoni kaya bojo, mung ora dikawini. Kuwi sing jenenge ‘nyai’. Kaet biyen urip ‘nyai-nyaian’ ngono kuwi ya ora ana

sing ngoprak. *Nyai* wis dadi adat, luwih hak tinimbang praturan agama! Lan ngalahake surat akta prejanjen, sanajan digawe neng ngarepe notaris! Wah, wah, waaah! Jan politik tak-tik tenan wong wedok kuwi! Bapak diplekotho tenan! Coba, mau mobile ki dijangkepi piranti IT sing lungit banget. Gek ora bisa nyopir, kepeksa nganggo nyewa sopir wong liya. Mangka aku, Xavira, sing putrane dhewe, padha diutus mandhiri, kudu bisa nyopir dhewe kabeh, ora perlu ngingu sopir. Ngingu sopir pribadi ngono rak ngorot-orot, dhawuhe Mama Pandora biyen. Mama Pandora wis ora ana, la saiki kothok-onggroc kuwi sing nguwasani Bapak. Dening Bapak malah diparengake ngingu sopir. Ilang, wis, Dhinasti Mama Pandora sak tilas-tilas aturane sing keras ning becik, ilang sawasiyate! Jan, ngorot-orot bandha tenan! Wis, ayo gek budhal!”

“Iki menyang Dhik Xavira ya arep duka ngono kuwi?”

“Iya. Arep daklabrag Kuncahya. Dheweke ki dipanjer ing kantor pusat, lan omahe cedhak dalem Jatiwaringin rak perlune ya kanggo ngawat-awati Bapak, aja nganti keluwarga dalem Jatiwaringin sing wis dibangun ayem tentrem dening Mama Pandora owah gingsir kaya ngene iki. Ketekan wong wedok kuwi ndadak Kuncahya memble wae! Mongsok ora ana pratingkahe nglawan blas, kantor lan dalem Jatiwaringin diongkreng-ongkreh dening kothok-onggroc kuwi! Jan, ora genah tenan Kuncahya kuwi! Mbok ya lapur-lapur nyang aku, ngono wae mongsok ora bisa? Dadi aku bisa ewang-ewang nanggulangi kridhane Banowati kuwi....!”

“Banowati sapa?”

“Ya wong wedok gate sing ana dalem Jatiwaringin kuwi! Gatele kaya Banowati gandrung Janaka.”

“Asmane Pawestri, Mas.”

“Pawestri kuwi rak merga nganti saprene kene padha durung ngreti idhentitine. La yen pawestri sing gatele nggregik-nggregik asmarane Bapak ngono, ya kuwi Banowati mungguhe ing crita wayang!”

“Wis, yen Mas Nges muring-muring ngono, sing nyopir dak aku wae!”

“Siapa takut!”

*

Tekan platarane Xavira, Kijang Innovane Kuncahya ora katon.

“Wah, lunga sajake!”

“Ya dipirsani dhisik,” ujare Zetta karo mateni mesin mobile.

Pangestu mijeti nomer HP-ne adhike.

‘É, *dhayohé teka. É, dhayohé teka...!*’ “Apa, Mas?”

“Aku ana ngarep omahmu, iki!” ujare Pangestu.

Xavira mbukake lawang omahe. Jebule Xavira Weteng Gedhe ana ngomah.

“Dhik Kuncahya nyang endi?” pitakone Pangestu njengek.

“Ya menyang Serpong ngono, Mas.”

“Nyang Serpong la apa, wong wis surup ngene?”

“Lo, ya nyare kana. Omah anyar, ing *Cluster De Latinos.*”

“Priye? Nginep kana? Omah anyar? Apa arep pindhah mrana? Kowe barang?”

“La iya, ngono, Mas. Kene rak tuku omah neng BSD kana, ing *Cluster De Latinos.* Nyedhaki dhinese Mas Kuncahya. Ya Mas Kun nyare kana.”

“Kosik! Kosik! Dadi saiki ki Dhik Kun dionclang dhines neng kana? Terus kantor pusat dijèki wedokan kuwi?! Jan! Ora plakra tenan!”

“Wedokan sapa? Bu Vresti maksudmu?”

“Kowe lan Dhik Kun ya manut wae, kalungguhanmu diongkreh-ongkreh kaya mengkono kuwi? Dhinese dipisahake karo omahmu kene, nyabrang sajembare Kutha Jakarta, nganti kepeksa nginep pisah karo kowe ngene iki?! Ora protes marang Bapak apa priye, barang? Ya njinem meneng wae ngono kuwi? Wiiis, wis-wis-wis! Kaco ngene iki, Dhinasti Mama Pandora!”

“Lo, priye ta, Mas, Panjenengan, ki? Mas Kun dhines neng Serpong kuwi kajaba dipundhutke dalem ing *Cluster De Latinos*, uga didhawuhi masarake daging ing wilayah kulon kana. Malah wis dibangunake gudhang atis barang! Ya ora protes ngono, Mas. Wong ningkatake status lan ningkatake makarya!”

“La ning dhinese nyabrang Kutha Jakarta, kepeksa ninggal kowe ijen ngene iki? Rak rekasa banget. Wong digawe rekasa mengkene saka palungguhane Kuncahya sing wis kepenak nglola kantor administrasi pusat sing papane cedhak karo omahmu kene, dibuwang menyang Serpong mrana, kowe kok ora protes. Ya kocluk, ngono kuwi! La terus, kantor pusat kene, palungguhane Kuncahya, dinggoni sapa? Wong wedok kuwi, ta? Wo, suwe-suwe kabeh direbut wong palanyahan kuwi! Ambruk keluwarga Panuluh Barata! Coba, rasakna, ngene kuwi kowe ijen, adoh karo Dhik Kun, mangka wetengmu

gedhe. Ngono kuwi apa ora ndadekake ngresulane atimu? Gek kaet mbesuk, yen Dhik Kun terus dhines neng kana, kowe omahmu kene, apa ya terus pisahan ngene terus yen bengi? Bale somahmu ora kumpul?”

“Ya ora, no, Mas. Ya aku pindhah mrana. Saiki ora pindhah marga ngenteni laire jabangbayi. Dhawuhe Bu Vresti ora becik wong meteng pindhah omah.”

“Kowe pindhah mrana? Nyang omah sing kokkandhake *cluster-cluster* mau? Apa kepenak? Gedhe endi karo omah iki? Kowe rak wis krasan manggon ing kene? Cedhak karo dalem Jatiwaringin pisan, cedhak Bapak. Iki biyen sing mrenah-mrenahake rak Mama Pandora. Kok diongkreh-ongkreh? Ora eman kowe ninggalke omah iki?”

“Ya ora, no, Mas. Omahe kana cukup gedhe, panggung tingkat loro. Panoramane bawera. Ya genah seneng neng kana, katimbang neng kene. Prekara adoh karo Bapak, ya ora dadi soal, wong Mas Nges putrane Bapak ya adoh saka Bapak ana Depok ngono. Ora dadi soal marga putrane Bapak loro neng Depok lan neng Serpong kana kene ya nglariske bisnis daging, ya prusahakan kita. Dene Bapak rak wis ditunggoni Bu Vresti.”

“La kuwi lo, sing aku ora lila. Bapak ditunggoni wong wedok tanpa idhentiti kuwi, terus putra-mantune Bapak disemplak ngaduh. Jare Mbak Srigadhing barang ya kudu pindhah omah, bakale ora manggon ing dalem Jatiwaringin kana maneh. La kuwi yen Bapak ngersakake Mbak Sri terus priye? Diganti wong kuwi? Ya ora patut! Wong wetenge gedhe ngono! Gek, wis ta, Bapak kuwi bakal kepriye libidho seksualitine, yen Mbak Sri metu saka dalem Jatiwaringin?”

“Bapak ngersakake Mbak Sri apa? Libidho seksualitine Bapak? Apa ta karepmu, Mas?” pitakone Xavira setengah njerit.

“La sadurunge Bapak ketemu wong kuwi, rak Mbak Sri sing ngladeni Bapak. Bebas, ora ngambra-ambra, lan aman. Emane Bapak kok ya ndadak blayangan golek wong wadon liya. Sakjane karo Mbak Sri wae rak ora onya kaya ngene iki dadine. Jaaan, wong kuwi ndadekake keluwargane Bapak kisruh kabeh. Malah Mbak Sri barang kapiran, disebrat saka katentreman lan kekaremane Bapak ing dalem Jatiwaringin kana!”

“Iiih, kowe ki kok isih ngarani kaya mengkono, ta, Mas? Ora patut ngarani Bapak karo Mbak Sri kuwi padha nglakoni umbaran nafsu seksual kang kaya mengkono! Kuwi ngina Bapak lan mitnah kekarone.”

“Alah, wong sawise Mama Pandora surut, saomah kono sing manggon ya mung wong loro kuwi. Apane yen Bapak ngersakake, ora banjur marani Mbak Sri? Utawa Mbak Sri sing diundang neng kamare Bapak? Saprana-saprene sakjane ayem tentrem, ora ana crita alone sing bocor, keluwargane Bapak kabeh ya padha seneng, ora dha protes. La bareng ketekan wong wedok kuwi, wah, morat-marit ngene iki! Mbak Sri lunga saka omah kana, wong wedok kuwi dadi nguwasani omah, nguwasani Bapak, nguwasani kantor, ngrebut bandha-bandhune kene kabeh!”

“Aku ora trima Bapak kokanggep nglakoni dhemenan karo Mbak Sri. Bapak, uga Mbak Sri, kuwi wong apik-apik, ora bakal nglakoni cara nistha kaya ngono kuwi!” Ujare Xavira setengah mewek.

“Kowe ki ora ngreti kekete srawunge Bapak karo Mbak Sri sawise ditinggal Mama Pandora. Bapak isih enerjig, lan butuh, dene Mbak Sri isih enom kaya ngono. Sadurunge aman-amam wae. Bareng saiki ketekan wong wedok kuwi, woo, wengise eram! Kabeh dicaploki! Ora mung sapa-sapa sing rumaket karo Bapak disemplak ngadoh, uga kantor pusat dibroki wong wedok kuwi. Dhik Kuncahya didhongkel. La kuwi mbesuk kahanane kantor pusat lan dalem Jatiwaringin sing wis ditata mening-mening dening Mama Pandora terus priye? Direbut wong wedok kuwi? Ya cilaka, awake dhewe! Cilaka Dhinasti Mama Pandora!”

“Cilaka priye? Ya ora, no, Mas. Coba, dipindhahe Mas Kun menyang Serpong dimodhali gudhang atis, diparingi omah ing *Cluster De Latinos*, cedhak gudhang atise,” saka rada arep mewek, omonge Xavira dadi angas, nglawan caturane kangmase.

“La nyatane, Mbak Sri ditundhung saka dalem Jatiwaringin, kowe lan Dhik Kun dibuwang adoh nyang sabrange Kutha Jakarta kana, kantor pusat lan dalem Jatiwaringin dibroki wong palanyahan....!” Pangestu ora mandheg diwancahi omonge adhine.

“Kantor pusat lan dalem Jatiwaringin diasta Bu Vresti ya ora papa. Coba, bisnis daging saya ngrembaka, nganti nglanjak Serpong Kutha Anyar pisan. Saiki truk daginge kene tambah loro maneh. Isih lagi indhen, wingi kuwi. Mangka sadurunge ana Bu Vresti, ketoke Bapak lan keluarga PT Frozenmeat Raya marem ayem tentrem wae karo kahanane kang biyen. Truk daginge ya mung loro, kantor pusate ya mung ing Jatiwaringin thok. Wis tentrem ayem. Nanging bareng ketekan Bu Vresti, pasarane dielar menyang Serpong Kutha Anyar. Truk sing ngeterake daging tambah. Rak hebat, Mas?”

“Kuwi ya mesthi tumindake Bapak! Rekadayane Bapak! Ora merga krenahe wong wedok kuwi! Keluwargaku iki wis ora waspada, yen wong palanyahan kuwi bakale ngrebut bandha lan kuwasane keluwarga Panuluh Barata! Elinga, lo, Xav, wong palanyahan kuwi ora karuhan asal-usule, ora ana idhentitine kajaba dheweke kuwi wong palanyahan sing dikeloni Bapak ing hotel! Terus salah kedaden digropyok pulisi, lan saprene Bapak kudu nanggung risikone. Kuwi sing kudu diwaspadani! Cekake yen ana kekisruhe keluwarga, aku emoh tanggung jawab. Yen aku dirugekake, yen nganti dheweke ngrebut kasugihane keluwarga tedhak turune Mama Pandora lan Panuluh Barata, sida dakbrontak temenan! Dakkelah menyang pengadilan. Cekake surat prejanjen sing disekseni notaris kae, tetep dadi gegamanku! Yakuwi yen wong palanyahan kuwi dudu garwane Bapak. Lan bayine mbesuk, ya bayi haram. Ora oleh entuk warisan...!”

Sabanjure Pangestu ngoman-oman eleke Pawestri, entak ngamek kurang golek. Diwancahi Xavira lan uga Zetta, tetep emoh kalah. Sidane Xavira lan Zetta ya terus meneng. Omong-omong liya, sing dicatur bab-bab sing ora magepokan karo Pawestri.

*

Lelakon tutuge, Srigadhing sida nikahan karo Amir, lan diboyong menyang omah sewan anyar ing dhaerah Elang Malindo, ora adoh saka dalem Jatiwaringin. Keluwarga anyar kuwi kepentin madeg keluwarga kang mandhiri bebas. Nanging saben dina wiwit esuk nganti sore, Amir lan Srigadhing ya tetep nyambutgawe menyang dalem Jatiwaringin. Amir dadi sopir pribadine Pawestri, Srigadhing nglakoni gawean kaya adat saben. Mung manggone ora nemplek ing dalem Jatiwaringin sing mung oleh sakamar, nanging duwe papan dhewe sing uga cedhak wae, omah sing cukup jembar lan jangkep, ana kamar tidhure loro, ana latare, kakus, jedhing lan liya-liyane.

Abror uga sida nikahan karo Arumdalu. Abror sing pindhah melu saomah karo maratuwane. Uga ora adoh saka dalem Jatiwaringin. Kaya keluwargane Amir lan Srigadhing, keluwargane Abror karo Arumdalu uga tetep nyambutgawe melu PT Frozenmeat Raya. Abror nyopir truk angkutan daging, Arumdalu melu ngancani Srigadhing open-open dalem Jatiwaringin. Marga diopeni wong loro, dalem Jatiwaringin saya tambah reja. Nanging wis dirancang, Arumdalu mbesuke luwih ngopeni jabangbayine Bu Vresti. Dipilih Arumdalu, sebab dheweke tilas perawat rumah sakit, lan jare biyen lulusan bidhan, dadi mesthi ngreti cara-carane ngopeni bayi.

Xavira nglairake kembar wadon. Dening Panuluh diwenehi tenger Zoya Wulaningsih karo Zoyi Wulanendyah. "Gampang ngeling-eling. Sing Zoya jeneng tutuge nganggo Sih, sing Zoyi jeneng tutuge nganggo Yah. Dadi loro-lorone tumrape aksara Jawa ana nglegenane, ana sandhangan wulune," ujare Panuluh Barata.

Gudhang atis ing Serpong wis dadi, wis wiwit dioprasekake. Kuncahya wis cepak-cepak mindhah keluwargane menyang omahe anyar ing *Cluster De Latinos*. Pegawe anyar sing direkrut ana pitu, loro sopir truk, loro satpam, telu liyane ~ wadone siji ~ ngladeni administrasi kantor lan gudhang atis. Pegawe anyar sing direkrut kabeh omahe cedhak-cedhak kantor lan gudhang atis PT Frozenmeat Raya Cabang Serpong Raya kono.

Dene pegawe lawas pindhahan saka kantor pusat Jatiwaringin sing melu Kuncahya, Aji Kartika. Aji Kartika salawase iki isih jaka, nanging wis duwe pacar. Bareng saiki dipindhah menyang Serpong, wani bribik-bribik nyicil tuku omah uga ing *Cluster De Latinos* kono, mung bangunan omahe bakale luwih cilik lan seje blok karo Kuncahya. Ning ya tetep tangga cedhak. Ndeleng Mbak Srigadhing lan Abror padha nikahan, Aji Kartika uga banjur ngrencana gage nikahan wae karo pacare. Emane pacare duwe penggawe-an lumayan gedhe gajine ing dhaerah Halim Jakarta Wetan, rada eman yen kudu metu saka gaweane. Nanging bareng weruh kahanan penggaweane Aji Kartika sing anyar ing Serpong Raya kena dijagakake, si pacar uga banjur sanggup diajak endang-endang nikahan.

Marga lurung gedhe lurus sing tumuju Bandhara Sukarno-Hatta durung rampung, isih digarap terus, mula sawatara wektu pasokan daging diterke liwat kapal laut kaya adat saben. Kuwi salah sijine mula diperlokake tuku truk anyar loro. Prekara undhak-undhakane daging tepong, wis dirundhing karo pihak Agen Meat Wholesale, ditikelake ping pindho, dadi rong ton sedinane. Prekara kuwi Wakile Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya, Bu Vresti, kanthi jumurunge Pak Panuluh Barata, omong-omongan telepon dhewe karo Tuwan Victor Holiday. Tambahan daging mligi tepong sak ton sedina kuwi sing dadi jatahe Kuncahya muterake ing pasaran Serpong Kutha Anyar. Wong ya babat alas, dhisike ya rekasa banget. Tujune wis digawekake gudhang atis, daging sing durung payu bisa ditandho ing gudhang atis. Kuncahya ora ijen, tetep dijampangi dening Bu Vresti, sing duwe kantor obah mosik ing mobile New Camry. Ora

mung lewat IT, apa dene nemoni dhewe para konsumene, Bu Vresti uga gawe brosur, lan kanthong-kanthong mligi minangka bungkus daginge. Brosur lan kanthong mau dicap nganggo logone sing digawe mligi. Ing kono uga dicap bilih daginge kuwi ditanggung halal dening MUI. Idi-idine diurus tenan dening Bu Vresti, ora goroh. Idi saka BPOM sing nerangake yen daginge PT Frozenmeat Raya kuwi ditanggung sehat dikonsumsi uga tau diurus, prnyata ora perlu, marga daginge ora wujud panganan utawa obat kang weton olahan pabrik, dadi ya idi katrangan saka BPOM kuwi ora dikatutake dicap ing brosure lan kanthong bungkus daging mligine.

Kanggo nguwati lan ngamanake lakune prusahakan saka kompetisi jor-joran dagangan daging, Bu Vresti uga ndhafatarake jeneng dagange PT Frozenmeat Raya supaya oleh pangayoman hukum ing UU HaKI, yakuwi sertifikasi hak atas kekayaan intelektual. Kanthi mengkono, jeneng dagange PT Frozenmeat Raya ora kengguh upama disrobot dening pedagang daging peteng. Bu Vresti anggone ndhaftar lan ngamanake prusahakan ora mung sak klas mung jenenge PT Frozenmeat Raya thok, nanging uga sak garis rantamane bisnis, yakuwi nganti cawang-cawange kantor, gudhang atis, truk pengangkute daging, warung lan countere dodolan daginge. Kabeh didhaftarake dipayungi hukum sertifikasi HaKI. Malah jenise, ulese apa modhele huruf-hurufe tulisan PT Frozenmeat Raya uga dipathok dadi logone, dadi *trade-mark* utawa *brand name*. Ora oleh digunakake dening tukang dodolan daging sapi liyane.

Kanthi nggethune Bu Vresti, sidane mutere daging tepong ing Serpong Kutha Anyar tanggungane Kuncahya saya suwe ya saya lancar.

Nalika anyaran pasaran daging ing Serpong Kutha Anyar wiwit mlaku Pangestu melu ninjo menyang dhaerah pemasaran anyar kono, weruh kantor lan gudhang atise, ngonangi papan padunungane Kuncahya lan Aji Kartika ing *Cluster De Latinos*, atine dadi meri. Kenapa Kuncahya sing mung mantu dipasrahi dagangan sing kaya ngono gedhene, Pangestu sing anak lanang ora dikon nglola lan masarake daging sing ditandhonni gudhang atis barang? Kudune rak Pangestu sing dipindhah menyang BSD Serpong, dene Kuncahya sing dipindhah menyang Depok, nggenteni Pangestu.

“Kenging napa, sanes kula sing diken babat alas masarake daging teng mriki, Pak?” pitakone Pangestu sajrone ninjo bisa ngomong ijen karo ramane.

“Lo, la kowe rak wis dadi Kepala Cabang Depok? Kuncahya rak durung.”

“Nggih, ning niki pasarane rak jembar. Gek griyane Kuncahya niki rak sae sanget, modele perumahan kados teng Amerika ngoten. Kula remen manggen teng mriki.”

“Ah, nanging kowe wis apik lan mantep manggon ing Cimanggis kana. Dadi Kepala Cabang Depok. Yen kudu dipindhah mrene, lan Kuncahya dipindhah mrana, rak usang-usung pindhahan rong keluarga. Ora tanja. Gek sekolahe Danan barang priye, rak rebyek. Nganti saprene kahananmu neng Cimanggis rak wis sreg?”

“Enggih, pancene. Ning ningali griyane Kuncahya ngeten niki, kula terus kepengin ngrasakake papan enggal sing dibangun BSD utawi Bumi Serpong Damai ngeten niki.”

“Ing dhaerah Depok ya akeh real estate sing apik-apik kaya ngene. Yen anggonmu mimpin pasaran daging bisa ngrembaka, bisa milih manggon omah apik kaya ngene iki ing kana. Gumantung karo rekadayamu dhewe, ora tansah njagakake wewehe liyan.”

“Lo, Bapak niku rak sanes *wong liya*, maringi griya Dhik Kun ngeten niki? Rak enggih kadidene Bapak, keluarga piyambak?”

“Iya. Nanging rak tetep ana gegayutane karo dodolan daging sing kudu dibabarake pasarane ing dhaerah kene. Tetep sarana njajagi rekadayane sing mimpin cabang. Bisa ngrembaka ora masarake daging ing wilayah.”

“La yen fasilitine kados ngeten niki, nggih mesthi saget ngrembaka, Pak. Omah kaya ngene, kantor ana gudhang atise barang. Nggih mesthi saged ngrembaka.”

“Lo, nanging pasaran daging ing Depok, sing kokpimpin, seminggu rong truk wae kangelan payune ngono, lo. Yen digawekake gudhang atis neng kana apa kowe sanggup masarake? Ora gumantung marang omahe Kepala Cabang utawa fasilitine gudhang atis, nanging rekadayane pemimpin Cabang. Kowe masarake daging rong truk saben minggu wae ketoke meyek-meyek. Iki Kuncahya ditarget bisa mayokake sak ton saben dinane. Apa kkokira gampang ngrekadaya masarake daging samono akehe kuwi?”

“Nggih mesthine dicobi dhisik kula sing pun ngalami dados pemimpin cabang babat alas teng mriki. Mboten Dhik Kun sing mboten pengalaman nyepeng kantor cabang.”

“Padha-padha dicoba, ya becik lan sing tanja ya sing kaya ngene iki. Kuncahya sing mimpin cabang anyar kene. Aja diremehake, ing pusat Jatiwaringin rekadayane

Kuncahya ya ora baen-baen trengginase ngrembakakake pasarane daging, ora mung lumaku ajeg utawa pancet wae. Tansah ngrembaka. Ngrembakane ora kalah karo pemimpin cabang sing wis ngalami mimpin cabang salawase iki.”

Pangestu meneng. Rumangsa ditapuk tutuke. Diwalehake yen anggone mimpin pemasaran daging ing Depok ora ngrembaka. Kalah karo upadayane Kuncahya ing pusat. Sing dienggo ukuran mambege cabang Depok sing ora ngrembaka. Kuwi pancen nyata. Nanging yen diukur saka kaprawirane Pangestu sing mimpin cabang Depok karo Kuncahya sing mleter ing pusat, padha-padha mbukak cabang anyar, durung karuwan yen Pangestu kalah. Apa maneh fasilitine kaya ngene iki, omah ing *cluster BSD*, kantor lan gudhang atis ing lurung gedhe Serpong Raya. Pangestu rumangsa bisa, luwih bisa tinimbang Kuncahya.

Nanging debatan karo bapake, Pangestu pancen ora bakal menang. Panuluhan Barata pancen jembar wawasane, lan dipindhahe Kuncahya mimpin cabang Serpong Kutha Anyar pancen wis dipetung temenan. Ora mung emosi kaya pikirane Pangestu. Kuwi Pangestu kudu nyadhari. Mula sanajan atine tetep meri ngonangi akehe fasiliti sing direngguk dening Kuncahya, Pangestu kepeksa meneng. Kudu ngakoni yen Bapake kuwi pancen hebat. Nglakoni bisnis daging wis wiwit biyen, saiki isih bisa mbukak cabang ing Serpong Kutha Anyar kaya ngono bawerane, kaya ngono fasiliti sing dicepakake! Pikirane bapake pancen ora bisa dikembari. Pancen hebat.

Nanging meruhi kahanan sing ditampa dening Kuncahya kuwi, atine Pangestu tetep wae ngrasa meri. Mesthine dheweke, anak lanang mbarep, sing kudu mimpin cabang anyar sing bribik-bribike bakal dadi cabang pasaran daging kang bawera kuwi. Genah makmure. La wong genah disedhiyani gudhang atis kaya ngono, gek omahe Kuncahya apadene Aji Kartika ing *Cluster De Latinos*, wilayah bangunan garapane BSD-City sing kaya ngono apik jembar bawerane. Apane urip kaya mengkono ora seneng?

Kapan-kapan, Pangestu arep nggregik Bapake. Yen bisa sing mimpin Cabang Serpong aja Kuncahya. Diijolake wae karo Pangestu. Pangestu sing ana Serpong, Kuncahya sing ana Depok.

Isih durung rampung anggone anjangsana ndedeleng wilayah cabang anyar, ndedeleng calon omahe Aji Kartika, nalika bisa klesik-klesik ijen karo sing arep manggon omah kuwi, Pangestu kandha, “Wah, Bapak ki isih kreatif banget, ya. Wis

sepuhe kaya ngono, isih semangat wani lan kecenggah njembarake bisnis kang kaya ngene bawerane. Bisa aweh kelonggaran kowe lan Dhik Kun ngumbar urip kaya ngene makmure. Jan bejamu tenan, Aji, kowe bisa terus ngabdi ing PT Frozenmeat Raya iki.”

“Pangestune, Mas. Nanging iki kabeh satemene dudu rekadayane Pak Panuluh piyambak. Sing luwih mbudidayani mekare PT Frozenmeat Raya wektu-wektu kari iki Bu Vresti. Tanpa Bu Vresti, kahanane ora bakal ngrembaka subur makmur kaya ngene iki. Iki kabeh marga rekadaya lan budidayane Bu Vresti. Semangate Bu Vresti,” jare Aji Kartika waleh nampa kabegjane uripe.

“Apa?! Marga rekadayane Bu Vresti? Wong wedok palanyahan kuwi maksudmu? Ah, ya ora bisa, ta! Wong wedok kuwi bisa apa? Kowe ki terus ora ngajeni katiyasane Bapak. Ora ana wong wedok kuwi, sadurunge wong wedok kuwi njedhul, Bapak ki wis mbangun bisnis daging PT Frozenmeat Raya wiwit sacuplik neng Salemba kana, nganti njrebabah duwe kantor kompleks dalem Jatiwaringin ora marga wong wadon kuwi. Ora. Nanging ya merga hebate pikiran lan penggalihe Bapak. Aku ki putrane, luwih ngreti perjuwangane Bapak mbangun bisnis daging iki!” Ora trima tenan Pangestu keng ramane disepelkake dening Aji Kartika.

“Bisa uga biyen ngono, Mas. Nanging sajrone wolung sasian iki, owah-owahan gedhe sing dilakoni PT Frozenmeat Raya ya marga panggugahe Bu Vresti. Kanca-kanca kabeh kandha ngono. Aku dhewe ya ngrasakake. Aku ora selak.”

“Ah, kowe ki jan ngina Bapak. Wong wedok kuwi bisa apa, wong nemune wae neng hotel dadi wong palanyahan! Bisa apa? Bapak ki kaet biyen, lo, tansah mbangun saya gedhe saya gedhe PT Frozenmeat Raya. Aja kok anggep sembarang!”

Aji Kartika dadi meneng. Karepe mau arep blaka, waleh, apa sing wis kedadean ing kantore sajrone setengah taunan luwih kuwi, yakuwi kemunculanane Bu Vresti sing ngububi semangat anyar mbangun bisnis daging kuwi. Nanging krungu lan weruh carane Pangestu mbantah pawelehe dheweke, Aji Kartika banjur meneng. Maklum, Pangestu mbantah kaya ngono. Mesthine duwe rasa meri weruh adhine ipe oleh kanugrahan diangkat dadi pemimpin cabang sing kaya mengkono bawerane ing mangsa bakale. Pangestu meri. Mula ora perlu ditanggapi lan dibacutake pawelehe Aji Kartika. Meneng.

Mulih tekan ngomahe, Pangestu isih suntrut wae cahyane. Grundelan ing ngarepe garwane. “Aku jan ora trima tenan, wong-wong pusat kuwi padha nyepelkake

katiyasane Bapak. Sing dipuja-puji dhestun wong wadon palanyahan kuwi! Iki ya merga salahe Bapak dhewe. Kena apa ndadak nguja mubra-mubru bloboh nggrujug bandha marang wong wadon tanpa idhentiti kuwi! Mung marga arep ngopeni jabangbayi biologise kuwi. Mangka kuwi anak haram! Jan, ketekuk-tekuk tenan penggalihe Bapak kuwi. Marga anggone open marang jabangbayine lan sumrambah marang emboke jabangbayi, katiyasane Bapak bab ngrebdakake bisnis daging PT Frozenmeat Raya dadi kesilep. Apa-apa sing mekar-ngambarake bisnis daging, kaya ta sing saiki nggawe cabang ing Serpong Raya, jare krenahe wong wedok palanyahan kuwi. Jan ora ngajeni blas karo kawegigane Bapak anggone mbangun bisnis daging iki! Wis, wis-wis!"

"Aku krungu saka Dhik Xavira, jare anggone mblabar kawat mbangun bisnis daging ing Serpong Raya pancen krenahe Bu Vresti, kok," sumelane Zetta.

"Aja melu-melu keglendheng pikiran kang kaya mengkono! Iki karyane Bapak, sing wis mataun-taun nyekel bisnis daging njendhel kaya mengkene iki agunge. Dudu merga anane wong wedok kothok-onggrot kuwi!" sentake Pangestu marang garwane.

Zetta Zatuti dadi meneng. Wis niteni. Yen ngomong prekara Bu Vresti utawa Pawestri tanpa idhentiti sing ilang engetan lelakone kawuri kuwi, garwane mesthi emosi nesu. Emoh kalah, lan emoh ngreti apa jarene wong liya sing ngelem-elem krenahe Bu Vresti kuwi. Dadi luwih becik Zetta Zatuti meneng wae.

*

Sidane Kuncahya lan Xaviraakanake kembar padha pindhah menyang *Cluster De Latinos* BSD, sing cekakan saka Bumi Serpong Damai. Mengkono uga Aji Kartika. Bisnis daging ing Serpong Kutha Anyar wis wiwit mlaku. Lancar marga kegiyatane ditulung tenan dening Pawestri sing wetenge saya gedhe, nanging ora kober leren, marga neng endi wae panggonane, Bu Vresti tansah bisa nglakoni penggaweane liwat IT kanthi trep.

Lan sidane Bu Vresti ya nglairake jabangbayine kanthi slamet ing RS Yadika, ditunggoni lan diladeni kanthi gati dening Arumdalu. Bayine wadon. Kulite putih, luwih pucet tinimbang kulite ibune. Irunge mbangir. Nganti bayine digawa mulih ing dalem Jatiwaringin, Arumdalu sing tansah ngopeni lan ngladeni.

"Lo, ngene iki priye!? Ngene iki priye!? Njenengke putra-putrane lan putu-putune angger wae, sing perlu ana semune sing nyedhaki karo Mama Pandora. Yakuwi wong

Indo Eropa. Nganti jenengmu wae diowahi ejakane dadi Zetta Zatuti. Ben kaya-kaya mambu-mambu jeneng Eropa. La saiki njenengke bayine sing asile zinah kuwi kaya ngono apike. Jan, Bapak ki priye?!” grundelane Pangestu nalika wis ijen karo karo bojone sawise tilik babaran bayi menyang dalem Jatiwaringin.

“Sapa ta mau jenenge? Aku mung kelingan undang-undangane rak Rere. Jeneng jangkepe sapa, aku kurang nggatekake.”

“Damaree Pararatu. Tembung re-ne ditulis nganggo e dhobel, jare ben memper basa Prancis. Undang-undangane pancen diangkah Rere, cendhak, beda karo lumrahe jeneng Jawa, nanging uga isih ngregem makna Jawa sing malah adiluhung temenan! Lan gampang dieling-eling. Edan banget, ta, ngono kuwi! Bapak olehe ngaji-aji wong wadon palanyahan kuwi jan ora mupakat tenan. Wong bayi haram wae, lo, kok jenenge olehe ndakik-ndakik digandhengake karo cita-citane bangsa barang. Mongsok anak haram dipepuji bakale dadi pikiran terange para pemimpin bangsa?”

Zetta ora komentar. Meneng. Percuma nyaruwe sing lanang. Wong rumangsane jeneng kuwi ya apik tenan, duwe pamrih nggantha urip kang becik tembe mburine. Tiwas regejegan padu yen diwancahi. Luwih becik meneng.

“Pokoke siji kae aja diterak. Aja nganti wong wedok kuwi dinikahi. Surasane prejanjen ing notaris kae, tetep dilaksanani. Cekake wong wedok kuwi dalah anake sing haram kuwi, ora oleh entuk warisanane Bapak. Bapak ora oleh ngasta surat warisan anyar kang maringi warisan marang wong wadon tanpa idhentiti kuwi sak anake. Ora oleh. Keluwarga kita, keluwarga Dhinasti Mama Pandora, kudu tetep jaya lan murni; ora oleh dikecaki sesuker tambahan wong kuwi!”

*

Cek kuwarasane Pawestri ing RS Waluyajati tansah kanthi rutin dipriksa. Pepriksan ditandangi dening dhokter sapirang-pirang lan gentan-genten manut kawegigane para dhokter dhewe-dhewe lan diikhtiyarake tenan-tenan ngrembakane kuwarasane karo ditliti lelakon candhake, nanging pangarsa panggulawenthahe lan krenah-krenahe isih tetep diasta dening Dhokter Nining SpKJ, dhokter sing mriksa sepiasan tekane Pawestri ing RS Waluyajati. Kuwarasane kabeh sarwa prima. Nanging mung siji, penyakite amnesia utawa anggone ora kelingan lelakon kawurine Pawestri sing ora mari. Tetep ora eling apa-apa. Pawestri sing saiki umure udakara telungpuluh taun,

sing dielingi sepisanan urip ing alam donya ya lagek limang taunan kae, nalika sepisanan mlebu RS Waluyajati ing Bekasi. Kaya-kaya laire uga lagek dhek samana. Lair wis gedhe, lan terus dipupu dening Panuluh Barata, diopeni ing omahe, ing dalem Jatiwaringin. Ya wiwit kuwi Pawestri kelungan anyake urip. Lelakon sadurunge, blas babar pisan ora dielingi.

Akeh sing nerka Pawestri ethok-ethok ora eling, marga apa sing dilakoni dinane saiki luwih kepenak katimbang urip ing sadurunge. Tegese, nalika urip sing sadurunge kepregok pulisi lagek bandrek jinah karo Panuluh Barata ing Hotel Batavia Inn, kuwi luwih rekasa katimbang karo urip bareng campur saomah karo Panuluh Barata ing dalem Jatiwaringin. Ya wis genah urip campur saomah karo Panuluh Barata ing dalem Jatiwaringin pancen kepenak tenan, wong diuja dening Panuluh Barata, apa wae sing disuwun diparingake, apa sing arep ditandangi diuja, Pawestri bebas banget nglakoni uripe, lan mubra-mubru. Urip sadurunge, mangsa bisaa lelangen bebas kebandhan kaya ngono agunge? Urip sadurunge mesthi mung climen wae, prasaja kaya uripe wong Jawa salumrahe, wong nyatane Mbak Srigadhing ngonangi yen Bu Pawestri siram sepisanan ing kamar mandhine ora bisa migunakake *shower-bath, douche, lan gas-heater*. Kuwi rak mratandhani yen Pawestri kuwi dhisike wong ndesit. Anggone urip sabanjure campur saomah karo Panuluh Barata genah luwih kepenak temenan katimbang urip sadurunge, mula banjur wae ethok-ethok tetep ora eling karo urip sing sadurunge. Yen Pawestri blaka eling karo sangkan parane biyen, kuwatir bakal dibalekake marang masyarakat dhangkane, embuh desane, kampunge, apa keluwargane sing uripe ora mubra-mubru kaya yen urip ing sandhinge Panuluh Barata.

Ewa samana, wong sing srawung sakupenge, ya sing ana ing kantor lan dalem Jatiwaringin, utawa para komandhiter pandarbe saham bisnis daging njendhel PT Frozenmeat Raya, ora wani nyelathu bab jaman kawurine Bu Vresti thok-lèh ing ngarepe utawa nganti keprungu dening Bu Vresti sing duwe nasib. Racake rerasane mung nalika wonge ora ana cedhake. Yen takon thok-lèh marang Bu Vresti, mengko gèk Bu Vresti tatu atine, terus mberot ilang. Yen nganti ngono, eman! Ngono sing padha dikuwatirake. Padha kuwatir yen nganti anggone thok-lèh takon bab kuwi marang Bu Vresti mengko ndadekake Bu Vresti ilang saka sandhinge. Yen konangan crita jaman kawurine, mengko gèk Bu Vresti tenan dibalekake marang dhangkane. Masyarakat pasrawungan sakupenge

sing saiki, padha emoh yen Bu Vresti ilang saka sandhinge. Eman banget yen Bu Vresti ilang ora srawung maneh karo para pegawe PT Frozenmeat Raya. Marga, sasuwene iki, sanajan Bu Vresti asale saka gropyokan hotel nalika lagek bandrek jinah karo Pak Panuluh Barata, tegese cinacat kadi wong wadon palanyahan, nanging saiki Bu Vresti dadi wong wadon sing ditresnani dening wong sing disrawungi sakupenge. Para pegawe PT Frozenmeat Raya lan para komandhiter pandarbe saham dalah para keluarga Panuluh Barata, kabeh padha tresna marang Bu Vresti. Muncule Bu Vresti ing masyarakat kono ndadekake makmure para sing srawung caket karo Bu Vresti. Dadi, kabeh padha emoh dhudhah-dhudhah prekara crita dhangkane Bu Vresti jaman biyene. Sing dadi pocapan mung kahanane Bu Vresti kang sarwa ndhemenakake, disawang ayu, ngresepake pandulu, dicedhaki ambune wangi, dijak ngomong mbungahake ati. Srawung karo Bu Vresti ndadekake ketularan makmure uripe ing sapadha-padha. Akeh sing rumangsa begja yen srawung utawa disrawungi dening Bu Vresti.

Nanging apa bener Pawestri sing saiki wis kepatuh diundang Bu Vresti kuwi anggone lali karo mangsa kawurine ethok-ethok, marga ngrasakake urip sing saiki kepenak? Ora. Bu Vresti pancen ora eling tenan karo apa sing kedadean marang dheweke. Ora eling tenan, dheweke kuwi biyene sapa lan kepriye!

Para dhokter sing rutin mriska kuwarasane, tansah kandha kahanan fisik, mental, psikis, kabeh prima. Marga kahanan kang kaya mengkono, malah ana wong sing ngira ~ salah sijine Pangestu ~ yen para dhokter RS Waluyajati sing emoh blaka karo apa sing dialami dening Pawestri. Kira-kira para dhokter wis kesusunan pangaribawane masyarakat PT Frozenmeat Raya, sing padha eman yen Bu Vresti ilang saka pasrawungan sakupenge. Dadi ana wae sing ngarani yen para dhokter sing emoh blaka. Apa maneh ing antarane dhokter sing mandhegani RS Waluyajati ~ Dhokter Rajiman ~ melu dadi pandarbe sahame PT Frozenmeat Raya sing saiki makmure saya ngambrambra marga pakarti lan prakarsane Pawestri, wong wadon sing muncule saka gropyokan ing hotel kuwi. Bisa wae luwih becik nyandhet Pawestri tetep ing PT Frozenmeat Raya mengkono kuwi katimbang diblakani wis waras, eling dhangkane, terus dibedhol saka PT Frozenmeat Raya, dibalekake menyang asal-usule. PT Frozenmeat Raya rak coho, yen kelangan wanodya kang kaya mengkono balege ngelar-ngambar bisnis prusahakan daging njendhel.

Pangestu wis tau kewetu yen becike Pawestri dipriksakake marang dhokter rumah sakit liya, sing adoh saka pasrawungane PT Frozenmeat Raya. Upamane dhokter ing Singapura. Nanging para keluarga liyane padha ora setuju. Marga Pawestri wis genah waras-wiris, sing ora waras mung anggone ora kelingan lelakon kawurine. Lan sing luwih wigati, kahanan lan tindak-tanduke Bu Vresti ora mbebayani, malah nguntungake banget. Sanajan Pangestu wis ngeden anggone ngusulake priksa marang dhokter liya, para keluwargane padha ora nanggapi usule. Dianggep usule aèng, nganeh-anehi. Wong genah wis waras, ora mung saka katrangane dhokter nanging ya saka trajang polah tingkahe, kok disengguh ora waras. Ya aneh, sing usul kuwi!

Kajaba Pangestu, sing paling cubriya ngarani para dhokter ora blaka dhestun malah Bu Vresti. Beda sithik karo panerkane Pangestu, dhokter ing RS Waluyajati sing diarani ngumpetake kuwarasane Bu Vresti sing sajatine, Bu Vresti ngarani yen anggone memriksa dhokter ing RS Waluyajati kurang tliti nganti obate ora mujarab, utawa perkakase minangka pepriksan sing kurang lungit. Nganti penyakit amnesiane ora kecandhak penere. Saben-saben dheweke ndhedhes marang dhoktere, apa olehe mriksa wis jitu tenan? Jawabane tansah padha, manut tes, awake Pawestri waras-wiris, fisik utawa lan psikise. Organ awake apik-apik wae kabeh. Ora kurang sawiji apa.

Wis tau ora wara-wara sapa-sapa, Pawestri tau nyuwun pepriksan jangkep marang dhokter ing rumah sakit liya. Malah wis rong rumah sakit sing beda-beda. Jebule asil pepriksane padha wae, Pawestri ditandhesake yen awake waras-wiris, fisik utawa psikis, lan mental. Para psikolog lan psikiater sing meneng-meneng padha dijaluki tulung dening Pawestri supaya mriksa dheweke, uga ora bisa nemokake penyakite Pawestri sing lali karo lelakon kawurine.

Saking ora mareme karo jawaban-jawabane para dhokter sing niti priksa wiwit biyen, suwe-suwe Pawestri golek akal dhewe, kepriye carane supaya bisa mangreteni lelakon uripe dheweke jaman biyene. Wis tau, ora mung sepisan, marga ngreti muncule sepisanan ing donya kang prasasat dadi dina laire, yakuwi marga ketemon bandrek jinah karo wong lanang Panuluh Barata *locus delicti* ing Hotel Batavia Inn, Pawestri nlusuri mrana, nanging iya ora oleh jawaban kang gumathok. Asmane Panuluh Barata ora tau kecathet dadi wong sing nginep ing hotel kono.

Wis tau takon langsung marang Mas Panuluh Barata prekarane, nanging tansah Mas Panuluh ora mangsuli teges. Malah tau dijaluki pertanggungjawabane prekara bocah sing dikandhut, Mas Panuluh tetep emoh ngakoni, jare kuwi nerak mupakatane karo para putra-putra lan para mantune, yakuwi yen ora bakal nikahi Pawestri, lan ora ngakoni apa-apa akibate kang dumadi antarane Pawestri karo Panuluh Barata. Mung diidini dening keluwargane Panuluh Barata ngopeni Pawestri nganti Pawestri waras tenan engetane marang lalakon kawurine lan asal usule. Yen wis waras tenan, Pawestri kudu dibalekake marang dhangkane. Eloke lelakon, dene nganti saprene, Pawestri wis nglairake Damaree, nganti saiki si bayi wis umur limang taun, wis arep mlebu sekolah taman kanak-kanak, Pawestri tetep ora kelingan uripe biyen-biyene. Pawestri *ora nglali*, nanging pancen ora kelingan.

Dene kepriye carane Panuluh ngopeni Pawestri, pancen ora ditulis ing akta prejanjen. Dadi yen Pawestri diuja, ya kuwi sakarepe Panuluh Barata. Jebul anggone nguja Panuluh kaya ngono kuwi nggladrahe, luber lan mbludage. Kuwi ora kanyana dening keluwargane sing padha tapak asta ing akta prejanjen notaris.

Satemene kabeh ya mupakat wae karo crita sabanjure, yakuwi Bu Vresti tetep diuja lan kumpul saomah karo Bapa Panuluh, diaku kaya dening keluwarga salumrahe wong nyatane ora ngrugekake apa-apa. Mung Pangestu sing tansah waswas. Pangestu sing tansah kuwatir dhonge-ngedhong Pawestri kuwi mung ngapus, ethok-ethok ora eling lelakone kawuri, nanging satemene sing diarah ya ngrebut bandhane keluwargane Panuluh Barata. Klebu bandha warise Pangestu lan Xavira. Kuwi sing tansah dikuwatirake dening Pangestu. Bisa ngobrak-abrik panguripan keluarga Dhinasti Mama Pandora tembe mbesuke. Kamangka, manut Pangestu, panguripane Dhinasti keturunane Mama Pandora kuwi saiki terus subur-makmur, berkat ~ kena diarani ~ perjuwangane tanpa kesel Mama Pandora anggone madeg bisnis daging njendhel saka Australia kuwi.

Wis ngupaya menyang dhokter liya mrana-mrana Pawestri uga tetep divonis waras, lan tetep ora bisa nambani kahanane kang ora eling sangkan parane lelakone. Kepriyea wae Pawestri ya kudu nrima apa nasibe. Malah maturnuwun banget diuja dening Mas Panuluh Barata, kang sidane ngukir riwayat ngambra-ambra ing keluwargane Panuluh Barata lan ing usahane bisnis daging import saka Australia kuwi.

Nanging tetep wae Pawestri ora jenjem karo kahanane saiki. Isih tetep kepengin ngreti lelakon asal-usule. Tau uga takon marang Dhokter Rajiman tanggal mlebune Pawestri ing RS Waluyajati. Tanggal wis diwenehake, Pawestri banjur nggoleki suratkabar sing terbit kurang-luwihe tanggal kuwi ing Jakarta. Liwat internet pranyata durung ana sing diinternetake. Mula Pawestri banjur nliti-priksa menyang Perpustakaan Nasional ing Salemba. Digoleki ing maneka layang kabar sing tanggal akir Januari 2007, yaiku padha karo katrangane Dhokter Rajiman, dina nalika sepisanan Pawestri digawa mlebu ing RS Waluyajati. Ora ana crita sing ngenani gropyokan pulisi ing wilayah Jakarta Wetan, apa razia penyakit masyarakat, apa maneh sing mligi prekara kecekele lonthe ing hotel. Ora ana. Sing akeh crita mung ngabarake dina-dina kuwi Jakarta udan nggrejeh, lan ing tengah kutha padha banjir. Meh kabeh suratkabar nyritakake bab banjir kuwi. Meh kabeh suratkabar nyritakake kurbane banjir bandhang sing tragis, yakuwi keglundhunge sawenehe minicab ing dalan kang tumuju bandhara. Minicab kuwi duweke keluarga Tegal Parang, isi wong pitu sing arep tumuju bandhara. Isine wong pitu, papat sing duwe omah ing Tegal Parang, telu para tamune sing diterke menyang bandhara arep mabur menyang Surabaya. Gemlundhunge minicab marga katrajang banjir ing jalan tol ngarepake mlebu Pintu Tol Cengkareng. Wong papat tiwas ing njero minicab, lanang siji, wedok siji, bocah loro. Loro kurbane liya tinemu ing Pantai Indah, keli watara patang-limang kilometer saka gemlundhunge minicab.

Pawestri tetep ora oleh pituduh saka macani suratkabar kuwi mau ing Perpustakaan Nasional ing Salemba. Balik maneh pikirane diselehake, Pawestri kudu nrima apa nasibe. Ora kudu tansah kepikiran karo lelakon kawurine sing ilang, Pawestri tetep gemregah nglakoni urip sing saiki lan kanggo mangsa ngarep kanthi makarya lelabet lan lelabuh marang keluarga Panuluh Barata lan PT Frozenmeat Raya. Marga diuja dening Panuluh Barata sarana bebas bandha, prakarsa lan pakartine, trajange Pawestri ngakibatake bisnis daging njendhele PT Frozenmeat Raya dadi mekar ngambar nguwasani pasaran ing Jakarta lan kabupaten sakupenge. Ora lidok maneh, andhere Wong Wadon Pawestri sing tinemune ing gropyokan hotel marga ketemon bandrek jinah karo Panuluh Barata ing PT Frozenmeat Raya sajrone limang taunan iki, ndadekake bisnis daging njendhel kuwi murca dadi sahohah gedhene.

Sawijining esuk, esuk umun-umun, Bapak Panuluh Barata tangi turu keselak, keprungu watuk-watuk ngikil. Mbak Srigadning sing oleh giliran jaga bengi nginep ing dalem Jatiwaringin, wis uthek mangsak ing pawon, krungu cekohe Pak Panuluh gage nyambangi. Ora lali nggawa gelas unjukan teh sing saben esuk diunjuk ing meja dhahar, sing esuk kuwi wis cumawis. Gelas isi teh anget dicangking nalika marani kamare Pak Panuluh, marga anggone keselak kok sajak nemen. Lawang kamar tutupan didhodhog, ora ana wangsuman. Sing kagungan kamar isih cekoh-cekoh, ora kober leren, ora kober mangsuli. Mbak Srigadning merlokake nyoba muter rendhel lawang, pranyata ora dikunci. Pancen wis wiwit jaman Mama Pandora ing dalem kono padha dikulinakake lawang-lawang kamar ora pareng dikancing, kajaba yen lagi ana keperluan kang mligi diwadekake. Gage dibukak, Mbak Srigadning gage mlebu kamar. Kaya pranane ibu, Mbak Srigadning gage ngupakara ngleremake sing lagi watuk keselak-selak.

Panuluh anggone watuk nganti kejungkel-jungkel. Wis lungguh ing peturon, nanging marga watuke kang banget ndadekake polahe jempalikan, nganti kejungkel-jungkel. Srigadning gage nyedhak, nyelehake unjukan ing meja cilik cedhak tempat tidur, banjur ngekep Panuluh, dijejerake lungguhe, diurut-urut dhadhane utawa cengele. Gupuh tenan. Nanging polahe Panuluh marga kontrage watuke tetep kecincal-kecincal. “Huk-huk-huk! Huk-huk-hukukukuk!” Watuk ngono terus ora leren-leren. Srigadning anggone ngekep Panuluh ya keket banget, tingarah supaya awake ora lunjak-lunjak. Panuluh dhewe ya bola-bali ngekep Srigadning, sajak marga kepengin supaya kontrage awak ora kecincalan, supaya watuke bisa luwih mendha. Loro-lorone dadi uleng padha nyegah obahe awake Panuluh. Nanging watuke panuluh isih luwih kuwat lan ora mendha.

Sidane watuke mandheg, mandheg greg, mandheg pet, polahe awak uga mandheg, nanging uga lemes. Awake Panuluh ora kecincalan maneh, nanging kejet-kejet, tanpa daya. Kejete mung ngececeng-ngececeng, ora jempalikan maneh kaya maune.

“Bu Vresti! Bu Vresti! Buuu!! Tulung! Tuluuung!” bengok-bengoke Srigadning gupuh tenan.

Lawang butulan menyang jedhing dibukak. Pawestri karo Damaree muncul. Sing padha dikonangi, Panuluh ing tempat tidur ing sajrone rangkulane Srigadning, malah dipangku Srigadning, ndalem kahanan kang ora ngglawat, ora sadhar.

Pawestri gage nyandhak badane Panuluh, digrayang dhadhane wis ora ana dheg-dhegane, terus digoncang-goncang. Nanging tetep wae Panuluh ora obah. Awake banjur dioyong saka pangkone Srighading, dilumahake ing tempat tidur, Srighading nyingkir, Pawestri nyincingake roke, nindhihi dhadhane Panuluh, terus diplenet ngegèt. Ping pisan. Ping pindho. Ping telu. Tetep wae Panuluh ora obah ora mosik. Mung ngececeng kedher-kedher. Terus pet, ora obah maneh.

Srighading nduwe cara liya. Kanthi gregah dheweke nyedhot tutuke Panuluh nganggo cangkeme dheweke, ganti-ganti ya tutuke ya bolongan irunge, disedhot-sedhot sarana cangkeme dhewe. Nanging ora ana asile. Panuluh tetep wae meneng anteng.

Pawestri gage nglereni pratingkahe. “Mbak! Digawa menyang rumah sakit!” Ngomong mengkono Pawestri terus mbrabat metu saka kamar, nyeluk satpam.

Ing njaba, kebeneran Arumdalu teka, diterake bojone.

“Mas Abror! Tulung mobile Mas Panuluh ~ Vios ~ disiyapake. Mas Panuluh semaput. Pak Satpam dikon nggotong!” prentahe Bu Vresti cakrak.

Arumdalu, Satpam loro, padha ngetutake Pawestri bali agahan mlebu kamare Panuluh. Padha nyekseni Damaree gugup ndedeleng tingkahe Srighading. Srighading nangis nggugukngrangkul lan ngambungi pipine Panuluh sing wis dikelep bali ana ing pangkone Srighading sing lagi meteng enom kuwi.

“Hiihh-hiiih! Ampun seda! Hiiih!” terus-terusan omonge Srighading ing selane tangise. Ketara banget tresnane marang Panuluh. “Ampun nilar kula, hiiih!”

Sabanjure Panuluh digotong para Satpam, diangkut mobil Vios, disopiri Abror, dikancani wong wadon telu para sing nresnani, Srighading, Pawestri lan Arumdalu. Digawa menyang RS Yadika. Nanging tetep ora nututi. RS Yadika ora bisa apa-apa. Marga nalika mlebu mrana, Panuluh Barata wis palastra. Tanpa nyawa.

“*Cardiac arrest*,” ujare Dhokter Samdanu sing gage mentas wae mriksa. “Napas lan jantunge wis mandheg.

Sing padha nggawa menyang rumah sakit gembor nangis kabeh.

Sawise rada lerem, Dhokter Samdanu nerangake, yen sedane Pak Panuluh bisa wae marga kadhar gula getihe munggah. Marga manut plapurane Arumdalu lan Srighading Pak Panuluh duwe penyakit dhiabetes. Dadi kena serangan dhiabetes koma, yakuwi *ketoacidosis*. Kadhar gula getihe munggah, marga *hiperglikemi* kurang pas

pangrawate utawa nyenthok. *Hiperglikemi* kuwi jeneng medhis tumrap kondhisi gula getih sing dhuwur, Arumdalu wis ngreti lan ngecakake tumrap Pak Panuluh. Sing ora kaduga gula getihe munggah bisa wae marga insulin ing awake ora nyukupi kanggo mroses ngatur ngudhunake gula getihe. Dene hormon insulin kuwi sing mroduksi organ pangreas. Bisa uga probleme sing primer marga gagale organ pangreas anggone mroduksi hormon insulin.

“Nanging Dhokter. Pak Panuluh ugi ajeg anggenipun olahraga,” ujare Arumdalu sing rumangsa dianggep lena anggone ngrawat kawarasane Pak Panuluh.

“Olahraga pancen bisa mbiyantu mudhunake gula getih lan nyegah *ketoacidosis*. Nanging yen kadhar gula getih munggah nganti ngluwihi 240 mg/dl, kudune gage priksa urine utawa banyu turase supaya dipriksa zat ketonese. Yen ketara gejalane, kudu mandheg anggone olahraga lan gage njaluk pitulungan ahli medhis,” ujare Dhokter Samdanu.

Wah! Mriksakake banyu turase kuwi sing Arumdalu apadene Srigadhing ora bisa ngontrol panggulawenthahe kuwarasane Pak Panuluh. Pak Panuluh ora tau sambat apa-apa, kajaba mung soksok napase seseg. Lan bab napas seseg wis tansah dikontrol dening para wong sakupenge.

*

Rong minggu sasedane Panuluh Barata dianakake parepatan pleno para komandhiter pandarbe saham. Dhirektur Pratama kena seda, prusahakan daging kudu lumaku terus. Lan supaya mlaku terus kudu ana sing mangarsani, ana sing mimpin. Marga iki prusahakan winates, sing milih Dhirektur Pratama kudu dhewan komondhiter pandarbe saham. Kajaba Dhirektur Pratama Panuluh Barata uga ngrangkep dadi Presidhen Komisaris dhewan komandhiter pandarbe saham, nanging ing rapat pleno sing saiki sing perlu banget dicatur mung bab sesulihe Dhirektur Pratama. Dene pemilihan presidhen komisaris dhewan komandhiter arep diplenoke bareng ing rapat umum rutin dhewan komandhiter tengah taunan mbesuk wae. Sanajan sipate mung sawatara ngiseni kevakumane pemimpin, mung neruske kepengarsakane Panuluh Barata nganti tumekane rapat umum rutin periodhe tengah taunan nganti akhir taun mengkone, ~ kira-kira patang sasi engkas ~ pemilihan Dhirektur Pratama sulihe pangarsa sing seda kudu dening para komandhiter sing duwe hak mutlak. Mula dianakake rapat pleno dadakan. Kuwi wae

dienteni nganti rong minggu sageblage Panuluh Barata, perlune nata karo nentremake swasanane sing kanggonan rapat pleno. Sipate mung pemilihan Dhirektur Pratama sawatara, umume disebut pjs utawa pejabat sawatara, ora nganti pemilihan presidhen komisaris dhewan pandarbe saham, dadi tanpa plapuran aktiva-pasiva kahanane prusahakan kaya yen periodhe rutin tengah taunan kaya adate kae. Ora mengkono. Parepatane mung prekara pemilihan Dhirektur Pratama sing nerusake nganti periodhe rutin tengah taunan.

Ing rapat pleno dadakan kuwi, kabeh keluwargane Panuluh Barata, yakuwi putra-putra lan para mantu dielokake andher, ~ Kuncahya, Pangestu, Zetta Zatuti, Xavira, ~ minangka sulihe anggota komandhiter pandarbe saham. Dielokake ing parepatan kono, marga kepriyea wae wong-wong kuwi uga asli warise komandhiter pandarbe saham, yakuwi swargi Panuluh Barata, lan luwih saka kuwi Pangestu lan Kuncahya klebu para eksekutip ing PT Frozenmeat Raya, sing padha giyat melu nyambutgawe ing bisnis daging njendhel kuwi. Marga kuwi, Pangestu lan Kuncahya duwe hak milih lan bisa wae dipilih dadi Dhirektur Pratama sementara nutugake jabatane kang mentas seda. Dene Xavira lan Zetta kadidene asli warise pandarbe saham Panuluh Barata, uga duwe hak milih nalika andher ing parepatan kuwi.

Ing rapat kono uga diandherake Mbak Srigadning lan bocah Damaree Pararatu. Uga dikon melu mlebu ing ruwangan rapat. Iki diprotes dening Pangestu, marga wong loro kuwi dudu asli warise Panuluh Barata. Nanging dijelasake dening Pawestri yen melune andher ing ruwang rapat pleno dhewan komandhiter dina kuwi, Mbak Sri lan Rere mung pinangka seksi sedane Pak Panuluh Barata wae. Babar pisan ora dianggep asli warise pandarbe saham kang seda sing duwe suwara ing pemilihan Dhirektur Pratama.

Para komandhiter pandarbe saham sing rawuh jangkep, Gusti Parikesit saka Surabaya, Suwondogeni saka Bandung, Dhokter Rajiman Bekasi, Tio Radjien Jakarta. Kaya adat saben sing dadi juru wicarane rapat Bu Vresti. Kuwi ora ngowahi adat, marga nalika sugenge Pak Panuluh Barata, rapat-rapat umum pandarbe saham rutin tengah taunan, sawise dibukak dening Pak Panuluh, uga mesthi Bu Vresti sing dipasrahi dadi juru wicarane. Wis kulina mengkono wiwit muncule Bu Vresti kang sepisanan limang taunan kepungkur, yakuwi nalika ruwang kantor Dhirektur Pratama kang uga gampang ditata dadi ruwangane rapat umum para komandhiter pandarbe saham, diowahi nganggo

migunakake sistem IT total, Microsoft Power Point minangka media presentasi. Nanging *white board* uga tetep disediyakake. Bu Vresti nguwasani tenan prekara kuwi, lan wicara tata teteh tatas ngandhakake kahanane prusahakan, nganti para komandhiter pandarbe saham titi titi lan percaya tenan karo lakune prusahakan.

Manut istilahe Bu Vresti, kepinterane ngolah ilmu sarana ngeklik komputer lan internet kuwi *click learning*.

“*Click learning* yakuwi sinau utawa ngangsu kawruh sarana ngeklik internet. Akeh ilmu sing bisa disinau liwat ngeklik internet kuwi, kepetung kepinteranku nglola lan ngowahi tatacara menejemen bisnis daging njendhel PT Frozenmeat Raya iki. Pendidikan sekolah bangsa Indonesia saiki isih banget gemantung marang *brick learning*. Yakuwi ngangsu kawruh mung liwat gedhong sekolah. Gedhong sekolah kuwi rak dumadi saka tembok, mula daksebut *brick learning*. Ilmu sing diangsu dening bocah Indonesia mung saka gurune sing andhere mung ing sakupenge tembok kelas. Apa sing diwenehake dening gurune, wis dipaket kandidene kurikulum pendidikan sekolah sing tutuge bakal ditempuh ing ujian akhir sekolah, lulus apa ora. Paket kuwi genah winates banget, tegese ilmu ngaurip sing njabane paket kuwi mesthi ora diwulangake ing sekolahan. Mangka kerep wae guru sekolah anggone njlentrehake kurikulum ora pas utawa malah ora jegos. Ilmu sing ditampa murid uga ora pas. Ora pase ana wae sebabe, upama murid sing duwe bakat musik, dipeksa ngangsu kawruh prekara matematika paket, dadi rekasa nampane. Bareng diujekake ora lulus, marga matematikane jeblog.

“Liwat ngeklik internet, bocah sing duwe bakat musik mau bisa oleh ilmu sing cocog karo bakate, yen kuwi diangsu kawruhe tenan, marakake bocah mau duwe potensi ngrembakakake dhirine, bisa uga ndadekake uripe tembe mburine mekar ngambar ing donya penguripane, uga bisa nyumbangake wangine bangsa lan manungsa sadonya. Nanging cures sadurunge mekrok, marga kurikulum ing tembok sekolahe wis disinggeti sarana ujian akhir sekolahe.

“Kuwi lo, bedane *brick learning* karo *click learning*.

“Pendidikan sekolah jaman biyen, daktlti saka buku-buku sing dakwaca, kurikulum sekolah ora mung dipaket kang tumuju marang kelulusan sekolah, nanging sing ndhasari sekolah kuwi murid kudu lantip maca buku lan nulis buku. Saka kelantilan

lan pakulinan maca buku lan nulis buku, murid uga entuk ilmu saka sanjabane paket tumuju lulusan sekolah.

“Tegese padha karo jaman *click learning* iki. Sarana maca buku lan nulis buku, bocah bisa ngangsu kawruh apa wae kang wasanane bisa dadi potensine anggone ngranggeh panguripan. Ora gumantung kelulusan sekolahe thok wae.

“Kuwi bedane pasinaon sekolah jaman biyen lan jaman saiki. Pasinaon sekolah jaman saiki, bocah Indonesia ora dilantipake maca buku lan nulis buku, kawruhe mung dipaket kanggo kelulusan sekolah wae. Marga ora dilantipake maca buku lan nulis buku, kawruh saka maca buku lan nulis buku uga ora diweruhi lan dikuwasani dening para putra bangsa Indonesia. Uripe sabanjure mung gumantung lulus apa ora ing akhir sinaune ing sekolahan,” mengkono jlentrehe Bu Vresti ing saben-saben dijaluki katrangan bab kelantipane migunakake IT.

Pancen beda acarane karo rapat umum rutin tengah taunan, sawise kabukak kanthi resmi, sing sepisanan sinarta rapat diaturi bebarengan ngirim donga supaya arwahe swargi Bapak Panuluh Barata tinampa dening Sang Pangeran.

Lan sabanjure minangka pangurmatan uga marang kang swargi, para komandhiter pandarbe saham nyuwun dicritani larah-larahe lakon sedane Bapak Panuluh Barata.

Bab kuwi wis diatur ing rerangken acarane dina kuwi. Kuwi iya usulane para komandhiter pandarbe saham sadurunge nekani rapat. Kabar sedane Pak Panuluh kuwi rak ora kanyana-nyana. Dadi akeh sing kepengin ngreti critane.

Bu Vresti ndungkap acara crita sedane Pak Panuluh mung sakeclapan. Tutuge disambung diterusake dening seksi pratama lan angka loro, yakuwi Srigadning lan Damaree Pararatu.

Mbak Sri salah Rere wis makaping-kaping nyritakake paseksene kuwi marang sapa wae, ora mung kojah marang kanca apa kenalan, nanging uga ing forum resmi tim dhokter, pulisi, keluwarga. Mula crita kojah ing rapat pleno dhewan komandhiter pandarbe saham kuwi uga wujud crita balenan, mbaleni sing dhisik-dhisik, dadi ora grothal-grathul utawa kamisosolen. Nanging uga tetep dilandhesi kajujuran, ora ngawur lan ora ngarang rekayasa. Upamane omonge Rere, “....aku mlebu kamar, weruh Bu Sri ngekep-ngekep Bapak ing pangkone, karo ngambungi pasuryane Bapak karo nangis ora uwis uwis....” Terus, “...Ibu nyincingake dhastere, lan ngangkangi dhadhane Bapak

kang sare dilumahake ing peturon..." Omongan semu porno tingkahe para wadon anggone ngupakara Pak Panuluh Barata, ketrucut metu saka omonge bocah ngumur limang taunan, ora kasensur, nanging uga malah ngatonake kejurane sing crita.

Ana sing miterang apa karepe Bu Vresti kok nyincingake dhastere, terus ngangkangi jajane Pak Panuluh kaya sing dicritakake Rere kuwi. Diwangsuli dening Bu Vresti, yen dheweke ngetog karosan nyoba nggoncangake jantunge swargi Pak Panuluh kang mandheg ndadak nalika kuwi. Diupaya supaya jantunge bisa goyang maneh, mlaku maneh. Nanging tetep wae ora kasil. Jantunge Panuluh tetep mandheg.

Bubar kuwi sing balik dadi juru wicarane rapat Pawestri maneh. Kuwi ora aneh lan ora mokal, marga Pawestri pancen Wakil Dhirektur Pratama, kang otomatis bisa nyulihi palungguhan Dhirektur Pratama yen Dhirektur Pratama ora ana. Ing rapat kono Dhirektur Pratama uga pangarsa eksekutip, dadi sing kudu nerangake lakune prusahakan nganti dinane kuwi uga Pawestri. Ora dawa-dawa, ringkes wae. Lan maneh wis kulina nalika ing rapat-rapat umum para komandhiter pandarbe saham rutin tengahan taun pirang-pirang taun iki, sawise dibukak dening Dhirektur Pratama Panuluh Barata, sing dadi juru wicarane rapat ya Pawestri.

Kanthy wijang, landhes, tata, titi, teteh, tatas lan ringkes Pawestri nggambarakake saklerapan kahanane prusahakan. Ora mung crita, nanging uga aweh kalodhangsan marang para sinarta rapat sapa sing merlokake katrangan.

Mangsuli pitakon-pitakon Pawestri kanthy ringkes njawab, kerep wae katrangan-katrangan kuwi disorot migunakake Microsoft Power Point, kaya-kaya Pawestri wis siyap banget ditakoni apa wae, ora mung omong abab nanging uga digambar nganggo data. Lan ora akeh sing padha takon, margane wis kulina banget jaman nalika sugenge Bapak Panuluh Barata, Pawestri dadi juru wicarane pihak eksekutip, wicarane tatas lan gamblang tenan. Trengginas, cak-cek, ora kidhung. Mula, gambaran saklerapan kepriye kahanane prusahakan daging njendhel PT Frozenmeat Raya bisa diandharake kanthy cepet, ora nganti thele-thele.

Terus ndungkap marang pokok acara. Yakuwi pemilihan Dhirektur Pratama Sawatara, minangka sulihe sing Swargi, ing pamrih aja nganti prusahakan vakum sing mimpin.

Pangestu lagi sepisan kuwi melu rapat dhewan komandhiter pandarbe saham. Biyen-biyen ya wis tau melu, nanging mung kala-kala. Nanging taun-taun kari iki ora tau melu rapat umum komandhiter pandarbe saham maneh, kajaba pancen dudu kuwajibane uga margane penggawean ing kantor Cabang Depok saya riyel, mbutuhake keprigelan tenagane kang saya keket. Dene kontak pusat-cabang wis gampang banget dilakoni kanthi majune teknologi. Babar pisan Pangestu ora ngreti lan ora ngira, yen Pawestri bisa mimpin rapat kaya ngono trampil lan trengginase. Nguwasani apa sakabehe. Pangestu mung ndongong wae,ngrungokake lan nyekseni lakune rapat. Tutuke blangkemen ora bisa ngomong apa kumucap apa-apa. Ndomblong. Gumun.

Wis ora ana pitakonan maneh bab kahanane prusahakan saklerapan, pokok acarane dina kuwi dianyaki. Pemilihan Dhirektur Pratama.

Dhisike tetep minangka juru wicara, Pawestri nawakake cara pemilihan kanthi tahapan usulan kandhidat calon dhirektur wong telu, lagek pemilihan cara tertutup, yakuwi pemilih nulis jenenge salah siji saka wong telu kuwi ing kertas sasuwék. Pemilihan swara sadeg-sanyet nganggo cara elektronik pancen ora dicepakake dina kuwi. Nanging pranyata para sinarta parepatan diwiwiti saka cluluke Tio Radjen mrambat mremen marang Dhokter Rajiman lan liya-liyane padha bengok-bengok langsung wae milih Pawestri resmi dadi Dhirektur Pratama nyulihi Pak Panuluh Barata. Wis ditawakake lan ditari-tari maneh dening Pawestri carane pemilihan nganggo kandhidat, para komandhiter saya seru saya sayuk aklamasi milih Pawestri dadi Dhirektur Pratama sawatara, yakuwi ngemban dadi Dhirektur Pratama nganti rapat umum para komandhiter tengah taunan sing bakal teka. Rapat umum rutin tengah taunan kuwi bakal dianakake patang sasi engkas.

Pawestri mandheg wicarane. Nyuwun pirsa maneh antepane pemilihan, sing setuju karo usulan Pawestri dadi Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya ngacung. Para pandarbe saham kabeh ngomong kur “setuju!” lan ngacungake tangane mantep karo pilihane aklamasi kuwi. Malah Xavira lan Kuncahya uga melu ngacung. Zetta Zastuti lingak-linguk sedhela, iya banjur ngacung. Mung Pangestu sing gragapan, sajak ora ngreti lakune acara.

Pangestu ora ngacung. Rumangsane lakune rapat kuwi nyleweng saka aturan, isih perlu dibenerake. Nanging Pawestri nganti takon kaping telu sapa sing ora setuju karo

cara pemilihan kuwi ganti ngacung, ora ana sing ngacung. Pangestu iya ora ngacung. Katone isih gragapan, ora dhong karo lakune rapat.

Mula Pawestri banjur nggedhog meja, tandha pemilihan wis diputus resmi. Pawestri dadi Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya nyulihi swargi Panuluh Barata. Dhog.

Para komandhiter secara aklamasi padha milih Pawestri alias Ibu Vresti sing nyekel Dhirektur PT Frozenmeat Raya. Ora ana sing mangro. Kabeh yakin, bisnis daging njendhel import PT Frozenmeat Raya bakal tetep ngrembaka dipimpin dening Dhirektris Putri Bu Vresti. Keputusan kuwi sakjane ora perlu diatur maneh, marga kabeh wis padha ngreti sajege limang taunan iki sarana Bu Vresti diangkat dadi Wakil Dhirektur, prusahakan daging njendhel PT Frozenmeat Raya ngrembaka ndeder ora baen-baen majune. Pemasarane nganti nguwasani Serpong Kutha Anyar, ngedegake *branch manager* lan gudhang atis ing kana, kabeh padha ngreti kuwi marga trekahe Bu Vresti.

Mung Pangestu, ing rapat dadakan kuwi sing ora rena atine. Dheweke pancen ora mothah nalika kabeh aklamasi milih Bu Vresti dadi Dhirektris Utama darurat dadi sulihe Panuluh Barata swargi, marga dhek samana ora patia dhong karo lakune parepatan. Pangestu ora tau melu rapat pleno pandarbe saham kaya mangkono. Lan arep usul sing dadi sulihe bapake nyekel Dhirektur kuwi kudune asli warise Panuluh Barata, mesthine ngono, Pangestu gojag-gajeg, kuwi mengko gek nyalahi pranatan. Nanging sing digregeti tenan, sidane sing dipilih kok Pawestri. Kuwi ora bener, marga Pawestri dudu asli warise Panuluh Barata. Dudu Dhinasti Mama Pandora. Arep nromboli usul yen dheweke wae sing nyulihi bapake sing seda ndadak, marga Pangestu sing asli warise, Pangestu ya ora wani. Dheweke babar pisan ora tau praktek nglakokake bisnis daging njendel ing kantor administrasi pusat Jatiwaringin. Priye kahanane kantor administrasi pusat Jatiwaringin, Pangestu jan ora nguwasani. Nanging upama dheweke sing mimpin, mesthine nyinau sedhela ya wis bisa nglakokake tugase. Bisa lanyah nglakoni dadi Dhirektur ing kantor pusat Jatiwaringin kuwi mung marga pakulinan. Angger wis dikulinakake, Pangestu mesti bisa ngrampungi penggawean ing kantor pusat Jatiwaringin.

Utawa Kuncahya sing dadi Dhirektur, Kuncahya sing wis kulina nyambutgawe ing kantor Jatiwaringin, marga kepriyea wae Kuncahya kuwi bojone Xavira, dadi ya klebu asli warise Panuluh Barata. Sing kulina melu rapat regeng ganep para komandhiter

pandarbe saham lan ngreti dhong-dhinge kantor pusat ya Kuncahya, yakuwi Kuncahya sadurunge dionclang menyang Serpong Kutha Anyar limang taunan kepungkur. Saoranane Kuncahya wis tau nglola nangani bisnis ing kantor administrasi pusat Jatiwaringin Raya pirang-pirang taun lawase sadurunge nyekel *branch manager* ing Serpong Kutha Anyar.

Nanging Pangestu ya emoh ngusulke Kuncahya, marga Kuncahya saiki wae nyekel bisnise daging njendhel ing Serpong Raya wis keliwat-liwat gedhene katimbang Cabang Depok sing dadi cekelane Pangestu. Ing mosik nuranine sing paling jero, Pangestu emoh diungkuli dening adhine ipe. Dadi ya Pangestu sing kudune mimpin ing kantor pusat Jatiwaringin. Dheweke asli warise Panuluh Barata, lan uga wis ndherek nglakoni bisnis daging njendhel kuwi mataun-taun, kena diarani wiwit thithik-iyike prusahakan daging kuwi kawiwitinan, marga bisnis daging kuwi pancen bisnis eker-eker rekadayane Pak Panuluh lan Mama Pandora, bapak-ibune Pangestu. Pangestu nyekseni eker-eker kuwi wiwit saka sakawite, saka dodolan ngecer nawakake marang warung-warung soto lan sate, terus dadi UD nganti banjur ngedegake PT, wiwit Usaha Dagang nganti madeg sahohah dadi Perusahaan Terbatas. Pangestu kudune sing saiki dadi Dhirektur Pratama, asli warise Bapak Panuluh lan Mama Pandora! Kuncahya ben tetep mimpin cabang Serpong Raya. Lan thetek-mbengek liya-liyane, klebu posisine Pawestri, gampang mengko diatur yen Pangestu wis dadi Dhirektur Pratama ing kantor administrasi pusat Jatiwaringin.

Jebul, pemilihan Dhirektur Pratama sarana ngusulake telung kandhidhat ditampik dening sinarta rapat, diganti pamilihan sarana aklamasi, sing dipilih dening para komandhiter pandarbe saham Pawestri! Pangestu isih othak-athik mikir ~ saking kurang kulinane melu rapat pleno para komandhiter pandarbe saham ~ mara-mara wis digedhog sing dadi Dhirektur Pratama sulihe Panuluh Barata Pawestri!

“Kosik! Kosik! Usulku ana sarate liya,” ujare Pangestu nggragap.

“Alah wis digedhog kok ya lagi usul,” ujare Tio Radjen.

“Usul oleh, pokoke ora ngowahi putusan rapat,” aloke Gusti Parikesit.

“Anu. Apa kuwi, anu, saploke dadi Dhirektur Pratama sawatara wektu nganti pemilihan Dhirektur Pratama sing landhes ing rapat umum mengko, Dhirektur Pratama

sawatara ora oleh ngowah-owahi aturan-aturan anyar panglolane PT Frozenmeat Raya. Kudu mung nglakoni apa wae teruse aturan kang wis ditrepake lawas....!"

"O, oleh. Oleh. Aku percaya, Bu Vresti ora bakal ngowah-owahi aturan kuwi," Tio Radjien ngomentari sajak ngece.

"Aku kuwatir mengko dheweke gawe aturan anyar....!" ngeyele Pangestu.

"Wis, ta, Mas. Usulmu wis disetujoni ngono, lo!" aloke Zetta.

"Wis. Rapat gek ditutup wae. Keperluan kita rapat wis kecandhak. Wis rampung," ujare Tio Radjien.

"Iya, Bu. Tutupen wae. Aku mau mrene numpak bis malem. Sewengi ora bisa turu. Saiki ngantuk," ujare Gusti Parikesit, wong Surabaya kuwi.

Berita acara rapat gage ditapakastani dening para sinarta rapat. Rapat terus ditutup, dibubarake.

Rapat wis dibubarake, Pangestu isih ndongong kothong atine. Cuwa. Iki mau dheweke kok ora tumindak cakrak ngalangi keputusane rapat. Sing dipilih lan wis resmi dadi Dhirektur Pratama kok Pawestri. Kuwi sing marahi gumreget cuwa atine. Kok Pawestri! Pawestri kuwi dudu asli warise Bapak Panuluh Barata, dudu anggota Dhinasti Mama Pandora! Gek asale saka wong palanyahan ing hotel-hotel bintang. Kok didadekake Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya, prusahakan bisnis daging njendhel sing wiwit makawit prasasat dadi duweke Ramane lan Ibune, yakuwi Panuluh Barata karo Mama Pandora. Bareng pemilik loro kuwi wis padha ilang, kok warisane tumibane ora marang putra-putrane, ora marang Pangestu. Marang Pawestri, wong wedok palanyahan! Saiba nisthane mengko yen diongkreh sapa satemene wong wadon Dhirektur Pratama bisnis daging njendhel sing pasare nguwasan Jakarta, Bekasi, Depok, Tangerang iki. Dudu sapa-sapa, mung wong wadon palanyahan sing biyene golek panguripan ing hotel-hotel bintang! Wah, nistha banget! Yen kuwi bocor nyang publik, sida kucem bisnis daging njendhel iki! Kucem, terus surut tanpa wujud. Warisane Bapak Panuluh lan Mama Pandora mengkeret-mengkeret-mengkeret, terus ilang. Cilaka, yen nganti mengkono. Ya marga klirune milih Dhirektur Pratama. Ya marga sing dipilih wong wadon palanyahan.

Pangestu babar pisan wuta prekara cara-cara rapat dhewan komandhiter kuwi. Melu rapat mung longa-longo. Lakune rapat cepet banget. Diwiwiti tabuh sing wis

ditemtokake, ora preduli sinartane ana sing keponthal anggere wis kuorum langsung diiwiti, cepet lan ringkes.

Rapat cara ngono wis dipatrapake wiwit Bu Vresti muncul ing PT Frozenmeat Raya nem taunan kepungkur, kanthi sesanti mbrantas budhaya jam molor. "Kajaba korupsi, wong Indonesia iki sing banget perlu dibrastha budhayane jam molor," saben-saben Bu Vresti ngendika sajrone mangarsani tugase. Sidane rapat kawiwitan pas wektune lan rembugane cepet ringkes wis dadi carane kang rutin ing rapat-rapat para komandhiter PT Frozenmeat Raya. Lakune rapat ora lendreg-lendreg, rembuge ora nglawer, ora nggladrah, nanging cepet, ringkes, rampung.

Mengkono uga rapat dina kuwi. Mara-mara wis rampung, wis tekan karepe rapat sing acarane mung manunggal milih Dhirektur Pratama, wis netepke keputusan, terus bubar.

Lagi sawise rapat bubar, Pangestu gragapan eling, kaya digugah. Eling lakune rapat cepet, ringkes, lan wis diputus rampung. Atine lara, gregeten tenan. La kok Pawestri tanpa idhentiti kuwi bisa wicara kaya ngono trampile, kaya ngono anggone nguwasan bisnis daging njendel. Lan ngrebut dadi Dhirektur Pratama! Iki jan nglarakake ati banget. Kudune Pangestu biyen diwulang nyekel prusahakan iki ing kantor administrasi pusat Jatiwaringin, diwarahi dadi asisten manajer kaya Kuncahya lan Aji Kartika. Mengko yen wis ngreti dhong-dhinge kantor pusat, diculke kaya Kuncahya lan Aji Kartika, Pangestu mesthi bisa mimpin prusahakan kaya Kuncahya lan Aji Kartika babat alas nganti kasil rame tuyek masarake bisnis daging njendhel ing Serpong Kutha Anyar kae. Lan yen ana kahanan dadakan ngene iki, yakuwi Pak Panuluhan Barata Dhirektur Pratama seda, Pangestu bisa nguwasan dadi sulihe. Pangestu sing mimpin rapat darurat para komandhiter pandarbe saham kaya sing mau kuwi. Dudu wong wadon Pawestri tanpa idhentiti kuwi!

Pangestu wis suwe nyalahake ramane. Kena apa sing diwenehi kalodhangan nyinau lakune prusahakan kok dhestun wong wedok kuwi. Kok dudu putrane dhewe wae. Kuwi sing kaet biyen disengiti dening Pangestu.

Pangestu grundelan nganti sawise rapat.

“Kudune sing dipilih rak aku. Wong aku sing asli warise. Lan marga asli warise kuwi ya aku sing nduweni saham paling akeh ing prusahakan daging njendhel iki,” gumremenge Pangestu marang pandarbe saham liyane rapat wis rampung.

“Ya iki rak mung sawetara wektu ta, Mas. Iki mau rak mung golek praktise, Dhirektur Pratama kudu gage ana, rapat ndang dibubarke, marga para pandarbe saham satenane wae ora padha duwe gagasan calon minangka pilihane. Rapat dadakan. Telung-patang sasi maneh mengko ditetepake sapa sing dipilih dadi Dhirekture sing tenan, para komandhiter pandarbe saham wis wiwit padha mikir golek kandhidhat saiki. Dene saiki, aku ngaturake bela sungkawa. Muga-muga arwahe Pak Panuluh Barata katampa kanthi mukti dening Gusti Allah. Lan panjenengan sakeluwarga padha sing sabar lan tawakal,” panglipure Suwondageni, pandarbe saham saka Bandung, karo tumuju ruwang dhahar andrawina dalem Jatiwaringin.

Dhokter Rajiman sing atut mburine, krungu panggresahé Pangestu, terus sumela, “Aja dumeh asli warise lan pandarbe saham sing paling akeh kudu dadi Dhirektur Pratama, lo, Nakmas. Kita perlu Dhirektur Pratama sing mumpuni nglola prusahakan.”

“Lo, apa aku ora bisa? Aku wiwit thithik-iyik melu lan ngreti eker-ekere Ibu-Bapaku mbangun prusahakan daging njendhel iki, lo, Pak. Wiwit ana Salemba biyen. Lan sinau luhurku ing Jogja uga Ekonomi Pembangunan. La, Pawestri, apa? Pawestri tanpa idhentiti!”

“Aku ya dadi tanggane Rama-Ibumu ing Salemba, lo, Nakmas. Ya ngreti sejarahe prusahakan daging lan keluwargamu. Nanging dakkira ora perlu ditonjol-tonjolke eker-eker rekasane Dhik Panuluh dodolan daging ing Salemba biyen digawa-gawa ing hak nampa warisane prusahakan. Ibu Vresti iki dakkira pancen prenah banget didadekake Dhirektur Pratama.”

“Nanging, Bapak lan dibantu Mama Pandora biyen kae jan berjuwang tenan, lo. Aku kelingan kok, Mama Pandora regejegan karo Bapak, marga Bapak ora wani nawakake daginge marang manajer sawenehe restoran. Sidane sing ngomong Mama Pandora, lan kasil manajer restoran gelem lengganan daging marang kene. Mama Pandora jan melu cawe-cawe banget bribik-bribik ngadani prusahakan daging njendhel iki. Nganti sukses pindhah saka Salemba mbangun kantor lan omah kompleks Jatiwaringin iki, Mama Pandora ya tansah melu cawe-cawe. Wangune omah iki

digamblokake karo kantoran ngiras warung daging, ya Mama Pandora sing mratikelake. Aku nyekseni kuwi kabeh wiwit cilik mula tumekane gerang kaya saiki. Lo, kok saiki Dhirektur Pratama prusahakan dikuwasani wong kaya Pawestri tanpa idhentiti? Ya ora pantes, ngono kuwi. Nyleweng saka garise angger-anggere trah keluwarga!"

"Bab pilihan Dhirektur Pratama prusahakan, aja ngajok-ajokake sejarah perjuwangan Rama-Ibu kadidene pantese mewarisi nglola prusahakan, nanging ~ supaya prusahakan tetep saya maju ~ luwih becik kene nengenake prestasi makaryane dhisik wae didadekake acuan," ujare Dhokter Rajiman ora kurang sereng.

"Nanging asli warise Bapak ki aku, lo, Dhokter. Aku ya pethel nyambutgawe saprana-saprene dadi *branch manager* bisnis daging njendhele PT Frozenmeat Raya duweke Bapak. Lan sahame sing paling gedhe ya Bapak. Mongsok kuwi ora bisa dipetungake?"

"Warisan bandha lan akehe saham, aja didadekake gegaman kanggo ngrebut panguwasan prusahakan iki, lo, Nakmas. Kuwi durung mesthi ndayani ngrembakane prusahakan. Yen Dhirekture ora mumpuni malah bisa nyumelangi!"

"Ah, kok bisa, ki, lo? Pendheke rapat umum rutin dhewan komandhiter telu apa patang sasi maneh, prusahakan iki arep dakcekel. Ora dipasrahake marang wong wedok palanyahan, sing ketemon digropyok pulisi lagi dhemenan ambek bapak ing hotel kuwi!" nggrundele Pangestu, karo nyingkiri pasamuwan.

"Nakmas! Kok ngreti sing kaya mengkono kuwi saka ngendi? Keng Rama nalika nggawa lan masrahake Jeng Vresti menyang RS Waluyajati, marang aku, babar pisan ora ngendika yen nemune Jeng Vresti saka hotel. Ya mung kandha tetulung wong wadon sing arep semaput marga didhabyang dening pulisi pambrastha penyakit masyarakat, ngono wae. Blas, ora kandha yen sapatemon ing hotel. Nakmas ngreti kaya ngono saka sapa? Kuwi ngina banget."

"Alah, Pak Dhokter ethok-ethok ora ngreti. Wong pawartane wis dipacak ing koran kaya ngono, kok. Aku ngreti ya saka suratkabar!"

"Suratkabar apa?"

"Suratkabar... suratkabar Suara Jakarta. Aku malah oleh gratisan, kok. Promosi. Kaya-kaya mung kanggo mawartakake bab slingkuhe bapak karo wong kuwi marang keluwargaku. Aku lan Xavira. Xavira ya maca kabar kuwi!"

“Suara Jakarta? Oh, suratkabar sing wis mati patang-limang taun kepungkur. Ora suwe lakon terbite, kalah bersaing karo sing modhale gedhe. Ah, nanging saelingku Dhik Panuluh ora tau blaka ngono, yaiku yen nemune Jeng Vresti kuwi lagek kepregok neng hotel wong loro gelo, kok. Lan dakkira kepregok neng hotel lagi wong loro gelo ngono kuwi ora bakal dilakoni dening Dhik Panuluh. Ora bakal. Karaya-raya nulung Jeng Vresti kuwi kanthi satemene lembah-manahe, saking trenyuhe atine. Saking anggone mesakake. Dhik Panuluh ora bakal cidra yen slingkuh birahi karo wong wedok. Gèk, Nakmas! Saiki rak durung satus dinane sedane Keng Rama. Mbok aja grusa-grusu ngrembug bab warisan dhisik....!” ujare Dhokter Rajiman.

Nanging wis ora direwes dening Pangestu. Pangestu wis sumingkir nggoleki Zetta, ketemu, terus ngajak mulih wae. Ora sah mangan awan ing suguhan rapat kuwi.

“Priye, ta, Mas. Kok kesesa kondur?” Xavira nggabrus nalika kangmase lan Zetta pamitan gradagan marang para tamu angger wae sing ketemu cedhak. Pamitan lan terus mlaku metu saka ruwangan.

“Ana problim ing kantorku Depok. Rengganis iki mau telpun.”

“Nanging mbok ya dirahapi dhisik tamu-tamune kae.”

“Pawestri kuwi dudu asli warise Bapak. Dudu Dhinastine Mama Pandora! Kok nguwasan prusahakan? Kudune aku. Kowe mau padha krungu critane Rere? Mbak Sri ngekep-ngekep Bapak, ngambungi tutuke. Tegese Mbak Sri kuwi dhestun sing melu duwe hak asli warise Bapak. Mbak Sri kuwi wis dadi dhemenane Bapak sawise Mama Pandora suda. Malah mbokmenawa wis diidini lan diprayogakake dening Mama Pandora Bapak ngeloni Mbak Sri sadurunge Mama Pandora suda. Upama ora kawin karo Abror ngono, jabangbayi sing dikandhut Mbak Sri kuwi mesthi keturunane Bapak. Aku dhestun wani ngakoni jabangbayi kuwi sing asli warise Bapak, dudu Rere,” Pangestu ora mangsuli apa pitakone utawa ngrahapi panjaluke adhine, nanging ngumbar gumrege te atine dhewe bab ora senenge karo Pawestri.

“Mas ki mesthi kok kandha ngono! Ngarani Mbak Sri didhemeni Bapak....!”

“Lo, aku ki wis cukup gedhe lan srawung suwe nalikane isih sugenge Mama Pandora nganti tekan sedane, nalikane Mbak Sri teka nangis gugup menyang dalem Salemba marga Jakarta gejer obong-obongan, lan sabanjure Bapak lan Mama Pandora mbangun kompleks dalem lan kantor Jatiwaringi iki. Aku ngonangi makaping-kaping

kepriye tingkah tresnane Bapak marang Mbak Sri, ya dikekep, ya dielus sirahe, dijawil janggute. Ora mung dhedhelikan, uga neng ngarepe Mama Pandora. Kang kaya mengkono kuwi aku meruhi, nyekseni, lan aku wis cukup gedhe. Kowe ya ngonangi, nanging durung cukup gedhe, isih maja putri, durung paham biraine jalu-wanita. Lan, padha-padha wadon sing umure luwih enom katimbang aku, sing dielus-elus sirahe dening Bapak kuwi Mbak Sri, dudu kowe, adhikku. Dudu kowe sing putrane dhewe, nanging Mbak Sri sing genah dudu dharah keturunane, wong wedok liya. Kena apa mengkono, yen kuwi dudu kridhane biraine Bapak marang Mbak Sri? Lan wis tau dikonangi Mama Pandora, nanging Mama Pandora mung mencep mesem, ora srengen. Bapak ndhemeni Mbak Sri kuwi wis diidini Mama Pandora, wis wiwit kala jaman samana nalika Mbak Sri isih prawan kencur, wong wadon anyar ing dalem Salemba kana. Sabanjure bareng aku saya gedhe diwasa, akeh maca-maca buku, mbanjur ngira yen Bapak ndhemeni Mbak Sri kuwi marga kepengin ngremusi *dhaun mudha*. Lan Mama Pandora sing rumangsa wis cukup ngumur, ngidini wae.”

“Bapak pancen akrab marang sapa-sapa wae, lanang-wadon, tuwa-anom, sugih-mlarat. Mama Pandora uga *openhartig* manut istilahe, srawunge encer lan penggalihe bebas blaka binuka. Wis kulina keluarga kita srawunge mengkono. Nduweni sifat *openhartig*, blaka walehan ngono kuwi sing tansah digegulang Mama Pandora marang kita samya, marang wong urip sapadha-padha. Mula tanpa Mama Pandora, Bapak ya ora ana pilah-pilah prekara statuse Bu Vresti lan Mbak Sri ing keluarga kita! Kabeh rukun-rukun wae! Apik-apik wae!” ujare Xavira.

“Nanging dalem Jatiwaringin iki kagungane Ibu-bapakkku, warisanku, dudu warisane Pawestri. Aku kelingan tenan, kok, kepriye Mama Pandora anggone ngrenah-ngrenahake modhele dalem iki karo kantoran, karo kompleks perumahane kene. La kok saiki arep dienggoni wong wedok kuwi sakepenake udele. Malah pangarsane kantor barang terus direbut. Ya ora trima, aku! Yen bab kantor dikuwasani marga dipilih dening para komandhiter pandarbe saham, daklilikake. Nanging manggon dalem kene, ooo, ora bisa. Kudu aku sing manggoni, marga aku sing dadi asli warise Bapak lan Mama Pandora! Omah iki duwekku! Bakale dheweke dakusir saka kene!”

“Mas!! Kowe ki ngomong apa??”

“Wis, ta. Aku mengko sing tandang gawe ngusir dheweke!” aloke Pangestu terus mbukak lawang mobile. Wong wadon loro sing ngeringi ora dipreduli omongane.

*

Wis kebacut ngomong, marga saking gumrege, rumangsa kaya dadi sumpahe. Pangestu greget-greget tenan karo anggone kecolongan, sing dadi Dhirektur Pratamane PT Frozenmeat Raya kok Pawestri. Dhek pemilihan kuwi Pangestu kok mung ndongong wae. Ora mothah, ora wicara, marga saking ora ngreti lakune rapat. Dheweke kaya dihipnotis, mara-mara resmi sing dipilih dadi Dhirektur Pratama wong wedok sing ora karuhan idhentitine kuwi. Wong wedok sing idhentiti asale, sing genah tenan, tinemu dadi palanyahan ing Hotel Batavia Inn. Lan mara-mara rapat bubar. Pangestu, sing asli warise Panuluh Barata, swargi Dhirektur Pratama, ora keduman apa-apa. Ora dikocap apa-apa. Jan Pangestu greget-greget tenan. Mangarsani prusahakan lolos saka tangane!

“Saiki bab manggon dalem Jatiwaringin. Aku emoh maneh kecolongan. Emoh kena hipnotis. Wong sing kena hipnotis kuwi wong sing ora waspada. Ya kaya nalika aku melok rapat kuwi. Kecolongan ora ngreti dhong-dhinge. Sadhar bareng wis klakon, wis rampung. Saiki bab manggon dalem Jatiwaringin, aku emoh kelangan warisan maneh. Aku kudu waspada, aja nganti karebut dadi warisane wong wedok palanyahan kuwi. Kudu dakusir saka dalem kana. Kudu aku sing nampa warisane Rama Panuluh Barata,” pangunandikane Pangestu getem-getem.

Wis kebacut mocap marang adhike lan bojone, kuwi rumangsa dadi sumpahe, Pangestu bakal ngrebut manggon warisan omah Jatiwaringin. Kudu direbut sajroning telung-patang sasi iki, yakuwi sadurunge rapat umum pandarbe saham setengah taunan. Sadurunge pemilihan Dhirektur Pratama sing tetep, lan mesthine uga pemilihan Presidhen Komisaris PT Frozenmeat Raya. Yen wong wedok kuwi wis diusir saka dalem Jatiwaringin, lan genah dudu asli warise Bapak Panuluh Barata, dheweke rak dudu pandarbe saham maneh ing PT Frozenmeat Raya. Ora wenang dipilih dadi Dhirektur Pratama, ora wenang melu rapat dhewan komisaris. Yen bisa sadurunge tahlil satus dinane swargi, prekara statuse Pawestri kudu wis genah. Wis genah dudu trah asli warise Pak Panuluh lan dudu pandarbe sahame PT Frozenmeat Raya manut hukum. Wis ditetepake dening hakim pengadilan perdata.

Marga pethenthenge karep kuwi, Pangestu kudu samekta temenan mrekarakake Pawestri ngusir saka dalem Jatiwaringin. Sing paling penting, pihak asli warise Panuluh Barata sing tenan, trah utawa Dhinasti Mama Pandora, ~ Xavira, Kuncahya, Zetta Zatutti ~ kudu nyengkuyung karepe Pangestu, kudu saiyeuk saekapraya, melu ngusir wong wedok tanpa idhentiti kuwi! Kudu genah ing ranah hukum, yen Pawestri kuwi dudu asli warise Panuluh Barata.

Njaluk mupakatane keluwargane, utamane Xavira, Pangestu rumangsa ora kangelan. Pokoke rada digregik dicedhaki, kerep disanjani lan dijelaske hukume, adhike mesthi nyetujoni ngurus-ngurus prekara asli warise Bapake kuwi.

Minggu-minggu kuwi, bacute, kerep wae Pangestu maradhadayoh niliki adhine ing *Cluster De Latinos*, mbebjuk lan meksa-meksa supaya sarujuk karo karepe Pangestu, yakuwi mrekarakake asli warisane Panuluh Barata kang bener tenan, kang Pawestri ora katut, lan marga kuwi, Pawestri ora wenang manggon ing dalem Jatiwaringin.

“Kenapa ta, Mas, kok ngaya timen? Bu Vresti rak ya ora papa manggon neng kana? Wong kaet biyen ya mengkono, awake dhewe ya ora gigrik kasugihan lan kasejahterakane kene?” wis makaping-kaping Xavira nyirepake karep napsune Pangestu.

“Lo, kowe ki kok ora krasa. Saiki palungguhan Dhirektur Pratama prusahakan wis direbut. Mesthine ya marga dianggep kandidene pandarbe saham. Sahame sapa, wong sahame Bapak. Terus, yen ora kita urus saiki, ya saham ya warisan dalem Jatiwaringin sakompleke kabeh, diemplep dening Pawestri tanpa idhentiti kuwi. Dhestun dheweke sing kuwasa, awake dhewe diprentah lan dijatah dening dheweke. Dijatah kekuwasakane, dijatah bandha-bandhune. Ya emoh, aku. Wong dheweke ki dudu asli warise Bapak. Dudu trah keturunane Bapak lan Mama. Sing asli warise ki kowe lan aku. Thok.”

“Lo, mengko gek Bapak wis ngasta surat hibah wasiyat, sing ngakoni yen Bu Vresti kuwi ya dadi asli warise?” Xavira negesake lan iya nguwatirake yen panuntute kangmase prekara hak-hak pewarisan kuwi kapiyak gagal ing ranah hukum.

“Nggak mungkin. Dakkira gak mungkin. Wong sedane Bapak dadakan. Durung siyap ngasta surat wasiyat. Karo dene surat akta prejanjen ing ngarepe notaris yen Bapak ora bakal nikahi Pawestri kae tetep sah. Lan uga surat pranyatan yen Bapak ora maringi warisan bandha ~ ngurangi bandhane Bapak akeh-akeh, ~ marang wong kuwi saanak turune, kaya sing kita mupakati tinulis ditempeli materei kae, ya isih daksimpen primpen.

Katone Bapak manut miturut tenan. Nyatane nganti saprene ora ana rerasan yen Bapak sirsiran utawa ngrayu Pawestri. Manut paseksene Mbak Sri nalika isih sakamar karo Pawestri, ora tau meningi Bapak gepok senggol sing ateges roman-romanen karo wong wedok kuwi. Dadi prejanjen-prejanjen kuwi tetep sah nganti saprene. Surat hibah wasiyat sing digawe luwih anyar, yen nyalahi prekara karo surasane surat-surat prejanjen kita, ya ora payu. Hukume kalah kuwat, marga akta prejanjen kita nganti saprene durung dicabut. Isih kajen.”

“Ning becike kudu waspada, Mas. Coba golek sisik melik, takon-takon marang para ahli hukume Bapak, apa Bapak gawe surat wasiyat anyar apa priye. Kene marga asli warise Bapak dakkira pantes wae takon-takon marang para ahli hukume Bapak,” pratelane Kuncahya.

“Bener, Dhik Kun. Bener kandhamu. Awake dhewe kudu waspada. Kudu siyap-siyap ngadhepi bab-bab sing kaya mengkono. Dhek wingi kae, nalika rapat pemilihan Dhirektur Pratama aku kebandhang ora ngreti apa-apa. Aku mung ndongong thok. Saiki awake dhewe kudu waspada. Bener kandhamu, Dhik Kun. Mengko daktakokne marang para notaris sing dadi lengganane Bapak gawe surat-surat prejanjen.”

“Uga nyuwuna pirsa Dhokter Rajiman. Marga Dhokter Rajiman kuwi kajaba pandarbe saham bisnise kene uga dadi tanggane Bapak wiwit ana ing dalem Salemba. Mesthine ngreti banget larah-larahe bisnis daging iki lan keluwargane dhewe kawit biyene,” usule Xavira. Ketok yen sakjane kabotan banget karo pratingkahe kangmase anggone arep njongkengake Bu Vresti. Ngakon kangmase supaya takon-takon dhisik marang Dhokter Rajiman, marga saking rumakete Dhokter Rajiman kawit biyen karo bapak-ibune. Uga prekara Bu Vresti, sing nangani dhisik dhewe ya Dhokter Rajiman. Patut yen Dhokter siji iki disuwuni pamrayoga.

Esuke gage wae Pangestu ngubungi liwat telpun, para notaris apa *counselors at law* sing kulina karo Bapak Panuluh Barata apadene PT Frozenmeat Raya, apa ana surat wasiyat sing digawe dening Pak Panuluh Barata ing kono. Saben nelpun Pangestu ngandhakake yen mentas iki Bapak Panuluh Barata seda, mula Pangestu kadidene asli warise merlokake nelpun-nelpun takon prekara surat wasiyat. Uga ora lali nelpun *Lukita Attourneys & Counselors at law*, counselor lengganane Pak Panuluh lan Mama Pandora sing wis lawas banget, sing disambat ngayomi hukum nalika dhek isih neng Salemba.

Cekake dipredi tliti tenan badhan hukum ngendi wae sing wis tau didadekake konsultane Panuluh Barata. Kuncahya sing ya wis tau ngladeni Pak Panuluh ing kantor pusat administrasi Jatiwaringin, ~ sanajan wis pegat marga dipindah menyang Bumi Serpong Damai limang taunan kepungkur ~ isih bisa nulungi badan pengayom hukum ngendi wae sing wis tau dikonangi Kuncahya gayutan ngayomi hukum bisnise karo Pak Panuluh.

Kabeh kandha yen wis ngreti sedane Bapak Panuluh Barata, ngaturake bela sungkawa, lan ora nampa apa nyimpen surat wasiyate Pak Panuluh Barata. Sing akeh-akeh padha kandha, yen kontake karo Pak Panuluh Barata merga kontrak-kontrak prejanjen sing gayutan karo prusahakan.

Pangestu lega atine. Genah Bapak Panuluh Barata ora kober gawe surat wasiyat.

Nalika Dhokter Rajiman disuwuni priksa prekara statuse Pawestri sing mung wong palanyahan diopeni dening Bapak Panuluh Barata ngengingi bandha warisane swargi, Dhokter Rajiman mangsuli ing telpun, “Kok ndadak ngurus-ngurus ngono kuwi kenang apa, ta, Nakmas?”

“Anu, Pak. Aku kepengin pindah manggon dalem Jatiwaringin. Kepengin mangarsani bisnis daging njendhel kuwi saka pusat administrasine. Aku genah asli warise Bapak. La Bu Vresti rak dudu asli warise Bapak. Aku ora trima, dudu asli warise Bapak kok ngenggoni dalem Jatiwaringin, lan mangarsani bisnise Bapak nyamleng tenan, dene aku sing asli warise Bapak kabuncang saka dalem kono. Kuwi ora adil! Wong kuwi arep daktundhung saka dalem Jatiwaringin, lan dakgoprak lorot saka pimpinan PT Frozenmeat Raya, Pak.”

“Lo, lo, lo! Nakmas Pangestu, kok nganggo ngono-ngono barang. Bu Vresti rak pancen baleg mangarsani bisnise PT Frozenmeat Raya iki. Kemajuané luwar biyasa sajrone Bu Vresti cawe-cawe mbangun bisnis daging iki. Dakkira ora apik, Mas, yen Bu Vresti dilorot saka palenggahane anggone jumeneng dadi Dhirektur Pratama. Malah para kanca pandarbe saham wis padha mupakatan, suk rapat umum kuwi Bu Vresti sing bakal ditetepake dadi Dhirektur Pratama resmi.”

“Kuwi ngina aku, Pak. Dikira aku ora becus mangarsani bisnis iki. Sing duwe hak kuwi aku. Sing nampa warisane Bapak kuwi aku. Dudu wong palanyahan kuwi. Arep dakusir saka dalem Jatiwaringin, wong dheweke kuwi dudu asli warise Bapak lan Mama Pandora.”

“Nakmas. Ora apik lo, gawe congkrah kaya mengkono....!”

“Ah, Pak Dhokter mung mikir prekara bisnise piyambak wae, mung titip dhuwit thok, terus njagakake pembagean devidene sing saya gedhe marga bisnise mlaku rancag. Nanging ora mikirake sing hak ndarbeni bisnis kuwi sapa. Ora ngrasakake larane atiku marga warisanku direbut dening wong wadon dudu anak-turune Bapak lan Ibuku, dudu Dhinasti Mama Pandora. Pun, maturnuwun primanipun.”

“Ngene, lo, Nakmas....”

Klik, telpun dipedhot.

Pangestu ngeling-eling maneh, apa baya sing dadi kekuwatane dheweke yen Pawestri kuwi dudu asli warise Panuluh Barata. Saiki Pangestu wis sengit banget yen mbayangake dalem Jatiwaringin kuwi diidak-idak dening wong palanyahan lan anak harame kuwi. Pangestu mangigit-igit banget. Rere sing jare wong akeh bocahe ayu, kulite kuning pucet, irunge mincris memper irunge Xavira, Pangestu kipa-kipa tenan konngelem ayune Rere Si Anak Haram.

“Wong kaya ngono kok ayu. Njijiki, wong anak haram!”

Mikir tekan kono, mbayangake kandhane wong-wong sing ngelem ayune Rere, Pangestu njegreg. *Rere kok kulite kuning pucet? Kok irunge mincris kaya Xavira?* *Mangka Pangestu lan Xavira duwe pakulitan kuning pucet lan irung lancip mincris, duwe turun Eropa, kuwi rak marga putra-putrane Mama Pandora. Turunan Eropa kuwi marga saka ibune, Mama Pandora, ora marga saka Bapak Panuluh Barata. La Rere, nduwe turun Eropa saka ngendi, wong ibu sing nglairake kulite ya soklat, sanajan jare wong kuning langsep? Lan mincrise irung, saka Pawestri ya ora oleh, saka Panuluh Barata ya ora oleh! ~ wong loro-lorone sanajan klebu mbangir ya tetep irunge wong Jawa! La terus irung mincris à la Eropa saka ngendi? Saka sapa?*

Pangestu njegreg. Yen ngono wis genah dudu turune Bapak Panuluh Barata! Yen ibune genah Pawestri, wong laire saka guwagarbante Pawestri. Ning wijine irung mincris lan kulit kuning pucet à la Eropa kuwi saka sapa? “*Saka anggone olah palanyahan ing hotel!*” dijawab dhewe dening Pangestu.

Pangestu surak tenan nemu pikiran kuwi. “*Rere dudu keturunane Bapak Panuluh Barata! Ora pantes nampa warisane! Rere getih keturunane saka solahe ibune sing palanyahan ing hotel bintang! Thok-lèhe tenan asil anggone klayapan ing Hotel Batavia*

Inn!” Pangestu kelingan tenan, nalika padha ngonangi yen Pawestri meteng, mangka keluwargane wis padha brejanji ing ngarepe notaris nglarang supaya Pak Panuluh ora gepok senggol badhan karo Pawestri, Pak Panuluh mbantah ora nerak ing prejanjen, marga anggone meteng Pawestri akibat lelakon sing sadurunge prejanjen digawe. Lelakon apa? Lelakon pratingkahe wong wedok kuwi ing Hotel Batavia Inn! Pratingkah palanyahan! Palanyahan sing ngasilake anak sing kulite pucet, kulit keturunan Eropa! Dudu keturunane Panuluh Barata!

Pangestu uga kelingan, nalika prejanjen Bapak Panuluh Barata ora bakal nikahi Pawestri wis ditapakastani, banjur konangan Pawestri meteng, Bapak Panuluh kandha kuwi ora bisa digugat, marga kedaden kuwi ndhisiki sadurunge prejanjen ora kena nggepok senggol ngungrum Pawestri kuwi digawe ing notaris. Tegese metenge Pawestri wijine genah ditrima sadurunge Pawestri diboyong menyang dalem Jatiwaringin. Metenge marga wijine ditrima ing Hotel Batavia Inn. Ora ditrima sawise Pawestri mlebu ing dalem Jatiwaringin. Tegese maneh, ing dalem Jatiwaringin, ~ apa maneh sawise tapakastan prejanjen karo para keluarga ing ngarepe notaris, ~ Pak Panuluh Barata babar blas ora tau ngungrum Pawestri, marga saking anggone Pak Panuluh Barata arep ngestokake surasane prejanjen sing wis ditapakastani. Pak Panuluh Barata cukup wicak karo prejanjene. Bab kuwi uga dikukuhake dening paseksene Mbak Srigadning, yen sajrone srawung saomah wong telu manggon ing rong kamar sing mung disingget kamar mandhi, Mbak Srigadning ora tau ngonangi Pak Panuluh Barata sembranan ngemek-emek anggota awake Bu Vresti. Anggone mesra srawung lan nguja ngopeni lan mbandhani Pawestri, Pak Panuluh Barata tanpa babar pisan gepok senggol badhan karo Pawestri! Ya marga Pak Panuluh anggone arep netepi surasane akta prejanjen. Lan uga anggone Pak Panuluh antep nglabuhi niyate sing suci, yakuwi mung arep tetulung gawe warase wong wadon Pawestri anggone ilang engetane. Niyat suci tetulung, kaya sing bolak-balik tandhes dikandhakake!

“*Oh, nuwunsewu, Bapak. Kula lepat, mboten pitados kalihan ngendika panjenengan. Lan samenika kula nampi ganjaranipun! Kepeksa kedah regejegan kalihan tiyang estri menika,*” pangunandikane Pangestu. Nanging saiki duwe rasa bungah. Meningi yen swargi bapake wis kanthi jujur nglakoni apa elik-elike keluarga sing dipikukuhi sarana tapakastan ing ngarepe notaris, saiki Pangestu dadi yakin banget yen

Rere kuwi dudu anak turune Panuluh Barata! Pangestu saya yakin, mulane saya mantep anggone arep ngusir bocah haram jadah kuwi karo ibune oncat saka sandhing keluwargane, Dhinasti Mama Pandora. Kuning pucete kulite anak haram kuwi negesake yen kuwi dudu keturunane Panuluh Barata, lan ya dudu dharah Eropane Mama Pandora! Wijine wong liya!

Dadi genah yen babit jabangbayine Rere ~ Damaree Pararatu ~ ditemu saka ing Hotel Batavia Inn, utawa hotel-hotel liyane papan sabane wong wedok palanyahan sing dijenengi Pawestri dening Pak Panuluh Barata kuwi! Jenenge wong wedok kuwi sapa saprene ora ana sing ngreti, dening keng ramane Pangestu disebut wae Pawestri. Saiki malah ngrembaka dadi Bu Vresti. Pangestu jan gebes-gebes tenan mikirake. Wong palanyahan kok oleh kanugrahan kang samono kinurmat-agunge. Kuwi genah salah panggulawenthahé bapake! Ngingu tala dadi mala!

Pangestu mbedhedheg atine! Wijine Rere saka solah palanyahane Pawestri ing hotel. Dudu putrane Bapak Panuluh Barata, diurus saka hukum, sarana anane surat prejanjen, apa saka wiji biologise. Miturut hukum sing dibuktekake sarana akta notaris, Pawestri lan Rere dudu apa-apane Pak Panuluh Barata. Ya mung wong-wong sing ditulung dening Pak Panuluh Barata. Ora ana gandheng-cewenge hukum utawa biologis apa-apa! Diurut saka hukum ngendi wae, wis, buntu kabeh! Bandha warisanane Bapak Panuluh Barata ora bisa diwarisake marang Pawestri apadene Damaree Pararatu! Uga warisan dalem Jatiwaringin. Yen jabatan pangarsa bisnis daging njendhel bisa diwarisake marang wong liya marga saka kekarepane para komandhiter pandarbe saham kuwi bisa wae, lumrah. Nanging prekara dalem Jatiwaringin, ora bisa, marga dalem kuwi dalem pribadi, dudu duweke prusahakan. Dadi sing wenang manggon lan nata padununge ya para asli warise Pak Panuluh Barata lan Mama Pandora, yakuwi Pangestu lan Xavira.

Wah! Seneng banget Pangestu nemu pikiran kang mengkono kuwi. Wis genah, wis pasthi, sajroning telung sasi iki Pangestu bisa ngusir wong wedok kuwi saka dalem Jatiwaringin! Yen ora gelem kanthi sukarela, ya diusir kanthi peksan. Sarana dilapurake marang pulisi lan dituntut ing pengadilan.

Sadurunge tumindak, Pangestu kudu jaga-jaga golek kekuwatan apa wae sing kirane mengko kena dienggo pawadan kuwat-kuwat nalika ngusir Pawestri. Yakuwi bukti yen Pawestri lan Rere kuwi dudu keluarga asli warise Panuluh Barata. Pawestri dudu

asli warise Panuluh Barata manut hukum, marga nyatane ora ana surat nikah utawa prejanjen surat hibah wasiyat waris. Yen upama anaa surat nikah apa surat wasiyat waris bisa digugurke sarana akta surat prejanjen sing ditapakastani bareng-bareng ing ngarepe notaris biyen kae. Rere ya dudu asli waris biologise Panuluh Barata! Apa buktine? Irunge mbangir mincris kaya Xavira, kulite putih pucet kaya Xavira lan Pangestu, dhestun ora nuduhake yen kuwi sedulure tunggal dharah. Marga mbangire irunge Xavira lan pucete kulite Xavira lan Pangestu keturunan saka Mama Pandora. Saka Panuluh Barata kulite soklat kaya wong Jawa biyasa. Irunge uga ora mbangir-mbangir banget. Dene Pawestri kulite ya mung kuning temu giring wae, ora pucet kaya wong Indho-Eropa. Sing Indho-Eropa kuwi Mama Pandora. Dadi mbangire irunge lan pucete kulite Rere nggenahake yen Rere kuwi dudu keturunane Bapak Panuluh Barata. Terus? Keturunane sapa? Ya saka wong lanang liya, wong Pawestri ibune kuwi wong palanyahan sabane ing hotel-hotel berbintang.

Saiki kepriye carane mantepake panerka yen Rere kuwi dudu asli waris keturunane dharah Panuluh Barata?

Tes DNA! Wahdhuh, kuwi ora gampang, yen ora ana pawadan kang maton cetha, utamane nyangkut prekara kriminal, repot nguruse. Utawa kuwi mengko bisa dibuktekake sawise dadi prekara. Kuwi gampang yen wis dadi udreg prekara ing pengadilan. Tes DNA-ne mesthi mbuktekake yen Rere dudu keturunan dharahe Panuluh Barata. Cara liya sing mantepake kajaba tes DNA apa? Getih! Dipriksa golongan getihe!. “Ah, iya. Golongan dharah! Yen golongan dharahe Rere onya dadi keturunane Bapak, kuwi wis beres. Aku kelungan, nalika sepisanan dipriksa ing RS Waluyajati, wong wedok kuwi butuh sumbangan dharah, golongan dharahe padha karo aku, Xavira lan Bapak. Golongan dharah B-negatif. Dadi, mesthine golongan getihe Rere ya B-negatif. Yen ora, ya genah dudu keturunane Bapak karo wong wedok kuwi!” surake Pangestu ing batin.

Saiki, menyang endi upayane supaya Rere bocah cilik kuwi gelem dijupuk getihe kanggo dipriksa golongan getihe? Ing puskesmas? Ah, repot anggone mbebjuk bocah mau. Kudu dijak sing sipate dedolan. Pangestu kudu akrab dhisik karo Rere. Dijak dolan menyang Sea World Ancol, apa Bonbin Ragunan. Yen wis kulina, terus mengko

dijupuk getihe satetes dipriksakake golongan getihe, api-apine kanggo syarat mlebu sekolah. Rere taun pelajaran ngarep wis kudu sekolah SD.

Oh, iya. Diajak wae dolan-dolan ing taman Kidzania.

Taman Kidzania yakuwi taman rekreasi tumrap bocah-bocah, bocah sing mlebu mrono digladhi urip kaya lakone wong diwasa ing masyarakat panguripan nyata. Bocah sing mlebu mrono antara umur 4 -14 taun dikudokake tuku cek saklembar rega limang ewu rupiyah. Cek kuwi kudu diijolake menyang bank bocah sing ana ing njero taman kono. Sing ngijolke kudu si bocah dhewe. Ing kono si bocah ngreti carana ijol dhuwit ing bank. Dening bank, cek mau sawise dicatheti jeneng lan liyane, bocahe diwenehi salemba kartu ATM. Bocah kudu menyang papan ATM supaya kartune dadi dhuwit, upamane mbejaji limang ewu dolar dhuwit Kidzania. Carane njupuk dhuwit ing ATM persis kaya yen njupuk dhuwit ing ATM ing masyarakat umum. Dadi si bocah diajari praktek priye migunakake mesin ATM. Kanthi dhuwit limang ewu dolar Kidzania sing metu saka ATM si bocah bisa nanjakake dhuwit mau kanggo apa wae. Dienggo jajan panganan ya kena, dienggo numpak mobil balap ya kena, dienggo potong rambut ing salon ya kena. Ing sajrone taman kono sing payu mung dhuwit dolar Kidzania. Yen dhuwite entek, bocahe bisa tuku cek maneh, njaluk saka wongtuwane.

Ing taman Kidzania kono, bocah uga bisa golek dhuwit. Upamane dadi pegawe bank. Ing bank kono, bocah sing nglamar dadi pegawe bank diajari carane ngladeni para bocah sing ngijolake cek. Marga dadi pegawe bank, bocahe oleh gaji utawa opah. Opahe dhuwit dolar Kidzania sing payune mung ing taman kono. Dadi kajaba nanjakake dhuwit, si bocah uga bisa nyambutgawe kanggo golek dhuwit. Yakuwi kudu nyambutgawe dadi pegawe bank kaya mau, lan nyambutgawe apa wae sing digelar ing taman kono.

Carane golek dhuwit kudu nyambutgawe. Carane nyambutgawe syarate padha karo kahanane ing masyarakat umum. Upamane nyambutgawe dadi sopir bis kota utawa mobil panyirep kobongan kudu duwe SIM, digladhi carane golek SIM, lan sawise oleh SIM digladhi nyopir mobil sing dikarepake, mobil sarana nyambutgawe apa mobil sing dinikmati kanggo balapan. Yen wis oleh SIM terus nyopir. Nyopir, yen mobile entek bensine digladhi carane tuku bensin, priye carane mbayar, mbayare nganggo dhuwit dolar Kidzania. Si bocah uga bisa dadi pegawe sing ngladeni pompa bensin. Marga ngladeni wong tuku bensin ing pompa bensin, bocahe oleh bayaran dhuwit dolar Kidzania.

Cekake ing taman Kidzania kono bocah digladhi urip kaya ing masyarakat umum. Bisa ngentekake dhuwit sarana tetuku barang lan jasa, upamane tuku es krim, potong rambut ing salon, numpak mobil balap, nonton sandiwara, kabeh kudu mbayar. Nanging bocah ya bisa digladhi golek dhuwit, upamane sarana dadi tukang dodol es krim utawa dadi buruh ing pabrik gawe es krim, dadi tukang potong rambut ing salon, dadi aktor ing sandiwara, dadi pelayan toko, dadi pegawe pabrik mi. Marga sipate nyambutgawe, ora nikmati utawa ngonsomsi, mula ya oleh opah utawa bayaran. Dhuwite dadi tambah.

Sing digelar ing taman Kidzania kono jenis pakaryan sing pepak banget, apa wae dipadhakake karo kahanan ing masyarakat umum. Kabeh kena dienggo gladhen para bocah makarya lan oleh dhuwit. Para bocah diwenehi wektu sajrone rong jam, yakuwi jam bukake lan tutupe taman Kidzania, minangka gladhen urip ing masyarakat umum, nyambutgawe apa wae supaya dhuwite saya akeh. Yen lame wis tutup, kabeh kudu metu saka taman kono, ing kono katon, bocah sing pinter nyambutgawe nglumpukake dhuwit dolar Kidzania akeh, dene sing ora pinter, dhuwite mung sethithik. Entek dienggo njajan.

Taman Kidzania papane ing tengah Kutha Jakarta, yakuwi ing gedhong tingkat Pacific Palace ing kompleks SCBD.

Ing Kidzania rak ana carane bocah nyetir mobil kudu duwe SIM. La kanggo oleh SIM kuwi, bocah kudu didelok golongan rahe. Ing kono bisa konangan golongan dharahe Rere kuwi apa? Saora-orane Rere ngreti kanggo golek SIM, kanggo mlebu sekolah, bocah kudu dipriksa golongan getihe. Wis, cekake yen wis oleh pengalaman golek SIM ing Kidzania nganggo dipriksa golongan getihe barang, sanajan kuwi mung gladhen ethok-ethokan, Rere bakal nurut yen dipriksakake golongan getihe ing Puskesmas apa ing rumah sakit tenan ngendi ngono.

Dadi kanthi rerimuk alus, Pangestu ngajak anak lan para keponakane, Dananjaya, Zatriajaya, Zoya, Zoyi dolan menyang taman Kidzania. Marga rame-rame, kanthi alus Pangestu uga nawani Rere supaya melu pisan. Rere ya gelem. Pawestri ya ngidini. Pawestri dhewe ora melu, sing nggiring bocah-bocah mung Pangestu, Zetta Zatuti karo Xavira. Mlebu sing jam telu awan wae, ditutup jam lima, ben mulihe ora kebengen.

Ngijolke cek menyang bank dadi dhuwit dolar, dadi pegawe bank, nyambutgawe dadi tukang salon, pelayan pompa bensin, Rere gelem. Sayang, ing taman Kidzania Rere emoh numpak mobil balap utawa nyetir mobil panyirep kobongan. Mangka Dananjaya,

Zatriajaya, Zoya lan Zoyi diajan-ajani dening Pangestu padha royokan arep melu nyopir mobil balap apa mobil panyirep kobongan. Lan marga arep nyopir kudu golek SIM dhisik. Carane golek SIM ya kaya ing kapulisen, kudu priksa golongan getihe barang. Rere kipa-kipa ora gelem nyopir mobil, ora kepengin kaya sedulur-sedulure.

“Kenapa, ya, Rere kok kipa-kipa tenan ora gelem nyopir?” Pangestu gumun.

“Ya padha karo ibune, ta, njit-njiten yen dikon nyopir mobil,” jawabe Xania.

Isih durung kecekel tangan golongan getihe Rere nalika mlebu ing taman Kidzania, marga Rere emoh numpak lan nyetir mobil dhewe sing kudu golek SIM, Pangestu ora nglokro kekarepane. Rere tetep diakrabi, dibujuk-bujuk supaya gelem dipriksa golongan getihe.

Lan sidane klakon dibujuk dipriksa golongan getihe ing RS Mitra Keluarga Bekasi, kanthi pawatan kanggo syarate mlebu sekolah mengkone. Lungane menyang Bekasi nalika dijak bareng-bareng karo Dananjaya lan Zatriajaya golek sapatu kanggo mlebu sekolah ing Mall Metropolitan Bekasi.

Pranyata golongan getihe Rere A-negatip. Pangestu surak-surak maneh ing batin. Golongan getihe Rere beda karo ibune, beda karo Pak Panuluh, beda karo keluwarga turune Barata kabeh. Saka ngendi bedane golongan getih yen ora saka wong lanang liya sing nurunake Rere? Dudu turune Panuluh Barata! Pangestu wis tau krungu, yen sepasang lanang wadon golongan getihe padha, anak keturunane mesthi golongan getihe ya padha karo golonganke bapak-ibune, utawa O. Nanging Rere ora B-negatip lan ora O. Dadi genah dudu keturunane Bapak Panuluh Barata karo Pawestri tanpa idhentiti.

*

Saka saking adreng Pangestu anggone sereng nggoleki pratandha yen Pawestri lan Rere kuwi dudu asli warise Panuluh Barata lan enggal kepengin ngusir Pawestri tanpa idhentiti kuwi saka dalem Jaytiwaringin, durung nganti sesasi Ibu Vresti diresmekake dadi Pjs Dhirektur Pratama nyulihi palenggahane swargi Bapak Panuluh Barata, Pangestu rumangsa wis rampung anggone tata-tata nglakoni aksine. Adhike, Xavira, bojone, Zetta, ipene, Kuncahya, wis tansah digregik diparani lan dilumuhi ing saben-saben sapaya nyengkuyung karepe Pangestu, yakuwi ngusir Pawestri saka dalem Jatiwaringin, lan sabanjure uga ngrebut panguwasane bisnis daging njendhel PT Frozenmeat Raya saka tangane Pawestri kuwi.

Dhisike kabeh ora mupakat, nanging marga dijiyat-jiyat tenan dening Pangestu sarana pawadan yen bandha warisane Dhinasti Mama Pandora bakal diceh-ceh direbut didhakoni kabeh dening Pawestri tanpa idhentiti, sidane ya padha nayogyani. Surat-surat wasiyat apa warisan uga wis didhobrag dening Pangestu ing lembaga-lembaga hukum sing kerep dadi gayutane Panuluh Barata, ora ana sing dipasrahi prekara warisan. Kosong. Pak Panuluh seda dadakan, ora kober ngasta surat hibah wasiyat warisane. Lan sesidheman bab idhentitine Rere uga wis kecekel tangan.

“Nanging anggonku kandha mengko wae sawise an satus dinane Bapak. Dadi ngrembug prekara warisane Bapak wis ora ngisin-isini maneh, wong wis puput dinane,” ujare Pangestu.

Tahlil satus dinane Panuluh ing dalem Jatiwaringin padha katon guyup rame. Ora padha katon benthik atine. Sing ngepung mung para brayate Swargi Panuluh Barata kang wis genah ditepungi. Babar pisan ora ana sanak utawa sedulure liyane. Sajege dadi putrane sajodho Mama Pandora lan Panuluh Barata, Pangestu lan Xavira ora tau dicritani yen Bapak Panuluh Barata kuwi duwe sedulur utawa sanak kadang. Sing dingreteni ya mung yen Bapak Panuluh Barata karo Mama Pandora kuwi ceker-ceker golek pametu sarana ikhtiyar dagang daging njendhel kuwi ing dalem Salemba dadi tanggane Dhokter Rajiman. Mung nalika bubar tahlil Pangestu kandha marang Pawestri yen sepasar engkas bakal arep sowan ngrembug prekara warisan.

Mula sawise sepasar saka tahlil satus dinane Panuluh, kanthi tatag teteg Pangestu banjur njaluk Xavira, Zetta lan Kuncanya nggrudug bareng mertamu marang Pawestri ing dalem Jatiwaringin maneh, saperlu ngrembug prekara kudu lungane Pawestri saka dalem Jatiwaringin. Disiyapke tenan kanthi tliti. Malah uga emosine Pangestu dijaga temenan, olehe aba ngusir Pawestri ora oleh ngomong sengak utawa kasar. Kudu kanthi alus. Malah ngundange wae Pangestu kudu ngajeni kaya wong-wong liyane, *Ibu Vresti*. Apa wae wangslane Pawestri, kudu ditanggapi kanthi alus memitran. Ing sajrone telung minggu iki Pangestu wis pancek kerep ngetok lan srawung karo Pawestri kanthi akrab, ya merga anggone Pangestu perlu mbebujuk Rere akrab karo dheweke lan bisa dierah golongan getihe. Dadi yen saiki sanjan menyang dalem Jatiwaringin ngono, ketoke ora ndingareni.

Wis semayanan arep teka mertamu bareng-bareng Kuncahya karo Xavira ngampiri dhisik Pangestu lan Zetta Zatuti menyang Depok, lagi nutugake laku menyang Jatiwaringin, nganggo mobil siji wae.

“Wah, mobilmu anyar, ya?” panyarune Pangestu bareng weruh Kuncahya nyopiri Honda Freed weton anyar. Dudu Kijang Innova maneh.

“Iya. Ditukokake Bu Vresti. Mobilku wis tuwa, kudu ganti, jarene.”

“Wah, kowe ki disogok, ngono kuwi jenenge. Ning aja goyah, lo. Iki mengko kene mertamu arep rembugan tenan-tenan kudu ngusir wong wedok kuwi saka dalem Jatiwaringin!” wanti-wantine Pangestu.

Sabanjure padha budhal menyang Jatiwaringin nganggo mobil anyare Kuncahya.

Sawise ramah-tamah sawatara, tamu papat karo Pawestri padha lungguh ngupengi meja dhahar ing ruwang tengah.

“Ngene, Bu Vresti. Kajaba sambang ngawruhi kasarasane Bu Vresti, keparenga aku matur. Waleh-waleh apa, satemene aku lan keluwargaku iki, kepengin banget pindhah manggon ing dalem kene. Aku lan Xavira iki wiwit bocah ya wis manggon kene, malah mbangune dalem kene taun 2000 aku ya melu mandhori ngecakake apa prentahé Mama Pandora. Yakuwi mbangun kompleks dalem Jatiwaringin iki dikupengi fasiliti saranane usaha bisnis daging njendhel, antara liya dalem iki digamblokake karo kantor administrasi pusat. Kuwi kabeh sing ngrencana lan mbangun Mamaku lan Bapakku. Marga saiki Mama lan Bapak wis ora ana, aku sing dadi asli warise kepengin maneh manggon ing omah kene. Aku sak keluarga. Sakjane biyen Xavira ya kepengin balik manggon kene, nanging marga saiki dheweke wis krasan manggon ing BSD, ya ora niyat balik manggon kene. Mung aku sing kepengin banget, marga iki dalem sing yasa Mamaku lan Bapakku. La marga aku kepengin pindhah manggon kene, aku nyuwun kanthi sagunge pakurmatan Ibu Vresti jengkar saka dalem kene. Iki nuwunsewu, lo, Bu. Waleh-waleh apa aku panceran kepengin banget manggon ing omah sing dibangun dening Mamaku lan Bapakku. Kepengin banget....!”

“Èh-èh, ya ora bisa, ta, Mas,” pangethoke Pawestri karo semu ngguyu. “La yen aku oncat saka omah kene, priye anggonku nggulawenthah bisnis daging njendhel iki? Rak kidhung, ora caket karo kantore?”

“Ya anu, ta, Bu. Golek dalem sing cedhak-cedhak kene. Omahe Xavira lawas ing Jaka Sampurna rak ya bisa. Apa nyewa apartemen ing tengah Kutha Jakarta kana, nggone jembar, modheren, lan wayah esuk budhal kantor ora macet, wong Jatiwaringin iki kepara tumuju luwar kota. Yen esuk ora macet. Isih gampang lunga ngantor. Ora perlu kidhung.” Wis kanthi ngempet-empet nesu Pangestu mangsuli rembuge Pawestri.

“Emoh, Mas, yen aku kudu oncat saka dalem kene.”

“Kok ora gelem, ki, priye? Aku ki selak kepengin manggon ing omah kene. Nostalgia. Omah tinggalane Mama Pandora lan Bapak Panuluh Barata, wongtuwaku. Dene Bu Vresti rak wong liya, dudu asli warise Bapak lan Ibuku. Dadi ya wenang aku karo Xavira iki ngaturi Bu Vresti oncat saka dalem kene. Iki omahku, arep dakenggoni dhewe. Bu Vresti golek omah liya wae. Sing cedhak-cedhak kene, apa sing gedhe luwih mewah saka iki. Prusahkan bisa kok ngontrakake omah kanggo Bu Vresti.”

“Aku ora bisa nglakoni, Mas, yen nggulawenthah mangarsani PT Frozenmeat iki kudu oncat saka omah kene. Marga anggonku mikirake prusahkan iki ora mung yen awan, nanging sajrone uripku tanpa mendha. Sapa wae sing dadi pangarsa nglola kantor pusat administrasi daging njendhel kuwi, mesthi uga manggon ing omah kene. Mbangune dalem iki karo kantor sakomplekse wis dipaket ngono, ing pamrih dalem iki kaya omah dhinese PT Frozenmeat Raya. Yen ora, mbebayani tumrape lakune prusahkan daging iki.”

“Ah, ya ora. Akeh kantor sing dhirekture adoh omahe, ning ya sukses wae. Omahku ya ora nempel ing kantorku, nyatane ya bisa dakeguhake. Omahe Kuncanya ing *Cluster De Latinos* cukup pisah adoh karo kantor lan gudhang atise PT Frozenmeat Raya, gene ya mlaku kanthi nrancag.”

“Iya, Mas. Nanging sapa wae ngreti lan bisa mikir yen mbangune gedhong kantor lan omah sakomplekse iki mesthi sengaja sak paket. Tegese omah iki dadi saorgan karo kantor kono, yakuwi minangka nglakokake bisnis daging njendhel kang kita kabeh ngreti sing jenenge PT Frozenmeat Raya. Tegese maneh sing manggon kene yakuwi uteke bisnis daging njendhel iki. La yen aku oncat saka omah iki, padha karo uteke bisnis daging njendhel PT Frozenmeat oncat saka organe. Aku ora bisa ngendhaleni lakune bisnis iki kanthi sempurna. Kuwi mbebayani tumrape bisnis kita, Mas.”

“La yen ngono, yen Bu Vresti ora dadi Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya, gelem jengkar saka kene? Kuwi mung prekara wektu. Sedhela engkas rak ana rapat umum rutin para komandhiter pandarbe saham. Dianakake pemilihan Dhirektur Pratama. Pandarbe saham sing paling gedhe rak Bapak. Mesthine wenang nemtokake Dhirektur Pratamane. Sing dadi asli warise Bapak, aku lan Xavira. Dadi sing nguwasan prusahakan mengkone ya aku lan Xavira. Yen aku sing dipilih dadi Dhirektur Pratama, ora wurung Bu Vresti ya kudu oncat saka dalem Jatiwaringin kene. Mula ya dakaturi tata-tata wiwit saiki wae, marga rapat umum para komandhiter pandarbe saham kurang luwih seket dina engkas.”

“Iya-ha-ha-ha,” guyune Pawestri kaya guyune Sri Bathara Kresna sing ngreti solah slinthute bala Kurawa anggone arep ngrebut bandha lan kekuwasane Pendhawa. “La yen sing dipilih dudu Mas Pangestu?”

“Ah, ya wis mesthi aku. Wong Bapak sing ngedegake prusahakan iki lan sing paling akeh darbene saham lan asli warise kuwi aku! Pandarbe saham liyane rak mung urun titip dhuwit pawitan utawa saham nglakokake prusahakan. Ora nemtokake pangarsa panglolane prusahakan. Ora wurung sing dadi Presidhen Majelis Komodhiter lan Dhirektur Pratama prusahakan ya mesthi aku,” sumbare Pangestu saya ora bisa ngendhaleni nesune.

“La yen ngono anggonku tata-tata pindhah saka omah kene ya ngenteni asile pemilihan Dhirektur Pratama wae. Yen sing dipilih dadi Dhirektur Pratama aku, aku rak ya tetep manggon kene. Rak ora perlu rebyek pindhah, iya, ta? Aku ya melu tandang ngrembakake prusahakan iki, lo.”

“Ya ora bisa. Cekake omah iki lan prusahakan daging iki aku sing ngehaki. Asli warise Bapak kuwi aku, dadi omah iki ya duwekku, prusahakan iki ya duwekku. Kadidene sing duwe omah, aku njaluk supaya Bu Vresti kudu oncat saka omah kene. Lan kadidene sing duwe prusahakan, Bu Vresti mung pegawe, bisa dakpecat. Dadi genahe kepriyea wae Bu Vresti kudu lunga saka dalem Jatiwaringin kene, sacepet-cepete.”

“Mas Nges. Mbok aja adigang-adigung....!” panyelane Xavira.

“Wis, ta. Aku sing nandangi prekara iki. Kowe aja melu-melu dhisik!” sentake Pangestu marang adhike. Balik menthelengi Pawestri, “Priye, Bu?”

“Aku ora gelem lunga saka omah kene.”

“Yen ora gelem lunga, daklapurke pulisi. Dak tuntut ing pengadilan.”

“Mas. Aku ki wis kaningaya ngrewangi Mas Panuluh ngrembakakake bisnis daging iki. Aku wis mbatih nyawiji nyawa karo bisnis daging njendhel iki. Mas Panuluh swargi wis maringi kalonggaran marang aku.....”

“Pancen kuwi lupute Bapak sing paling gedhe. Aweh kelonggaran mubra-mubru marang Bu Vresti! Saiki Bapak wis seda, aja dirembug maneh. Aja didadekake pawadan mbatih-mbatih nyawiji karo Bapak lan bisnis daging barang, marga Bapak wis seda. Putus. Kuwi kabeh wis cuthel. Bu Vresti dudu asli warise Bapak. Bu Vresti wong liya, dudu batihe Panuluh Barata. Aja ngaku-aku.”

“Ora ngaku-akua kae wong wis padha ngreti, aku melu cawe-cawe ngregengake olah bisnis daging iki. Aku kadhung tresna karo prusahakan iki, lan keluwargane Mas Panuluh Barata iki. Kenapa Mas Nges kok kumudu-kudu ngrusak tatanan, katentreman lan kemakmuran keluwarga lan prusahakan daging njendhel iki?”

“Marga kowe dudu asli warise Bapak. Kowe dudu keluwargane Panuluh Barata. Kowe mung arep ngrebut bandhane lan nikmati kemakmurane keluwarga Panuluh Barata kaluwih-luwih....!”

“Lo, aku ki ngeman keluwarga lan prusahakan iki kanthi bektine atiku....”

“Embèl! Nyatane daktundhung saka omah kene emoh. Ora gelem marga nikmati banget bandha lan kemakmurane keluwargane dharah Panuluh Barata sing sejatine! Asli warise sing satenane, aku lan Xavira, ora bisa manggon ing omah kene, ing omah duweke dhewe,” Pangestu saya ngotot nuruti adreng ati.

Pawestri kamitenggengen, ora bisa ndhebat. Lan niyat ora arep ndhebat. Ora perlu njawab apa mbantah. Raine suntrut. Ndchingkluk. Nelangsa. Cuwa. Rumangsa gela, lelabuhane marang prusahakan lan keluwarga salawase iki ora dianggep, ora ditrima kanthi eklas kadi batihe keluwarga Panuluh Barata. Tanpa Panuluh Barata, Pawestri kuwi sapa? Pawestri lagi sadhar. Sadhar ora duwe batih, saiki ora duwe sapa-sapa maneh, nanging nyanthol ing atine mentas wae iki dheweke kuwi duwe Mas Panuluh Barata, duwe keluwarga, duwe prusahakan, duwe kegiyatan kang riyeg-muyeg ngrembakake bisnis daging njendhel. Duwe semangat urip kang ngambar-ambar. Kuwi nyata. Saiki, kanthi pangaloke Pangestu, yen dheweke kuwi dudu asli warise Mas Panuluh, lan Mas Panuluh wis ora ana, Pawestri dadi wong apa, kabur kanginan, kuwi dadi jelas. Nanging,

mekar ngrembakane prusahakan marga saka rekadayane lan katiyasane Pawestri, kuwi ya nyata, isih katon meger-meger, ora katut murca kaya blegere Mas Panuluh. Katiyasane Pawestri isih nyata, ora ilang. Pawestri dudu wong kabur kanginan. Duwe penggawean, jabatan, jeneng, kantor, omah, Pawestri duwe samubarang sing jelas, duwe idhentiti, duwe urip lan kapribaden. Ora mung angen-angen. Ora mung ngentha-entha. Ora mung lamunan endhok amun-amun awangan. Kuwi kudu dilabuhi.

“Priye, Bu? Kersa, ta, pindhah saka dalem kene? Arep dakenggoni.”

“Ora bisa, Mas. Aku wis melu ngrekadaya mekare prusahakan iki, aku wis mbudidaya ngreksa omah iki lan kantor iki kanthi rasa mbatih marang Mas Panuluh. Dadi aku ya duwe hak manggon ing omah kene. Aku emoh kokusir. Marga omah iki sapaket karo kantor bisnis daging iki, lan aku dadi Dhirektur Pratamane. Sing manggon kene becike sing mangarsani ubete bisnis daging njendhel iki. Kuwi wis dirancang keket dening Mas Panuluh. Lan sing mangarsani bisnis iki saiki aku,” ujare Pawestri sawise mikir sedhela. Raine ora suntrut maneh, bali lantip mangar-mangar.

“Ning omah iki omahku, warisan saka ibu-bapakku. Bapakku sing duwe cikal-bakale prusahakan daging njendhel iki. Dadi ya dadi bandha warisanku. Kowe dudu apa-apane Bapak, Bu. Mula jengkara wae saka dalem kene.”

“Aku emoh.”

“Yen ngono daklapurake pulisi.”

“Mangga wae. Nanging, kuwi mengko apa malah ora gawe crahe keluwarga kita lan ngganggu gawe majune prusahakan daging sing lumaku rancag iki?”

“Ya kowe kuwi sing gawe crah. Wong dudu batih lan dudu asli waris kok dikon pindhah saka omah kene ora gelem. Rumangsamu apa? Dakenteni seminggu iki, mugamuga brubah pikiranmu, Bu. Telpuna aku. Yen ora ana kabare ing ndalem seminggu iki, ya daklapurke pulisi tenan. Dakrudapeksa liwat pengadilan,” ancamane Pangestu.

“Mangga kersa. Nanging yen kena daklaruhi, luwih becik ora sah gawe goragodha kaya ngono kuwi. Sing rugi awake dhewe, Mas,” pamenggake Pawestri, isih nyoba nglarihi sarana tembung-tebung alus.

“Iya, ta, Mas. Mbok ora sah gawe geger. Mas Nges nyambutgawene neng Depok, yen daleme neng kene rak ya nyengkengleng banget nglakoni penggaweane,” panyarune

Xavira. "Kena apa, ta, ndadak kepengin manggon kene barang? Mbak Zetta ya kepengin pindhah mrene?"

Zetta sing ditoleh Xavira, gedheg. "Neng kana aku ki wis krasan. Sekolahe Danan lan Zatria wis mapan, gek mbesuk nganti perguruan tinggine ya wis cedhak."

"Kowe kabeh aja melu-melu. Aku sing kepengin manggon ing omah kene. Wis, ayo, mulih. Dakenteni sajrone seminggu, lo, Bu. Yen ora brubah pikiran, emoh lunga saka dalem kene, daklapurke pulisi," pangancame Pangestu.

"Mbok ora sah duka-duka kaya ngono, ta, Mas. Awake dhewe kuwi urip kepenak kurang apa? Mbok ayo ta, Mas, sing rukun-rukun wae, sing nedha nrima marang nasib paringane Allah iki...." Pawestri isih karo grenengan nalika nguntabake tamu-tamune budhalan mulih.

"La ya supaya rukun, kowe lungaa saka dalem kene. Iki dudu nasib paringane Allah, nanging nasib rekadayamu sing arep ngrebut bandha lan panguwasa warisane Bapak!" bantahe Pangestu nggiring para dhayoh menyang mobile Kuncanya.

*

Seminggu ora ana kabare, dina tutuge ana pulisi nggawa surat prentah penangkepan marang Pawestri. Pawestri digawa menyang Mapolresta, ing kana ketemu karo Pangestu barang. Dening Pangestu Pawestri dilapurake ngrebut omah warisan saka ramane, yakuwi Pak Panuluh Barata. Pawestri ditundhung saka omah kono ora gelem. Mangka Pawestri kuwi wong liya, dudu batihe Panuluh Barata. Kok dikon lunga dening sing duwe hak omah ora gelem. Kuwi sing dilapurake dening Pangestu.

Ing Mapolresta, dening Wakapolresta Kompol Suryasumeleh Pawestri dicecer pitakonan apa bener plapurane Pangestu Barata kuwi? Apa bener Pawestri ditundhung saka dalem Jatiwaringin ora gelem? Dalem kuwi rak bandha warisane Pak Panuluh Barata swargi marang putrane, Pangestu lan Xavira? Dalem kuwi saiki dadi duweke Pangestu lan Xavira. Pawestri rak dudu asli warise Pak Panuluh Barata. Bukti-buktine dadi asli warise ora ana sing nerangake mengkono. Tegese Pawestri ora melu ndarbeni dalem Jatiwaringin. Dadi yen saiki ditundhung saka omah kuwi dening sing duwe dalem, yakuwi Pangestu, ya kudu gelem.

Pawestri mbanggel emoh lunga saka kono, marga dheweke wis nem taun luwih dipupu dening Pak Panuluh Barata, lan saiki Pawestri dadi Dhirekture PT Frozenmeat

Raya tinggalane Pak Panuluh Barata, lan dalem Jatiwaringin kuwi wiwit mbangune taun 2000 wis dirancang dipaket dadi siji karo kantor PT Frozenmeat Raya, dadi dalem Jatiwaringin kompleks. Dadi kadidene Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya ya ora mungkin yen Pawestri kudu metu saka omah kono.

“Nem taun luwih manggon ing kono, ing kartu keluwargane Bu Pawestri dicathet kepriye?” pitakone pulisi.

“O, aku duwe kartu keluarga dhewe. Ora nggamblok marang swargi Mas Panuluh.”

“Dadi ora kecathet dadi siji karo kartu keluwargane Pak Panuluh? Ora kecathet upamane dadi dene anak, apa pembantu, apa wong liya?”

“Ora. Aku dadi siji karo anakku Rere duwe kartu keluwarga dhewe. Sing melu kartu keluwargane Mas Panuluh biyen Mbak Srigadning, nanging saiki wis dipethal marga Mbak Sri nikah lan pindhah omah.”

“Yen pawadane mung ngono, tegese Bu Pawestri dudu apa-apane Pak Panuluh Barata, ora kuwat, lo, Bu, hukume. Bukti-bukti liya yen Bu Pawestri kuwi keluwargane Pak Panuluh uga ora ana. Dadi becike Bu Pawestri nuruti wae pamundhute Pak Pangestu, asli warise Pak Panuluh Barata. Luwih becik nglakoni tuntutane para asli warise kanthi dhame, tinimbang mengko dipeksa sarana liwat pengadilan.”

“Ah, nanging aku nalikane Mas Panuluh isih sugeng wis ditarik ing ngaluhur, disengkakake lan disengkuyung para panutane komandhiter pandarbe saham ngembani Wakil Dhirektur PT Frozenmeat Raya kang uga makantor gamblok ing kompleks dalem Jatiwaringin Raya. Lan bareng Mas Panuluh seda, sarana rapat mligi, aku disengkakake dening para panutane komandhiter pandarbe saham nyulihi papan palenggahane Mas Panuluh, yakuwi Dhirektur Pratama. Dadi kena diarani aku kuwi nampa warisan hibah wasiyat. Hibah wasiyat kuwi yen ora salah bisa katindakake sawise pewarise seda. Hibah wasiyat kuwi bisa ditindakake sarana lisan utawa tinulis. Hibah wasiyat kang ditindakake sarana tinulis, katindakake nganggo surat hibah, kang uga disebut *surat wasiyat*. Dene hibah wasiyat sing lisan, uga sing tinulis, loro-lorone mujudake *kekarepan pungkasan* saka pewaris. Kekarepan pungkasan iki uga disebut *piwekas* utawa *piweling*. Dijinggleng saka kono, aku duwe hak nampa warisan hibah wasiyat. *Piweling* Mas Panuluh antara liya kajaba sarana ngegla aku digadhang dadi Dhirektur Pratama, ~ nyatane aku

disengkakake dadi Wakil Dhirektur Pratama sajrone limang taunan luwih iki, biyen jabatan kuwi ora ana lan nganti sasedane Mas Panuluh aku ora niyat diganti, ~ uga manggon ing dalem Jatiwaringin. Manggon dalem Jatiwaringin kuwi *piweling, kekarepan pungkasane* Mas Panuluh Barata,” pratelane Pawestri kanthi teges.

“Ah, kuwi ora bener. Kuwi akal-akalane anu, akal-akalane Bu Pawestri wae. Endi ana ngangkate jabatan bisnis, ~ apa jenenge ~ diarani *piweling*? Lan, anu, ~ apa jenenge ~ kuwi ora ana senggol gepoke karo manggone ing dalem warisan Jatiwaringin. Tegese rak anu, dalem Jatiwaringin kuwi tetep dadi bandha warisane Bapak marang putra-putrane, ya aku karo Xavira. Para asli warise Bapak kuwi sing berhak gawe abang-ijone dalem Jatiwaringin,” dhebate Pangestu groyok.

“Mas. Mbok ora sah mengkono, ta, Mas. Kena apa ndadak nggereng genteng kudu manggon ing dalem Jatiwaringin? Kena apa ora njaluk sing liya wae, upamane kepengin pidalem ing apartemen tengah kutha. Apa ing dhaerah BSD kaya Mbak Xavira? Prusahakan bisa kok ngeguhake. Nanging ora sah ngotot dupeh dadi asli warise Mas Panuluh swargi banjur kudu nundhung aku....,” ujare Pawestri tetep tatas, nanging lumuh, lembah manah, ora akas utawa nantang.

“Ora bisa. Cekake aku asli warise sing ngehaki dalem Jatiwaringin, kepengin manggon ing kana. Kaya dhek wiwitane omah kuwi anyaran dibangun biyen. Aku lan Xavira rumangsa mulya banget manggon ing gedhong sing dibangunake dening Bapak-Ibu ing dalem kompleks Jatiwaringin kana. Aku sakeluwargaku kepengin ngecap kamulyan kuwi maneh. Dadi Bu Vresti kudu jengkar saka kana,” sanajan emosine ndedel, Pangestu nyenyoba ngerèm sarana wicara alus.

Pawestri sing pranyata duwe pawadan gumathok, sing bisa wae wenang tetep manggon ing dalem Jatiwaringin, meneng. Seleh prekara. Emoh dhebatan.

“Kepriye, Bu?” pitakone pulisi.

“Aku emoh lunga. Aku netepi *piwelinge* utawa *kekarepan pungkasane* swargi Mas Panuluh, yakuwi sing disebut hibah wasiyat,” jawabe Pawestri.

“Yen ngono diputusake ing pengadilan,” pulisi nemtokake prekarane.

“Mangga kersa. Nanging sakjane Mas Pangestu dakaturi njabel tuntutan kuwi.”

“Priye, Pak?” pitakone pulisi.

Pangestu gedheg. “Prekara diteruske.”

“Sakjane aku kandidene pulisi, hamba hukum, luwih mrayogakaake ora sah andon prekara. Pak Pangestu sing ngalah, ora sah nuntut jengkare Bu Vresti saka dalem. Utawa Bu Vresti sing ngalah, jengkar saka dalam kana. Beres, ora sah ndadak direpotake marang pulisi kaya ngene iki.”

“Yen Bu Vresti emoh lunga, prekara diterusake.”

“Priye, Bu?”

“Aku emoh lunga, aku nglakoni *piwelinge* Swargi, kok.”

“Nanging, kuwi ora patia kuwat hukume, lo, Bu. Iki Pak Pangestu anggone mrekarakake nundhung migunakake bukti-bukti cetha yen Pak Pangestu dadi asli warise Pak Panuluh. Kaya ta, berkas kartu keluarga dhek zaman isih ana Salemba, Pak Pangestu lan Bu Xavira dicathet dadi putrane kepala keluarga lan garwane, yakuwi Panuluh Barata karo Pandora Van Leuven. Ana maneh cathetan golongan getih, sing ora mungkin putrane kuwi, ~ Rere? ~ dharah dagingi Pak Panuluh. Tegese, Rere utawa Bu Vresti ora bisa disebut asli warise Pak Panuluh Barata. Bisa wae pawadane Bu Vresti utawa Pawestri anggone emoh jengkar marga netepi *piwelinge* swargi disurasa kandidene *a de charge*, hukuman sing ngenthengake. Nanging tetep wae kalah ing pengadilan, diukum kurungan lan utawa didhendha sing samurwat, gek ya wusanane kudu jengkar. Rak luwih becik nuruti kersane Pak Pangestu, jengkar wae, lan ora sah dikunjara.”

“Ora bisa, Pak. Wektu iki aku dipasrahi dadi Dhirektur Pratama bisnis daging njendhel iki. Kudu mlaku rancag. Ora bisa yen aku kudu pindhah saka dalem kono. Wong daleme gamblok karo kantor. Dadi, kepriyea wae kudu emoh aku lunga saka dalem Jatiwaringin. Mangga wae, diterusake prekarane. Utawa, Mas Pangestu daksuwun njabel prekarane. Beres. Dhame. Ora ngrepotke Pak Pulisi.”

“Pun, Pak. Prekarane diteruske mawon!” omonge Pangestu sontak.

Pulisi terus nata kertas plapurane, terus disodorake marang Pawestri, “Bu, dakaturi maos sing tliti, terus yen setuju ditapakastani pisan pawarta acarane iki. Banjur tunggu sidhang pengadilan. Dakaturi nyepakake kekanthen pengacara kang dadi kuwaswa hukume utawa wali hukume ing sidhang pengadilan mengko. Pak Pangestu uga mengkono, cepak-cepak milih pengacara sing dadi tindhuh kuwaswa hukume,” ujare pulisi karo nyodorake pawarta acarane supaya ditapakastani para kang kesangkut prekara.

Sawise disemak, diwaca, Pawestri tandhatangan. Uga para sing kawogan liyane. Sawise kabeh tandhatangan, Pawestri diwenehi lembar tembusane. Pangestu iya.

“Ing sidhang pengadilan prekarane underane ora adoh saka surasane lembar pawarta acara kuwi. Mula sing mrekarakake lan uga sing diprekarakake dakaturi padha golek bukti-bukti sing nguwatake pihake dhewe-dhewe ing prekara iki. Sing ngusir golek bukti-bukti apa sing dadi wewenange, sing ditundhung, nyepakake bukti-bukti yen hake manggon dalem kuwi kuwat, ora bener yen kudu pindhah,” pocapane Kompol Suryasumeleh.

Terus ngadeg sesalaman karo dhayoh-dhayohe sing padha gawe prekara.

“Mas. Ora mampir dhisik menyang kantor pusat?” sawise salaman karo para pulisi, Pawestri nglaruhi Pangestu kanthi grapyak.

“Ora sah. Ing cabang Depok ya ana penggawean, kok,” omong wangslane njendhel kaya daging dagangane.

*

Sidhang prekara dianakake ing Gedhung Pengadilan Negeri Jakarta Timur.

Jaksa penuntut umum macakake tuntutane, sing maknane ora beda karo pawarta acara sing padha dipahami ing Mapolresta. Bukti-bukti yen Pawestri dudu asli warise Panuluh Barata dijilentrehake, disidik saka kartu keluarga lan saka tes golongan getihe sing mokalake. Dene Pangestu lan Xavira wis genah putrane Panuluh Barata lan Mama Pandora, katitik saka wiwit bayi nalika isih pidalem ing Salemba, terus mbangun dalem kompleks Jatirawingin, bisa didelok saka tilas kartu keluargane sing lawas. Kartu keluargane saiki wis padha dipisah, sebab Pangestu lan Xavira wis padha omah-omah lan pindhah panggonan. Bukti-bukti wis jelas palungguhane prekara. Pawestri kudu dituntut kanthi peksan. Jaksa nuntut si ginugat, ~ Pawestri ~ nem sasi kinunjara, kudu lunga saka dalem Jatiwaringin, lan kudu mbayar dhendha prekara limang yuta rupiyah.

Pengacarane Pawestri, Budisalira, nampik lan ora trima. Nyuwun diparengake ngadani *eksepsi*, yakuwi tangkisan yen gugatane prekara kuwi ora bener, mula kudu ditampik marga hukume ora maton. Bakal dituduhake yen manut hukum gugatan prekara kuwi ora bener. Budisalira nyuwun diparengake nyusun *eksepsi*.

“Kenapa ora dibantahake saiki pisan?” pitakone hakim.

“Margi kula merlokaken ndhatengaken seksi-seksi ahli,” wangslane Budisalira.

Eksepsi diparengake, bakal digelar seminggu engkas.

*

Ing sidhang eksepsi, para sing ngestreni sidhang saya akeh, antara liya para pandarbe saham PT Frozenmeat Raya, yakuwi Tio Radjen lan Dhokter Rajiman. Uga ana wong bulene barang, lungguhe jejer para pandarbe saham.

“Nakmas Pangestu. Kenapa kok ndadak mrekarakake Bu Vresti, ta? Mbok dicabut wae prekara iki. Ketoke rak mung gawe gejer prekara warisan. Ngisin-isini banget, Nakmas,” sadurunge sidhang Dhokter Rajiman merlokake nyalami Pangestu lan para kerabate.

“Lo, saiki rak wis kliwat satus dinane Bapak. Prekara hak warisane Bapak wis ora sakral maneh yen diurus. Wis wayahe diudhari. Biyen kae dhawuhé Pak Dhokter ora ilok rebutan warisan sadurunge satus dinane Swargi? Ya ora papa ta saiki aku njaluk genahe miturut hukum perdata kang tumindak? Pak Dhokter ora sah melu cawe-cawelah, prekara warisan iki. Rawuh mrene arep apa? Dadi seksi? Seksi apa? Yen Pak Dhokter uga pandarbe saham? Pira ta, sahame Pak Dhokter ing PT Frozenmeat Raya? Gunggungé mangsa nganti separo saka sahame Bapak, wong Bapak sing rereka ada-ada madeg PT iki. Lan Pak Dhokter mung titip pawitan saham ben dilakokake dening Bapak. Ora melu giyat makarya apa-apa kajaba mung saben setengah taun sepisan rapat rutin dhewan komandhiter ngrungokake lapuran aktiva-pasiva bandha rumeksane PT Mung ngrungokake oleh ujuran pira devidene awake dhewe, sing mesthine saya akeh yen prusahakane maju. Iya, ta?”

Ketara banget yen Dhokter Rajiman gela nampa tanggapane Pangestu. Nanging kanthi alus mung kandha, “Oh, iya? Wis kliwat satus dinane, ya?” Banjur sawise salaman maneh karo Pangestu lan kerabate, Dhokter Rajiman terus pamit arep lunga, marga ana urusan liya.

Dhokter Rajiman nemoni balik dhisik marang pihak ginugat, yakuwi klumpukane Pawestri lan Wali Hukume Budisalira, SH. Omong-omong sedhela karo pihake, utamane karo wali hukume Ginugat, Budisalira. Bubar kuwi, ketara yen Pak Dhokter pamitan karo kabeh sing andher, terus gagean lunga. Sajak ana tugas liya sing kudu enggal ditandangi. Bisa uga prekara nambani wong lara ing rumah sakite.

Pangestu mesem nguningani tingkah polahe Dhokter Rajiman sing sajak blingsatan. Ketoke ampuh banget sesumbare Pangestu, nganti marakake Dhokter Rajiman endang-endang nyingkir saka persidhangan. Sumingkire mesti marga disumbari dening Pangestu mau. Pangestu tansah eling. Dhokter Rajiman kuwi sing tansah ngrumat kuwarasane wong wadon palanyahan kuwi. Wis wiwit biyen Pangestu niteni, lan ora nyocogi karo kasetyane Dhokter kuwi marang Pawestri, sanajan katone tumingkahe marga saka kasetyane marang ramane Pangestu, Panuluh Barata. Dhokter Rajiman pancen kanca kenthele keluarga Panuluh Barata, wiwit tetanggan ing Salemba jaman biyen kae.

Sidhang pengadilan maca *eksepsi* diwiwiti.

Budisalira kandidene wali hukume Pawestri macakake tangkisan gugatane prekara pengusirane Pawestri saka dalem Jatiwaringin, antara liya ucape, “.....PT Frozenmeat Raya wis didhaftar jeneng dagange oleh pengayoman hukum ing UU HaKI, yakuwi sertifikasi hak atas kekayaan intelektual. Ora mung ing klas jeneng thok, nanging uga sak garis rantaman bisnis urutane, yakuwi sakabehe piranti utawa prekakase bisnis, kaya dene kantor, gudhang atis, truk pengangkut daginge, wis dipayungi hukum sertifikasi HaKI. Dadi klebu dalem Jatiwaringin kompleks ora pareng dicenthang saka bisnis daging. Tegese kaya truk, kantor, dalem, kuwi ora pareng dibethot utawa disrobot saka hake PT Frozenmeat Raya.....”

Karnaprasetya wali hukume Pangestu mbisiki, “Pak Pangestu ngreti bab kuwi?”

“Ora. Sapa sing ndhaftarke? Mesti wong wedok kuwi. Kuwi akal-akalane wong palanyahan kuwi anggone ngrebut bandhane Bapak,” wangsulane Pangestu.

“Wah, ning kene wis kalah separo. Wingi kok Pak Pangestu ora miterang status hukume PT Frozenmeat Raya? Upamane nyuwunpirsa marang para priyayi pandarbe saham, upamane Pak Dhokter Rajiman kae mau, wong Pak Pangestu ketoke ya akrab ngono?”

“Aku ora takon-takon prekara prusahakan marang Dhokter Rajiman, marga para komandhiter pandarbe saham wis genah nyengkuyung kana. Nyatane kanthi cara aklamasi padha ngangkat wong kae dadi Pjs Dhirektur. Nanging ora papa. Sahame Bapak kandidene sing madeg PT, paling akeh. Dhelok engkas ana rapat umum rutin tengah taunan majelis komandhiter, sisan-sisan pilihan Dhirektur Pratama kang sejati. Mengko

jabatan kuwi dakrebute. Dadi aku mengko bisa nguwasani bisnis daging iki. Yen dudu aku sing dadi Dhirektur Pratama, ya sahamku dak tarik metu, ngono wae. Nanging sing saiki daktuntut rak prekara ngenggoni omah. Dudu prusahakan.”

Hakim Pangarsa ngonangi yen sing gawe prekara padha ora nyemak, ngendheg pamacane *eksepsi*. “Ana masalah?” pitakone marang pihak sing nggugat.

“Interupsi, Ingkang Minulya,” wangslane Karnaprasetya. “Ingkang kita prekawisaken namung bab griya Jatiwaringin. Mboten ngantos bab prusahakan. Tampikan menika onya saking underaning prekawis. Mboten perlu pun prekawis.”

“Nanging iki ya underane prekara sapa sing duweni hak manggon ing omah kuwi. Ana gandhenge karo pengusiran saka omah kono,” ujare Hakim Pangarsa.

“Menawi ngaten, mangke mboten wurung inggih klien kula ingkang mimpong. Margi ingkang madeg prusahakan inggih swargi ramanipun klien kula. Pawitan sahamipun paling kathah ing mriku. Menawi prekawis ngosongaken dalem menika gagal, saged kemawon klien kula nyuwun bibaripun bisnis daging PT Frozenmeat Raya,” ngengkele wali hukume Pangestu.

“Sapa sing nguwasani prusahakan lan bisa mbubarake prusahakan, kuwi prekara mengko. Sing saiki prusahakan iki sing mandhegani dadi Dhirekture sing kena prekara. Dadi interupsi ditampik. Pamaosan *eksepsi* kalajengake,” prentahe Hakim Pangarsa.

Maca tangkisan gugatan ditutugake. Nyangkut prekara pandarbene saham jebul ya wis dadi rantamane *eksepsi*. Karo nudingi Tio Radjen salah sijine komandhiter pandarbe saham sing diandherake minangka seksi ing kono, Budisalira ngandharake, yen Ginugat ora mung kapatah nggulawenthah dadi Wakil Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya watara nem taunan iki, nanging uga dadi komandhiter aktif, urun pasok bandha pawitan dadi pandarbe saham nganti watara 40% saka gunggunge saham.

“Patang puluh presen? Ora mungkin!” pambengoke Pangestu.

“Ana sing onya? Penggugat ora trima?”

Sing mangsuli wali hukume, Karnaprasetya, “Ingkang puntampik klien dalem bab kathahipun saham ingkang dipunpasok dening Ginugat. Kok eram timen, ngantos 40%. Artanipun saking pundi, wong piyambakipun namung pegawe PT Frozenmeat Raya? Menika tamtu wonten lelintu ingkang mboten genah. Tegesipun gunggungipun saham tetep, mboten mindhak, nanging perang-peranganipun pandarbe saham ingkang

dipunewahi. Kagunganipun swargi Bapak Panuluh Barata ingkang suwau semanten presen agengipun, lajeng dipunsuda semanten presen dipunlorobaken dhumateng tiyang sanes ~ maksud kula pegawenipun, Wakil Dhirektur Pratamanipun, ing prekawis samenika dados Ginugat. Bab menika genah pindhah-pindhahan saham ingkang mboten genah. Klebet nerak pranatan. Klebet asil glembuk-glembukan antawisipun swargi Pak Panuluh Barata kalihan Ginugat. Mboten kenging pundadosaken pathokan ing prekawis ingkang kawedhar samenika.”

“Wali hukum panangkis gugatan apa bisa nerangake asale bandha pasokan kuwi?” pitakone Hakum Pangarsa marang Wali Hukume Ginugat.

Budisalira mangsuli, “Inggih kleresan, kula sampun nyepakaken sawatawis para komandhiter, inggih menika Pak Tio Radjen lan Pak Dhokter Rajiman. Nuwunsewu, Pak Dhokter Rajiman nyuwun pamit medal sekedhap. Menawi Pak Tio nyekapi, Pak Dhokter Rajiman mboten kapatah dados seksi inggih mboten menapa. Keparenga kula ngladosaken Pak Tio minangka seksi, nyariyosaken ewah-ewahipun gunggungipun saham.”

Hakim Pangarsane Majelis marengake Tio Radjen lungguh dadi seksi. Sawise disumpah, mangsuli pitakone hakim Tio Radjen nyritakake yen gungunge saham sawise Ibu Vresti diangkat dadi Wakil Dhirektur Pratama, mundhak ndedel. Mundhake ndedel marga pasokan dhana saka atas namane Bu Vresti, ora ngowahi gunggung dhanane Pak Panuluh Barata. Undhak-undhakane dhana saka Bu Vresti kuwi sing antara liya digunakake klawan gedhen-gedhenan mbangun jaringan bisnis daging ing wilayah BSD Kutha Anyar Tangerang nem taunan kepungkur. Dadi ora bener yen mung ana lorob-lorobane dhana ing antarane para pandarbe saham dhewe kang marakake gungunge dhana ora mundhak. Mundhak akeh banget nganti bisa kanggo ngrembakakake bisnis daging nglanjak nganti tekan Tangerang. Ora lidok nganti 40% sahame Bu Pawestri kaya sing disebut Wali Hukume Ginugat.

“Dhuwite saka ngendi? Kadidene Wakil Dhirektur, mesthine blanjane winates, ora bisa nyelengi terus nganti bisa pasok dhana ngungkuli dhanane para komandhiter liyane. Kuwi yen anggone nglumpukake bandha saka nyelengi gajine anggone dadi Wakil Dhirektur. Nanging kok linuwih-luwih banget. Mesthi saka anggone slingkuh utawa korupsi ing prusahakan daging njendhel iki,” omonge Pangestu cukup bantas.

“Ana masalah?” pitakone Pangarsane Majelis Hakim.

Karnaprasetya sing mangsuli, “Klien kula mboten ngandel kathahipun dhana pasokan saking Ginugat. Saking pundi pun Ginugat saged nglempakaken dhana semanten kathahipun, menawi namung ngendelaken klempakan saking gajinipun dados pegawe prusahakan ~ sanajan dados Wakil Dhirektur Pratama pisan? Menapa saged pun jelasaken sumber asalipun dhana pasokan?”

“Interupsi ditampa. Pihak Ginugat bisa nerangake?” ngendikane Hakim Pangarsa.

“Bab menika, seksi kula, Bapak Tio Radjien mugi saged nerangaken. Bapak Tio Radjien menika salah satunggalipun pandarbe saham PT Frozenmeat Raya, ingkang ugi aktif ndherék nglola gudhang atis ing Pulo Mas gadhahanipun PT Frozenmeat Raya,” pratikele Budisalira, wali hukume Pawestri.

Ditakon-takoni dening para anggota majelis hakim, utamane saka ngendi olehe dhana Pawestri nganti bisa masok samono akehe, lan apa kanthi mengkono gunggunge dhana saham ing PT Frozenmeat Raya uga mundhak? Pranyata Tio Radjien ora bisa mangsuli saka ngendi Pawestri antuke dhana nganti bisa pasok dhana saham samono akehe. Nanging genah yen dhana sahame mundhak, lan ora ngowahi apa nyuda saka dhana sahame Pak Panuluh Barata. Cekake dhana sahame Pak Panuluh Barata ora owah-gingsir, nanging sarana pasokan dhana saka Ibu Pawestri lan uga kegiyatane Ibu Pawestri, bisnis daging PT Frozenmeat Raya bisa mbangun gudhang atis ing Serpong Raya, lan ngembangke bisnis daging njendhel mubra-mubru ing wilayah Kutha Anyar Serpong Raya kana.

“Margi dhana sahamipun Pak Panuluh Barata mboten ewah-gingsir, dados mboten leres menawi pasokan dhana sahamipun Bu Pawestri asil pendhetan saking dhananipun Pak Panuluh Barata swargi. Mboten wonten lorob-loroban dhana ing antawisipun Pak Panuluh Barata kalihan Bu Pawestri. Dados sampun leres menawi Ibu Pawestri nguwaosi saham ngantos 40%. Resmi lan resik, mboten saking colong jupuk saking sahamipun swargi,” manegese Budisalira marang sidhang.

“Nanging dereng dipunjelasaken saking pundi sumberipun dhana Ginugat. Saged kemawon saking slinthutanipun anggenipun nglampahaken bisnis ing prusahakan menika,” ujare Wali Hukume Sing Nggugat. “Saged kemawon menika, ~ nuwunsewu ~ dhana peteng utawi haram, tegesipun saking asil tumindak kriminal, kados ta *money*

laundering, colong jupuk, prampogan, bobolan ATM? Mboten mokal wong para durjana samenika langkung pinter tinimbang pulisi.”

“Pihak Ginugat bisa njelasake sumber dhanane Ginugat?” jare Hakim Pangarsa.

“Kasinggihan, Bapak Hakim. Bab menika kula ngaturaken seksi sanesipun malih, inggih menika Bapak Victor Holiday. Bapak Victor Holiday menika salah satunggalipun Dhirektur saking Meatcorp Inc, dedunung ing Perth West Australia, ingkang mandhegani bisnis daging njendhel agenipun ing Indonesia kanthi nami Meat Wholesale ing pundi wiwit rumiyin ngantos sapriki PT Frozenmeat Raya nglangsungaken dedagangan ngimport daging njendhel,” tanggapane Budisalira ing sidhang, karo ngacarani sawenehe wong bule sing lungguh ing dheretane para Ginugat.

Ing kursi seksi sing ngadhep para majelis Hakim ganti, dhisike sing lungguh Tio Radjen disulih dening Victor Holiday. Seksi sing iki dikantheni juru basa sing uga disumpah.

Pitakone Hakim Ketua Majelis kang sepisanan langsung nggepok punjere prekara, “Seksi apa ngreti saka ngendi asale dhana pasokan sahame Ginugat Pawestri marang PT Frozenmeat Raya sing gunggunge nganti 40% kuwi?”

“Saking kula, Bapak Hakim,” wangslane Victor Holiday mantep. Teges.

“Kuwi wujude kepriye, kandidene apa? Potongan, apa kreditan, apa investasi? Apa sahabipraya?”

“Person hibah paweh saking kula dhumateng Ibu Vresti. Puncathet resmi saking bank kula langsung kalimpahaken dhumateng asmanipun Bu Vresti sarana astanipun Bapak Panuluh Barata, ngugemi prejanjen ingkang kula sepakati kalihan Bapak Panuluh Barata ing *Law Firm Associates Max’s Brothers* ing Perth, West Australia, Pak Hakim. Sanes potang, sanes dhana kreditan sahabipraya. Resmi kacathet kandidene dhana kasugihanipun Ibu Vresti ing Jakarta, Indonesia.”

“Kok elok banget, Seksi kanthi lega lila paweh hibah marang Ginugat Pawestri. Bisa mangreteni yen gayutane memitrان dagang antarane Meat Wholesale karo PT Frozenmeat Raya kuwi banget rapete, nganti bisa wae upamane ing bisnis sahabipraya kuwi pihak Meat Wholesale ngutangi sarana kredit tambahan dhana utawa injeksi investasi marang PT Frozenmeat Raya ben saya gumregah ndedel ngrembaka bisnise daging njendhel kaya kang wis lumaku sajrone nem taunan iki. Mesthine nganggo

prejanjen kudu mbalekake utawa paring anakane pawitan investasine. Nanging iki kok ora. Hibah paweh resmi, kanthi legawane ati. Mesthi ana pawadane kang gumathok. Apa? Apa gayutane pribadi antarane Mr. Victor Holiday karo Ginugat Pawestri?"

Sawise ambegan landhung, Victor Holiday banjur crita mula bukane dheweke tepungan karo Pawestri Tanpa Idhentiti. Yakuwi nalika wulan Januari 2007, mangsa rendheng. Jakarta banjir bandhang. Dalan saka Bandhara Soekarno-Hatta ing Tol Cengkareng rob. Taksi Blue Bird sing ditumpaki nekad mbrosot nrajang banjir, klebu kendharakan kang pungkasan liwat Gerbang Tol Cengkareng sadurunge ditutup dening pulisi. Ing saturute lurung banjir kuwi taksine nemoni sawenehe wong wadon setengah kentir setengah glagepan nglangi nrajang lurung bebas macet kono. Terus Victor Holiday sing weruh lelakon kuwi ngongkon sopire taksi supaya mandheg. Victor kanthi rekasa tetulung marang wong wadon kentir mau ditarik menyang njerон taksi. Terus gage taksine dikon nerusake laku, meh wae kontal keroban banyu banjir sing sempyoke saya gedhe. Nanging tujune tetep slamet nganti mentas ing pucuke Tol Prof. Sediyatno. Sabanjure nggawa wong wadon kuwi nganti tekan ing Hotel Batavia Inn Jatinegara, digawa *check-in* ing kamare sing wis dipesen dening Victor Holiday suwe sadurunge. Victor Holiday wis brejanjen mengko bengine bakal nganakake rapat bisnis karo PT Frozenmeat Raya sing dipangarsani dening Panuluh Barata ing hotel kono. Teka ing hotel watara jam telu awan, dene rapate diiwiti jam pitu bengi. Ing sapatemon jam-jam sela sadurunge rapat karo Panuluh Barata kuwi tepunge banget Victor Holiday karo wong wadon sandhangan kebes kang mentas ditulungi, ing kamar hotele. Klebu ditukokake sandhangan ing *boutique* hotel. Dipilihake modhel kimono sing modhis, sing kancingan benike saka dhadha tekan dhengkul neng ngarep. Warnane abang. Karepe kimono kuwi mung bakal dianggo ing kamar hotel kono wae. Sandhangane dhewe sing teles kebes lagi diklumbrukake ing papan penaton. Diangkah sesuk sorene nalika Victor Holiday *check-out* saka hotel wis garing. Utawa, gampang mengko ditukokake maneh klambi ing *boutique* hotel sing pantes kanggo oncat metu saka hotel. Nalika kuwi sedina muput Jakarta udan deres, wong klocut mlebu hotel ora mokal. Wong wadon mau ora liya ya Pawestri Tanpa Idhentiti.

Victor Holiday mandheg anggon crita. Nata ambegan.

Swasane sidhang sepi adreng.

“Mung mengkono?” sawatara suwe lete, Pangarsa Majelis Hakim mecah sepi.

“Wonten lajengipun, Bapak Hakim.....,” wangsulane Victor Holiday sawise nata ambegan. Dheweke terus nyritakake lelakon tutuge, yakuwi sawise rapat bisnis rampung, Victor karo Panuluh arep ngobrol sedhela, ndadak hotel digrebeg dening pulisi lan pamongpraja kang nglakoni tugas razia penyakit masyarakat. Wong wadon kuwi, Pawestri, ketangkep ing kamare Victor Holiday. Ngonangi bab kuwi, Victor Holiday kanthi mawanti-wanti banget nyuwun supaya Panuluh Barata aweh pitulungan tenan marang wong wadon kang kacilakan ing banjir bandhang ing Lawang Tol Cengkareng mau. Lan, Panuluh Barata pance nglabuhi tenan apa sing diwanti-wanti dening mitra bisnise kuwi. “Manut istilahipun Bapak Panuluh Barata, anggenipun lelabuh ngestokaken panyuwun kula margi anggen kula sesambat kanthi tembung-tebung ingkang melas asih sanget. Ingkang ngeres lan ngresep sanget ing manahipun Pak Panuluh Barata inggih menika, ‘*Save her to heaven!*’. Mekaten makaping-kaping swargi Pak Panuluh ngendika dhumateng kula.....,” jarene seksi.

Victor Holiday leren maneh sedhela. Nata ambegan maneh.

Sidhang padha ngreti yen Victor Holiday durung tutug anggone aweh kaseksen. Durung genah pawadane kang gumathok kenapa dheweke hibah paweh dhana samono akehe marang Pawestri Tanpa Idhentiti.

“Ing lelampahan salajengipun, *Sir!* Swargi Pak Panuluh Barata tansah nyariyosaken dhumateng kawula kadospundi nasibipun Bu Pawestri, wanita ingkang kula titipaken kawilujenganipun menika. Kacariyosaken langkung telepon utawi email ngantos jam-jaman ing saben-saben kita sesambutan. Wiwit kadospundi anggenipun wilujeng mbrosot saking gegemanipun pulisi, ngantos kawontenanipun ical engetan ing griya sakit, ngantos kepeksa kapundhut bathi dening Pak Panuluh lan kaseksenan klawan akta prejanjen kalihan pihak RS Waluyajati ~ ing bab menika pihak RS katapakastani dening Bapak Dhirektur RS, Bapak Dhokter Rajiman, kula dipunparangi photocopynipun.

“Salajengipun Ibu Pawestri terus dipunrimat ing dalem Jatiwaringin, ngantos saged dados bayangkarinipun bisnis daging njendhel menika. Sedaya kemajengan lelampahanipun Ibu Pawestri dipuncariyosaken dhumateng kula ing saben kalodhangan wekdal. Lan mboten tilap kesupen Pak Panuluh ugi nyariyosaken mbokbilih Ibu Pawestri menika nggarbeni, nglairaken jabangbayi pawestri, kanamekaken Damaree Pararatu, lan

terus dipunopeni. Cekakipun Swargi Pak Panuluh tansah nyariyosaken menapa kemawon bab Ibu Pawestri utawi Bu Vresti sadaya menika wau. Lan kula kekalih sami mupakat bilih Damaree Pararatu menika wiji bbitipun saking kula, kula ngakeni menika, pramila kula kekalih damel serat wasiyat mbokbilih kula kedah nanggel tanggungjawab sanget dhumateng Ibu Pawestri saanakipun, *Sir!* Serat wasiyat kula tapakastani kekalih ~ kula lan Bapak Panuluh Barata kadosdene para pihak ingkang mupakatan damel akta serat wasiyat ngengungi panggulawenthahipun Ibu Vresti dalah putra putrinipun, pun Damaree Pararatu. ~ ing ngajengipun pangarsa *Law Firm Associates Max's Brothers* ing Perth West Australia, *Sir!*

“Hibah paweh resmi kanthi legawaning manah kula dhumateng Ibu Pawestri menika minangka tanggal jawab kula anggen kula tumindak awon dhumateng Ibu Pawestri ngantos ndadosaken wawratipun Ibu Pawestri menika, *Sir!*

“Inggih waleh-waleh menapa, *Sir!* Damaree Pararatu menika anak kula. Dharah daging kula. Pramila mboten mokal menawi kula sarana *honestly* ngaturi hibah dhana semanten menika wau, *Sir!* Netepi suraosipun akta serat wasiyat prejanjen kula kalihan Bapak Panuluh Barata kalawau.

“Ngaten menika cariyosipun, *Sir!* Nuwun.”

Swasana sidhang gemrenggeng rame, sadurunge Victor Holiday mungkasi wicarane. Marga rusiya wis binuka, wewadi wis kababar.

“Ah, kuwi mung omong kosong! Tanpa bukti sing kena kalacak!” protese Pangestu sawise ngreti terjemahane.

“Apa Seksi bisa aweh piranti barang bukti kang cetha mawujud, upamane surat tinulis utawa testimonium bab kuwi?” pitakone Hakim Pangarsa sidhang.

“Lo, kula damel akta serat prejanjen bab menika sadaya kalihan Pak Panuluh nalika panjenenganipun tindak Australia. Kula pihak angka satunggal ingkang maringaken panguwaosan, Pak Panuluh pihak angka kalih ingkang nampi peparing menapa-menapa kemawon kagem panggulawenthahipun lan kebahagianipun Ibu Pawestri; saking kula dhumateng Pak Panuluh Barata. Kita damel ing sangajengipun *attorney counsellor at law* ing Perth, *Sir!*

“Menika kula mbeta akta testimonium prejanjenipun. Pak Panuluh inggih kagungan ingkang satimbang ajinipun ing hukum minangka pihak angka kalih ingkang

nampi wewenang bab prejanjen sulih panguwaos saking kula dhumateng Pak Panuluh Barata,” ujare Victor karo gledhah-gledhah tase, terus nduduhake akta notaris marang hakim.

Seksi ngadeg, terus marani Pangarsa Hakim, ngulungake akta notaris sing mentas digledhahi ing tase.

Kajaba akta notaris kuwi, uga diulungake layang photocopyan, ature, “Lan menika photocopyan serat pangkuhan bilih Ibu Pawestri kapundhut batih dening Pak Panuluh Barata ingkang dipunsekseni dening Dhokter Rajiman saha Pangarsa Administrasi RS Waluyajati Bekasi, Nyonya Langenutami.”

Sawise dipriksa Hakim Pangarsa lan para anggotane, akta banjur diulungake marang pihak penggugat. Pangestu lan Karnaprasetya padha namatake.

“Panjenengan gak ngreti keng rama nyimpen dhokumen iki?” wisike Karnaprasetya marang Pangestu.

“Wis dakgledhahi dhokumen simpenane Bapak ora nemu. Uga wis daktakok-takokake para konsultan hukum lengganane Bapak, ora padha nyimpen. Bisa wae iki akta notaris palsu basa Inggris rekayasane Wong Bule kuwi,” wangsulan bisike Pangestu.

Budisalira, wali hukume Ginugat ngacung, nyuwun idi wicara.

“Sarana piranti bukti testimonium menika, sampun genah menawi pasokan dhana klien kula dhateng PT Frozenmeat Raya sanes dhana peteng. Sampun jelas asal-usulipun. Dados klien kula nguwaosi saham ngantos 40% menika resmi, mboten slanca saking praturan hukum. Gugatan mboten cecek kalihan hukum ingkang lumampah.”

Wali hukume Pangestu gage ngacung, mbantah, “Nanging, manut klien kula, sampun dipunpriksa ing simpenan dhokumen Swargi Pak Panuluh, klebet para konsultan hukum lenggananipun Swargi, akta menika mboten wonten. Dados testimonium ingkang namung setunggal pihak menika dereng saged dados piranti bukti mawujud ingkang ngregem kekiyatnipun hukum ing mriki,” ujare Wali Hukume Penggugat.

Sawise bisik-bisik sedhela karo hakim liyane, Pangarsa Majelis Hakim kandha, “Protes ditampa. Salembar sapihak akta kuwi ora payu ing kene marga isih cingkrang, yen Swargi Bapak Panuluh ora nyimpen akta pihake cekelane kang sejati. Yen ora bisa nemokake akta gandhengane sing kuwi, Si Ginugat kudu bisa nemokake piranti barang

bukti sing mawujud sing dienggo nutup kecingkrangan sahe hukum bab iki ing kene. Dadi dhana saham 40% kuwi isih dadi pitakonan.”

“Nanging akta menika asli, gadhah kekiyatan hukum ing Perth.”

“Apa Wali Ginugat bisa nerangake kanthi piranti barang bukti-bukti kang tlesih? Bisa nuduhake piranti barang bukti liya maneh sing genah? Supaya payu sah saora-orane piranti barang bukti sing mawujud ngono kudu luwih saka siji. Kaya dene seksi tinulis ing akta surat prejanjen, saora-orane ya sethithike kudu loro sing asale dudu sedulur apa sakeluwarga. Yen mung siji, isih cingkrang, durung duwe kekuwatan hukum sing maton.”

Budisalira gragapan nampa keputusane lan pitakone Pangarsa Majelis Hakim. Dheweke gage nakoni kliene ~ Pawestri ~ prekara barang sing kena dienggo piranti bukti, nanging Pawestri uga gedheg, ora duwe cekelan liyane.

Pawestri ora nemoni sertifikat utawa akta sing kena kanggo testimonium kaya mengkono ing file-file dhokumene Swargi Panuluh Barata sing wis dikawruhi ing dhokumen prusahakan bisnis daging njendhel. Mula nganti saprene Pawestri uga ora ngreti yen ana dhana dipasok samono akehe dadi sahame lan ora ngreti asale dhana saka ngendi.

Pawestri panceñ ora tau ngrewes bab dhuwit kontan sing dihaki. Marga apa sing dibutuhake tansah bisa kelaksanan tanpa mbayar dhuwit kontan. Panceñ tau dikandhani Panuluh yen dheweke diwenehi saham ing PT Frozenmeat Raya, jare kuwi dijupukake saka gajine Pawestri anggone makarya ing prusahakan. Pira akehe pawitane lan asil devidene ora tau diinguk lan ora tau ditampa wujud bayaran dhuwit, marga Pawestri ngira cacah lan gunggunge ora pati akeh. Lan kuwi ora perlu digatekake nemen-nemen, wong nyatane dheweke ora tau kecingkrangan bandha arep solah gawe apa-apa. Kabeh mau wis diatur otomatis bisa mlebu ing kartu kredite. Sing wigati, kanggo keperluan uripe sedina-dina sarana tetuku barang-barange, Pawestri kari tandhatangan sawise kartu kredite digesrek cukup, beres. Ora ana kecingkrangane urip.

Kuwi kabeh Pawestri ngira bisane urip mubra-mubru mengkono iya marga dheweke panceñ ditresnani dening Panuluh Barata. Ditresnani kadidene wong wedok, ayu, enom, nggemesake, lan uga kadidene wong sing pethel lan trengginas nyambutgawe profesional, mumpuni, cerdas inovatif, migunani banget tumrap lakune bisnis daging

njendhel ing PT Frozenmeat Raya. Kawit biyen Pawestri ngreti yen Panuluh pance nresnani marang dheweke, wong nyatane wiwit kelingan urip Pawestri tansah terus diuja uripe dening Panuluh Barata. Dene ora tau dingungrum, digendhak, didhemeni utawa digrayang minangka kasenengan libidho seksuale, kuwi marga Panuluh Barata wis diwanti-wanti dening keluwargane ~ utamane Pangestu ~ aja nganti gawe sesukere pasrawungan keluwarga. Jeblese ngono aja ndhemeni Pawestri, marga kajaba bakal gawe kisruhe keluwarga uga marga Pawestri wis kawentar asal usule saka gropyokan pulisi ing hotel. Wanita palanyahan. Bakal kucem banget asmane keluwarga yen Panuluh nganti bandrek jinah karo Pawestri.

Maklumi prekara kuwi, mula Pawestri uga ngempet hardhaning penggalih yen ngenggingi prekara nafsu seksuale. Disingkirake kanthi lega-lila. Lan prnyata bisa lan marem. Luwih predi anggone pethel nyambutgawe, lan ing kono Pawestri oleh kemareman kang tanpa upama. Apa sapari polahe yen anggere minangka ngajokake mekar ngambare bisnis daging njendhel mesthi diuja dening Panuluh Barata, Sang Dhirektur Pratama lan uga kepala keluwarga ing dalem Jatiwaringin. Saelinge Pawestri sajrone urip ing dalem Jatiwaringin, yen butuh apa-apa bab pirantine prusahakan kari nyuwun marang Dhirektur Pratama, yen disetujoni, langsung barang pepenginane lan apa sedyane klakon. Dituruti dening Panuluh. Upamane nalika ujug-ujug nyuwun ditukokake mobil merk New Camry lan aksesorine. Yen ora disetujoni, ya mesthi dijlentreh diterangake sebabe. Nanging arang banget panyuwun lan paripolahe Pawestri diwaoni apa ditampik. Pawestri isih kelingan tenan, pingget ing atine nganti saprene, panjaluke ditampik dening Panuluh. Yakuwi nyuwun dikawini, dipundhut dadi garwa, minangka tanggung jawab anggone digropyok ing hotel. Kuwi ditampik dening Panuluh. Wiwit kuwi, Pawestri ngempet tenan emoh nyoba kemayu nresnani Panuluh secara seksual. Luwih mulya luwih anja yen dheweke pethel anggone nyambutgawe njembarake pasarane bisnis daging njendhel kuwi wae. Ora prekara srawunge jalu lan wanita.

Kajaba seksual uga prekara bandha. Pawestri ora ngrewes babar pisan. Nyatane ora tau kekurangan bandha. Iki dianggep kabeh mau saka katresnane Panuluh Barata marang dheweke. Ora diwujudake seksual lan dhuwit kontan, nanging panguja pirantine makarya. Prekara seksual disuwak ora oleh penyaluran, prekara bandha tansah diuja mbludag ora tau kekurangan. Pawestri wis dhangan banget prekara uripe srawung tunggal

saomah lan sakantor karo Panuluh Barata sajrone nem taunan mlaku iki. Sarwa maju, sayuk rukun, resik gumrining, lan marem tentrem. Tanpa kecakan ambu seksual. Kasmarane mung awujud memitran guyup rukun lan mikir positif ngajokake bisnis daging njendhel. Sanajan saka memaca buku Pawestri ngreti ~ mesthine Swargi Panuluh uga mahami utawa wis tau maca bab iki ~ yen sakabehing kasenengan lan kemareman ngaurip kuwi asal sumbere marga nafsu seksual, alias *libidho seksualiti*.

Pawestri salawase iki adreng makarya masarake bisnise, ~ kuwi dipredi tliti tenan ~ nanging lirwa ora open-open dhokumen thetek mbengek bab awake dhewe ngono kuwi. Malah critane yen Pawestri kuwi jebule tekane menyang Hotel Batavia Inn biyen kae marga ditulung Victor Holiday saka kacilakan ing Jalan Tol Cengkareng, Pawestri uga lagi ngreti ing sidhang mentas iki mau. Salawase iki sing dielingi Pawestri wiwitane urip mung saka ing RS Waluyajati, diopeni Dhokter Rajiman, Dhokter Nining Febri, Ibu Langenutami, lan liya-liyane, ditunggoni kanthi trisna dening Panuluh Barata. Crita bab dheweke digropyok ing Hotel Batavia Inn lagi karonsih karo Panuluh Barata ya mung dimangerten i saka rerasan critane wong liya wae. Kuwi wae ora dicritani sarana genah tlesih thok-lèh, mung saka pasemon mengku pameleh sing karepe ngala-ala dheweke. Pawestri dhewe ora eling. Ya lagi iki mau, sawise Victor Holiday mbeberake critane, lagi ngreti. Mangka Pawestri uga wis tau ikhtiyar mbongkar riwayat uripe dhewe. Dhadhal.

Biyen wis tau nyoba nggoleki dhokumen apa cathetan sing bisa nerangake ing ngendi asal-usule Pawestri. Ya nggoleki crita apa warta sarana macani koran-koran terbitan Januari 2007 ~ kacihna lekas uripe Pawestri mlebu ing RS Waluyajati sasi Januari 2007 ~ nglacak pawarta ing suratkabar sing disimpen ing Perpustakaan Nasional ing Salemba; nglacak asmane Panuluh Barata ing Hotel Batavia Inn; takon-takon marang Dhokter Rajiman, dhokter apa jururawat liyane, apa dhokumen administrasi ing RS Waluyajati; lan liya-liyane. Nanging tetep buntu. Ing Hotel Batavia Inn uga ora tau ana asmane Panuluh Barata sing wis tau nginep kono. Dadi Pawestri lair lan urip sepisanan ya ing RS Waluyajati kuwi. Lair ~ ana ~ mara-mara wis diwasa. Ora ngreti sangkane dumadi. Tetep Pawestri Tanpa Idhentiti. Ing gedhung Perpustakaan Nasional nalika Pawestri nliti mrana, golek layangkabar sing terbit kira-kira padha wektune karo dheweke diboyong menyang RS Waluyajati, uga ora tinemu crita kedadean sing nyebut jenenge apa jabatane Panuluh Barata kadiidene pangarsa PT Frozenmeat Raya. Blas asmane

Panuluh Barata, apa mung dicekak PB, ora tau muncul ing layangkabar terbitan Jakarta Januari 2007. Sing tinemu mung nalika samana Jakarta banjir bandhang marga udane nggrejeh. Pawestri ora oleh apa-apa bab critane awake dhewe. Tetep tanpa idhentiti.

Saking akehe suratkabar terbitan Jakarta, bisa wae Pawestri kliwatan niti maca pekabaran sing nyangkut lelakone Pawestri karo Panuluh Barata. Uga ana suratkabar sing biyene terbit ing Jakarta, nanging umure cendhak, ora ana maneh dhokumene ing kono, marga wis mati. Upamane suratkabar Suara Jakarta. Mati, kalah saingan kurang pinercaya dening para maos umum Jakarta, lan kalah bandha pawitane.

Jebul crita pawarta Jakarta karoban banjir bandhang kuwi sing dhestun ana gesreke karo lelakone Pawestri. Pawestri lagi dhong ya marga kojahe Victor Holiday ing sidhang iki mau.

Saiki Pawestri legeg tenan! Ana bayangan grambyangan ing imajinasine, yen dheweke tau gragapan nyetir mobil, girap-girap tenan marga lurung ngarep paran montore tansah obah gonjang-ganjing. Mobile kaya-kaya katut kontal malik njempalik.

Saiki Pawestri ngreti tenan, kuwi kedadean nalika kira-kira nem taunan kepungkur, ing jalan tol Cengkareng, mobile keroban banyu banjir bandhang. Pengalaman kang ndrawasi temenan, kang kedadean temenan ing lelakon uripe, nanging saprene wis ora eling bareng karo engetane kang ilang, karo dhirine kang tanpa idhentiti. Mung rinasa akibate nalika dheweke nyetir mobil. Saben nyekel setir mobil lan nglakokake, lurung ngarepe mesthi jempalikan kaya ana lindhu, setir kudu dibanting atut wiramane bumi njempalik. Setir wis dibanting, jebul dalane ora papa. Ya montore sing menggok nasak apa wae ing pinggir lurung. Pawestri ora bisa nyopir nganti saprene. Hayub-hayuben ngono terus angger nyopir. Ora wani.

Lagek saiki ngreti jalarane. Yakuwi pengalaman nem taunan kepungkur, sing nandhes ing bayangan pikirane, kedadeane ing lurung tol Cengkareng. Yakuwi sing dijlentreh critane dening Victor Holiday! Pawestri jan legeg tenan!

Terus? Priye saiki kahanane sidhang?!

Saiki kahanane gawat. Pihake diubek prekara idhentitine. Klebu pasoke bandha menyang PT Frozenmeat Raya. Dhokumen-dhokumene sing dicekel Panuluh Barata ora kasumurupan anane. Pihak Ginugat bakal kalah yen ora nemokake dhokumen kuwi. Utawa ana piranti bukti liya maneh minangka jangkepe testimonium. Apa dhokumen-

dhokumen bukti mbejaji kuwi kira-kira wis disingidake dening pihak Penggugat, yakuwi Pangestu? Disingidake marga kanggo menangake prekarane? Kuwi ora jujur. Yen nganti konangan mengkono, ~ akta utawa sertifikate disingidake pihak Penggugat lan sidane tembe mburine bisa ditemokake Pawestri ~ Pawestri bisa mbalik nggugat, lan kuwi klebu prekara kriminal. Nanging kepriye yen ora disingidake, upamane terus diobong, supaya ora tinemu maneh? La yen saiki kalah prekarane, Pawestri mesthi dikunjara, lan kudu metu saka dalem Jatiwaringin. Lan embuh kudu nyambutgawe apa yen wis bebas. Apa PT Frozenmeat gelem nampa dheweke maneh? Lan kepriye carane nemokake dhokumen sing disingidake dening Pangestu? Apa kecenggah Pawestri sawise metu saka paukuman ngongkreh-ongkreh file-file dhokumene Pangestu sing mesthine wis nyekel sakabehe dhokumen ing PT Frozenmeat Raya? Wah, gawat banget!

Ditakoni dhedhes dening Budisalira, Pawestri tetep gedheg-gedheg thok. Ora nduwensi utawa ngawruhi dhokumen kuwi.

“Dhokter Rajiman kok suwi timen ora ndang rawuh. Wis dakcepakake ing pawarta acarane dina iki dadi seksi, wis kersa lan mau wis rawuh, kok banjur pamit arep tindak dhisik ana perlu kang wigati banget, ~ bisa uga ditelpun ana pasiene sing gawat banget kudu ditandangi dening panjenengane, bisa uga prekara nyawane wong lara ~ iki mau sumela arep metu sedhela. Saiki wis gilirane panjenengane madeg dadi seksi, ora ana,” panggresahé Budisalira.

“Kepriye?” pitakone Pangarsa Majelis Hakim.

“Kula badhe ngaturaken seksi satunggal malih, Tuwan Hakim. Nanging samenika saweg wonten ing margi. Kala wau sampun kula dhaftar ing pawartos acara dados seksi ing sidhang menika. Keparenga kula taken rumiyin dhumateng piyambakipun kapan kesanggupanipun ngadhep sowan ing pasidhangan mriki menika.”

“Sidhang kita semaya limang menit!” ujare Pangarsa Mejelis Hakim.

Oleh kalodhangan, Budisalira gage mlayu metu saka ruwang sidhang. Mlayu metu menyang latar, terus telepon marang Dhokter Rajiman.

“Halo? Alhamdulillah, aku wis tekan, kok. Slamat!” wangsulane Dhokter Rajiman. Lan ora let suwe mobile mlebu ing plataran parkire Gedhong Pengadilan Negeri Jakarta Timur.

Sidhang dibukak maneh, lan Wali Ginugat ~ Budisalira ~ ngaturake seksi Dhokter Rajiman. Sawise lungguh ing kursi seksi lan disumpah, seksi langsung ditakoni apa ngreti bab asal usule dhana pasokane Ginugat ing sahame PT Frozenmeat Raya. Mligine bukti dhokumen akta apa sertifikat pihake Panuluh kang sejati sing mbuktekake mupakatan antarane Panuluh Barata lan Victor Holiday sing digawe ing Perth, West Australia.

“Kasinggihan, Tuwan Hakim ingkang minulya. Menika kula saweg kemawon mendhet dhokumen saking BDNI ing Jalan Gatot Subroto. Manggihaken serat aktanipun Swargi Pak Panuluh ingkang dipuntapakastani ing Perth. Sumangga kula aturaken,” ujare Dhokter Rajiman karo ngulungake surat akta sing padha karo duweke Victor Holiday sing dianggo testimonium mau.

Surat gage dipriksa dening para sing kawogan. Lan diakoni bener. Asli.

“Wonten menapa dhokumen menika kok ndadak dipundhelikaken? Menika inggih gadhah maksud kriminal!” protese Wali Hukume Sing Nggugat.

“Kenapa Seksi kudu ndhelikake dhokumene Swargi ing bank?” pitakone Pangarsa Majelis Hakim marang Seksi nerusake pitakone pihak Sing Nggugat.

“Nuwunsewu, Tuwan Hakim ingkang minulya. Dhokumen ingkang sumimpen ing BDNI Gatot Subroto menika sanes atas nami kula, nanging kagunganipun Bapak Panuluh Barata saha Ibu ingkang asring punsebat Mama Pandora. Kula namung dados seksinipun.”

“Wong ngreti Mama Pandora dalah Pak Panuluh Barata wis seda. Kenapa Seksi ora ndang kandha yen para swargi kuwi duwe dhokumen sing dititipake ing bank?” pitakone Pak Hakim.

“Wonten kalih sababipun. Ingkang sepisan kula mboten dipuntakeni bab dhokumenipun Swargi dening sinten kemawon, klebet Nakmas Pangestu. Mboten wonten ingkang taken dhumateng kula. Pramila kula mboten kedah cariyos bab menika.”

“Sapa wae sing ngreti bab kuwi ~ bab dhokumen sing disimpen ing BDNI? Kenapa sing ngreti padha ora cluluk, ~ klebu seksi kok meneng wae ~ lagi cluluk saiki nalika bab dhokumen iki dadi prekara?”

“Mboten sadhengah tiyang dipunngendikani dening Pak Panuluh Barata saha Ibu Pandora bilih kagungan simpenan dhokumen ing BDNI. Kula inggih mboten mangertos sinten malih ingkang dipunsanjangi dening Pak Panuluh Barata utawi Bu Pandora bab

simpenan ing BDNI menika. Mesthinipun mboten namung kula. Lan, kenging menapa ngantos sapriki mboten wonten ingkang cluluk menawi wonten dhokumenipun Pak Panuluh Barata sumimpen ing BDNI, margi rak mboten sami mangertos menawi dhokumen menika dados prekawis? Sinten ingkang ngretos menawi dhokumen menika samanika dados piranti bukti cetha ing pengadilan menika? Mboten wonten. Kalihan malih, salebetipun kula dados tanggi sinarawedi lan dhokter keluwarga, dereng nate kula midhanget bilih sajodho Bapak Panuluh Barata menika kagungan sanak sedherek. Ibu Pandora jelas gadhah keturunan tiyang Eropah, nanging mboten jelas sinten bapabiyungipun. Margi keturunan Eropah, mbokmenawi sampun kepaten obor, angel dipunrunut. Dene Bapak Panuluh Barata, ugi makaten. Mboten jelas saking pundi dunungipun tiyang sepuhipun.”

“Wah, menika mesthi ngapusi, Tuwan Hakim. Dados Seksi tamtu ngretos sinten kemawon ingkang tapakasta ing serat paseksen menika. Seksi mesthi sambotenipun tiyang kalih, ingkang sanes sedherek utawi sakeluwarga, rak inggih, ta? Kok ngantos mboten pirsa seksi sanesipun menika rak mokal!?” ujare Wali Hukume Sing Nggugat.

“Interupsi ditampa. Priye jawaban Seksi?” Hakim nerusake pitakon.

“Nuwunsewu. Kula piyambak inggih namung dipunngendikani, nalika kaleres ndherek Swargi sarimbit tindak mrika. Sajak mboten sengaja, namung sarwi kaleresan kula ndherek mrika. Mupung wonten mrika, kula dipunajak nyumerapi dhateng papan panggenanipun dhokumen menika ing nglebet kantor BDNI ing kamar ingkang primpen saestu menika. Anggenkula dados seksi mboten tapakastanan mawi seratan, nanging kapurih ngecap tapak asta kekalih menika ing kaca pirantos ingkang sampun kasediyakaken ing ruwangan primpen mriku. Lan nalika dipunajak mrika menika kula namung ijen. Inggih namung dipuntedahi ~ prasasat namung pamer ~ dening Ibu Pandora lan Bapak Panuluh, bilih kagungan simpenan dhokumen wonten mriku. Kula mboten mangertos malih sinten kemawon ingkang dipunsanjangi lan dipunajak dhateng papan ing BDNI menika, ing sanes wekdal ingkang benten dinten kalihan kedhatengan kula ing mrika. Kula aturaken kalawau, Ibu Pandora dalah Bapak Panuluh Barata, sakjeg dados tanggi lan dhokter pribadinipun, kula mboten nate mireng kagungan sanak famili. Dados inggih mboten saged nginten-nginten sinten kemawon sanak kadangipun ingkang

dipunparangi pirsa bilih Bapak Panuluh kagungan dhokumen sinandi ing BDNI Gatot Subroto menika.”

“Wah, menika inggih bab ingkang mokal sanget! Kenging menapa kok samenika Seksi saged mendhet dhokumen menika ing bank, yen mboten mawi serat?”

“Interupsi ditampa. Priye Seksi?”

“Sajatosipun kula namung dipunajak mrika lan dipunsanjangi wontenipun dhokumen menika. Mboten wonten prejanjen menapa-menapa malih sanesipun. Mesthinipun ugi wonten keluwarga utawi tepangan sanes ingkang dipunsanjangi, nanging caranipun inggih mekaten menika. Ijen, tanpa rewang sanesipun, sajak namung sarwi kleresan, mboten dipunarahaken sayektos. La sinten kemawon priyantun ingkang dipunsanjangi mekaten menika kula mboten ngretos.....”

“Tanpa surat apa-apa ngono kok eram tenan, BDNI terus bisa menehake dhokumen iki marang Seksi?” pitakone Tuwan Hakim ngethok gunem langsung.

“Margi kula saged nedahaken serat mbokbihil priyantun kekalih menika sampun seda, lan mbokbihil samenika kula kadhapuk dados seksi ing pawartos acara sidhang pengadilan mriki dinten menika bab rebatan warisanipun Swargi. Syaratipun mendhet dhokumen namung mekaten, lan ing ruwangan primpren kula kedah nempelaken tangan kekalih ing pirantos kaca rumiyin menika minangka sidik driji kange mbikakaken papan simpenan dhokumen ing mriku, ingkang mbuktekaken bilih kula sampun nate dipunpalilahi mangertosi wontenipun dhokumen dening ingkang kagungan dhokumen. Dados menawi mboten wonten ingkang ngurus dhateng BDNI kados kula kalawau, inggih mboten wonten ingkang ngretos dhokumenipun Pak Panuluh saha Ibu Pandora ing BDNI menika. Salaminipun. Upaminipun kula kesupen, utawi kleresan mboten ngretos menawi Pak Panuluh sekalian sampun seda. Dhokumen kasimpen salaminipun, mboten wonten ingkang mbongkar.”

“Anggone dadi prekara warisan iki wis sawatara minggu. Kenapa Seksi lagek njupuk dhokumen iki saiki? Apa ora duwe kesadharan wingi-wingi, terus dijupuk, lan dijlentreh sadurunge sidhang iki? Apa sengaja nganti disidhangke ing Pengadilan mengkene iki? Wiwit sadurunge wis duwe ancas mengkene?”

“O, mboten, Pak Hakim ingkang minulya. Kula pancen babar pisan kesupen bab dhokumen ingkang dipunsimpen ing BDNI menika. Saweg emut nalika kalawau enjang

saderengipun sidhang, kula ngerih-erih Nakmas Pangestu supados ngawurungaken gugatan menika. Kanthi wurungipun gugatan, naminipun keluwarga rak mboten kucem, mboten ketingal bentrok mekaten. Keluwarga dalah prusahakan badhe mlampah lancar dame kados wingi uni, mboten kirang lan mboten wonten alangan satunggal menapa.

“Ndadak Nakmas Penggugat mboten kersa ndhahar atur kula, malah ngundhat-undhat anggen kula tumut cawe-cawe ngurusi bab warisan lan saham menika kaanggep murang tata. Nanging kala semanten kula mboten badhe niyat ngasoraken Nakmas Pangestu ing prekawis ingkang dipunsidhang samangke. Ingkang kula eman namung bentrok lan benthetipun keluwarga, margi kula menika tiyang sepuh ingkang wiwit bayinipun Nakmas Pangestu sampun dados mitranipun sajodho Bapak Panuluh Barata kalihan Ibu Pandora.

“Kula ngretos sanget sejarahipun keluwarga. Lan ngantos sapriki dados mitra saestu. Eman menawi rumaketipun keluwarga lajeng bentrok sasampunipun Pak Panuluh Barata surut.

“Nakmas Pangestu sajak mboten paham pangeman kula. Kula inggih mboten menapa-menapa, wong menika prekawis tilaranipun keluwarga Panuluh Barata, ingkang kaistilahaken dening Nakmas Pangestu *Dhinasti Mama Pandora*. Namung, ingkang sanget nggigah manah kula, inggih menika pangundhatipun Nakmas Pangestu bab....!”

“Sebuten ‘Sing Nggugat’. Aja jenenge pawongan sing lagi disidhang,” panyigege Hakim Pangarsa.

“Kasinggihan. Inggih, menapa wau, anu, ingkang sanget nggigah manah kula, inggih menika anggenipun Si Ingkang Nggugat ngundhat-undhat mbokbilih ngurus-urus prekawis warisan keluwarga menika sah-sah kemawon, wong sampun satus dintenipun Swargi. Tembung ‘satus dinten sasampunipun seda’ ngendikanipun Nakmas Penggugat menika ingkang damel nratap manah kula, kados-kados kula sampun nate midhanget tembung ingkang kados mekaten. Lajeng emut, menika ngendikanipun Swargu Pak Panuluh nalika ngajak kula dhateng simpenan dhokumen ing BDNI, lan nerangaken bilih dhokumen ing mriku saged pun bongkar menawi ingkang nyimpen dhokumen sampun *satus dinten sasampunipun seda*. Menika lajeng ingkang ngemutaken kula bilih Swargi Pak Panuluh gadhah dhokumen ing BDNI Gatot Subroto, ingkang saged dipunpendhet utawi dipunbongkar menawi Swargi sampun langkung satus dinten sasampunipun seda.

Kula sakuwat kemutan ngendikanipun Swargi kala semanten. Enget tembung *satus dinten*, kula enget dhokumen, lajeng nyuwun palilah dhumateng Wali Hukum Ginugat medal saking gedhong mriki. Kanthi serat panyuwunipun Bapak Budisalira, SH lan ugi dipuntapakastani dening Bu Vresti bilih kula kadhapuk dados seksi pawartos acara ing pengadilan menika, kula saged mendhet dhokumen menika saking BDNI. Tembung *satus dinten* menika ingkang ndadosaken kula nratap ing manah, lajeng emut.”

“Wah, menika nggih genah akal-akalan ingkang dipunrekayasa saderengipun!”
aloke Wali Hukum Sing Nggugat.

“Nuwunsewu. Kadospundia kemawon pihak Ginugat sarana Seksi sampun kasil nedahaken piranti barang bukti akta prejanjen antawisipun Tuwan Holiday kalihan Swargi Pak Panuluh nalika ing Perth, akta testomonium kagunganipun Swargi Pak Panuluh. Pokok prekawisipun kalawau rak menika. La samenika sampun kabukten, pramila sah bilih dhana hibah saking Tuwan Holiday dhumateng Ibu Ginugat lajeng punpasok ing sahamipun PT Frozenmeat Raya,” panyelane atur Wali Hukume Ginugat.

“Wah, nanging ndhelikaken dhokumen ing BDNI menika inggih kedah dados tetimbangan. Menika inggih prekawis slinthutan, Bapak Hakim ingkang minulya! Prekawis ingkang sulaya!” ujare Wali Hukume Sing Nggugat

“Nyimpen dhokumen pribadi ing ngendia wae dadi hake sing kagungan dhokumen. Syarate sing bisa nyekseni lan ngawruhi saha mbongkar ngemek njupuk, sing kagungan dhokumen sing netepake. Saiki dhokumene Swargi Pak Panuluh sing disimpel primpen, kanthi syarat-syarat sing wis ditemtokake bisa dicekel dening Seksi. Tegese Swargi wis ngidini Seksi bisa njupuk utawa mbongkar dhokumen sing primpen mau. Dadi, piranti barang bukti testimonium sing dituduhake dening Seksi sah!” pangandikane Hakim Pangarsa. Prekara dhokumen wis genah. Banjur pitakon marang Wali Hukume Ginugat, “Ana meneh sing kudu dijlentreh?”

“Menawi bandha pawitan saham ingkang dipunpasok saking pihakipun Ibu Pawestri menika sah, tegesipun tuntutan primer bilih Ibu Ginugat kedah jengkar saking dalem Jatiwaringin inggih sampun klentu....,” ujare pangayom hukume Ginugat.

“Mutusake bab kuwi dudu hakmu!” panyentake Hakim Pangarsa. “Sing kudu kokjlentrehake, apa *eksepsi*-mu wis rampung?”

“Bapak Hakim ingkang minulya. Menapa pareng kula nglajengaken cariyos?” pitakone Seksji.

“Sing duwe hak ngomong Wali Hukume Ginugat,” pangatage Hakim Pangarsa.

“Kula marengaken Seksji nglajengaken paseksenipun. Menika sampun kaserat ndherek ing rantamanipun pawartos acara sidhang *eksepsi* menika, Ingkang Minulya,” ujare Budisalira teges.

“Tutugna wicaramu,” ngendikane Hakim Pangarsa marang Seksji.

“Inggih waleh-waleh menapa, Ingkang Minulya. Mupung dhokumen ingkang kula bongkar saking BDNI menika isinipun mboten namung akta prejanjen ingkang dipuntapakastani ing Perth, pramila prayoginipun inggih sisan kula jlentreh ing mriki. Nanging ugi kula pithati ingkang wonten gegayutanipun kalihan sidhang menika kemawon. Mboten sadaya dhokumen....”

“Wis ndang sing endi?” sentake Hakim Pangarsa.

“Menika wonten dhokumen, ingkang kleresan kula kapatah dados seksinipun. Kula meh sampun kesupen ndherek tapakasta dados seksi. Nanging sebabipun menapa ngantos kula kok kapurih dados seksi, menika ingkang tansah kula emuti.....”

“Ya wis endang, coba diwaca!”

Sidane Seksji Dhokter Rajiman maca surat-surat dhokumen sing ana sangkutpaute karo keluwargane Pak Panuluh Barata. Ing rong surat sing diwaca, loro-lorone karepe padha, yakuwi bab mupu anak, njupuk bayi ing Panti Asuhan *Openhartig* Jalan Salemba Bluntas. Ing kono diterangake yen Mama Pandora lan Panuluh Barata mupu anak dijenengi Pangestu Barata lan rong taun tutuge uga mupu maneh dijenengi Xavira Barata. Loro-lorone ~ surasane dhokumen kuwi ~ nerangake anggone ngepek anak. “Dados kalih-kalihipun menika inggih sanes putra biologisipun Bapak Pangestu Barata tuwin Ibu Pandora.”

Suwara sidhang gemrenggeng.

“Terus, apa maksudmu merlokake maca lan milih surat loro kuwi?”

“Menawi namung putra pek-pekan ingkang saged kalacak namung saking serat menika, menapa hak warisipun saged benten kalihan keluarga pek-pekan sanesipun? Ing keluwardanipun Bapak Panuluh Barata wonten keluarga pek-pekan utawi pupon sanesipun, inggih menika Ibu Srigadning lan Ibu Pawestri,” ujare Seksji.

Sawise bisik-bisik sedhela karo hakim liyane, Hakim Pangarsa kandha, “Ya beda. Anane surat kuwi rak nggenahake yen wong-wong sing ditulis ing kono dadi keluwargane Pak Panuluh dalah Bu Pandora. Dene liyane apa duwe surat kaya ngono?”

“Nuwunsewu, Ingkang Minulya. Kangge Ibu Srigadning, menika ing dhokumen mriki inggih wonten serat pangkuhan bilih piyambakipun dipunpundhut dados batih keluwarga, seksinipun kula lan Sudiraatmaja ingkang pidalem ing Sragen, mawi matrei tigangewu rupiyah. Dene menawi Ibu Pawestri, sampaun genah serat-serat administrasi RS Waluyajati Bekasi njlentrehaken mbokbilih peyambakipun mlebet dados batihipun Pak Pangestu, kula lan para pegawe RS Waluyajati kadosdene Nyonya Langenutami, sami dados seksinipun. Ugi menika wonten serat pangekahan resmi ingkang kulatapakastani ing matrei nemewu rupiyah. Menika serat-serat akta asli, ingkang dipunsimpen dening Pak Panuluh Barata ing BDNI. Menawi mlebetipun dados keluwarganipun Pak Panuluh namung sami saking piranti bukti serat-serat menika thok, ~ ingkang sedaya kula tumut dados seksi sarana tapakasta ing matrei ~ tegesipun hak warisipun Bu Srigadning saha Bu Pawestri sami kalihan Nakmas Pangestu lan Nakmas Xavira. Piranti bukti dados keluwarganipun namung saking salembar serat pangkuhan ingkang dipuntapakastani seksi kalih lan ing matrei.....”

“Interupsi! Ingkang Minulya. Bab menika kedah dipunbentenaken. Margi Si Penggugat lan Bu Xavira jelas sampaun mawi nami keluarga Barata, lan ugi sampaun nate kapacak mlebet wonten ing Kartu Keluwarganipun Bapak Panuluh Barata, nanging sanes-sanesipun mboten,” ature Wali Hukume Sing Nggugat sawise oleh wisikan saka Pangestu.

“Interupsi ditampa. Priye, Seks?”

“Dhestun menika ingkang perlu dipuntetimbang, Ingkang Minulya. Kala semanten, sarana dipunkancani pangarsa Panti Asuhan *Openhartig*, kula lan Pak Panuluh sekalian ndhatengi kantor Camat Senen, saperlu ndhaftaraken bayi Pangestu kapundhut putra dening Bapak Panuluh sekalian sarana dipunkukuhaken ing akta klairan panyathetan sipil Pengadilan Negari Jakarta Pusat. Pun dhaftar kanthi nami Pangestu Barata. Nanging petugas akta klairan Kecamatan mboten marengaken nami Barata puncantumaken ing serat klairan. Ing serat klairan mboten angsal dipunsebataken nama kluwarga, marga, lan gayutanipun. Mangka Ibu Pandora saha Bapak Panuluh kepengin

sanget nami Barata menika kacantumaken ing akta serat klairan, supados dados tetenger menawi menika leres-leres putranipun Bu Pandora. Lajeng dados dhebat-dhebatan seru kalihan petugas pencathetan sipil akta klairan. Pendhekipun petugas tetep mboten purun ndhaftar menawi mawi nami famili, marga utawi wangsa. Nami bayi kedah namung Pangestu, mboten mawi Barata.

“Pak Panuluh sampun nerangaken, bilih Barata menika sanes nami keluwarga, sanes nami famili, sanes nami marga, nanging naminipun bayi menika.

“Petugas tetep ngguguk nguthawaton, mboten purun ndhaftar. Margi menika sampun pungarisaken ing angger-angger! Sanajan Pak Panuluh sampun nedahaken serat saking dhokter St. Calorus papan ing pundi bayi menika dipunlairaken lan ugi serat kelairan saking Lurah Paseban ing pundi Panti Asuhan *Openhartig* manggen, kalih-kalihipun serat nerangaken bilih si bayi mawi nami Pangestu Barata, nanging petugas pencathetan sipil akta klairan ing Kecamatan Senen tetep mboten marengaken nami Barata puncathet ing serat akta klairan, ingkang lajeng nedahaken ugi bilih bayi menika putranipun pasangan Bapak Panuluh Barata saha Ibu Pandora Van Leuven. Mboten purun, margi sarana nyebat nami Barata kagem bapakipun saha Barata kagem bayinipun, pratandha menika nerak aturan angger-angger.

“Bapak Panuluh lan Ibu Pandora duka sanget. Taksih ing ngajengipun pegawe pencathetan sipil akta klairan ngundhat-undhat, angger-angger modhel menapa ingkang dipunangge panyathetan sipil klairan menika? Menapa angger-angger jaman kolonial Walandi? Nanging angger-angger jaman semanten tamtu malah kedah nyebataken *familie naam*, lan ugi nami babbis saking greja kanggenipun tiyang Kristen. Ing jaman Walandi, ngendikanipun Pak Panuluh, pancen dereng kathah tiyang Jawi ingkang ndhaftaraken kelairan putranipun dhateng pencathetan sipil, dados mesthinipun angger-angger jaman kala semanten tiyang Jawi mboten kapatrapan angger-angger pinyathetan sipil klairan kados mekaten. Lan upamia kapatrapan angger-angger ingkang kados mekaten, inggih percuma. Mboten cecek kalihan wiramanipun jaman anggenipun tiyang Jawi nemtokaken nami. Menapa perlunipun pencathetan sipil klairan, wong kala semanten tiyang Jawi menika saben-saben gantos nami. Nami kala taksih alit, menawi sampun emah-emah gantos nami sepuh. Nami sepuh jabatanipun carik mawi nami Ranggahartana, minggah dados wedana, naminipun kaewahan dados Sastrahartana. Mangke menawi minggah

dados bupati dalem, naminipun ewah dados Raden Mas Tumenggung Hartanakusuma utawi Hartananegara. Mila menapa perlunipun pencathetan sipil klairan kanggenipun tiyang Jawi jaman kolonial? La yen menika angger-angger jaman Republik Indonesia Merdeka, pance menika pun perlokaken kangge pikukuhipun sadaya bangsa ing donya. Margi tiyang ingkang kekesahan dhateng negari sanes, mesthi dipuntangletaken asmanipun. Lan, asmanipun mesthi kaserat langkung saking satunggal wanda. Dados mboten saged namung kaserat Pangestu thok kemawon. Kedah wonten embel-embelipun nami kluwarga utawi marga. Ing basa Cinten mawi *she*. Tiyang minggah kaji kemawon inggih kedah puntambahi *bin sinten* tumrap tiyang jaler, *binti sinten* tumrap tiyang estri.

“La saiki Indonesia Merdeka wis 32 taun. La kok angger-anggere akta klairan cathetan sipil kaya mengkono kakune! Jenenge keluarga ora oleh dicathet ing kono! Ya wis, yen ngono ora sah nganggo akta cathetan sipil klairan wae! Langsung dicathetake ing Kartu Keluarga liwat RT-RW, Klurahan terus Kecamatan. Mengko jeneng Pangestu Barata bisa kecathet ing salawase urip!”. Ngaten muring-muringipun Bapak Panuluh Barata saha Ibu Pandora wonten ngajengipun petugas pendaftaran akta klairan cathetan sipil kala semanten.

“Margi tembung Barata mboten badhe kapacak ing akta klairanipun bayi Pangestu ing pencathetan sipil ingkang dipunakeni dening Pengadilan Negari, pramila Bapak Panuluh saha Ibu Pandora lajeng mboten siyos nyathetaken Nakmas Pangestu kadidene putra manut hukum cathetan sipil. Mboten siyos kadhaftaraken ing pencathetan sipil, nanging langkung milih dipuncathet ing Kartu Keluarga mawi nami keluarga Barata.

“Mekaten malih kalih taun sasampunipun nalika. Swargi Pak Panuluh lan Bu Pandora dipunaturi uninga saking Panti Asuhan *Openhartig* bilih wonten bayi keturunan bule, putri, ing Panti Salemba Bluntas mrika. Agahan kemawon Bu Pandora mundhut bayi menika. Inggih menika Nakmas Xavira. Inggih lajeng gegeran malih kalihan petugas pencathetan sipil Kantor Kecamatan Senen, sanajan petugasipun sampun gantos. Nanging angger-anggeripun sajak dereng punewahi. Lan inggih wurung puncathetaken ing akta klairanipun. Nami Xavira Barata namung kacathet ing Kartu Keluarga lan salajengipun ing KTP-nipun.

“Cekakipun, anggenipun Bapak Panuluh saha Ibu Pandora kepengin sanget kagungan putra, nama Barata-nipun kedah kacantumaken ing salaminipun ing pundi

kemawon nami menika dipunserat lan dipunsebut ~ ing Kartu Keluarga, KTP, ijasah, paspor ~ ing pamrih supados putra-putra wau kasengguh sayektos putra-putri biologisipun Bapak Panuluh saha Ibu Pandora. Pramila ugi pemilihan pakulitan ingkang bule menapa dados tetimbanganipun Bapak Panuluh saha Ibu Pandora, margi Ibu Pandora panceñ gadhah trah dharah Eropa. Kekajenganipun Bapak Panuluh Barata saha Ibu Pandora, anggenipun pupu putra menika mboten namung angger kemawon, nanging kanthi kekiyatan gilik bilih putra-putra menika dipuntitik saking pundia kemawon ketingalipun pancen trah keturunanipun Bapak Panuluh Barata lan Ibu Pandora. Nyatanipun ing serat Kartu Keluarga ingkang dados satunggal kalihan kartunipun Bapak Panuluh kasebataken dados putranipun, sanes kepenakan utawi kadang sanes. Lan ing mriku ugi kaserat nami '*Barata*', *familie naam* saking Pak Panuluh. Dene wanda lan kulitipun para putra nggadhahi dharah Eropa, menika pratandha trahipun Mama Pandora. Kacathetaken liwat akta klairan cathetan sipil mboten saged angsal nami '*Barata*' inggih aluwung liwat RT/RW, Klurahan, lan Kecamatan kemawon. Gampil."

"Kosik. Apa liwat RT/RW lan satruse kuwi ora ana alangan sawiji apa? Tegese ing Klurahan utawa Kecamatan, ora digenahke kepriye-kepriye?" pitakone Hakim.

"La syaratipun ing Kecamatan rak manut saking Klurahan. Ing Klurahan cathetan saking RT/RW. Menawi sadaya mawi nami *Barata*, inggih sapenginggah mawi tembung *Barata*. Bab kewetan utawi alangan, ndhaftaraken dados padunung ing Jakarta menika kapetang gampil. Angger kiyat sogokanipun kemawon, mawi selembar kertas gambar Soekarno Hatta warni abrit mawon sampun nggliyer rampung beres. Pak Panuluh sampun nengarani sanget bab menika. Pramila dhaftaraken dados padunung Jakarta sanajan tiyang tanpa idhentiti lajeng kacathet dados mawi nami Pawestri ngaten menapa menika, Pak Panuluh sampun apil sanget, kadospundi caranipun. Pasthi beres."

"Wah, kuwi kang marahi kaco, KTP lan Kartu Keluarga kena dienggo nyontreng Pemilihan Presiden kepungkur. Kudune wiwit sakawit kudu wis dikernah-kernahi sing predi," komentare Pak Hakim.

"Dados, ing prekawis naminipun kasebat ing Kartu Keluarga kandidene putranipun Bapak Panuluh margi ugi mawi nami Barata, menika inggih namung saking serat salembar ingkang kulabeta saking BDNI menika. Tegesipun sami kekiyatan hukumipun kalihan serat pikukuh ngakeni Bu Srigadning dados keluwarganipun, lan Bu

Pawestri sarana bukti-bukti serat testimonium ingkang aslinipun mawi tempelan matrei nemewu rupiyah menika. Serat pangkuhan cacah sekawan ingkang dipunpundhut batih dening Pak Panuluh Barata, sadaya kula ingkang dados seksinipun. Pramila sadaya sami kekiyatan hukumipun ing pengadilan.”

“Nanging surat akta prejanjen saka Panti Asuhan utawa RS St.Carolus sing nerangake yen Pak Panuluh lan Bu Pandora ngadobsi anak rak ana? Prejanjen yen anggone ngepek anak syarate kudu ngene-ngene-ngene rak ana, ta? Upamane kudu diopeni sing tenan, disekolahake sing nganti pantog, duwe hak oleh warisan apa priye, ngono? Kuwi kena dienggo mbuktekake yen Si Penggugat pancen dipek putra tenan kanthi syarat-syarat kang ora sepele. Kuwi duwe kekuwatan hukum dhewe sing luwih aji katimbang mung sing dipacak ing Kartu Keluarga lan KTP tanpa bukti-bukti tulis liyane. Priye, kono ana ora surat katrangan saka RS St Carolus utawa surat adobsi saka Panti Asuhan *Apa Mau Jenenge* ing Salemba Bluntas mau?”

“Mboten wonten. Serat menika mboten wonten, Bapak Hakim ingkang minulya. Margi kula sekseni piyambak, serat ingkang nerangaken bilih Nakmas Pangestu lan ugi Nakmas Xavira putra pek-pekan saking Panti Asuhan *Openhartig*, dipunbesmi ing ngajeng kula. Leres-leres dipunbesmi dening Pak Panuluh, kang sampun mupakatan sayektos kalihan Ibu Pandora.”

“Lo, kena apa kok diobong?”

“Kangge ngicalaken bukti bilih Nakmas Pangestu saha Nakmas Xavira menika anak pupon. Lan kangge ngukuhaken sayektos bilih Nakmas Pangestu lan Nakmas Xavira menika putra biologisipun pasangan Ibu Pandora lan Bapak Panuluh Barata. Pramila ugi nami Barata tansah dipunkekahi dados cirinipun ing Kartu Keluarga, KTP, lan sapanunggalanipun. Menika ugi sebabipun wonten menapa Pak Panuluh wurung, mboten nyathetaken putra-putra puponipun ing pencathetan sipil. Inggih margi nami Barata mboten angsal dipunlebetaken ing akta klairan pencathetan sipil. Nami Barata menika wigatos sanget kanggenipun Bapak Panuluh saha Ibu Pandora. Kedah wonten lan dados cirinipun putra-putra puponipun. La menawi ing akta serat lairipun mboten wonten nami ‘*Barata*’, menapa perlunipun akta serat klairan menika? Upami kangge bukti wonten ing ijazahipun lare-lare, mangke tembung ‘*Barata*’ inggih mboten kaserat ing ijazah. Lan ing serat-serat resmi sanes-sanesipun. Margi kaanggep mboten perlu lan

malah ndamel cothonipun ing serat ijazah lan sanes-sanesipun mangkenipun, pramila Bapak Panuluh saha Ibu Pandora mupakatan menawi bayi-bayi ingkang dipunpundhut badhe dipunopeni menika mboten sah dipunakeni resmi dados putranipun langkung Pengadilan Negeri alias cathetan sipil. *Mboten siyos dipunakeni dados putranipun secara resmi.* Bapak saha Ibu Panuluh Barata langkung prayogi mawi serat saking RS St.Carolus lan Panti Asuhan *Openhartig* Salemba Bluntas pundhaftar ing RT/RW, lajeng saged kapacak ing Kartu Keluarga lan salajengipun KTP, ing pundi nama ‘*Barata*’ saged tansah katut naminipun Nakmas Pangestu lan Nakmas Xavira.”

“Nanging kena apa ndadak diobong?”

“Supados mboten saged kalacak malih menawi Nakmas Pangestu lan ugi Nakmas Xavira menika putra pupon. Ugi mboten wonten serat akta klairan saking cathetan sipil. Dados menawi badhe nglacak sinten Nakmas Pangestu lan sinten Nakmas Xavira inggih namung wonten ing Kartu Keluarga kandidene putra ingkang mawi *famili-naam* ‘*Barata*’, ingkang negesaken mbokbilih Nakmas Pangestu lan Nakmas Xavira menika putra biologisipun pasangan sajodho Bapak saha Ibu Panuluh Barata. Mboten kalacak menawi menika putra pupon.”

“Nanging rak bisa dilacak ing Panti Asuhan *Openhartig* Salemba Bluntas? Kana rak ana cathetane? Syarat-syarat mpu anak ing kana rak mesthi ana dhokumene.”

“Bapak Hakim Ingkang Minulya. Kados panjenengan mesthinipun mboten kilap, bilih Panti Asuhan *Openhartig* menika kala wonten ontran-ontran Mei 1998, katut dipunbesmi. Saperangan ageng arsipipun katut kabesmi. Kirang terang sebabipun menapa kok dados inceranipun para amuk massa. Mbokmenawi ~ menika namung *mbokmenawi* lo, ~ margi ing Panti Asuhan menika naminipun basa Welandi. Ingkang dipunasuh inggih kathah lare-lare kados Nakmas Pangestu lan Nakmas Xavira, ingkang saemper kalihan Ibu Pandora. Jeblesipun gadhah dharah Eropa. Mbokmenawi mekaten. Kanthi mekaten, langka menawi madosi serat-serat dhokumenipun Nakmas Pangestu lan Nakmas Xavira ing arsip mrika. Dene ingkang wonten ing astanipun Bapak Panuluh sampun dipunbesmi piyambak dening Bapak-Ibu Panuluh kanthi sengaja, kula dados seksinipun.”

“Kena apa Swargi sajodho kok ngaya timen ngenani bab kuwi? Ngilangi bukti?”

“La menika ingkang kula cariyosaken kalawau, bilih kula emut saestu sebab musababipun Swargi sajodho ngaya tumindak mekaten. Kula saged kesupen prekawis

dhokumen ingkang kasimpun ing BDNI, nanging tansah emut kekajenganipun Swargi sajodho nyathet nami-naminipun putra-putranipun mawi tembung '*Barata*', margi kula rumiyin tanggi dhempet griya nalika taksih wonten Salemba, lajeng dados mitranipun sinarawedi ingkang ngretos sanget sejarahipun kluwarga Panuluh Barata menika. Margi kula dhokter, kula inggih kaaken dados dhokter keluwarganipun. Bab kasarasanipun sak wewadosipun Bapak Panuluh saha Ibu Pandora lan sanak batihipun, prasasat sadaya kula ingkang nangani."

"Iya. Apa sebabe kok ngaya ngilangke bukti mupu bocah? Endang jlentrehna."

"Nuwunsewu, menika prekawis ingkang mbabar wewados, sanget pribadi. Menapa pareng mboten kula wedhar ing pengadilan umum kados samangke?"

"Nanging iki perlu kanggo nintingi tetimbangan ing prekara iki. Ngene wae. Seksi mbisikake marang Majelis Hakim mrene, lan dirungokake uga para Wali Hukume para kang mrekara. Ayo, padha mrene!" ngendikane Hakim Pangarsa.

Seksi Dhokter Rajiman, Wali Hukume Sing Nggugat Karnaprasetya, SH, Wali Hukume Ginugat Budisalira, SH, padha ngadeg marani ing mimbar pengadilan papane para hakim.

Sawise padha sumadya, Hakim Pangarsa mbaleni maneh pitakone, "Kena apa Swargi sajodho kok ngaya timen kudu nyathetake asma '*Barata*' ing mburi jenenge putra-putrane lan ngilangake piranti barang bukti yen putra-putrane kuwi anak pupon?"

"Nuwunsewu, menika margi kangege nutupi wewadosipun Swargi sajodho menika supados ketingalipun kados sajodho ingkang normal, saged kagungan turun putra menapa. Sajatosipun mboten saged kagungan turun utawi peputra. Nuwunsewu malih, kula matur mugi-mugi arwahipun para Swargi sami angsal katentreman ing caketipun Gusti Allah Ingkang Murbeng Dumadi, mboten onya margi wewadosipun kula babar menika. Nuwun tabik-tabik sewu katur para Swargi. Inggih menika bilih Bapak Panuluh Barata menika, nuwunsewu, mboten jaler alias impoten. Kamangka Ibu Pandora kepengin sanget ing salebetipun jejodhoan menika kagungan putra, nanging jejodhoanipun kalihan Bapak Panuluh tetep manunggal. Mekaten prekawisipun."

"Kuwi tenan? Seksi disumpah, lo!"

"Menika saestu, kula kalawau sampun dhahar sumpah. Lan ing sumpah kula mboten angsal dora utawi apus-apus."

“Yen mekaten, kanthi katrangipun Seksi menika, jelas menawi *klien* kula pance nate dipunkajengaken dening Swargi Bapak Panuluh sekalihan dados putranipun pupon. Dados genah menawi nggadhahi hak asli waris tumrap bandha tilaranipun para Swargi,” ujare Wali Hukume Penggugat.

“Dhestun nggenahaken kosokwangslipun! Ugi saking katranganipun Seksi, pranyata niyat mupu putra menika dipunwurungaken, mboten puncathetaken ing akta klairan cathetan sipil, akon-akon mupu resmi kapayungan hukum cathetan sipil. Saha piranti bukti testimonia sampun dipunicali sedaya. Piranti bukti testimonia ingkang wonten lan genah mawujud inggih namung serat-serat akta ingkang Seksi pendhet saking BDNI menika wau. Sarana namung serat-serat ingkang saben tiyang kapikukuhaken ing salembar kertas menika hak asli warisan saking Swargi inggih tiyang sekawan menika. Klebet *klien* kula nggadhahi hak asli waris,” ujare Wali Hukume Sing Digugat.

“Wis, kabeh lungguh wae dhisik,” prentahe Hakim Pangarsa.

Kabeh ya banjur padha pencar, menyang papane dhewe-dhewe.

Kanthi adreng Pangestu mapag nyuwun pirsa wewadi apa sing diprungu ing mimbar Hakim mau. Bareng dikandhani blaka dening Karnaprasetya Wali Hukume, Pangestu mbengok njomblak, “Wah! Kuwi ora bisa! Apa tenan?! Seksi goroh, yake?!”

“Seksi wis dhahar sumpah, lo! Ora oleh goroh!” jawabe Wali Hukume.

Sanalika kono raine Pangestu pucet. Awake terus nglimpruk, lemes. Omonge umak-umik nggladrah, “Bukune Freud biyen kae ora bener!”

Sawise kabeh padha tata lungguhe ing papane dhewe-dhewe, Hakim Pangarsa banjur takon marang Wali Hukume Ginugat, apa pawarta acarane *eksepsi* wis tamat apa durung. Wali Hukume Ginugat dikon nutugake sidhang.

Budisalira ngaturake jlentrehan panutupe mungkasi acara maca *eksepsi*, “Kados ingkang kula aturaken kalawau, Tuwan Hakim ingkang minulya. Cepenganipun para ingkang ngaken asli warisipun Pak Panuluh Barata swargi sami. Inggih menika salembar serat pangkuhan ingkang kaserat ing kertas katempelan materei katapak-astani dening seksi ingkang sami, inggih menika Bapak Dhokter Rajiman. Pramila hak warisipun para ingkang ngaken asli waris ~ Pangestu, Xavira, Srigadning, Pawestri ~ inggih sami. Adil. Yen satunggal angsal hak asli waris, tiga sanesipun ugi gadhah hak asli waris. Klebet *klien* kula nggadhahi hak asli waris. Utawi, menawi satunggal mboten angsal hak asli

waris, ~ margi bukti pirantosipun kirang kiyat ~ inggih sanesipun sedaya mboten angsal hak asli waris. Hak asli warisipun sadaya ical.

“Nanging, Tuwan Hakim ingkang minulya. *Klien* kula samenika ngasta dados Dhirektur PT Frozenmeat Raya. PT Frozenmeat Raya kadaftar merk dagangipun ing sertifikasi hak atas kekayaan intelektual UU HaKI, mboten namung merkipun thok, nanging ugi garis rantaman prabotan bisnisipun. Tegesipun sadaya piranti bisnisipun kados ta truk, kantor, griya ingkang dipunangge dagangan angsal pangayoman hukum, mboten saged dipunsrobot ing liyan. Pramila *klien* kula kadiene pegawe PT Frozenmeat Raya inggih gadhah hak manggen ing dalem Jatiwaringin mrika, margi griya mrika menika dipunayomi hukum dening UU HaKI. Tuntutan Penggugat ingkang ngaken-aken dados asli warisipun ingkang kagungan dalem inggih nabrak hak merk dagang menika. Tuntutanipun mboten pajeng.

“Mekaten, para Tuwan Hakim ingkang minulya, wosing *eksepsi* kawula ing sidhang dinten menika. Kula ngaturaken gunge pangaksama menawi wonten tingkah laku saha pawicanten kula ingkang mboten dados dangane penggalih. Kanthi sagunge pangurmatan, santen parutan klapa wader pari sesondheran, namung semanten atur kawula menawi wonten lepat nyuwun pangaksama. Nuwun.”

Sawise rembugan cekak aos karo para mitra majelis hakim, Hakim Pangarsa banjur njanjekake sidhang keputusan prekara bakal digelar seminggu engkas. Sidhang gage ditutup. Thok! Thok! Thok!

Kabeh padha bedhol bubaran, ngadeg lan metu saka ruwangan. Pranyata Pangestu ora katon enggal-enggal gemregah kaya liyane. Nguningani kang kaya mengkono Zetta gage ngajak garwane tangi, kaya nggugah wong sing lagi keturon. “Mas! Ayo, kondur!”

Gemregahe Pangestu kanthi dipapah, lan terus kaya wong invalid ngono dipapah mlaku metu ruwangan. Zetta Zatuti ing sisih kiwane.

“Xavira! Xavira!” keprungu pangundange Pangestu nyeluki adhike.

Xavira ya uga enggal nyedhaki kangmase ing sisih tengene. Terus melu nglawani kangmase sing sajak ora bisa ngglawat kuwi.

“Xavira! Awake dhewe ki sapa, ta?” ujare Pangestu karo banjur ngrangkul kenceng banget geger lan pundhake Xavira. Kepengin banget nyawijekake awake wong

kekaro dadi siji. Golek kekuwatan. “Awake dhewe iki wong kabur kanginan. Kowe lan aku iki wong tanpa idhentiti. Padha karo kae, Pawestri Tanpa Idhentiti!”

“Mas. Aku ki biyen kelingan, lo, Bapak ngendika yen nyimpen primpren dhokumen prekara surat cathetan klairan. Aku kelingan, ing dhokumen kuwi ora disebutke prekara bandha warisan. Lan wis tau Mas Nges ngurus prekara keluwarga lan bandha warisan, Bapak arep njlentrehake apa bedane pikuh keluwarga lan bandha warisan, lan ing ngendi dhokumene kuwi disimpen. Nanging ora kawetu marga kene ngaya ngurusi bab bandha warisan marang Bapak. Kene ora sida dikandhami Bapak ing ngendi disimpene dhokumen keluwarga kuwi,” ujare Xavira semu gela lan uga nglilipur.

“Bapak ora sida njlentrehake marga kene ngaya ngoyak bandha, sidane dadi kaya ngene, ya wis ora papa. Kabeh mau wis tinitah dadi kersane Allah,” ucape Pangestu karo ngruwes lengene Xavira suwalike gegere, nyata omonge lan polahe kuwi numusake kekuwatan. Ngglawate saya kukuh. Batine saya narima.

*

Keputusan prekara ing sidhang candhake, Majelis Hakim menangake Ginugat. Pawestri dianggep sah kandidene asli warise Panuluh Barata, mula nduweni hak manggon ing dalem Jatiwaringin. Manut tetimbangan para Majelis Hakim, anggone asma *Pangestu Barata* lan *Xavira Barata* kuwi bisa kacantum ing tilas surat Kartu Keluwarga, kang iya banjur nempel terus ing KTP lan ijazahe, kuwi mau ora dianggep resmi bener dadi putrane Panuluh Barata lan Ibu Pandora, nanging pengakunan aspal, asli nanging palsu. Kuwi katitik saka: yen mlebune ing Kartu Keluwarga dianggep ora legal, yakuwi kanthi nyogok para sing padha nangani Kartu Keluwarga lan KTP. Anggone ngakoni dadi putrane Bapak Pangestu lan Ibu Pandora ora liwat dalan sing jujur, ora sarana nyathetake asma putrane ing akta klairan cathetan sipil. Upama liwat akta klairan cathetan sipil, sanajan tanpa asma ‘*Barata*’, kuwi legal. Resmi lan diayomi hukum. Dadi sarana nglebokake jeneng ‘*Barata*’ sing ketok cetha kemata yen kuwi putrane Pak Panuluh Barata, prnyata kuwi ora bener ing pandulune hukum. Dene tembung ‘*Barata*’ sing ora katon disebut ing surat akta klairan cathetan sipil, prnyata kuwi hukum sing bener. Marga dianggep ora legal, dadi ajine penggugat kadi batihe Pak Panuluh padha wae karo sing digugat. Ajine Pangestu Barata, padha karo Pawestri. Klebu hak-hak asli warisane.

Pihak Sing Nggugat, krungu keputusan mau mung kandha isih pikir-pikir dhisik, durung trima. Hakim Pangarsa maringi tempo rong minggu, yen ora ana reaksi apa-apa saka sing kalah prekara, keputusan kuwi dadi hukum tetep.

Sidhang dibubarake. Para keluwargane Pangestu ~ Zetta, Xavira, Kuncahya, ~ padha gage mapag marani Pangestu sing mentas wae salaman karo para majelis hakim. Keluarga mau padha ngerih-erih dikon nrima wae keputusane hakim prekara kuwi. Marga yen didedawa prekara kuwi, kira-kira Pangestu ora bakal bisa nemokake *novum* ~ piranti barang bukti anyar ~ kanggo mbakohi reaksine bandhing. Ora wurung mesthi kalahe.

Pangestu sing digrudug keluwargane mung manthuk-manthuk, katone ora pati gela utawa kuciwa. Ora nggogrogake atine banget-banget marga kekalahane kuwi. Gelem mbales ngambung nalika diambungi Xavira, adhike, gelem dirangkul Kuncahya ipene, malah uga mbales ngekep priepane kanthi semangat. Lan ngekep ngambung Zetta Zatuti kanthi wandane kang tetep bingar. Salaman karo Wali Hukume Karnaprasetya karo mlaku alon metu saka ruwang persidhangan iya ketara tegar bingar, ora nglokro. Ora nglumpruk tanpa daya kaya dhek bubar sidhang *eksepsi* minggu kepungkur.

Pangestu dina kuwi wis duwe pengukuhan ati kang anyar!

“Nuwunsewu, lo, Mas Pangestu. Aku wis nyoba ngupayakake menangake prekara, nanging Hakim nemtokake mengkene. Kita upayakake munggah bandhing,” ujare Karnaprasetya, SH medhar kekalahane prekara, karo kaya-kaya njaluk ngapura.

“Ora papa, Mas. Ora papa. Panjenengan wis mbelani aku kanthi sakuwat-kuwate ilmu panjenengan. Maturnuwun banget. Anu, manut rerimuke keluwargaku iki kabeh, aku ora sah munggah bandhing. Kekalahan iki kudu daktampa,” ujare Pangestu nanggap pamrayogane Wali Hukume. Ing kono uga Pangestu ngaturake maturnuwun karo kadibyane Karnaprasetya anggone wis lelabuh marang dheweke. Kalah lan menang wis dadi lumrahe ing sajerone andon prekara.

Durung nganti metu saka ruwang sidhang, Pawestri lan balane uga banjur nggrubyug nututi gumruduge keluarga Pangestu sawise padha nyalami para Hakim.

“Mas! Aku aja dijothak, lo!” pangatage Pawestri nguwuh-uwuh ngrumaketi Pangestu. “Aku ya isih sedulur sinarawedimu!”

Grudugane keluwarga Pangestu tumoleh marang sing lagi nggabung, kanthi rasa sumelang. Kuwatir yen bakal dumadi dhredhah. Mula Xavira lan Zetta gage mepet ing kiwa-tengene Pangestu, tangane padha ngrangkul kenceng nggoceki wong kang divonis kalah prekara kuwi. “Mas. Mas. Sing sabar, ya, Mas!”

Pangestu dhewe uga langsung tumoleh ngadhepi tilas mungsuhe sing nggrojog tanpa larapan nututi karo nguwuh-uwuh saka mburi. Ngadhepi Pawestri kanthi wanda kang ora owah, tetep bingar kaya mau-maune. Wis adhep-adhepan karo Pawestri, Pangestu ngangkat lengene loro pisan, sorot mripate mandeng grapyak, lambene mesem tumuju guyu. “Oh, Ibu Vresti! Iya, iya, iya! Aku ora bakal nyatru sliramu maneh! Aku wis ngreti tenan kepriye lelakonmu sing sejati. Sliramu dudu wong nistha, nanging wong sing nandhang cintraka. Aku lagi sadhar bareng dumadine sidhang congkrehan iki, Bu. Pareng aku ngrangkul lan ngesun sliramu, minangka tandha panyuwunku pangapura ing salawase iki. Lan uga diujubake pisan bilih awake dhewe iki dadi sedulur sing sejatin?”

“O, iya, Mas. Iyaaa!!” ujare Pawestri terus gapyuk ing rangkulane Pangestu, lan mapan nalika diambungi pipe, diuseg-useg sengok-ongok-ongok sakatoge lan sakarepe Pangestu. Lan Pawestri uga ganti nguseg-useg pipe Pangestu diucel-ucel nganggo irunge sing mincris kuwi. Mendha sedhela, banjur wiwit maneh didhisiki dening Pangestu, lan diwales tanggapan tandang sing padha dening Pawestri.

Zetta Zatuti lan Xavira sing nyekseni cedhak banget kuwi, gage padha surak, lan keplok-keplok seru banget. Kaya wong lagi nonton wong boksen ing ring, padha nyemangati anggone padha adudon sing ana gelanggang. Padha ngaturake bungahe atine.

Lan tingkah kuwi gage nulari para sing padha ngrerubung. Ora mung keluwargane Panuluh Barata thok, nanging uga para mitra para pihak para seksi lan para sing nyekseni sing padha mentas wae nglakoni udrege prekara. Ana Dhokter Rajiman, Tio Radjen, Victor Holiday, Karnaprasetya, Budisalira, para Hakim, lan para pegawe PT Frozenmeat Raya sing lodhang andher. Kabeh padha ketularan keplok-keplok parisuka lan terus padha saling sesalaman, praupane padha sumringah diselani omong suka lan guyu ngakak. Kabeh rumangsa syukur, dene kasile dhredhah cecongkrehan ing pengadilan kuwi sidane ndadekake jumurung jluntrunge keluwarga agung Panuluh Barata dadi guyup rukun tentrem dame bahaga. Ora saya ndedawa congkrah, nanging malah ngraketake kekluwargan.

“Para sedulur. Kosik. Kosik. Mesthine akeh sing isih ngandhut pitakon, kena apa aku kok dadi malik grembyang kaya mengkene? Aku kok terus gelem ngekep ngambungi Bu Vresti nganti dakuseg-useg pipine kaya ngono mau?” ujare Pangestu kepengin mangayubagya pasamuwan kuwi.

“Marga Bu Vresti pancer pawestri sing ayu tenan!” pambengoke Xavira karo nggeguyu. Dheweke ngadeg jejer raket karo Pawestri. Ngomong ngono karo ngithik-ithik lempenge Bu Vresti, kaya botoh ngadu-adu jagone. Sing diithik-ithik gronjalan keri.

“Pantes tenan yen disengok-ongok-ongok ngono kuwi, wong pancer ya ayu nggemesake tenan!” saute Zetta Zatuti ngguyu mlengeh. Dheweke ngadeg jejer sing lanang. Ngomong ngono uga karo ngithik-ithik lempenge sing lanang, kaya-kaya njagoni sing lanang supaya tandange luwih gesit.

“His! His! Ngawur wae! Sembrana, ki!” pambengoke Pangestu karo methentheng srengen tenan, noleh menthelengi sing wadon. Sing dipenthelengi mung mesem-mesem mencep, karo isih ngorog-njorogake sing lanang ben saya nyedhaki ‘mungsuhe’. Ngreti sing wadon guyon-gojeg, ora marga butarepan, sawise meneng sedhela, Pangestu banjur nutugake kandha, “Sajane ya ana libidho ngonone.....!”

Para sing andher ngguyu ngakak. Malah ana sing keplok-keplok, kaya lagek nonton sandiwara banyolan lucu.

“His! Kuwi guyon-guyon nalurine saben wong lanang normal ngadhepi wong wadon. Jare Sigmund Freud, kabeh apa sing kepengin kita ranggeh ing ngaurip iki asal kawitane mesthi saka nafsu birahi seksualiti kita. Kuwi teori muluk-muluk, aja direwes! Aku wis percaya ngethèl banget karo teori psychoanalysis mengkono mau, dakpahami nganti saprene, jebul kliru! Wis dakcocogake karo tindak-tanduke Bapak, katone cocog, sawise ditinggal Mama Pandora Bapak ngersakake penyaluran libidho-seksualitine marang Bu Vresti, jebul...., Bapak kuwi...., miturut testimuniane Dhokter Rajiman.... anu, kalame peloh!” ngomonge Pangestu saya nglendreg.

Nanging banjur dianyaki bab sing liya kanthi omongan kang mbranyak. Seje bab, seje salaga, nanging isih ing jlentrehe prekara, “Tenane sing marakake ginugahe kesadharanku saka seling surup, ngene lo! Aku kaget tenan jebul tekane Bu Vresti menyang Hotel Batavia Inn biyen kae marga kacilakan, ketrajang rob banjir ing Tol Cengkareng, terus ditulungi dening Tuwan Holiday. Mlebu hotel kanthi engetan kang

mbliyur ora genah. Atiku jugrug angglong tenan ngrungokake crita paseksene Tuwan Holiday ngana kae.

“Aku saya nratap maneh, bareng Tuwan Holiday ngakoni tumindake kang nistha, yakuwi nglakoni ala ing hotel kono marang Bu Vresti. Kanthi tulusing manah, panjenengane ngakoni bab kuwi, lan tanpa peksan kersa nanggung kabeh apa akibate. Kuwi kacihna anggone kersa paring bandha hibah wasiyat marang Ibu Vresti saputrane.

“Kuwi kabeh mretandhani yen apa sing nganti dinane dakprekarakake iki, dakyakini sawenehe ada-ada tingkah lakune Bu Vresti sing nistha culika, pranyata ora bener. Nganti dinane seminggu wingi kae, dakyakini Bu Vresti mlebu hotel kadidene wong palanyahan. Nganti dinane seminggu wingi kae, Bapak Swargi daksengguh wong dhudha sing merlokake penyaluran libidho seksualitine, mula anggone Bapak nemokake Bu Vresti ing hotel dakterka nyemerake asmane keluwarga. Aku jan kipa-kipa tenan nampa pakartine kepala keluwarga sing tandang gawe nistha kaya ngono kuwi. Kipa-kipa tenan!

“Tekan paseksene Tuwan Victor Holiday minggu wingi wae, aku wis jebol keyakinanku. Aku salah tafsir ngengingi pribadine Bu Vresti. Dhisike, sanajan akeh wong sing kandha yen Bu Vresti kuwi pribadine ayu jatmika kaya candrane, manahay ayu sulistya kaya pasuryane, aku tetep ora percaya. Wong wadon tinemu ing hotel karo Bapak sing dhudha keran, pribadine ayu kaya ngapa? Aku ora ngandel lan tetep ngukuhi kiyakinanku. Yakuwi yen Pawestri Tanpa Idhentiti kuwi wong wadon palanyahan! Pranyata kuwi jan kliru banget! Atiku nratap tenan ngrungokake crita paseksene Tuwan Victor Holiday minggu kepungkur. Saking nratapku aku wis banjur tobat tenan. Aku kudu nyuwun pangapura marang Bu Vresti. Kuwi wis ngrontogake niyatku mrekarakake piyambake, arep dakjabel, prekarane daksuwak wae. Nanging toh lagi katindak, graitaku ora kuwat mekak prekara. Nanging ganthane ati wis njempalik kaya panah Sarutama sing wis dilepas saka gendhewane, panahake nguber les-lesane, luput, terus mbalik ngincer sing nglepas jemparing mau. Tembung modherene *bumerang.....*”

“Hidhup Kangmas Pangestu!” pambengoke Xavira.

“Hidhuuup!” sing liya melu nyuwara ngalembana sora.

“Hidhup Ibu Pawestri!” ganti Zetta Zatuti sing tiru-tiru nyengkuyung kahanan suka parisuka kuwi.

“Hidhuuup!” sing liya mbaleni nyuwara sora maneh.

“Saya sumyur atiku bareng Pak Dhokter Rajiman aweh testimonia yen aku iki lan Xavira dudu putra biologise Mama Pandora lan Bapak Panuluh Barata. Piranti bukti kuwi lan crita-critane nggamarake cetha wela-wela pawujudane lelakon. Biyen, Mama Pandora kerep nyebut tembung *openhartig*. Kuwi mesthi tembung Landa, sing Mama Pandora mesthi fahame. Aku takon, jare tegese *ati kang jujur, blaka, walehan, lembah manah, tinarbuka, ora slinthutan*, kaya sifat-sifat atine wong sing diwulangake dening Mama Pandora. Wong urip ing donya kuwi kudu *openhartig*, ngendikane. Nanging lagek saiki aku ngreti *Openhartig* kuwi jenenge Panti Asuhan papan asal panggonane aku lan Xavira dipupu. Nanging saben-saben aku takon prekara tembung *openhartig*, Mama Pandora mesthi nylewengake tegese, ora paja-paja nyebut yen kuwi jenenge Panti Asuhan. Panti Asuhan *Openhartig* kuwi sengaja disingidake tenan dening Mama Pandora. Mengkono kuwi anggone Mama Pandora nyingidake asal-usulku karo Xavira, aja nganti konangan yen anak pupon.

“Lelakone Mama Pandora lan Bapak Panuluh Barata, sing sasuwene iki aku satemene ya wis krasa, krasa ana sing kurang nges ing pasrawungane keluwarga, nanging aku ora bisa ndumuk sing kurang sreg kuwi apa. Upamane, ~ saiki aku bisa ndumuk ~ kenapa Mama Pandora mung mencep mesem ngonangi Bapak ngekep-ngekep lan ngelus-elus sirahe Mbak Sri, kok ora nesu duka? Kok kaya ngidini tingkah kang kaya mengkono kuwi? Jebule kuwi ~ aku saiki lagek mudheng ~ minangka latihane Bapak supaya greget nafsu birahine bisa muntab. Bisa tangi lan dadi normal yen katamakake marang wong wadon liya. Ora marang Mama Pandora. Bapak peluh marang Mama Pandora, marga aten-atenane Mama keras, banter kekarepane, kaya-kaya tansah kepengin mimpin terus. Bapak dadi ajrih. Nanging marang wong wadon liya, upamane marang Mbak Sri, mbokmenawa ora duwe rasa ajrih ngono kuwi. Nafsu biraine bisa normal. Mama Pandora pirsa ning ora duka. Minangka ajar-ajaran kanggo normalake nafsu biraine Bapak.

“Marga paseksen kuwi, mula aku nganti saiki wani totohan yen Bapak tansah ngersakake Mbak Srigadging ing sandhinge, ijen wong loro, luwih-luwih bareng Mama Pandora wis seda. Daksengguh Mbak Sri bisa dadi sulihe Mama Pandora nyemangati katiyasane Bapak mimpin prusahakan sarana ngladeni ing peturon, sawise Mama Pandora seda ora bisa ngladeni Bapak. Lan bareng Bapak mbedhal nafsu biraine

ketangkep pulisi karo Bu Vresti ing hotel, gagasanku ya ora bisa oncat saka kerasukanku marga maca buku *A General Introduction to Psychoanalysis* karangane Sigmund Freud. Aku wis kerasukan banget teori analisise Sigmund Freud kuwi wiwit aku maca buku kuwi neng Jogja biyen. Tingkah lakune Bapak cocog banget karo teori *libidho seksualiti*, sarana cedhak lan suwene kumpul ijen wong loro ing dalem Jatiwaringin karo Mbak Sri, semangate Bapak mimpin prusahakan, lan bareng ketangkep pulisi ing hotel karo Bu Vresti! Oh!

“La aku ki ya wis gedhe ~ isih ana dalem Salemba ~ nalika ngonangi kedadean Mama mung mencep mesem pirsa Bapak ngekep sirahe Mbak Sri. Ya gumun. Ora mikir prekara biraine Bapak, nanging gumun sing dikekep-kekep kok Mbak Sri sing dudu putrane. Sing kudune dikekep kuwi rak Xavira, putra putrine sing tenan. Xavira lan Mbak Sri pancen isih dadi dhewe prawan sunthi, kirane durung ngreti dibraeni wong lanang. Cocog upamane Bapak ngekep-ngekep putra putrine sing samono gedhene. Nanging kok Mbak Sri, dudu Xavira. Kuwi sing dakgumuni. Kuwi sing nggrayang pikiranku sakuwat. Nanging ya kuwi sing marahi aku yakin, Bapak pancen merlokake Mbak Sri kanggo ngladeni sare bareng salawase iki. Wis oleh idi dening Mama Pandora, luwih butuh maneh bareng Mama Pandora wis ora bisa ngladeni. Bapak butuh penyaluran biraine!

“Jebul, ~ kuwi maneh sing saya mbledhesake atiku ing peceren pasrawungan umum, ~ Swargi Bapak Panuluh Barata kuwi.....oh! Oh! Kowe kabeh wis ngreti karepku, ta? Bapak kuwi peluh! Impoten! Aku ora ngira babar pisan! Marga dhasare pemikiranku wiwit lawas sadurunge wis kerasukan teori psychologine Sigmund Freud. Wis dakgujengi tenan, wis mrasuk ing dalem jiwaku, lan katone cocog karo tindak-tanduke Bapak nalika jare kepregokan dening gropyan pulisi lagi andon tresna karo Bu Vresti ing Hotel Batavia Inn, lan crita lelakone Bapak karo Bu Vresti sabanjure. Cocog karo keyakinanku akibat maca bukune Sigmund Freud.

“Ing nalikane anyaran Bu Vresti diboyong menyang dalem Jatiwaringin, Mbak Sri dakkon nelik glibete Bapak lan Bu Vresti. Yen nganti dhemenan, dakkon lapur aku. Mbak Sri pijer-pijer lapur, yen daktakoni, jare ora tau ngonangi Bapak karo Bu Vresti gojeg cablek-cablekan tangan apa jiwit-jiwitan pupu apa pipi. Sing daksrengeni Mbak Sri anggone ora awas anggone nyolidhiki. Jebul, hèh, hèh, hèh, nuwunsewu Bu Vresti, nuwunsewu!” ngomong ngono Pangestu wekasane karo mundhuk-mundhuk maju

ngranggeh tangane Pawestri kekar, digegem, ditarik menyang irung dalane penapasane, ditarik menyang lathi dalane pangane, diaras, diserot, dicucup.

Pawestri wis kembeng-kembeng eluh nalika Pangestu crita akeh-akeh ngenani lakune owah-owahan panyandrane bab dheweke, bareng tangane diranggeh terus ditarik Pangestu menyang lathine, Pawestri ora bisa ngempet jebole tangise. Kanthi sesenggrukan Pawestri gage ngangkat raine Pangestu kang lagi mundhuk-mundhuk marang raine dhewe, terus kanthi sesege napase, pipine Pangestu dikecupi nganggo lathine Pawestri sing mewek-mewek. “Wis, Kangmas. Wis, aja dirembug maneh prekara kuwi! Ayo padha didadekake tawang-tawang fatamorgana anglese ati, dadi dhasare kekuwatan, lan bacute kene nggelar rumakete keluwarga anyar kang guyup rukun lan sinergis sahabipraya tumrap majune keluwarga kita lan uga bangsa lan sesama manungsa ing donya. Sanajan beda-beda asal usule, ora ngreti maneh saka ngendi sangkane, nanging kene dadi sakeluwarga, sing sinergis mbangun donya kang regeng guyup rukun dame! Ya! Aku dadi adhikmu wae!”

“Iya. Adhikku sing ayu!” wangslane Pangestu. Terus adhike diarasi maneh.

“Hidhip keluwarga Panuluh Barata!” pambengoke Zetta Zatuti kang kanthi caket nyekseni tingkahe lan ngrungokake apa guneme wong loro mau.

“Adhuh, aku kudu nyuwun ngapura karo Bapak. Aku nerka Bapak alaku cemer anggone tetulung marang Bu Vresti, anggone nguja Bu Vresti dakanggep biraine Bapak nguja dhemenane, daksengguh klakuan nyleweng kang ngetutake kridhane asmara. Sanajan wis kita palangi nganggo akta prejanjen ing ngarepe notaris, Bapak tansah manut kanthi pawadan anggone tetulung marang Bu Vresti kuwi marga dhasare manah arep tetulung marang wong sapadha-padhane titah sing lumuh. Bapak wis bolak-balik ngendika ngono. Adhikku Xavira lan bojoku Zetta ya wis padha nrimakake mengkono. Nanging aku tetep ngotot wae nerka Bapak nglakoni ala atut kridhane asmara wuta. Jebul, bareng Pak Dhokter Rajiman ngendikakake yen Bapak kuwi peluh wiwit sakawit, lan jevodhoane antarane Bapak lan Mama Pandora tetep dilakoni rukun dhame sanajan kanthi kuciwane ati ~ Mama Pandora mesthi cuwa banget mangerten yen Bapak Panuluh kuwi peluh, nanging tetep ikhtiyar nglakoni urip jevodhoan kanthi sagunge karaharjan, malah nganggo ditutupi kanthi mpu bayi aku lan Xavira, kadidene bayi pribadine sing ora kena dilacak buktine yen anak pupon ~ sawenehe lelakon urip kang narima ing

pandum, narima apa titahe Allah, ora arep gawe tuntutan marang Sing Gawe Urip. Oh, Bapak anggone tetulung marang Bu Vresti kuwi uga murni kaya dhawuhe Gusti Allah, wong urip kuwi kudu tetulung marang wong urip liyane sing lagi nandhang kasengsaran. Bapak tetulung marang Bu Vresti kuwi pancen kanthi kejujuran manahe, kanthi anggone arep tetulung temenan kae. Ora marga kridhane libidho seksualitine kaya panganggepku! Oh, aku kudu nyuwun ampun marang Bapak! Uga marang kowe, Adhikku Cah Ayu!” Muni-muni nrecel mengkono Pangestu tetep ngrangkul Pawestri, adhike sing ditemu anyar. Ora isin-isin.

“Elok, lé, Sampeyan, Nakmas Pangestu. Bisa oleh pikiran sing padhang kaya mengkono, marga sandhungane lelakon. Pak Panuluh mesthi kersa ngampuni dosamu sing nerka ala. Wiwit biyen aku rak wis kandha, ora bakal Dhik Panuluh kuwi lunga menyang hotel karo wong wadon marga arep slingkuh birahi. Ora bakal. Marga aku wiwit biyen wis mangerti kahanan peluhe Dhik Panuluh. Mokal yen nganti kepregok ing hotel karo Jeng Vresti marga saka niyate dhemenan. Dhik Panuluh ora tau crita ngono, ora tau crita anggone tetulung Jeng Vresti marga kepergok neng hotel. Anggone tetulung Jeng Vresti lan masrahake menyang RS Waluyajati iya marga ngonangi Jeng Vresti lagi didhabyang pulisi ing kahanan ora teteg, gliyengan kaya arep semaput. Dhik Panuluh mesakake. Tetulung kanthi sucine ati,” ujare Dhokter Rajiman nrombol ngecuprus.

“Iya, Pak. Iya, Pak. Aku eling panjenengan mokalake yen Bapak kuwi slingkuh ing hotel. Nanging aku ora ngrewes ngendika panjenengan marga ngretiku yen Bapak slingkuh ing hotel kuwi aku wis maca dhewe ing suratkabar. Aku nyuwun ngapura tenan marang Swargi,” Pangestu ngakoni blaka.

“Iya. Keng Rama mesthi kersa paring pangapura. Wis, ayo! Saiki padha didongakake ing ngarsane Allah, nyuwun ampun marang Sing Gawe Urip....!” ucape Dhokter Rajiman.

“Hidhup Mas Pangestu kangmasku! Hidhup keluwarga agung Panuluh Barata! Endi, ayo kene kumpul jangkep, padha istigfar! Fotonen, Pak,” ujare Xavira nanggapi sayuk ajakane Dhokter Rajiman ngajaki ndedonga nyuwun ampun mring Pangeran. Karo cililengan lan nariki kumpul cedhak para keluwargane.

Zetta lan Kuncahya ya banjur mepet marang Pangestu lan Pawestri.

“Endi Mbak Srigadhing? Endi? Dheweke uga batihé kene!” ujare Xavira maneh. “Dheweke kuwi mbakyuku kaet biyen! Tanpa babare pengadilan iki dheweke kuwi wis dadi mbakyuku sing sejati!”

“Mbak Srigadhing saweg nyakiti. Samenika wonten RS Yadika, mbokmenawi badhe babaran,” ujare Arumdalu, sing uga karo pegawe PT Frozenmeat Raya liyane kaet mau melu nyekseni lakune sidhang.

“Sokur Alhamdulillah. Muga-muga jabangbayine lair kanthi slamet. Keponakane kene sing anyar! Wis dianti-anti watara limang taunan suwene, sidane teka tenan. Ayo kene terus menyang Yadika wae, bareng-bareng!” usule Xavira.

Dhokter Rajiman nglakoni motret keluarga sing padha kumpul. Sawatara keluarga nitipake HP-ne kanggo motret. Satemene wiwit saka mau wis akeh sing padha ceklak-ceklek ngabadhekake pasamuwan keluarga kuwi sarana HP-ne dhewe-dhewe. Nanging bareng nglumpuk mligi anggota keluarga, akeh sing banjur melu-melu dadi juru potret. Kepetung Tio Radjen lan Victor Holiday.

Bareng wis rampung potret-potretan mligi keluarga, Dhokter Rajiman mbalekake piranti pamotretane marang sing duwe dhewe-dhewe. Dheweke mlaku nyedhaki keluarga sing isih nggombol.

“Bapa kita! Kangmas, iki Bapa Kita! Dudu Bapa Kita sing ana ing surga, nanging Bapa Kita sing isih kari ing donya! Pak Dhokter Rajiman! Bapak Dhokter Rajiman ingkang minulya! Maturnuwun sanget, Jengandika sampun mroklamasekaken kita sadaya dados sedherek ingkang nyawiji!” Tabrakan pandeng karo Dhokter Rajiman, Pawestri terus oncat saka pepetane Pangestu, terus ngranggeh lan nggegem astane Dhokter Rajiman sing lagi wae rampung meneh-menehake HP-ne para keluarga, diaras. “Ayo sujud kabeh marang Panjenengane!” aloke Pawestri.

“Éé, é, wis, wis! Ora sah jengkeng! Kene dakrangkuli kabeh wae, kowe kabeh saksedulur! Slamet kabeh, lan muga terus nyawiji guyup rukun sahabipraya tandang gawe urip kang mumpuni lan migunani!” gurawanlan Dhokter Rajiman nampani pasujudane keluarga Panuluh Barata kang dianyaki dening Pawestri kanthi jengkeng ing ngarsane.

Pawestri ora sida jengkeng, terus dikekep lan diarasi pipine kiwa tengen dening Dhokter Rajiman. Ucul Pawestri, Xavira wis ngantri ing mburine, ya terus dirangkul lan diarasi dening Dhokter Rajiman. Antri mburine ana Zetta, Kuncanya, lan Pangestu.

“Bapa Ingkang Minulya. Iki kabeh dumadi marga tindak-tanduke Bapa mbongkar wewadine Swargi Bapak Panuluh. Aku maturnuwun banget, Bapa!” ujare Pangestu nalika rangkul-rangkuluan adu arep karo Dhokter Rajiman.

“Ora mung aku jalarane, Nakmas. Iki mau kabeh uga disulet sumbune saka pocapane Nakmas, ‘*sawise satus dina sedane Bapak, ngurus i hak warisane Bapak kuwi ora sakral maneh*’. Tembung ‘*sawise satus dina*’ kuwi sing ngelingake aku, sakalimah tembung sing maknane ngono kuwi wis tau dakprungu, ngresep ing atiku, diucapake Swargi Dhimas Panuluh Barata ~ lan uga diuruni rembug Dhiajeng Pandora, aku eling tenan cumengklinge swara ngendikane ~ ing Gedhong BDNI Gatot Subroto nalika aku dipameri yen Dhimas Panuluh dalah Dhiajeng Pandora nyimpen dhokumen wigati ing bank kono kuwi. Kedadean saiki iki kaya-kaya kene wis diwelingake wiwit biyen dening Swargi Dhimas Panuluh Barata. Pocapane Nakmas bab ‘*satus dina*’ mau ngelingake piweling mau. Sanajan kinocap swara mung sakalimah tembung ora cinathet ing tulisan lan tanpa seksi, nanging marga jenenge piweling, ya tumus dadi wangsit,” wangsulane Dhokter Rajiman, ora gelem yen diarani dadi pelakon tunggal ing lakon bedhahe bejabaga Keluwarga Agung Panuluh Barata iki.

“Kasinggihan. Swargi Bapak Panuluh Barata saha Mama Pandora wis ninggali wangsit piweling!” Pangestu sarujuk banget karo ngendikane Dhokter Rajiman. “Bapa, apa aku pareng miterang sawiji maneh? Kenapa Pak Dhokter ngungkap yen Bapak Panuluh Barata kuwi peluh lagi saiki? Kenapa lagi bareng dadi prekara gendra?”

“Lo! Aku wis bola-bali nyenyoba nerangake bab kuwi marang sliramu. Nanging ora mbok rewes. Aku wis kandha menawa Dhimas Panuluh Barata kok nganti kegropyok bandrek jinah karo wong wadon ing hotel kuwi mokal. Dhimas Panuluh dhewe nalika masrahake Jeng Pawestri menyang RS Waluyajati uga ora kandha yen kuwi saka gropyokan hotel. Aku takon marang sliramu, crita kaya mengkono kuwi saka sapa. Jare saka koran. Aku wis maido, arep dakkandhakake dalasane, kuwi mokal marga Dhimas Panuluh kuwi peluh. Nanging sliramu wis ora ngrewes. Yen ora salah nalika Jeng

Pawestri sarana aklamasi diangkat dadi Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya nyulihi Swargi Dhik Panuluh.

“Uga wis arep dakkandhakake marang Jeng Vresti, nalika Jeng Vresti dikabarake mbobot. Jeng Vresti sepisanan dadi juru wicarane prusahakan ing Ruwang Dhirektur Pratama nganggo sarwa IT. Aku gumun banget kok bisa wawrat. Daktakoni apa eling kedadeane bandrek jinah ing hotel? Jeng Vresti ora eling. Malah jare nganti saprana kae wis ketara wawrat, digepok-senggol karo Dhimas Panuluh wae ora. Arep dakkandhakake wewadine yen Dhimas Panuluh kuwi peluh, *impotent*, wis keselan Jeng Vresti njaluk tanggale nalika sepisanan digawa menyang RS Waluyajati. Marga iki sawenehe wadi pribadi, sanajan kabare Jeng Vresti bisa nggarbeni marga saka penggawene Dhimas Panuluh ing hotel, aku ya wis ora niyat maneh ngudal bab wewadi pribadi iki. Wawrate Jeng Vresti wis bakal nemu dalan sulusine dhewe tanpa ngabarake yen Dhimas Panuluh kuwi peluh. Malah yen dakbukak ngambra-ambra nalika kuwi, wewadine kebongkar sangsaya ngisin-isini. Mula ya banjur dakempet meneng wae. Nanging aku tetep yakin yen Dhimas Panuluh durung bisa mari saka peluhe, nyatane sanajan Jeng Vresti wawrat uga ngendika yen Dhimas Panuluh nggebpok senggol Jeng Vresti wae emoh. Kuwi pratandha yen Dhimas Panuluh tetep peluh. Bisane wawrat lan digropyok ing hotel kuwi sing babar pisan omong kosong. Bisa kuwi mung provokasi, utawa critane media koran sing ora bener. Nanging jebule gropyokan ing hotel kuwi uga bener, mung sing nglakoni dudu Dhimas Panuluh. Ngretiku tenan ya lagek babare pengadilan nalika Mr. Victor Holiday dadi seksi kuwi. Kuwi wae aku ya telat krungu, marga nalika Mr. Victor Holiday jumeneng seksi aku ora ana. Ora ngreti apa paseksene,” critane Dhokter Rajiman.

“Kabeh lelakon pancen kersane Allah. Lan tujokna ~ sanajan liwat bengkerengan ing sidhang pengadilan resmi ~ pungkasane lelakon ndadekake Keluwarga PT Frozenmeat Raya ngundhuh begja kemayangan,” omonge Pangestu nduduhake mareme atine ngrasakake liding carita.

“Ana maneh sing kudu dakkandhakake. Yakuwi bab sarasilahe leluhure Ibu Pandora lan Bapak Panuluh Barata. Nganti saprene ora padha dimangerten i saka ngendi asal usule, sapa wong atuwane. Aku duwe pangira, yen ndulu saka Nakmas Pangestu lan Nakmas Xavira kuwi dipundhut putra saka Panti Asuhan, apa ora mungkin yen Ibu Pandora lan Bapak Panuluh Barata kuwi uga *lair* saka Panti Asuhan? Padha-padha wong

lola. Jeneng *Barata* kuwi apa ya jenenge keluwarga utawa *familie naam*, sing wong Jawa genah ora duwe budaya tumurune jeneng keluwarga mengkono kuwi; mengkono uga jeneng *van Leuven* sing disandhang dening Dhiajeng Pandora kuwi apa ya jenenge rama-ibune, angel daklacak. Aku takon terang-terangan ora wani, dakslidhiki cara gerilya ya ora kecekel. Bisa uga loro-lorone wong kepedhotan obor. Loro-lorone wong yatim piyatu kaya Nakmas Pangestu lan Nakmas Xavira. Ketemu jodho padha-padha anak yatim piyatu, mulane anggone nytingseti tali jejodhoane uga sarana nggethu kepati sing niyate aja nganti buyar, sanajan nanggung lara lapane ngaurip. Antara liya anggone Kengibu Pandora van Leuven ngonangi yen Kengbapak Panuluh Barata peluh. Jejodhoane tetep dikukuhi. Dibandhani tenan nganggo nduweni putra-putra pupon sing diaku putra keturunan biologise. Bab kuwi diperjuwangake tenan. Aja nganti ngetarani yen satemene padha kasepen anggone urip bebrayan. Sepi ora duwe sedulur, sepi ora duwe putra. Nanging tetep nyoba urip kang sarwamurakabi tumrape para manungsa sapadha-padha.”

“Wahdhuh, Dhokter! Yen ngono Mama Pandora lan Bapak Panuluh Barata kuwi asal usule padha karo aku lan Xavira. Senasib turun-tumurun! Wong-wong sing ora duwe asal-usul sing genah. Wong-wong tanpa idhentiti! Wong kaburkanganan!” ucape Pangestu sora. Ngandhut rasa mbedhedheg gedhe atine.

“Padha karo Bu Vresti! Bu Pawestri Tanpa Idhentiti! Ayo dimahayubagya!” ujare Xavira bungah, terus maneh ngekep lan ngambungi Bu Vresti, sedulure sing lagi tinemu sejatine, padha-padha tanpa idhentiti.

“Pranyata keluwarga Panuluh Barata kuwi anggotane ora saka asal usul biologis sing mung sajodho. Kabeh wong sing ora karuwan sarasilahe. Ewasamana Bapak Panuluh Barata lan Mama Pandora kang dadi suhe, ora banjur kemba anggone makarya. Sanajan satemene padha dadi wong-wong sing mung ngijeni urip ing donya, ora duwe sanak kadang sadharah, nanging anggone nggegulang urip ing donya tetep wae arep gawe karaharjane ngaurip ing donya sapadha-padha. Ora etung ora ijir sapa sira sapa ingsun aku bener kowe salah, terus padha memungsuhan, ora; nanging tetep nyambutgawe nggethu kanggo makmurake keluwarga. Rukun agawe santosa. Crah bubrah. Sasurute para leluhur sing dudu sadharah biologis mau, anggotane tambah Bu Vresti. Dadi adhikku. Adhikku ketemu gedhe iki uga tanpa idhentiti. Uga padha karo awake dhewe iki, sing kabeh anggone urip wiwit cilik lola ing donya. Nanging semangate generasi ora

sadharah iki tetep semangat makmurake keluarga, makmurake PT Frozenmeat Raya, lan mesthine uga makmurake bangsa Indonesia. Ora preduli Mama Pandora turune saka endi, penghayatane priye marga nganti njenengake aku Pangestu, mesthine kuciwa ngonangi Bapak peluh, nanging ora terus njaluk pegat, gawe congkreh keluarga disorot ing *infotement*, cecongkrehane diumbar ngambra-ambra, ora; nanging malah saya ngrumaketake bocah-bocah yatim piyatu digegolong dadi keluwargane, lan terus berjuwang makmurake keluarga ora liwat dalan kekerasan, crah cecongkrehan, nanging sarana nyambutgawe ngethu kang sinergi makmurake keluarga lan bangsa. Iki sing jan daksadhari tenan saiki iki. Dudu sedulur sadharah sadaging, nanging makmurake wong urip ing donya sapadha-padha! Iki mula-bukane perjuwangane Bapak lan Mama anggone nggethu dodolan daging njendhel dadi saranane madeg dadi PT Frozenmeat Raya sing makmur ngambra-ambra! Ayo padha ditutugake! Kita keluarga tanpa idhentiti, nanging duwe ciri makmurake PT Frozenmeat Raya. Padha karo bangsa Indonesia, saka etnis sing maneka warna, nanging sing diperjuwangake mung sawiji, makmurake bangsa!” Pangestu kanthi sora ngaya ngumumake gegibengane nyawijekake cita-citane keluarga.

*

Pawestri sawise melu bungah-bungah anggone padha mangertenin yen para sedulure mau pranyata uga ora duwe idhentiti sing genah. Lepas saka kekepane para sedulur, banjur ngadhepi Victor Holiday. Ngacungake tangan, lan salaman keket banget. Ngaturake pamaturnuwun kabeh kang wis dumadi. Rada suwe anggone padha salaman lan rembugan, loro-lorone pancen wis tepung banget liwat IT lan ya wis tau ketemu gathuk. Nanging duk samana Pawestri ora ngreti yen pangrepa grapyak srawunge Victor Holiday marang dheweke marga wijine saka kedadean ing Hotel Batavia Inn kae. Pawestri nganggepe Victor Holiday anggone grapyak semanak ya marga dadi papane kulakan bisnis daging njendhel PT Frozenmeat Raya marang Meatcorp Inc ing Perth West Australia sing diageni Meat Wholesale ing Jakarta Indonesia. Saiki, kanthi dibongkare ing pengadilan mau, gegayutane sangsaya cetha, sangsaya rumaket. Sanajan semu klincutan, isin marga pranyata wis tau sacumbana karo wong bule kuwi, nanging Pawestri tetep nyegah ora ngelingake marang swasana ngeres-eresi marang wektu kang kawuri. Dheweke saprene pancen tetep ora eling prekara kuwi. Sing diantepi patrap kang dikelingi salawase iki dumadi, yakuwi Pawestri nyekel bisnis daging njendhel ing PT

Frozenmeat Raya, Victor Holiday tukang dodol daging saka Meatcorp Inc ing Perth. Mung luwih gamblang lan saya rumaket srawunge.

Dene Victor Holiday panceñ wis kawit biyen ngrasa salah lan kurangajar, wis kaet biyen anggone nyuwun ngapura, lan nanggung sakabehe prekara. Wis gawe garis kawicaksanan kang kanggo nebus kesalahane kawit samana, yakuwi nitipake nasibe Pawestri marang Panuluh kanthi jerite atine sing kawetu, “Save her to heaven!”.

Ing salaman tangan kuwi padha brejanji ing batin sing ora kaclathu ora sah ngowahi status, tetep kaya sing wis klakon, mung mesthi wae saya keket rumaket. Upamane Rere, tetep statuse kaya sing dhisik, nanging saiki wis genah anak biologise Victor Holiday, rumakete mesthi owah. Ora papa upamane nalika rembugan wong loro ngono kuwi Victor Holiday lan Pawestri nyebut Rere “*our daughter*” utawa “anake kene”. Ora ndadekake gesrek memala, malah ngregengake mareme batin.

“Rere has a sister and a brother in Australia. Shall we acknowledge them?”

“Of course. She must know them, naturally,” wangslane Pawestri tanpa ngowahi grapyake.

*

Sing antri padha salaman akeh. Uga Tio Radjen, oleh salam rumakete srawung karo putra-putra lan keluwargane Pak Panuluh Barata kang lagi nganyari pangkuhané.

“Jebule keluwargane awake dhewe iki sangkane ora saka priyantun kang sajodho, sangka sadhengah papan, sadhengah wongtuwa, nanging saiki wis ngrengseng nyawiji arep mbangun keluarga agung kang mbinathara! Awake dhewe sedulur seje bapa-biyung! Ning mantep! Kaya bangsa Indonesia sing diproklamirake dhek 17 Agustus 1945! Ayo saiki didirgahayu sarana nyanyi!” aloke Xavira. Banjur dheweke miwiti nyanyi, “*Dari barat sampai ke timur.....!*”

Sagrombol wong sing mentas diputus prekarane mau metu saka Gedhong Pengadilan kono banjur padha menyanyi bareng-bareng ing latare gedhong. Menyanyine semangat banget, menyanyi karo mesem-mesem, sanajan wis akeh sing ora apal guru gatrane lan guru wilangane.

Tutug sakoplet anggone nyanyi bareng, Pawestri ndhisiki nyuwarakake ganti lagu, “*Indonesiaaa, Tanah Airku....!*”

Krungu suwara kuwi, kabeh banjur padha melu menyanyi lagu kuwi. Sikepe dadi beda. Padha golek papan ngadeg jejer-jejer, madhep cagak gendera sing dipasang ing latare Gedhong Pengadilan Negeri Jakarta Timur. Ora padha mesem-mesem maneh, nanging khidmad, bekti. Marga tanpa antan-antan, wiramane nglendreg. “*Taaanaaaah tuuumpaaaah daaaraaaahkuuu....*”

“Aja nglentruck. Ayo, wiramane *mares!* Baleni! Sing cakrak! *Indonesia, Tanah Airku....!*” Pawestri mbengok maneh, lagune dibaleni, wiramane cakrak semangat.

Suwara liyane uga banjur manut semangate Pawestri.

Rampung menyanyi, Tio Radjien nyikut lempenge Dhokter Rajiman, “Sampeyan gak krasa, embuh gayane apa lageane ngono, Ibu Vresti iki memper-memper Ibu Pandora? Aku wis niteni kaet biyen. Wis tau dakkandhakake marang Pak Panuluh nalika lagek mbangun Gudhang Atis ing Serpong Raya. Pak Panuluh mung ngglenggem wae.”

“Iya! Iya! Aku ya krasa. Yakuwi *spirit!* Semangate anggone nglola ngrembakakake bisnis daging njendhel, gaya carane anggone ajak-ajak nglakoni bareng-adreng. Njiyat, nanging ora meksa, marga kabeh diadani kanthi semangat ajak-ajak dame, kerep wae rinengga ing wanda kang mesem dame. Kuwi persis *spirit* Mama Pandora. Kaya nalika ngendhegake lagu iki mau. Terus ngakon kene kudu menyanyi wirama *mares*. Persis gayane Jeng Pandora,” wangslane Dhokter Rajiman asifat rerasan nanging swarane bantas, akeh sing padha krungu.

“Hidhip Dhinasti Mama Pandora!” pambengoke Pangestu, katone ngomentari rerasane Dhokter Rajiman sing padha keprungu cetha.

“Lo! Kok panggah Dhinasti Mama Pandora? La Bu Vresti apa ora melu kene? Rak ora ana nalika sugenge Mama Pandora?” pitakone Xavira langsung tambuh marang kangmase, semu ngemu kuwatir.

“Lo, Jeng Pawestri kuwi uga Dhinasti Mama Pandora. Dhestun titisan! Dhestun sing nggugah maneh gumregahe semangat Dhinasti Mama Pandora sasurute Mama. Malah kekuwatane dadi siji, Bapak Panuluh Barata karo Mama Pandora nglumpuk dadi siji ing semangate Jeng Pawestri! Bu Vesti dadi pemimpin kita, penyemangat lelabuh marang bisnis daging njendhel kita! Hidhip Dhinasti Mama Pandora, dhinastine kene sasedulur seje bapa biyung, seje seling sulih nanging terus sambung jamane! Hidup Bu

Vresti pemimpin kita! Bu Vresti titisane Mama Pandora....lan Bapak Panuluh Barata!” ujare Pangestu.

Durung tutug, disela pambengoke Xavira mbarengi, nganti potongan ukarane nutug kur bareng karo kangmase, “....lan Bapak Panuluh Barata!”

“Seje bapa biyung, kabur kanginan ora karuhan wongtuwane, tanpa idhentiti, nanging nyawiji rukun agawe sentosa ing Dhinasti Mama Pandora! Saiki dhasar falsafahé saya wis genah! Bineka lan ora karuhan asal usule, gumreget manunggal ing dhinastine, Dhinasti Mama Pandora, makmurake PT Frozenmeat Raya ora sarana jegal-jegalan lan kekisruhan, nanging sinergis nyawiji sarana makarya bareng-bareng majokake bisnis daging njendhel kita iki! Hidhup Dhinasti Mama Pandora generasi anom tutuge!” Pangestu semangate saya makantar-kantar.

*

Ing rapat umum rutin setengah taunan dhewan komandhiter pandarbe saham PT Frozenmeat Raya, kanthi sayuk gumolong dhewan njumenengake maneh Ibu Pawestri dadi Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya bisnis daging njendhel kuwi. Kuwi kanthi saiyege suwara aklamasi 100% ora ana sing kecer. Kajaba kuwi Pawestri uga katetepake dadi Presidhen Dhewan Komisaris Komandhiter, marga saham pawitane klebu akeh lan katiyasane mimpin prusahakan pinercaya.

*

Isih padha semangat ngurus asal-usule Pawestri Tanpa Idhentiti. Padha diurus bareng-bareng, sapa ta satemene Pawestri kuwi?

Pawestri dhewe saiki kelingan tenan. Anggone ora bisa nyopir, anggone saben-saben nyekel setir nglakokake mobil, mesthi rumangsa dalane mumpal njempalik obah-obah, ndadekake Pawestri kudu mbanting setire supaya ora nabrak. Biyen ora ngreti sebabe, saiki dheweke kelingan, sanajan mung sapotong tragedhi kuwi. Dheweke nyopir, sopire sing tenan diendhih dadi kernet, penumpange wong sakeluwarga, mobil liwat lurung kang banjir, banyune kimplah-kimplah, nggegirisi banget. Pawestri ora bisa bakoh nyekeli setire, marga santere banjir sing nyemptyok mobil minicabe. Nggoling. Nggoling-nggoling! Pawestri gage mlumpat metu saka njerone mobil, nanging penumpang liyane embuh priye. Ya mung sakeclap kuwi gegambaran sing dielingi. Dadi eling marga dirunut saka kenapa dheweke saben nyetir mobil kok dalam ngarepe mumpal njempalik.

Januari 2007. Jakarta banjir bandhang. Balik maneh Pawestri nekani Gedhong Perpustakaan Nasional ing Salemba. Saiki ora ijen, nanging dikancani Pangestu lan Dhokter Rajiman. Sing digoleki koran-koran Jakarta Januari 2007, pawarta kutha. Pawestri wis tau maca kacilakan tragis mobil minicab sing keroban banyu banjir bandhang kuwi. Gampang ketemune maneh. Terus dirunut, manut pawarta kuwi, mobil minicab kuwi duweke sapa, ngandi asale, kurban sing ditemokake priye, dikubur neng endi. Dirunut menyang rumah sakit barang. Gage ketemu, jare keluarga Sangaritimur, asale saka Tegal Parang. Alamate kecekel, terus dijujug menyang Kampung Tegal Parang. Kampung Tegal Parang kuwi kanthi mekare Kutha Jakarta puluhan taunan iki prenahe dadi ing tengah kutha, sanajan dhaerah sekitere wis dadi gedhong-gedhong pancakar langit sing mbegagrag kutha dadi alas watu, nanging kampung kuwi dhewe isih akeh sing ngukuhi dadi kampung tradhisional Jakarta lawas. Kepetung alamat sing jare asale papane Keluarga Sangaritimur, kurban tragedi penumpang samobil minicab sing karoban banjir ing Gerbang Tol Cengkareng. Dalane ora pati amba, omah-omahe ya isih akeh sing omah tradhisional wangun lawas.

Marga wis kecekel alamate, uga enggal ketemu omahe. Omah kampung ketara gagrake jaman biyen nanging akeh sithike ya wis mambu-mambu renovasi tambal sulam nganut lakune jaman, bahan bangunane jaman mutakir. Sanajan tanggane wis pepet riyel, isih duwe pekarangan sing ngupengi omah, lan isih ana wite rambutane sing gedhe ngrembuyung barang.

Lawange tutupan. Bareng diuluki salam, sing manggon ya banjur ngengani lawang. Langsung ditakoni apa kuwi daleme Keluarga Sengaritimur, sing manggon ora ngreti. Wis diterangake yen anggone nekani alamat omah kuwi marga dirunut saka tragedhi minicab karoban banyu banjir bandhang ing Tol Cengkareng, wonge mangsuli yen dheweke lan keluwargane wong sing nyewa anyar omah kuwi. Banjur para tamu ditemokake karo sing duwe lan nyewakake omah kuwi, sing prenahe sawatara rong surup saka kono.

Ketemu sing duwe lan nyewakake omah, para tamu sing ngurus keluwargane Sengaritimur dikandhani yen pancek bener nem-pitung taunan kepungkur Keluarga Sengaritimur sing nyewa omah kuwi, kacilakan keglundhung mobile ing cedhak Pintu Tol Cengkareng. Critane dhek samana, keluarga mau ketamuan keluwargane saka

Surabaya, yen ora salah wong sajodho karo anake siji umur rong taunan. Anggone mulih menyang Surabaya numpak montor mabur. Saomah kabeh, yakuwi Sengaritimus karo sing wadon, karo Hari anake umur telung taunan, lan Yono, ponakane Sengaritimus sing sok diajari nyopir mobil, diajak ngeterake menyang bandhara. Omah ditinggal kosong, dikancingi. Jebul kabare montore kelem ing jalan tol, sakeluwarga mati kabeh. Wong kampung kono, klebu RW lan sing nyewakake omah, ngretine saka pulisi lan rumah sakit. Dikabari kaya mengkono, sagrudugan warga kampung padha tilik menyang rumah sakit. Nanging padha ora gelem nampa mayite cacah nenem ~ lanang telu wedok siji, bocahe loro ~ sing ditemokake ing kacilakan mau, marga ora padha ngreti keluwargane. Wong-wong ing kampung kono mung ngreti sing mertamu lan arep mulih numpak montor mabur kuwi omahe ing Surabaya. Pak Sengaritimus dhewe lan bojone jare asal usule ya wong Surabaya. Lan sidane, pulisi, rumah sakit, lan ketua RT-RW-ne kampung bisa sesambungan karo keluwarga ing Surabaya kuwi. Wusana wong-wong keluwarga saka Surabaya kuwi sing padha gelem nampa mayite para kurban. Kabeh diboyong menyang Surabaya.

“Lo, ing rumah sakit mau jare mayite diboyong dikirim menyang Keluwarga Sengaritimus ing Tegal Parang kene,” panegese Pangestu.

Sing nyewakake omah tetep mbantah yen keluwarga ing kampung kono ora gelem nampa para mayite. Mayite genah yen dijupuk dening keluwargane sing saka Surabaya. Sadurunge budhalan saka rumah sakit, para keluwarga Surabaya padha sanjan menyang omah sewan kono, ngringkesi barang tinggalane Keluwarga Sengaritimus sing mbejadi lan nggenahake utang-piutange. Barang sing gedhe kaya prabot omah uga digawa, marga uga wis nyepakake truk pengangkute barang menyang Surabaya. Meh kabeh barange Keluwarga Sengaritimus entek gusis, omah suwung brung. Terus pamitan pisan yen bakal ninggalake omah sewan mau kanthi becik-becik.

Diundangke ketua RT-ne sing lawas, sing menangi kedadean kuwi, Ketua RT-ne ya nerangake yen jasate penumpang minicab kabeh diangkut menyang Surabaya. Surabaya keluwarga asmane sapa, lan dununge ing ngendi, ora ana sing ngreti. Kedadean kuwi wis suwe banget, ketua RW-RT-ne barang wis padha ganti, padununge kampung ya akeh sing anyar, dadi prekara tragedhi kuwi wis ora kocap maneh ing kalangane warga kampung kono.

“Priye Bu, njenengan apa ya ora kelingan karo kahanan ing kene?” pitakone Pangestu marang Pawestri. Pangestu tetep ngundang Bu marang Pawestri, sanajan dheweke wis ngakoni yen dadi kangmase wong ayu tanpa idhentiti kuwi. Kuwi marga anggone arep ngaji-aji marang Pawestri sing terus dipanjer dadi Dhirektur Pratama ing PT Frozenmeat Raya, supaya wibawane ora kalong. Wong wadon diundang ‘Bu’ marga kinurmatan palungguhane ing tugase pakaryane, sanajan umur-umurane luwih enom tinimbang sing ngundang.

Pawestri mung gedheg thok. Babar pisan blas ora eling sacapet-capeta.

Dene para tangga lawas ing omah kono uga ora niteni karo pasuryane Pawestri. Jelas Pawestri dudu Bu Surti, garwane Pak Sengaritmur. Bu Surti awake cendhek, lemu. Ora lencir kaya Pawestri. Dadi yen Pawestri kuwi wong sing diarani melu ing mobil minicab sing kacilakan ing Gerbang Tol Cengkareng pitung taunan kepungkur, mesthine dheweke kuwi tamu saka Surabaya sing arep mulih numpak montor mabur.

“Terus, minicab kuwi duweke sapa, kok disupiri tamune wadon?” pitakone Pangestu.

“Gadhahane Pak Sengaritmur, pundhutan Jakarta. Biyasane sing nyopiri nggih Pak Sengaritmur piyambak. Ning sok-sok sing diken nyopiri Si Yono, penakane sing teksih nganggur. Ajeng digoleke pedamelan nyopir, yen pun tegen nyopir,” wangslane tilas RT-ne.

Ngangsa nggoleki lan napak tilas lelakone Pawestri sidane mung jedhug judheg tekan kono. Wis padha nglokro. Angel arep ngaya maneh nlacak tilase menyang Surabaya.

“Wis. Leren. Diuwisi wae tekan kene. Bisa ketemu aku sapa, lan ora ketemu aku sapa, kiraku ora dadi soal. Yen ketemon aku keluwargane wong sugih brewu, aku ya ora arep nimbrung bandhane mrana. Yen aku wong mlarat, mesthine ya ora mlarat-mlarat banget, wong nyatane arep mulih menyang Surabaya wae numpak montor mabur. Dadi ya dudu wong kesrakat, ora sah kudu dimesakake,” kandhane Pawestri.

“Nanging dhek biyene mesthi ora tau siram nganggo *shower-bath, douche, gas-heater*,” ujare Pangestu karo melet, semu nece.

“Ngretimu?”

“Mbak Sri biyen tau kandha, wong wedok sing dikancani turu ing kamare Mama Pandora kuwi isih ndesit. Mlebu jedhing arep cawik apa siram wae golek cidhuk. Kamar mandhi kok ora ana kolahe,” katrangane Pangestu cekikikan.

“Dhestun kuwi nduduhake jatidhirine Jeng Vresti sing sejati. Tegese dudu wong wadon sing kulina saba ing hotel kaya sing dikabar-kabarke dhek jaman anyaran ditulung dening Dhik Panuluh kae. Dudu wong wadon sing kulina saba hotel ~ wong siram nganggo *shower-bath* sing mesthi digunakake ing hotel bintang wae ora bisa ~ terus ditangkep pulisi; tegese Jeng Vresti kuwi dudu wong palanyahan,” Dhokter Rajiman urun rembug. Ngyakinake lan nglurusake wawasane Pangestu sing biyene bengkong, ngarani yen Pawestri kuwi wong palanyahan sing gawene saba hotel bintang. “Mosok kulina saba hotel bintang kok ora bisa siram nganggo *shower-bath*? ”

“Numpak montor mabur iya, nanging saba hotel bintang pancen ora tau. Kuwi kiraku pancebener. Saiki aku ora perlu isin ngakoni ndesitku ing urip sadurunge sing saiki. Ora mlarat-mlarat banget, lan ya ora nistha kaya sing disetempelake ing jenengku biyen kae. Dadi, ya wis ora perlulah nggoleki idhentitiku. Wong uripku biyen kae ndesitku mung marga konangan ora bisa adus nganggo *shower-bath* ngono,” ujare Pawestri ngresiki jatidhirine.

“Ya tetep dilacak-lah! Nangging ora perlu ngangsa kaya seminggu iki. Ngentekake tenaga. Urip sing kaya saiki ya kudu katindakake kanthi becik kaya wingi uni, wong nyatane ya urip kang migunani ngene. Sapa ngreti, kanthi ora ngangsa malah saya ketemu tlacake?” jare Dhokter Rajiman.

“Dadi aku tetep wong kabur kanginan?” setengah takon setengah ngaku.

“Ora kabur kanginan, wong ora kemleyang. Wong wis genah duwe penclokan urip kang makmur satuhu. Dadi ya tetep wae dadi Bu Pawestri Tanpa Idhentiti,” pangukuhe Pangestu. “Becike Tanpa Idhentiti kuwi dadi asma keluarga kita. Marga kajaba Bu Pawestri, aku lan Xavira sidane ya Tanpa Idhentiti, ora genah wong tuwane.”

“Anu, Bu. Becike pasang iklan ing suratkabar lokal Surabaya, sapa keluwarga Surabaya sing kagungan sanak ing Tegal Parang Jakarta sing ngalami tragedhi mobile klelep ketrajang banjir bandhang Januari 2007, supaya ngabari Dhirektur Pratama PT Frozenmeat Raya, Jalan Jatiwaringin Raya Jakarta Timur. Sapa ngreti ana sing ngreti lan aweh katrangan,” ujare Dhokter Rajiman.

“Iya. Dipasang wae ing majalah basa Jawa sing terbit ing Surabaya. Yen dipasang ing majalah sing terbit minggon, umure luwih dawa katimbang ing suratkabar bedinan. Lan sing maca pariwaru luwih adreng, anane pariwaru ing majalah minggon ora diliwati ngono wae dening para pelenggane. Mesthi diwaca kanthi adreng. Lan sing maca akeh wong Surabaya, mesthine,” Pangestu melu urun rembug.

“Bener kuwi. Wong asale saka Surabaya, mesthine sing akeh ngreti ya wong Surabaya. Kandhakna kedadeane ing Jakarta nalika ana banjir bandhang taun 2007. Mesthine warga Surabaya sing kelangan keluwargane, utawa tangga teparo apa famililine sing nyekseni kelangan keluwarga nalika banjir bandhang ing Jakarta, lan maca pariwaru kuwi, padha kelingan lan terus gage ngontak kene. Wis, ayo mulih. Leren. Ora adreng maneh kene nglari asale Pawestri Tanpa Idhentiti. Critane ditutup samene dhisik wae! Tutuge crita ben mengko digoleki liwat para maos pariwaru ing majalah minggon ing Surabaya wae,” ajake Dhokter Rajiman katon lungkrah.

TAMAT

Rungkut Asri, 1 Januari 2009 – 20 Agustus 2009.

BIODATANE PENGARANG

Suparto Brata, manut keng ibune lair ing Rumah Sakit Umum Pusat Simpang Surabaya, dina Sabtu Legi, tanggal 27 Februari 1932 utawa 19 Sawal 1862, taun Jé (1350 Hijriah). Nanging ing ijazah/KTP-ne tinulis 16 Oktober 1932. Nalika ndhaftarake ing ijazahe ngawur, marga nalika samana keng ibune adoh ing Sala, Suparto urip ijen ing Surabaya, ora ndang bisa nyuwun pirsa dina laire sing miturut ngendikane ibune.

Keng ibune asma Raden Ajeng Jembawati dene keng ramane Raden Suratman Bratatenaya, kekarone tedhak turune saka Surakarta Hadiningrat. Nanging wiwit palakrama wis padha bebadran golek sandhang pangan ing Jawa Wetan, nganti kagungan putra Suparto. Sakjane Suparto putra nomer 8. Nanging kamas-mbaktyune Suparto umur balita akeh sing mati, mung kangmas nomer 4 sing lestari urip, umure 10 taun luwih tuwa tinimbang Suparto.

Suparto lair lan wiwit cilik sekolah rakyat ing Surabaya. Nanging marga gejer 10 November 1945 Surabaya dibroki pasukan Inggris, Suparto ndherék ibu lan kangmase ngungsi ing Probolinggo. Ing pengungsen lulus SR taun 1946. Neruske sekolah SMP pindhah-pindhah marga jamane lagi perang kamardikan. Pindhah saka Probolinggo menyang Sragen, saka Sragen bali menyang Surabaya. Marga ngalami jaman gejer perang kamardikan, lagi lulus saka SMPN 2 Jalan Kepanjen Surabaya 1950. Kepeksa golek sandhang pangan dhewe, Suparto sadurunge lulus SMP dadi loper koran. Lulus SMP nyambutgawe ing Rumah Sakit Kelamin Jl. Dr.Sutomo Surabaya. Gaweane nyeroti serum getihe wong sing padha priksa dharah. Ora krasan, banjur nglamar kursus teleprinter sing diadani dening Kantor Pos, Telepon dan Telegrap. Lulus kursus dadi pegawe (operator teleprinter) ing Kantor Telegrap Jalan Niaga 1 (Jl.Veteran) Surabaya.

Ana mesin ketik ing kantor, wiwit ngarang, karangane diketik. Karangane wiwit terbit. Diterbitke Mimbar Indonesia, Aneka, Siasat, Kisah, Sastra, Buku Kita, kabeh terbitan Jakarta. Sing terbitan Surabaya: Harian Umum, Trompet Masyarakat, Surabaya Post, Gelora, Terang Bulan, Panjebar Semangat, Djaja Baja. Kajaba nulis artikel utawa crita cekak sing dawane mung 4-5 lembar, Suparto wis wiwit ngarang crita sambung basa Jawa ing Panjebar Semangat lan Djaja Baja, sing dawane luwih saka 32 lembar kertas folio (1952-1960).

Ana kalodhangan, 1954-56 nyambi sekolah ing SMAK St.Lois Jl. Dr.Sutomo 7 Surabaya.

November 1960 pengaweane pindhah menyang Perusahaan Dagang Negara Jaya Bhakti, Jl. Rajawali 54 Surabaya. Nikah karo kancane pegawe, Rara Ariyati, 1962. Peputra loro, lanang siji, wadon siji. Marga kabeh pegawe kudu dadi anggota SOKSI, Suparto lan garwane metu (1967). Uripe mligi ngarang crita, dikirimke marang Penerbit Gema, Solo, duweke Kho Ping Hoo (pengarang crita silat sing peng-pengan). Dening Kho Ping Hoo diajani dikon nulis crita silat wae, pasarane apik. Suparto terus nyoba urip sarana gawe crita silat. Sewulan bisa ping

pindho gawe naskah 30 lembar kertas folio 1½ spasi. Lan saben dikirimke terus diwenehi hr Rp 6.000,00 dening Kho Ping Hoo. Emane naskahe mau ora ndang diterbitake dadi buku. Tegese nampane hr dudu royaltyne buku sing terbit. Suparto sungkan, ngarang crita silat dindhegake.

Ganti dagang kapuk randhu, ditawakake menyang Bandung nganti Purwakarta. Bathine akeh, nanging pawitane uga kudu akeh. Lan tenagane ya wani bantingan, marga kudu ngawal dhewe kapuk telung truk saka Surabaya menyang Bandung. Nginep (leren) ing njero truk sing diparkir ing alun-alun Tegal. Kerep ninggalake omah (sewan) Surabaya. Marga bapak maratuwane gerah ing Ngombol, omah Surabaya suwung, kepeksa dagang kapuk dilereni.

Balik nyang Surabaya, nekuni maneh ngarang crita buku. Ora dikirimake marang Kho Ping Hoo, nanging diadani nerbitake buku karangane dhewe basa Jawa. Bathon karo Pak Tadjib Ermadi, Dhirekture majalah basa Jawa Djaja Baja, Suparto kasil nerbitake buku-bukune basa Jawa: *Emprit Abuntut Bedhug, Sanja Sangu Trebela, Kadurakan Ing Kidul Dringu, Lara Lapane Kaum Republik, Pethite Nyai Blorong (1965-1970)*. Jenenge dadi kondhang marga critane seri Detektip Handaka.

Emane ana rasia pulisi Surakarta sing ora ngolehake penerbitan buku basa Jawa, marga saking akehe crita porno sing terbit. Buku-bukune Suparto katut manggrok, ora ana sing wani ngedol.

Dening Basoeki Rachmat, pemimpin redhaksi majalah Djaja Baja, Suparto dijak mbangun majalah kuwi. Karo sinambi ewang-ewang Walikota Surabaya, gawe kantor Hubungan Masyarakat pemerintah kota (bab penerangan sadurunge diklola dening Kantor Penerangan Kodya Surabaya). Suparto dadi pegawe negeri (1971-1988). Olehe mbangun majalah basa Jawa Jaya Baya ya maju, bisa nyewa gedhong tingkat telu ing Embong Malang 69, duwe percetakan dhewe ing Rungkut Industri. Anggone dadi pegawe negeri ya nganti pensiyun (1988).

Sawise metu saka PDN Jaya Bhakti, putrane tambah loro maneh, lanang kabeh, klairan 1969 lan 1971. Saiki putrane wis dadi kabeh: duwe penggawean, bojo, omah, anak, mandhiri. Garwane taun 2002 seda.

Saiki Suparto urip mardika. Isih Kanugrahan (1) waras-wiris, (2) bebas memilih, lan Kaparingan (3) kuwawa maca buku lan nulis buku. Telung Kanugrahane Allah kuwi sing dianggep amanah, sing kudu diestokake diibadahake mring masyarakat umum sapdha-padhaning ngaurip dening Suparto. Nulis buku crita.

*